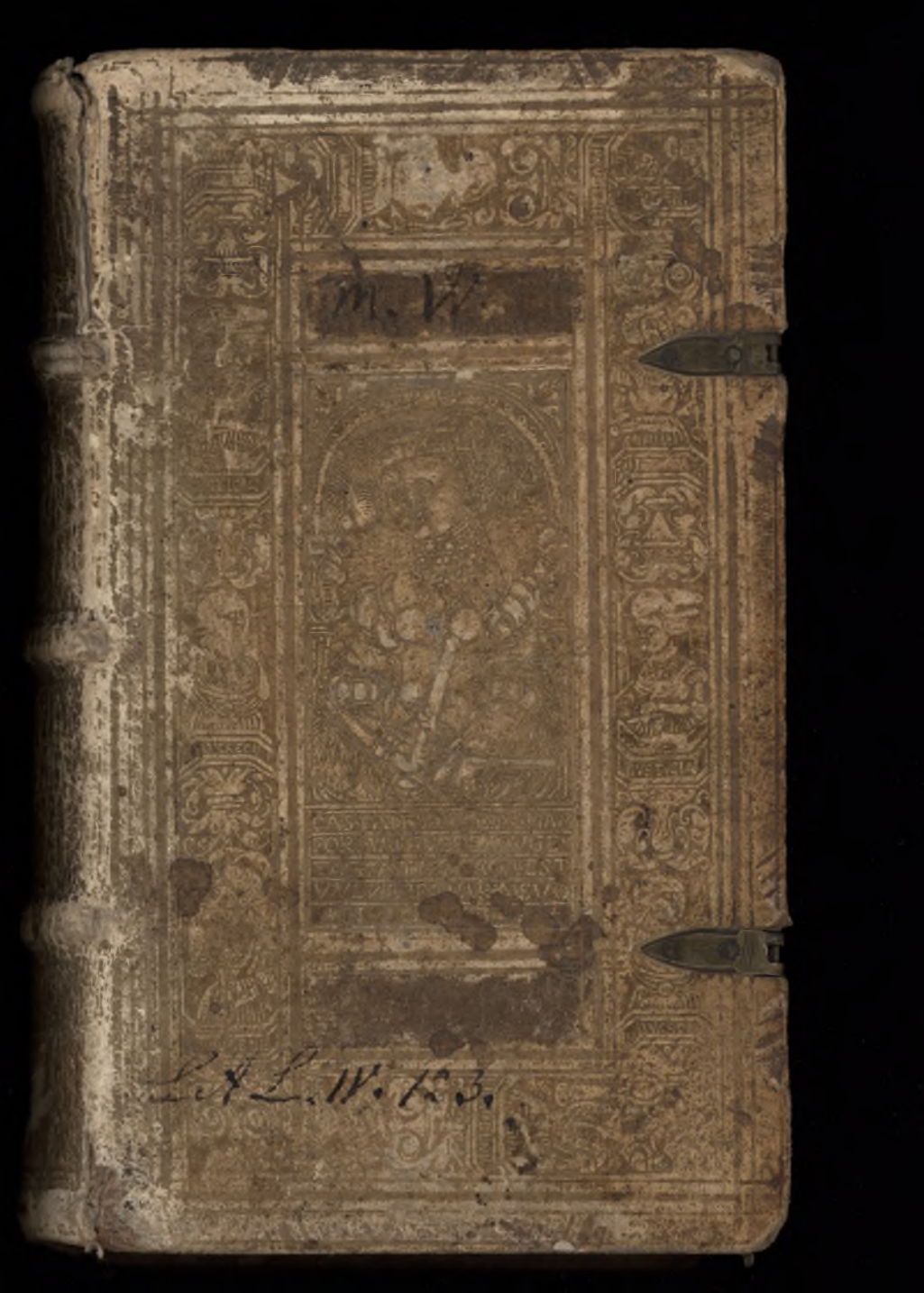

M. W.
L. 8. L. W. 123.

Godofredi Hoffmanni inscriptio. Ao. 1596. 24 Augu:
Gloria nulla mei meriti sed sanguine mundor
Christe tuo, sola iustificorq fide.

M. 455.

WiMBP
Opole
I
1660 st.

21

Conradi Johannes Hoffmanni
anno 1655.

K- 163/72

PVB.

OVIDII NA-

SONIS

HEROIDVM EPISTOLAE.

Vnà cum alijs eiusdem operibus, quorum seriem pagina sequens indicabit.

Ex postrema Iacob. Micylli
Recognitione.

In Bibliothecam [illegible] Paderborn 1750.

FRANCOFORTI AD MOENVM,

M. D. LXVII.

LIBRORVM
Index.

Heroidum epistolæ.
Sabini ad aliquot earum responsiones.
In Ibin.
De arte amandi. Lib. III.
De remedio amoris. Lib. II.
Ad Liuiam de morte Drusi.
De Nuce.
De medicamine faciei.

Recens accessere eiusdem Auctoris fragmenta.

Epigrammatum.
Ad Pisonem, si modò eius est.
Halieuticon, id est de piscatu.

P. OVIDII NASONIS EPISTOLARVM Heroidum Liber.

IN PRIMAM EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Græcis ad Troiam cum maximo bellorum apparatu ob Helenæ raptum proficiscentibus, Vlysses Laertis & Anticliæ filius, Penelopes nouæ vxoris detẽtus amore, insaniam simulans, comitatũ negat. Verùm tandem fraude viri à Palamede detecta, cum cæteris in Troianam expeditionem ire coactus est: vbi quantũ & fraude & virtute valeret, ostendit. Tandem pluribus peractis certaminibus, post decennium Troia euersa, cùm in patriam rediturus, cum reliquis Græcorum principibus naues conscenderet, ob læsæ Mineruæ indignationem, vastissimis procellis omnes agitati sunt. Inter quos Vlysses acerbæ tempestatis impulsu in longissimam, vtpote decennem, peregrinationem agitatus est. Quum igitur Penelope, Icarij & Polycastes filia, hactenus casta, huiusce tam longæ moræ caussam ignoraret, ad illum hanc epistolam scripsit: in qua illum multis rationibus in patriã reducere nititur, sic inquiens:

PENELOPE VLYSSI.

HAnc tua Penelope lento tibi mittit Vlysses:
Nil mihi rescribas, attamen ipse veni.
Troia iacet certe Danais inuisa puellis:
Vix Priamus tanti totaq; Troia fuit.

Precatur in Paridem

O vtinam tunc cùm Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti spaciosam fallere noctem,
Lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veri?
a Res est solicitis plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Siue quis b Antilochũ narrabat ab Hectore victum,
Antilochus nostri caussa timoris erat:
Siue Menœtiadem falsis cecidisse sub armis,
Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam,
Tlepolemi leto cura nouata mea est.
Deniq; quisquis erat castris iugulatus Achiuis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed benè cõsuluit casto c Deus æquus amori,
Versa est in cineres sospite Troia viro.
Argolici rediere duces, altaria fumant,
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.
Grata ferunt nymphæ pro saluis dona maritis,
Illi victa suis Troica fata canunt.
Mirantur iustiq; senes, trepidæq; puellæ,
Narrantis coniux pendet ab ore viri.
Iamq; aliquis posita monstrat fera prælia mensa,
Pingit & exiguo Pergama tota mero:
Hâc ibat d Simois, hîc est Sigeia tellus,
Hic steterat Priami regia celsa senis.

Adolescẽs Quàm miser est qui amat.

b Antilochus non ab Hectore, sed Mẽnone interfectus, quare verius legeres Amphimachum ab Hectore occisum, vt scribit Homerus.

c Curæ fuisse Hymenæo quod optabat.

d Simois fluuius Troiã. Sigeus verò promontorium.

Illic Aeacides, illic tendebat Vlysses,
* Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia nanq; tuo senior te quærere misso
Rettulerat nato Nestor, at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumq; Dolonaq; cæsos,
Vtq; sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es o nimium, nimiumq; oblite tuorum,
Thracia nocturnos angere castra dolo.
Totq; simul mactare viros adiutus ab vno:
At bene cautus eras, & memor antè mei.
Vsq; metu micuere sinus, dum victor amicum
Dicitis es a Ismarys esse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris discincta lacertis
b Ilios? & murus quod fuit antè solum?
Si maneo qualis Troia durante manebam,
Virq; mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliys, vni mihi Pergama restant,
Incola captiuo quæ boue victor arat.
Iam seges est vbi Troia fuit, resecandaq; falce,
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virum curuis feriuntur aratris
Ossa, ruinosas occulit herba domos.
Victor abes, nec scire mihi quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamq; tibi reddat (si te modò viderit vsquam)
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon antiqui Neleia Nestoris arua
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.

* Hîc alacer missos

a Ismarijs, Thracijs ab Ismaro monte.

b Ilios Priami regia ab Ilo Trois regio filio.

Phrygia regio, in qua est Troia.

Misimus & Sparten, Sparte quoq; nescia veri:
Quas habitas terras, aut vbi lentus abes?
Vtilius starent etiam nunc mœnia Phœbi:
Irascor votis heu leuis ipsa meis.
Scirem vbi pugnares, & tantùm bella timerem,
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens,
Et patet in curas arca lata meas.
Quæcunq; æquor habet, quæcunq; pericula tellus,
Tam longæ caussas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor, quæ vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narras, quàm sit tibi rustica coniux,
Quæ tantùm lanas non sinit esse rudes.
Fallar, & hoc crimen tenuem vanescat in auram,
Neue reuertendi liber abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat vsq; moras.
Increpet vsq; licet: tua sim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea precibusq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipse suas.
Dulichij, Samijq;, & quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa, proci.
Inq; tua regnant nullis prohibentibus aula,
Viscera nostra tua dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrũ, Polybumq;, Medontaq; dirum,
Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus,
Atq; alios referam? quos omneis turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.

Miserarum societas sola eij loco est.

Dulichium, Samos, Zacynthos, insulæ in mari Ionio siue Myliaco, & Icario.

Irus

Irus egens, pecorisq; Melanthius auctor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero, sine viribus vxor,
Laertesq; senex, Telemachusq; puer.
Ille per insidias penè est mihi nuper ademptus,
Dum parat inuitis omnibus ire Pylon.
Dij precor hoc iubeant, vt euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custos q; boum, longæuaq; nutrix,
Tertius immundæ cura fidelis haræ.
Sed neq; Laertes, vt qui sit inutilis annis,
Hostibus in medijs regna tenere potest.
Telemacho veniet (viuat modò) fortior ætas,
Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis,
Tu citius venias, portus & aura tuis.
Est tibi, sit q; precor, natus, qui mollibus annis
In patrias arteis erudiendus erat.
Respice Laerten, vt iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram te discedente, puella,
Protinus vt redeas, facta videbor anus.

Irus Ithacæsis mēdicus, nunc pro quouis paupere.

Melāthius, aut pastor, aut lanius.

Solebāt sanguine propinquiores morientium oculos claudere.

Metaphora à nautis.

IN II. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Demophoon, Thesei & Phædræ filius, à bello Troiano in patriã rediens, maris tempestatibus in Thraciam delatus, à Phyllide Lycurgi & Crustumenæ filia, quæ tunc Thraciæ imperabat, hospitio & lecto benignè susceptus est: & cùm aliquandiu secum

fuisset, audita morte Mnesthei, qui post eiectum ex vrbe Athenarum patrē Thesea, imperiū occupauerat, regni cupidine captus, Phyllidē fide data, se intra mensem redituru, fingens se ad res suas componendas ire, resarcitis nauibus, Athenas redijt, neque de reditu curauit. Quatuor itaq; exactis mensibus, Phyllis epistolam hanc scripsit, in qua suadet, vt beneficiorū memor, seruatis sponsionibus, in fide persistat. Quod si negligat, violatum pudorem crudeli morte compensare minatur.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Possessiuū à Rhodope mōte Thraciæ.

Hospita Demophoon tua te Rhodopeia Phyllis
Vltra promissum tempus abesse queror.
Cornua cum Lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit, toto quater orbe recreuit,
Nec vehit Actæas Scythonis vnda rates.
Tempora si numeres, benè quæ numeramus amātes,
Non venit ante suam nostra querela diem.
Spes quoq; lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
Creditimus, inuita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te, mihi sæpe putaui
Alba procellosos vela referre Notos.
Theseā deuoui, quia te dimittere nollet,
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos,
Interdum timui, ne dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe Deos supplex, vt tu scelerate valeres,
Sum prece turicremis deuenerata focis.

Hebrus fluuius Thraciæ rapidissimus.

Sæpe

Sæpe videns ventos cælo, pelagoq; fauentes,
Ipsa mihi dixi, si valet, ipse venit.
Deniq; fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit, & ad causſas ingeniosa fui.
At tu lentus abes, nec te iurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba & vela dedisti,
Vela queror reditu, verba carere fide.
~~*Die mihi, quid feci, nisi non sapienter amauī?*~~
~~*Crimine te potui demeruisse meo.*~~

Ironicè simplicitatē crimen vocat.

Vnum in me scelus est, quòd te scelerate recepi:
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.
Iura, fides, vbi nunc, commissaq; dextera dextræ,
Quiq; erat in falso plurimus ore Deus?

Cupido amorisDeus.

Promissus socios vbi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi coniugij sponsor, & obses erat?

Demophoōtis iusiurandā commemorat.

Per mare, quod totum ventis agitatur, & vndis,
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras:
Perq; tuum mihi iurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, auum:

Neptunum intelligit.

Per Venerem, nimiumq; mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Iunonemq; torus quæ præsidet alma maritis,
Et per tædiferæ mistica sacra Deæ.

Ceres tædifera.

Si de tot læsis sua numina quisq; Deorum
Vindicet, in pœnas non satis vnus erit.
Ah laceras etiam puppes furiosa refeci,
Vt qua desererer firma carina foret.
Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patiar telis vulnera facta meis.

~~Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:~~
~~Credidimus generi numinibusq; tuis.~~
Credidimus lachrymis: an & hæ simulare docentur?
Hæ quoq; habent artes, quas iubentur, eunt.
Dijs quoq; credidimus: quid iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moueor quòd te iuui portuq;, locoq;:
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori.
Speraui melius, quia te meruisse putaui:
Quæcunq; ex merito spes venit, æqua venit.
~~Fallere credentem non est operosa puellam~~
~~Gloria, simplicitas audiena fauore fuit.~~
Sum decepta tuis & amans, & fœmina verbis:
Dij faciant laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Aegidas media statuaris in vrbe,
Magnificus titulis stet pater antè suis.
Cùm fuerit Scyron lectus, toruusq; Procrustes,
Et Scynis & Tauri mixtaq; forma viri:
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua post illos titulo signetur imago,
Hic est cuius amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisq; parentis
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quòd solum excusat, solum miraris in illo.
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.

Illæ

Quàm honestissimis verbis rem Venereã exprimit.

Scyron, Procrustes, Scynis, latrones in Attica. Minotaurus.

Illa (nec inuideo) fruitur meliore marito,
Inq; capistratis tigribus alta sedet.
At meæ despecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atq; aliquis, doctas iam nunc eat (inquit) Athenas,
At miseram Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo,
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed neq; consului, nec te mea regia tangit,
Fessaq; Bistonia membra lauabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cùm premeret portus classis itura meos.
~~Ausus es amplecti, colloq; infusus amantis~~
~~Oscula per longas iungere pressa moras.~~
Cumq; tuis lachrymis lachrymas cõfundere nostras,
Quodq; foret velis aura secunda, queri.
Et mihi discedens suprema dicere voce,
Phylli, fac expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto, redeas modò serus amanti,
Vt tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? iam te tenet altera coniux
Forsitan, & nobis qui malè fauit amor.
Vtq; tibi excidimus, nullam (puto) Phyllida nosti:
Hei mihi, si quæ sim Phyllis, & vnde, rogas.
Quæ tibi Demophoon longis erroribus acto
Threicios portus, hospiciumq; dedi.

Cuius

Ariadne à Theseo in Naxo insula derelicta Baccho nuptit.

Tigres.

Periphrasis.

De reditu desperat. Bistonis, lacus Thraciæ.

Cuius opes auxêre meæ, cui diues egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi subieci latißima regna Lycurgi,
Nomine fœmineo vix satis apta regi.
Quà patet vmbrosum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Zona cinge bantur virgines, quę à marito prima nocte solue bat. hinc soluere Zonam, virginitatem amittere Amoris vis.
Cui mea virginitas auibus libata siniſtris,
Cuſtoq; fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis vlulauit in illis,
Et cecinit mœstum deuia carmen auis.
Affuit Allecto breuibus torquata colubris,
Suntq; sepulcrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos, fruticosaq; littora calco,
Quaq; patent oculis littora lata meis.
Siue die laxatur humus, seu frigida lucent
Sidera prospicio, quis freta ventus agat.
Et quæcunq; procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus vndis:
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minus, & minus vtilis æsto,
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus,
Vltima prærupta cornua mole rigent.
Hinc mihi suppositas immittere corpus in vndas
Mens fuit, & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam littora portent,
Occurramq; oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum vt superes, adamantaq;, teq;,
Non tibi sic, dices, Phylli sequendus eram.

Sæpe

Sæpe venenorum siti est mihi, sæpe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuuat.
Hoc mortis genere perijt.
Colla quoq; insidijs quæ se nectenda lacertis
Præbuerant laqueis implicuisse iuuat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem,
In necis electu parua futura mora est.
Inscribêre meo causſa inuidiosa sepulcro,
Aut hoc aut simili carmine notus eris.
Phyllidis epitaphium.
Phyllida Demophoon leto dedit hospes amantem,
Ille necis causſam præbuit, ipsa manum.

IN III. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Postquam Græci Phrygiam appulerunt, vrbes Troiæ finitimas, & præcipuè quæ Lesbo insulæ erant oppositæ, hostili more cœperunt depopulari. Inter quos Achilles Pelei & Thetidis filius, vtranq; Ciliciam, & Thebanam atque Lyrnesiam inuasit. Expugnata itaq; Chrysesio oppido, duas insignes secũ virgines abduxit, Astymonem Chryses sacerdotis Sminthei Apollinis filiam, & Hippodamiam Brisę natam, quę deinde à paternis nominibus fuerunt cognominatę. Chryses autem Agamemnoni Græcorum principi concesſit, & Briseida sibi reseruauit. Sed cùm iam Deorum iussu cogeretur Agamemnõ Chryses patri restituere, Briseidã Achilli surripuit. Quamobrem indignatus Achilles, diu à bello abstinuit, nec vllius suasione vel precibus ad arma aduersus Troianos sumenda animari potuit: nec postea Briseida accipere curauit, quamuis illi Agamemnon cum maximis muneribus vltrò misisset.

Quare

Quare Briseis ad eum hanc epistolam mittit, in qua conqueritur de eius nimia ira, rogatq; vt sumat arma aduersus Troianos, dummodò eam prius ab Agamemnone vltrò oblatam recipiat.

BRISEIS ACHILLI.

Quam legis, à rapta Briseide littera venit,
Vix benè barbarica Græca notata manu.
Quas q; aspicies, lachrymæ fecere lituras,
Non licebat seruis de dominis conqueri. *Sed tamen hæ lachrymæ pondera vocis habent:*
Si mihi pauca queri de te domino q;, viro q;
Fas est: de te domino pauca, viro q; querar.
Non ego poscenti quòd sum citò tradita regi,
Culpa tua est, quamuis hæc quoq; culpa tua est.
Agamemnonis ministri. *Nam simul Eurybates me Talthybius q; vocarunt,*
Eurybati data sum, Talthybio q; comes.
Alter in alterius iactantes lumina vultum,
Quærebant taciti, noster vbi esset amor.
Differri potui, pœnæ mora grata fuisset:
Hei mihi, discedens oscula nulla dedi.
At lachrimas sine fine dedi, rupi q; capillos,
Infelix iterum sum mihi visa rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reuerti:
Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sum, quia danda fui: tot noctibus absum,
Patroclus ad Briseida. Stomachosa Ironia. *Nec repetor: cessas, ira q; lenta tua est.*
Ipse Menœtiades tunc cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hîc paruo tempore, dixit, eris.

Non

Non repetisse parum est, pugnas, ne reddar Achille:
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone & Amyntore nati,
Aiax Telamonis filius, Phœnix verò Amyntoris, & Vlysses, Agamemnonis legati. *Ille gradu propior sanguinis, ille comes.*
Laerte q; satus, per quos comitata redirem,
Auxerunt blandas grandia dona preces.
Viginti fuluos operoso ex ære lebetes,
Et tripodas septem pondere & arte pares:
Addita sunt illis auri bis quing; talenta,
* Bis sex ** Bisseni assueti vincere semper equi.*
Quod q; superuacuum est, forma præstante puellæ
Patronimicum à loco. *Lesbides, euersa corpora capta domo:*
Cum q; tot his (sed non opus est tibi coniuge) coniux,
Ex Agamemnonijs vna puella tribus.
Si tibi ab Atrida precio redimenda fuissem,
Agamemnõ Atrei filius. *Quæ dare debueras, accipere illa negas.*
Qua merui culpa fieri tibi vilis Achille?
Quò leuis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter vrget?
Nec venit incœptis mollior aura meis?
Lyrnessus Cilicię oppidũ, vnde rapta fuit Briseis. *Diruta Marte tuo Lyrnessia mœnia vidi,*
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generis q;, necis q;
Treis cecidisse, tribus quæ mihi mater erat.
Vidi (quantus erat) fusum tellure cruenta
Minetes Briseidos maritus. *Pectora iactantem sanguinolenta virum.*
Tot tamen amissis, te compensauimus vnum:
Tu Dominus, tu vir, tu mihi frater eras:
Iuratus actãuè. *Tu mihi iuratus per numina matris aquosæ,*
Vtile dicebas ipse fuisse capi.

Scilicet

Ironia.

Scilicet vt quamuis veniam dotata, repellar,
Et mecum fugias quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama eſt, cùm craſtina fulſerit * hora,
Te dare nubiferis * lintea plena Notis.
Quod ſcelus vt pauidas miſeræ mihi contigit aures,
Sanguinis atq; animi pectus inane fuit.
Ibis, & ô miſeram cui me violente relinques?
Quis mihi deſertæ mite leuamen erit?
Deuorer antè precor ſubito telluris hiatu,
Aut rutilo miſſi fulminis igne cremer:
Quàm ſine me Phthijs caneſcant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditus q̃, placent, patrij q̃, penates,
Non ego ſum claſſi ſarcina magna tuæ.
Victorem captiua ſequar, non nupta, maritum:
Eſt mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæiadas longè pulcherrima matres
In thalamos coniux ibit, eat q̃, tuos.
Digna nurus ſocero, Iouis Aeginæq̃, nepote,
Cuiq̃, ſenex Nereus proſocer eſſe velit.
Nos humiles famulæq̃, tuæ data penſa trahemus,
Et minuent plenas ſtamina noſtra colos.
Exagitet ne me tantùm tua deprecor vxor.
Quæ mihi neſcio quo non erit æqua modo.
Neue meos coram ſcindi patiare capillos,
Et leuiter dicas, hæc quoq; noſtra fuit.
Vel patiare licet, dum ne contempta relinquar,
Hic mihi væ miſeræ concutit oſſa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et iacet ante tuos Græcia mœſta pedes.

Phthia Achillis patria in Theſſalia.

Achæiadas, Græcas.

Iupiter ex Aegina Aſopi filia Aeacũ Pilei patrẽ genuit. Chirõ in nuptijs Theridis filij Nereus vocatus eſt.

* Eos, * linea vela.

Vince

Vince animos, iramq̃, tuam, qui cætera vincis:
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Aeacide, ſed me tamen antè recepta,
Et preme turbatos, Marte fauente, viros.
Propter me mota eſt, propter me deſinat ira:
Simq̃, ego triſtitiæ cauſſa moduſq̃, tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris,
Coniugis Oenides verſus in arma prece eſt.
Res audita mihi, nota eſt tibi: fratribus orba
Deuouit nati ſpemq̃, caputq̃, parens.
Bello erat ille ferox, poſitis ſeceſſit ab armis:
Et patriæ rigida mente negauit opem.
Sola virum flexit coniux, felicior illa,
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor, nec me pro coniuge geſſi,
Sæpius in domini ſerua vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiua vocabat,
Seruitio (dixi) nominis addis onus.
Per tamen oſſa viri ſubito malè tecta ſepulcro,
Semper iudicijs oſſa verenda meis:
Perq̃, trium ſorteis animas (mea numina) fratrum,
Qui benè pro patria, cùm patriaq̃, iacent:
Perq̃, tuum, noſtrumq̃, caput, quod iunximus vnà,
Perq̃, tuos enſes, cognita tela meis:
Nulla Mycenæum ſociaſſe cubilia mecum
Iuro: fallentem deſeruiſſe velis.
Si tibi nunc dicam, fortiſſime, tu quoq; iura,
Nulla tibi ſine me gaudia facta: neges,
Ad Danai mœrere putant: tibi plectra mouentur,
Te tenet in tepido mollis amica ſinu.

Abexemplo Meleagri, Oenei & Althææ filij. quẽ ſola cõiux Cleopatra flexit in arma, aduerſus aprũ Calydoniũ, patriam ſuam vaſtantem.

Mycenæus Agamemnõ à Micenis vrbe Græcix.

Et si quis quærat, quare pugnare recuses,
Pugna nocet: citharæ, noxq3, Venusq3 iuuant.
Tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,
Alludit ad citharam Orphei. *Threiciam digitis increpuisse lyram:*
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant,
Partaq3 bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumq3 mea patria laus tua victa iacet?
Dij melius, validoq3 precor vibrata lacerto?
Ad Græcos apostrophe. *Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.*
Mittite me Danai, Dominum legata rogabo,
Mistaq3 mandatis oscula multa feram.
Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Vlysses,
Plus ego quàm Teucri (credite) frater agam.
Est aliquid, solitis collum tetigisse lacertis,
Ad Achillē redit. *Præsenteisq3 oculos admonuisse sinu.*
Sis licet immitis, matrisq3 ferocior vndis,
Vt taceam, lachrymis comminuêre meis.
Nunc quoq7 (sic omneis Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspicijs Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseida fortis Achille,
Nec miseram lenta ferreus vre mora.
Aut si versus amor tuus est in tædia nostri,
Quam sine te cogis viuere, coge mori.
Sic Aeneas, Virgilius: Nullū memorabile nomen, Fœ *Vtq3 facis, coges: abijt corpusq3, colorq3:*
Sustinet hoc animæ spes tamen vna tuæ:
Quæ si destituar, repetam fratresq7, virumq3,
Nec tibi magnificum fœmina iussa mori.

Cur

Cur autem iubeas? stricto pede corpora ferro,
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui (si Dea passa fuisset)
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius seruet nostram, tua munera, vitam:
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama: materiam cædis ab hoste pete.
Me modo, siue paras impellere remige classem,
Siue manes, domini more venire iube.

minea in pœna est, nec habet victoria laudem.
Pallas Agamemnonem ab Achille liberauit.

Votorum summa.

IN IIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Theseus Aegei filius, interempto Minotauro, Ariadnem Minois & Pasiphaes filiam, quam ob opem sibi præstitam, vxorem acceptarum promiserat, simul cum Phædra eius sorore naui imposita, secum abduxit. Verùm Bacchi admonitione in Naxo, siue, vt alij volunt, in Chio insula Ariadne relicta, Phædram duxit: quæ deinde absente Theseo in Hippolyti priuigni, quem ex Hippolyte Amazone acceperat, amorem exarsit. Qui cùm cœlibem ducens vitam, sese venando exerceret, nec posset vti illius colloquio, hac epistola amorem suum indicauit. In qua illum callidis suasionibus ad sui amorem flectere conatur. Et cùm turpe sit, priuignum à nouerca de stupro interpellari, principium ex insinuatione sumpsit, in hunc modum:

PHAEDRA HIPPOLYTO.

QVa, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunq; est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoq; in hac aliquid, quod iuuet, esse potest.
His arcana notis terra, pelagoq; feruntur,
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua, ter in primo destitit ore sonus.
Quà licet, & sequitur, pudor est miscendus amori:
~~Dicere qua puduit, scribere iussit amor.~~
Quicquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & in superos ius habet ille Deos.
Ille mihi primò dubitanti scribere, dixit,
Scribe, dabit victæ ferreus ille manus.
Adsit, & vt nostras auido fouet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam.
Fama (velim queras) crimine nostra vacat.
Venit amor grauius, quo serius: vrimur intus,
Vrimur, & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet vt teneros lædunt iuga prima iuuencos,
Frænaq; vix patitur de grege captus equus:
Sic malè, vixq; subit primos rude pectus amores,
Sarcinaq; hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, vbi à teneris crimen condiscitur annis:
Quæ venit exacto tempore, peius amat.
Tu noua seruata carpes libamina fama,
Et pariter nostrûm fiet vterq; nocens.

Est

Est aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere vngue rosam.
Sic tamen ille precor (quo me sine crimine gessi)
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene successit, digno quòd adurimur igne,
Peius adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Iuno, fratremq; virumq;
Hippolytum videor præponitura Ioui.
Iam quoq; (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi persæuas impetus ire feras.
Iam mihi prima Dea est, arcu præsignis adunco,
Delia, iudicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressuq; in retia ceruis.
Hortari celeres per iuga summa canes:
Aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe iuuat versare leueis in puluere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc feror, vt Bacchi furijs Eleides actæ,
Quæq; sub Idæo tympana colle mouent.
Aut quas semideæ Dryades, Fauniq; bicornes
Numine contractas attonuere suo.
Nanq; mihi referunt (cum se furor ille remisit)
Omnia: me tacitam conscius vrit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem,
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit: tauro dissimulante Deum.
Pasiphae mater decepto subdita tauro,
Enixa est vtero crimen onusq; suo.

Studiorũ enim cõformitas multum ad amorem facit.

Bacchꝰ Eleus ab Elea vrbe.

Perfidus Aegides ducentia fila secutus,
Curua meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoia credar,
[a] In socias leges vltima gentis eo.
Hoc quoq; fatale est: placuit domus vna duabus:
Me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides, Theseusq; duas rapuere sorores,
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusis,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè (necnon tamen antè placebas)
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli,
Flaua verecundus tinxerat ora rubor.
Quemq; vocant aliæ vultum rigidumq;, trucemq;,
Pro rigido (Phædra iudice) fortis erat.
Sint procul à nobis iuuenes vt fœmina compti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste vigor, positiq; sine arte capilli,
Et leuis egregio puluis in ore decet.
Siue ferocis equi luctantia colla recurua,
Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu lentum valido torques hastile lacerto,
Ora ferox in se versa lacertus habet:
Siue tenes lato venabula cornea ferro,
Denigq; nostra iuuat lumina quicquid agis.
Tu modò duritiem syluis depone iugosis,
Non sum materia digna perire tua.
Quid iuuat inculta studia exercere Diana,
Et Veneri numeros eripuisse suos?

[a] Culpã rejicit in fatũ, ob Veneris & Martis adulterium à Sole indicatũ, nefandos amores in omnem Solis progeniẽ immisit Venus.

Iuppiter in Taurum ex Europa Agenoris filia Minoen genuit.

Gnosia Creta ex oppidũ.

Quod

Quod caret alterna requie, durabile non est, 1. Sententia.
Hæc reparat vires, fessaq; membra leuat.
Arcus & arma tua tibi sint imitanda Dianæ,
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus syluis, multæq; per herbas
Conciderant illo percutiente feræ:
Nec tamen Auroræ malè se præbebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens à sene diua viro.
Sæpe sub illicibus Venerem, [a] Cinyraq; creatum
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta,
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoq; iam primum turba numeremur in ista:
Si Venerem tollas, rustica syluа tua est.
Ipsa comes veniam, nec me salebrosa mouebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon,
Et tenuis tellus audit vtrunq; mare.
Hic tecum Trœzena colam, Pittheia regna,
Iam nunc, & patria charior illa mea est.
Tempore abest, aberitq; diu [b] Neptunus heros,
[c] Illum Pirithoi detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumq; tibi.
Nec sola hæc ad nos iniuria venit ab illo,
[d] In magnis læsi rebus vterq; sumus.
Ossa mei fratris claua perfracta trinodi
Sparsit humi, [e] soror est præda relicta feris.
Prima [f] securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna fauore parens.

[a] Venus Adonim Cinyræ filium dilexit.

Oenei filius Atalantam, cui apri Calydonij caput in fidẽ amoris dedit.

[b] Theseus Neptuni nepos.

[c] Pirithous & Theseus numerantur inter quatuor amicorũ paria.

[d] Minotaurum intelligit.

[e] Ariadne.

[f] Amazones securi vtebãtur.

Si quæras vbi sit? Theseus latus ense peregit,
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædáq; accepta iugali.
Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus?
Demophoon, & Antigonus Thesei, & Phedræ filij. *Addidit & fratres ex me tibi, quos tamen omneis*
Non ego tollendi causſa, sed ille fuit.
O vtinam nocitura tibi pulcherrime rerum,
In medio nixu viscera rupta forent.
Ironia. *I nunc, & meriti lectum reuerere parentis,*
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec quia priuigno videar coitura anouerca,
Terruerint animos nomina vana tuos.
Iſta vetus pietas, ævo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente fuit.
Saturnus perijt: perierunt & sua iura:
Sub Ioue nunc mundus: iussa sequare Iouis.
Iuppiter esse pium statuit quodcunq; iuuaret,
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena,
Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare (licet) pete munus ab illa,
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis, laudabimur ambo:
Dicar priuigno fida nouerca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua, nec custos decipiendus erit.
Vt tenuit domus vna duos, domus vna tenebit:
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemq; merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo.

Tolle

Tolle moras tantum, properataq; fœdera iunge:
Qui mihi nunc sæuit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex, humilisq; precari:
Heus, vbi nunc fastus, altaq; verba iacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ,
Certa fui, certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibusq; tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat non videt vllus amans.
Depuduit profugusq; pudor sua signa reliquit,
Da veniam fassæ, duraq; corda doma.
Quòd mihi sit genitor, qui possidet æquora Minos, Iouem intelligit.
Quòd veniant proaui fulmina torta manu:
Quòd sit auus radijs frontem vallatus acutis, Sol.
Purpureo tepidum qui mouet axe diem.
Nobilitas sub amore iacet, miserere priorum,
Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iouis insula Crete,
Seruiat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos, potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro sæuior ipse truci?
Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum est,
Sic, nunquam quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit, Diana.
Syluaq; per dendas præbeat alta feras.
Sic faueant Satyri, montanaq; numina Panes,
Et cadat aduersa cuspide fossus aper.
Sic tibi dent nymphæ, quamuis odisse puellas
Diceris, arentem quæ leuet vnda sitim.
Addimus his precib. lachrymas quoq; verba precantis
Perlegis, & lachrymas finge videre meas.

IN V. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cùm Hecuba Ciſſei filia, & Priami vxor grauida eſſet, ardentẽ facem totam Troiam comburentem ſe párere ſomniauit. Territus itaq; Priamus oraculum conſuluit, à quo cùm accepiſſet, oriturum filium, qui patriæ eſſet exitio, quam primùm partus ederetur, iuſsit interfici. Hecuba verò cùm puerum, qui poſtea Paris dictus eſt, peperiſſet, materna pietate mota, paſtoribus regijs clàm alendum mandauit. Is autem cùm iam adoleſceret, Oenonem nympham adamauit, atque, vt aliquibus placet, in vxorem duxit. Sed cùm Iuno, Pallas, & Venus, de pulchritudine contenderent, propter aureum pomum, in quo ſcriptum erat: Detur pulchriori, à Ioue ad Paridis arbitrium remiſſæ ſunt. cui cùm Iuno regnum, Pallas ſapientiam, Venus voluptatem & mulierum pulcherrimam promiſiſſet, pro Venere ſententiam tulit. Qui deinde à patre cognitus, & in gratiam ſuſceptus, Sparten nauigans, Helenam Menelai vxorem rapuit, eamq; Troiam abduxit. Quod cùm Oenone reſciuiſſet, hac epiſtola de eius perfidia conquerendo, Helenam Græcis reddi, & ſe recipi ſuadet.

OENONE PARIDI.

Multi hæc duo carmina aſcriptitia dicunt.

NYmpha ſuo Paridi, quamuis ſuus eſſe recuſet,
Mittit ab Idæis verba legenda tugis,
Perlegis? an coniux prohibet noua? perlege: non eſt
Iſta Mycenæa littera ſcripta manu.

Pegaſis

Pegaſis Oenone Phrygijs celeberrima ſyluis,
Læſa queror de te (ſi ſinis ipſe) meo.
Pegaſis nympha à Pegaſo fonte.
Quis Deus oppoſuit noſtris ſua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obeſt?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum eſt:
Quæ venit indignè, pœna dolenda venit.
Sententia diuitem iuſtam querimoniæ cauſam oſtendit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Edita de magno flumine Nympha fui.
In Paridem beneficia.
Qui nunc Priamides (adſit reuerentia vero)
Seruus eras, ſeruo nubere Nympha tuli.
Xanthus.
Sæpe greges inter requieuimus arbore tecti,
Mixtaq; cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe ſuper ſtramen, ſœnoq; iacentibus alto,
** Depreſſa eſt humili cana pruina caſa.*
* Defenſa
Quis tibi monſtrabat ſaltus venatibus aptos,
Et tegeret catulos qua fera rupe ſuos?
Retia ſæpe comes maculis diſtincta tetendi,
Sæpe citos egi per iuga ſumma canes.
Inciſa ſeruant à te mea nomina fagi,
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina creſcunt:
Creſcite, & in titulos ſurgite rite meos.
Populus eſt (memini) fluuiali conſita ripa,
Eſt in qua noſtri littera ſcripta memor.
Ad arborem apoſtrophe.
Populе viue precor, quæ conſita margine ripæ,
Hoc in rugoſo cortice carmen habes:
Quum Parus Oenone poterit ſpirare relicta,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Paridis carmen.
Xanthe retrò propera, verſæq; recurrite lymphæ,
Suſtinet Oenonem deſeruiſſe Paris.
Apoſtrophe ad Xanthũ.

Illa

Illa dies fatum miseræ mihi duxit. ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems,
Subita narratio apparatus ad Helenam rapiendam. *Qua Venus & Iuno, sumptis q3 decentior armis,*
Venit in arbitrium nuda Minerua tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidus q3 cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neq; enim modicè terrebar) anus q3
Longæuos q3 senes, constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæ q3 trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit vnda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare,
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos:
Miscuimus lachrymas mœstus vterq; suas.
Non sic appositis vincitur vitibus vlmus,
Vt tua sunt collo brachia nexa meo.
Ah, quoties, cum te vento querêre teneri,
Riserunt comites, ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti?
Paridis discessus. *Quàm vix sustinuit dicere lingua, Vale.*
Aura leuis gelido pendentia linteamalo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet, & lachrymis humet arena meis.
Nereides nymphæ marinæ. *Vt q3 celer venias virides Nereidas oro,*
Scilicet vt venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alij rediture redisti.
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Mons Sigeus. *Aspicit immensum moles natiua profundum,*
Mons fuit, æquoreis illa resistit aquis.

Hinc

*Hinc ego vela tua * cognoui prima carina,*
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora:
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terras q3 cita ratis attigit aura,
Fœmineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?)
Harebat gremio turpis amica tuo.
Tunc fleui, rupi q3 sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas vngue rigente genas.
Impleui q3 sacram querulis vlulatibus Idam,
Illuchas lachrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaq3 coniuge ploret,
Quæ prior & nobis intulit ipsa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquora legitimos destituunt q3 viros:
At cùm pauper eras, armenta q3 pastor agebas,
Nulla nisi Oenone, pauperis vxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar vt vna nurus:
Non tamen vt Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaq; sum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere manus.
Nec me, faginea quòd tecum fronde iacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Deniq; tutus amor meus est, tibi nulla parantur
Bella: nec vltrices aduehet vnda rates.
Helena Tyndari filia putatiua. *Tyndaris infestis fugitiua reposcitur armis,*
Hac venit in thalamos dote superba tuos.

Quæ

* *prospexi* Purpura, Helena. Clymenam, & Aethram cum Helenæ rapuit Paris.

Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid grauis Antenor, Priamus quid suadeat, ipse
Consule, queis ætas longa magistra fuit.
Menelaus. Lacæna Helena, à Laconia regione. Menelaum intelligit, q̃ Agamemnone erat inferior. *Turpe rudimentum est patriæ præponere raptam:*
Causa pudenda tua est: iusta vir arma mouet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam citò versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læsus amore dolet:
Tu quoq; clamabis, nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est, deperit illa semel.
Ardet amore tui, sic & Menelaon amauit:
Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Andromache Hectoris coniux. *Felix Andromache certo bene nupta marito,*
Vxor ad exemplum fratris habenda sui.
Tu leuior foliis, tunc cum sine pondere, succi
* cadunt. *Mobilibus ventis arida facta * volant.*
Et minus est in te, quàm in summa pondus aristæ,
Quæ leuis assiduis solibus vsta riget.
Cassandræ euersionis Troianæ vaticinium. Prouerbiũ. Helenã metaphoricè intelligit. *Hæc tua nam recolo quondam germana canebat,*
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras?
Graia iuuenca venit, quæ te patriamq; domumq;
Perdet: iô prohibe, Graia iuuenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim:
Heu quantum Phrygij sanguinis illa vehit.
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem,
At mihi flauentes diriguere comæ.

Ah ni-

Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti,
Possidet en saltus illa iuuenca meos.
Sit facie quamuis insignis, adultera certè est,
Deseruit socios hospite capta Deos.
Illam de patria Theseus, nisi nomine fallor,
*Nescio quis Theseus abstulit * arte sua.* * antè
A iuuene, & cupido, credatur reddita virgo?
Vnde hæc compererim tam bene, quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles,
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi. Toties inuidiosè, cum bis tantum rapta fuerit.
At manet Oenone fallenti casta marito,
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres, syluis ego tecta latebam,
Quæsierant rapido, turba proterua, pede.
Cornigerumq; caput pinu præcinctus acuta
Faunus in immensis, quà tumet Ida, iugis. Phœbus.
Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit,
Ille meæ spolium virginitatis habet:
Id quoq; luctando: rupi tamen vngue capillos,
Oraq; sunt digitis aspera facta meis:
Nec pretium stupri gemmas, aurumq; poposci: A dono Apollinis se commẽdat.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes,
Admisit q; meas ad sua dona manus. Apollo amore Alcestidis captus Admeti regis Thessaliæ pauit armẽta.
Quæcunq; herba potens ad opem, radix q; medendi
Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quòd amor non est medicabilis herbis,
Destituor prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis, vaccas pauisse Pheræas Pheræ ciuitas Thessaliæ.
Fertur, & à nostro saucius igne fuit.

Quod

Quod neq; graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes.
Et potes, & merui, digna miserere puellæ.
Non ego cum Danais arma cruenta fero.
Sed tua sum, tecumq; fui puerilibus annis,
Et tua quod superest temporis esse precor.

IN VI. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Monitus oraculo Pelias Neptuni filius, tunc illi propinquam fore mortem, cùm patri sacrificanti aliquis pede nudo sibi superueniret: cui annua sacra peragenti, Iason Aesonis filius, eiusq; nepos, dimisso in limo Anauri fluuiõ calceamento, ad sacra properans, altero pede exuto occurrit. Pelias igitur oraculi memor, Iasoni suasit, vt Colchon iret, aureum vellus quæsiturus, sperans illic eum periturum, cùm audisset opus esse humanis viribus insuperabile. Iason autem veluti magnanimus, expeditionem libenter assumens, ac multis Græciæ nobilibus conuocatis, Argo nauem ex Pegaso Thessaliæ sinu soluens, in Lemnon insulam delatus est: vbi cùm mulieres viros omneis communi consilio vna nocte interemissent, Hypsipyle Thoantis filia, quem sub falsa mortis simulatione saluauerat, tunc imperium occupabat, quæ Iasonem & hospitio, & lecto liberalissimè excepit. Verùm iam duobus annis peractis, orantibus socijs, & exigente tempore, vt prædictam expeditionem perficeret, Hypsipylen prægnantẽ relinquens, Colcho nauigauit. Vbi arte Medeæ dracone sopito,

pito, taurisq; superatis, aurem illud vellus adeptus, illã secũ adduxit. Quare Hypsipyle Medeam sibi prælatam dolens, hac epistola Iasoni de prospero reditu congratulando, in contemptum eius, crudelitatem atq; incantationes execrans, vertere nititur. Postremò in Iasonem & Medeam imprecatur.

HYPSIPYLE IASONI.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carina,
Diceris, auratæ vellere dives ouis.
Gratulor incolomi (quantum finis) hoc tamen ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cùm cuperes, ventos non habuisse potes.
Quamlibet aduerso signetur epistola vento,
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuncia littera venit?
Isse sacros Martis sub iuga panda boues:
Seminibus iactis segetes adolesse virorum,
Inq; necem dextra non eguisse tua:
Peruigilem spolium pecudis seruasse draconem:
Rapta tamen forti vellera fulua manu?
Hæc ego si possem timidè credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere: quanta forem?
Quid querar officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum, Medea.
*In mihi promissi parte *futura tori.* *recepta
Credula res amor est: vtinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum.

A quo hæc acceperat.

Nuper ab Hæmonijs hospes mihi Thessalus oris
Venerat & tactum vix bene limen erat:
Aesonides (dixi) quid agit meus? ille pudore,
Synecdoche.
Hæsit in oppositi lumina fixus humo.
Protinus exilui, tunicisq; à pectore ruptis,
Viuit, an (exclamo) me quoq; fata trahunt?
Viuit, ait: timidumq; mihi iurare coëgi:
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Vtq; animus rediit, tua facta requirere cœpi:
Boues cripedes, igniuomi à Iasone domiti.
Narrat, & æripedes Martis arasse boues?
Vipereos dentes in humum pro semine iactos,
Et subitò natos arma tulisse viros.
Terrigenas populos ciuili marte peremptos,
Implesse ætatis fata diurna suæ.
Deuictum serpentem, iterum si viuat Iason
Quærimus: alternant spes q; timor q; fidem.
Singula dum narrat, cursu studioq; loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta suo.
Heus vbi pacta fides? vbi connubialia iura?
Faxq; sub arsuros dignior ire rogos?
Synecdoche.
Non ego sum furtim tibi cognita, pronuba Iuno
Adfuit, & sertis tempora vinctus Hymen.
Minyæ argonautæ, qui ex Thessalia venerant.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erynnis
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea?
Pinum, Argonauem intelligit, arte Palladis ex pinu confectam.
Non erat hîc aries villo spectabilis aureo,
Non senis Aëtæ regia Lemnos erat.
Synerefis.
Certa fui primò (sed me mea fata trahebant)
Hospita fœminea pellere castra manu.

Lem-

Lemniades q; viros nimium quoq; vincere norunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Vrbe virum vidi, tecto q; animoq; recepi,
Hic tibi bis q; æstas, bis q; cucurrit hyems.
Tertia messis erat, cùm tu dare vela coactus,
Implesti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle (si dent modò fata recursum) Iasonis verba.
Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis grauida celatur in aluo,
Viuat, & eiusdem simus vterq; parens.
Hactenus, & lacrymis in falsa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Vltimus ex socijs sacram conscendis in * *Argon,* * Argo
Illa volat, ventus concaua vela tenet.
Cærula propulsa subducitur vnda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circunspicit vndas,
Huc feror, & lacrymis os q; sinus q; madent.
Per lacrymas specto cupidæ q; fauentia menti
Longius assueta lumina nostra vident.
Adde preces castas, immixtaq; vota timori,
Nunc quoq; te saluo persoluenda mihi. Persoluenda pentasyllabum.
Vota ego persoluam? votis Medea fruetur,
Cor dolet, atq; ira mixtus abundat amor. Cum indignatione ironia.
Dona feram templis? viuum quòd Iasona perdam,
Hostia pro damnis concidet icta meis.
Non equidem secura fui, semperq; ferebar,
Ne pater Argolica sumeret vrbe nurum,
Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex:
Non expectato vulnus ab hoste tuli.

Nec facie meritisq́ placet, sed carmine mouit,
Diraq́ cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem cursu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrænat aquas, obliquaq́ flumina sistit:
Illa loco syluas, viuaq́ saxa mouet:
Per tumulos errat sparsis discincta capillis,
Certaq́ de tepidis colligit ossa rogis.
Deuouet absenteis, simulacraq́ cerea fingit,
Et miserum tenueis in iecur vrget acus:
Et quæ nescierim melius: malè quæritur herbis,
Moribus & forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti, thalamoq́ relictus in vno,
Iam pauidus somno nocte silente frui?
Scilicet vt tauros, ita te, iuga ferre coëgit,
Quaq́ feros angues, te quoq́ mulcet ope.
Adde, quòd ascribi factis procerumq́, tuisq́
Se facit, & titulo coniugis vxor obest.
Atq́ aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
Non hæc Aesonides, sed filia [a] Phasis Aeetæ
Aurea [b] Phryxeæ terga reuulsit ouis.
Non probat Alcymede mater tua, consule matrem,
Non pater à gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi à Thanais, Scythicaq́ paludibus vnda
Quærat, & à patria Phasidis vsq́ virum.
Mobilis Aesonide, vernaq́ incertior aura,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde rediſti?
Sim reduci coniux, sicut euntis eram.

Si

Medeã veneficio & magica arte accusat.

a Phasis Colchorum fluuius.

b Phryxus aurei velleris arietem Helle sorore submersa, Marti immolauit, & vellus in templo suspendit.

Si te nobilitas, generosaq́ nomina tangunt,
En ego Minoo nata [c] Thoante feror.
Bacchus auus, Bacchi coniux redimita corona,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos mihi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti,
Me quoq́ iam taleis inter habere potes.
Nunc etiam peperi, gratare ambobus Iasone,
Dulce mihi grauidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoq́ sum, prolemq́ gemellam,
Pignora Lucina bina fauente dedi.
Si quæras, cui sint similes: cognoscere illis,
Fallere non norunt, cætera patris habent:
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos,
Sed tenuit cœptas sæua nouerca vias.
Medeam timui, plus est Medea nouerca:
Medea faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen ô demens, Colchisq́ ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognouit adultera virgo,
Me tibi, teq́ mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta:
Deseruit Colchon: me mea Lemnos habet.
Quid referam? scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine dotata est, emeruitq́ virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror Iasonem:
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis (vt oportuit) actus iniquis
Intrasses portus tuq́ comesq́ meos:

c Thoas Bacchi ex Ariadne filius.

Bacchus, Ariadnẽ cum nouem gemmis suæ coronæ in astra mutauit.

Thoas, & Fumeus gemelli.

Abſyrtus Medeæ frater.

Colchis pro Colchidis.

Interrogatio cum ſtomacho.

Obuiaq́ exissem fœtu comitata gemello:
Hiscere non ne tibi terra roganda foret?* **nempe*
Quo vultu natos, quo me scelerate videres?
Perfide quo precio, qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus sospesq́ fuisses:
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
*Quosq́ venefic*ijs* abstulit illa suis:*
Medeæ Medea forem, quòd si quis ab alto
Iustus adest precibus Iuppiter ipse meis,
*Quod gemit Hypsipyle, lecti quoq́ * succuba nostri* **subnuba*
Mœreat, & leges sentiat ipsa suas.
Vtq́ ego destituor coniux materq́ duorum,
A totidem natis orba sit atq́ viro.
Nec malè parta diu teneat, petitusq́ relinquat:
Exulet, & toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseroq́ parenti
Filia tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras consumpserit, aëra tentet,
Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro,
Viuite deuoto nuptaq́ virq́ toro.

IN VII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Troia à Græcis euersa, Aeneas Anchisæ & Veneris filius, raptis ab incendio secum Penatibus, viginti nauibus mare conscendit. Qui tempestate vexatus, magna parte maris pererrata, in Libyam quidem delatus est. Vbi tunc Dido, vt Virgilius finxit, Beli filia,

lia, & Sichæi Herculis sacerdotis vxor, ex Tyro vrbe profecta, fratris Pygmalionis, qui incautum maritum ob eius diuitias interemerat, & sęuitiam, & auaritiam fugiens, vrbem nouam Carthaginem condebat: à qua Aeneas cum socijs liberalissimè susceptus, & amatus, cum ea concubuit. Verum cùm Mercurij monitu in Italiam sibi ab oraculo promissam nauigare cogeretur, Dido præsentiens, veluti quæ ardentissimo amoris flagrabat incendio, illũ à nauigandi proposito reuocare, aut saltem differret abitum persuadere tentans, post multas tandem frustra effusas preces ad eum moribunda scripsit, quem nouerat mortis causam præbuisse.

DIDO AENEAE.

Sic, vbi fata vocant, vdis abiectus in herbis — De morte de liberasse cõ paratione indicat.
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te nostra sperem prece posse moueri,
Alloquor: aduerso mouimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpusq́, animumq́ pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba leue est.
Certus es ire tamen, miseramq́ relinquere Didon,
Atq́ ijdem venti vela fidemq́ ferent.
Certus es Aeneæ cum fœdere soluere naues,
Quæq́ vbi sint nescis, Italia regna sequi.
Nec noua Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia, nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis, facienda petis: quærenda per orbem* — ** fugienda*
Altera, quæsita est altera terra tibi.

Vt terram inuenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arua tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido,
Quamq; iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, vt condas instar Carthaginis vrbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur,
Vnde tibi, quæ te sic amet, vxor erit?
Vror vt inducto cerata sulphure tedæ,
Vt pia fumosis addita thura rogis.
Aeneasq; oculis semper vigilantibus hæret,
Aeneamq; animo noxq; dies q; refert.
Ille quidem malè gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Aeneam, quamuis malè cogitet, odi,
Sed queror infidum, questaq; peius amo.
Parce Venus nurui, durumq; amplectere fratrem
Frater Amor, castris militet ille tuis.
Aut ego quæ cœpi (neq; enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ:
Inconstantia amantium. *Fallor, & ipsa mihi falso iactatur imago,*
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes, innataq; rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoq; ventis,
Quo tamen aduersis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obstat hiems, hiemis mihi gratia prosit:
Aspice, vt euersas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, fine me debere procellis?
Iustior est animo ventus & vnda tuo.

Non

Non ego sum tanti (quod non mediteris iniquè)
Vt pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces preciosa odia, & constantia magno,
Si dum me fugias, est tibi vile mori.
Iam venti ponent, strataq; æqualiter vnda,
Cæruleis Triton per mare curret equis. Triton Neptuni filius, & tubicen.
Tu quoq; cum ventis vtinam mutabilis esses,
Et nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent,
Expertæ toties tam malè credis aquæ? Expertæ passiuè.
Vt pelago suadente etiam retinacula soluas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest,
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipuè cùm læsus amor, quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamúe nocenti,
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Viue precor, sic te melius quàm funere perdam:
Tu potius leti causa ferere mei.
Finge agè te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi, quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ periuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite, dices,
Quæq; cadent, in te fulmina missa putes.
Da breue sæuitiæ spacium, pelagiq;, tuæq;
Grande moræ pretium, tutaq; futura via est.

Nec mihi tu parcas, puero parcatur Iulo,
Te, satis est, titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid Dij meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet vnda Deos.
Sed neq; fers tecum, nec quæ mihi perfide iactas
Pressérunt humeros sacra, paterq; tuos.
Omnia mentiris: neq; enim tua fallere lingua
Incipit à nobis, primaq; plector ego.
Si quæras, vbi sit formosi mater Iuli,
Creusa. Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas, at me mouêre merentem:
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mẽs dubia est, quin te tua numina dãnent:
Per mare, per terras, septima iactat hyems.
In Aeneam promerita. Fluctibus iectum tuta statione recepi,
Vixq; benè audito nomine regna dedi.
His tamen officijs vtinam contenta fuissem,
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit, qua nos decliue sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram voces, Nymphas vlulasse putaui,
a Eumenides infernales furiæ. a Eumenides fatis signa dedere meis.
b Ad Pudorem apostrophe. b Exige læse Pudor pœnas violate Sichæo,
Ad quem (me miseram) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus,
Oppositæ frondes velleraq; alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari,
c Elisa, Dido dicta est priori nomine. Ipse sono tenui dixit, c Elisa vem.
Nulla mora est, venio quondam tibi debita coniux:
Sunt tamen admissi tarda pudore mei.

Da

Da veniam culpæ, decepit idoneus auctor,
Inuidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diua parens, seniorq; pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri ritè dedere viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
Abde fidem, nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæq; nouissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit in terras coniux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exulagor, cineresq; viri, patriamq; relinquo,
Et feror in duras hoste sequente vias.
Applicor ignotis, fratriq; elapsa, fretoq;
Quod tibi donaui perfide, luctus emo.
Vrbem constitui, lateq; patentia fixi
Mœnia, finitimis inuidiosa locis.
Bella tument, bellis peregrina & fœmina tentor,
Vixq; rudes portas vrbis, & arma paro,
Mille procis placui, qui in me coire, querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Getulia pars Africæ. Quid dubitas vinctam Getulo tradere Hiarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater, cuius manus impia poscit
Respergi nostro sparsa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas,
Non benè cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan & grauidam Dido scelerate relinquis,
Parsq; tui latitat corpore clausa meo.

Acce-

Accedet fatis matris miserabilis infans,
Et nondum nati funeris auctor eris.
Cumq; parente sua frater morietur Iuli,
Pœnaq; connexos auferet vna duos.
Sed iubet ire Deus: vellem vetuisset adire,
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Per Ironiã Aeneæ discessum Mercurio imputat. *Hoc duce nempe Deo, ventis agitaris iniquis,*
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si viuo, quanta fuere, forent.
Non patrium Simoëntа petis, sed Tybridis vndas:
Nempe vt peruenias quò cupis, hospes eris.
Vsq; latet, refugitq; tuas obstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos populos potius in dotem, ambage remissa,
Accipe & aduectas Pygmalionis opes.
Sacra sceptra, quoniã sub Iouis tutela erant reges. *Ilion in Tyriam transfer felicius vrbem,*
Inq; loco regis, sceptraq; sacra tene.
Si tibi mens auida est belli, si quærit Iulus
Vnde suo partus Marte triumphus eat:
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modò per patrem, fraternaq; tela sagittas,
Perq; fugæ comites, Dardana sacra, Deos:
Sic superent quoscunq; tua de gente reportas,
Mars ferus, & damni sit modus ille tui.
Ascaniusq; suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent.
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
Quod crimen dicis præter amasse meum?

Non

Non ego sum Phthia, magnisq; oriunda Mycenis, Phthia vrbs Thessaliæ, à qua Achilles Phthius dicitur.
Nec fleterant in te virq; paterq; meus.
Si pudet vxoris, non nupta, sed hospita dicar,
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum tangentia littus:
Temporibus certis dant q; negant q; viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis:
Nunc leuis eiectam continet alga ratem.
Tempus vt obseruem, manda mihi, certius ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere siuam.
Et socij requiem poscunt, laniataq; classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus vltrà,
Pro spe coniugij tempora parua peto.
Dum freta miteſcunt, & amor dum temperat vsum,
Fortiter ediscam tristia posse pati. Hyppallage.
Sin minus, est animus nobis effundere vitam,
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias vtinam quæ sit scribentis imago,
Scribimus, & gremio Troicus ensis adest.
Perq; genas lachrymæ strictum labuntur in ensem,
Qui iam pro lachrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conueniunt fato tua munera nostro:
Instruis impensa nostra sepulcra breui.
Nec mea nunc primùm feriuntur pectora telo,
Ille locus sæui vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna meæ malè conscia culpæ, Per commiserationem apostrophe.
Iam dabis in cineres vltima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichæi:
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:

Præ-

Didonis epitaphium.

Præbuit Aeneas & causam mortis, & ensem,
Ipsa sua Dido concidit vsa manu.

IN VIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Hermione Menelai & Helenæ filia, à Tyndaro auo materno, cui domum commendarat Menelaus, dum iret ad Troiam, Oresti Agamemnonis & Clytæmnestræ filio desponsata est. Quam etiam Menelaus huiusce rei insçius, Pyrrho Achillis filio ante Troiam promisit: qui tandem reuersus Hermionem rapuit. Sed cùm Pyrrhi connubium maximo odio haberet, & Orestem adamaret, clàm per nuncium monuit, facilè posse à Pyrrhi vinculis liberari. Quod quidem est assecuta. Nam Orestes post Aegisthi matrisq; cædem furore purgatus, Pyrrho in templo Apollinis interfecto, eam recepit.

HERMIONE ORESTI.

ALloquor Hermione nuper fratremq; virumq;:
Nunc fratrem: nomen coniugis alter habet.
Pyrrhus Achilleides, animosus imagine patris,
Inclusam contra iusq; piumq; tenet.
Quod potui, tenui, ne non inuita tenerer,
Cætera fœmineæ non valuere manus.

Verba Hermionis ad Pyrrhum.

Quid facis Aeacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub Domino est Pyrrhe puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis,
Traxit inornatis in sua tecta comis.

Quid

Quid grauius capta Lacedæmone serua tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexauit Achaia victrix,
Cùm Danaus Phrygias vreret ignis opes.
*At tu, cura mei si te *pia tangit, Oreste,* *nunc
Iniice non timidas in tua iura manus.
An si quis rapiat stabulis armenta recluſis,
Arma feras? rapta coniuge, lentus eris?
Sit socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ,
Cui pia militiæ causa puella fuit:
*Si socer ignauus vacua *stertisset in aula,* *sedisset
Nupta foret Paridi mater, vt antè fuit.
Non tu mille rates, sinuosaq; vela parabis,
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoq; erā repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro charo bella tulisse toro.
Quid? quod auus nobis idem Pelopeius Atreus,
Et si non esses vir mihi, frater eras.
Vir precor vxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus vita grauis auctor, & annis
Tradidit: arbitrium neptis habebat auus.
At pater Aeacidæ promiserat insçius acti,
Plus quoq;, qui prior est ordine, posçit auus:
Quum tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si iungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori,
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero concedet amorem,
Proderet exemplo mater amata suo.

Tyndarus auus maternus Hermionis.

Cupido.

Tu

Tu mihi, quod matri pater es, quas gesserat olim
Dardanius parteis aduena, Pyrrhus agit.

a In generis nobilitate, Orestē Pyrrho præponit.

a Ille licet patrijs sine fine superbiat actis,
Et tu quæ referas facta parentis habes.

b Agamemnon à Tãtalo proauo, Iuppiter Tãtalũ, Tantalus Pelopẽ, Pelops Pliſthenem, Pliſthenes Agamemnonem Oreſtis patrẽ, genuit.

b Tantalides omneis, ipſumq; regebat Achillem,
Hic pars militiæ, dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proauũ Pelopẽ, Pelopisq; parentem:
Si melius numeres, à Ioue quintus eris.
Nec virtute cares, arma inuidioſa tuliſti:
Sed tu quid faceres? induit illa patrem.
Materia vellem fortis meliore fuiſſes,
Non lecta eſt operi, ſed data cauſſa tuo.
Hanc tam'ne impleſti, iuguloq; Aegiſthus aperto,
Tecta cruentauit, quæ pater antè tuus.
Increpat Aeacides, laudemq; in crimina vertit,
Et tamen aſpectus ſuſtinet ille meos.
Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumeſcunt,
Pectoraq; incluſis ignibus vſta dolent.
Hermione coram quiſquam'ne obiecit Oreſti?
Nec mihi ſunt vires, nec ferus enſis adeſt,
Flere licet, certè flendo diffundimus iram,
Perq; ſinus lachrymæ fluminis inſtar eunt.
Has ſemper ſolas habeo, ſemperq; profundo
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod noſtros errat in annos:
Tantalides matres apta rapina ſumus.

c Pelops curruli certamine Hippodamiæ conſugio potitus eſt.

Non ego fluminei referam mendacia cygni,
Nec querar in plumis delituiſſe Iouem.
Quà duo porrectus longè freta diſtinet Iſthmos,
Vecta peregrinis c Hippodameia rotis.

a Caſtori Amyclæo, & Amyclæo Polluci,
Reddita Mopſopia Tyndaris vrbe ſoror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta,
Argolicas pro ſe vertit in arma manus.
Vix equidem memini, memini tamen: omnia luctus,
Omnia ſolliciti plena timoris erant.
Flebat auus, flebatq; ſoror, fratresq; gemelli,
Orabat ſuperos Leda, ſuumq; Iouem.
Ipſa ego non longos etiam tunc ſciſſa capillos,
Clamabam, Sine me, me ſine mater abis?
Nam coniux aberat: ne non Pelopeia credar,
Ecce b Neoptolemo præda parata fui.
c Pelides vtinam vitaſſet Apollinis arcus:
Damnaret nati facta proterua parens.
Nec quondam placuit, nec nunc placuiſſet Achilli,
Abducta viduum coniuge flere virum.
Quæ mea cœleſteis iniuria fecit iniquos?
Quodúe mihi miſeræ ſidus obeſſe querar?
Parua mea ſine matre fui, pater arma gerebat:
Et duo cùm viuant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captaui breuibus tua colla lacertis,
Non ſedi gremio ſarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei, nec pacta marito
Intraui thalamos matre parante nouos.
Obuia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen eſſe Helenã, quòd eras pulcherrima, ſenſi:
Ipſa requirebas, quæ tua nata foret.

a Verſus licentioſus. Mopſopia Attica vrbs à Mopſope rege.

b Neoptolemus Pyrrhus, quaſi nouus pugnator.

c Directa in pedẽ Achillis ſagitta à Paride in Apollinis tẽplo interimitur.

Ad matrem apoſtrophe.

Pars hæc vna mihi coniux bene ceſſit Oreſtes,
In hoc tantū felix, quòd Oreſtem maritum nacta ſit.
Hic quoq; (ni pro ſe pugnet) adeptus erit.
Pyrrhus habet captam, reduce & victore parente,
Munus & hoc nobis diruta Troia dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus inſtat,
Perfruor infelix liberiore malo.
» Nox vbi me thalamis vlulantē, & acerba gementem
» Condidit, in mœſto procubui q; toro,
Pro ſomno, lacrymis oculi funguntur obortis,
Quaq; licet fugio, ſicut ab hoſte, viro.
Sæpe malis ſtupeo, rerumq; oblita, lociq;,
In Scyro Lycomedis inſula furtiuo cōcubitu natus eſt Pyrrhus.
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtq; nefas ſenſi, malè corpora tacta relinquo,
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Oreſtis
Exit, & errorem vocis, vt omen, amo.
Per genus infelix oro, generisq; parentem,
Qui freta, qui terras, & ſua regna quatit.
Per patris oſſa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quod ſe ſub tumulo fortiter vlta iacent:
Aut ego præmoriar, primoq; extinguar in æuo,
Aut ego Tantalidæ Tantalis vxor ero.

IN IX. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Herculem Iuppiter ex Alcumena: ſub forma Amphitryonis mariti oppreſſa, tribus noctibus in vnam iunctis, genuit: quem Euryſtheus rex Mycenarum Iunonis aſtutia, vt ſic ille periret, ad arduos labores incitauit. Sed cum robore corporeo atq; ingenio valeret,

ret, ſemper victor euaſit. Inter quos Acheloum, Aetoliæ fluuium, in varias ſeſe vertentem figuras, ob Deianeiræ cōiugium in taurum tandem, debellauit. Et profectò, quamuis reliqua monſtra viriliter ſuperauerit, amori muliebri ſuccubuit. Nā cum Eurytus rex Oechaliæ Iolen filiam ſibi promiſſam denegaſſet, vrbe capta, & Euryto occiſo, Iolen obtinuit: cuius amore ita cæcatus eſt, vt ea iubente, leonis ſpolium & clauam depoſuerit: & quod turpius eſt, inter Iolæ pediſſequas cultu fœmineo indutus, nere non erubuit. Et deniq; quicquid prius ſub Omphale Lydiæ regina, ex qua genuerat Lamum, tolerauerat, ea ſub Iolæ perpeſſus eſt. Cum igitur Deianeira Oenei regis Calidoniæ filia, eius vxor, illum tam illecebri amore captum reſciuiſſet, ex voluntate aduerſariorum factum vituperans, ad eum ſcripſit. Ponit autem illi ante oculos egregia illa ſua priora facinora: vt comparatione infamiam apertiorem faciat. Sed cum inter ſcribendum accepiſſet nuncium de Herculis calamitate ob veſtem Neſsi Centauri ſanguine intoxicatam à ſe miſſam, in qua vim reuocandi ab alienis amoribus ineſſe credebat, id enim Neſſus illi in traiectu Eueni fluuiū ſuaſerat, cum ab Hercule ſagitta Lernæo veneno infecta cōfoſſus eſſet, grauiſsimo dolore compreſſa, facinus ſuum purgando, vt non vltrò, ſed vt illum in ſui amore retineret, feciſſe videatur, de ſuſpendio deliberat.

DEIANEIRA HERCVLI.

Quidã hæc duo carmina non legunt.

Mittor ad Alciden è coniuge conſcia mentis
Littera, ſi coniux Deianeira ſua eſt.
Gratulor Oechaliam titulis accedere noſtris:
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.
Fama Pelaſgiadas ſubitò peruenit in vrbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Iuno, ſeries q̃ immenſa laborum
Fregerit, huic Iolen impoſuiſſe iugum.
Hoc velit Euryſtheus, velit hoc germana tonantis,
Lætaq̃ ſit vitæ labe nouerca tuæ.
Taxat Herculem quòd non reſpondeat ſpei.
At non ille venis cui nox (ſi creditur) vna
Non tanti, vt tantus conciperere, fuit.
Plus tibi quàm Iuno nocuit Venus: illa premendo
Suſtulit, hæc humili ſub pede colla tenet.
Orientem & Occidẽtem intelligit.
Reſpice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi ſe tota æquora debent:
Impleſti meritis Solis vtrang; domum.
Quod te laturum eſt cœlum, prius ipſe tuliſti:
Hercule ſuppoſito ſidera fulſit Atlas.
Quid niſi notitia eſt miſero quæſita pudori,
Si cumulas ſtuori facta priora nota?
Téne ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,
Cùm tener in cunis iam Ioue dignus eras?
Cœpiſti melius quàm deſinis: vltima primis
Cedunt: diſſimiles hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleius hoſtis
Non potuit Iuno vincere, vicit amor.

At benè nupta feror, quia nominor Herculis vxor,
Sit q̃ ſocer rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci,
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentes:
Si qua voles aptè nubere, nube pari.
Species pro dignitate.
Vir mihi ſemper abeſt, & coniuge notior hoſpes,
Monſtraq̃ terribiles perſequitur q̃ feras.
Ipſa domo vidua votis operata pudicis,
Torqueor, infeſto ne vir ab hoſte cadat.
Inter ſerpentes, apros q̃ auidos q̃ leones
Iactor, & haſuros cerno per oſſa canes.
Me pecudum fibræ, ſimulacraq̃ inania ſomni,
Omniaq̃ arcana nocte petita mouent.
Ab arte aruſpicina pathos.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ,
Speq̃ timor dubia, ſpesq̃ timore cadit.
Mater abeſt, queriturq̃ Deo placuiſſe potenti,
Nec pater [a] Amphitryon, nec puer Hyllus adeſt.
[b] Arbiter Euryſtheus iræ Iunonis iniquæ
Sentitur nobis, iraq̃ longa Deæ eſt.
Hæc mihi ferre parum eſt, peregrinos addis amores,
Et mater de te quælibet eſſe poteſt.
Non ego [c] Parthenij temeratam vallibus Augem,
Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Theuthrantia turba ſorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi eſt.
Vna recens crimen defertur adultera nobis,
Vnde ego ſum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander toties qui terris errat in ijſdem,
Qui lapſas in ſe ſæpe retorquet aquas,

a Quoniam illos in exiliũ miſerat.
b Diſpenſator Herculis.
c Parthenius mons Arcadiæ, virginib. illic veneratus. Parthenice eẽ virgo dicit. Omphalem Mœonię ſiue Lydiæ reginam intelligit.

Vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
Illo cui cœlum sarcina parua fuit.
Non puduit forteis auro cohibere lacertos?
Et solidis gemmas apposuisse toris?
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit, vnde humerus tegmina læuus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos?
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæonia lasciuæ more puellæ
Incingi zona dedecuisse pudet?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pauit equos?
Si te vidisset cultu Busiris in isto,
Huic victor victu nempe pudendus eras.
Detrabat Antæus duro redimicula collo,
Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
Non pudet Alcide victricem mille laborum,
Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassáq; robusto deducis pollice fila,
Aequáq; formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Prælidæ fusos comminuere manus.
Diceris infelix [a] *scuticæ tremefactus habenis,*
Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximijs pompis, præconia summa triumphi,
Factáq; narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immanes elisit faucibus hydros,
Infantem & caudis [b] *inuoluisse manum.*

a Scutica flagellũ ex corio, quo verberabantur serui. σκύτος enim corium vel pellis.

b Inuoluisse diuisis syllabis.

c Vt

c Vt Tegetus aper cupressifero Erymantho
Incubat, & vasto pondere ladit humum.
Non tibi Threicijs affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiumq; triplex armenti diues Iberi
Geryones, quanuis in tribus vnus erat:
Inq; canes totidem trunco digestus ab vno
Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quaq; redundabat fœcundo vulnere serpens — Hydra.
Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.
Quodq; inter læuumq; latus, dextrumq; lacertum, — Antæus.
Pregraue compressa fauce pependit onus.
Et male confisum pedibus, formaq; bimembri, — Centauri.
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu — Sida vrbs Phœniciæ, vbi optima inficiebatur purpura.
Dicere? num cultu lingua retenta filet?
Se quoq; nympha tuis ornauit Iardanis armis,
Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc tolle animos, & fortia facta recense,
Quod tu non esses iure vir, illa fuit.
Quo tanto minor es, quanto te maxime rerum,
Quàm quos vicisti, vincere maius erat.
Illi præcedit rerum mensura tuarum,
Cede bonis, hæres laudis amica tuæ est.
O pudor hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris: & nescis, non sunt spolia ista leonis,
Sed tua: tuq; feræ victor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre grauem lana vix satis apta colum.

Instruxitq; manum clava domitrice ferarum,
Vidit & in speculo coniugis arma sui.
Hæc tamen audieram, licuit non credere famæ,
En venit ad sensus mollis ab aure dolor.
Iolen intelligit. *Ante meos oculos adducitur aduena pellex,*
Nec mihi quæ patior, dissimulare licet.
Non finis auerti mediam captiua per vrbem,
Tyrinthum vbi Deianira degebat. *Inuitis oculis aspicienda venit.*
Non venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegendo suos.
Ingreditur latè multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoq; cultus eras.
Dat vultum populo sublimis: vt Hercule victo,
Oechaliam viuo stare parente putes.
Patronymicũ à patria. *Forsitan expulsa Aetolide Deianeira*
Nomine depositio pellicis, vxor erit,
Eurytidosq; Ioles, atq; insani Alcidæ
Turpia famosus corpora iungit Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusq; perambulat artus,
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoq; cum multis, sed me sine crimine amasti,
Ne pigeat, pugnæ bis tibi causa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in vndis,
Truncaq; limosa tempora mersit aqua.
Semiuir occubuit vi, Lerniferoq; veneno
Nessus, & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribendi nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianeira mori?

An tuus in media coniux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis vxor
Credar? coniugij mors mea pignus erit.
Tu quoq; cognosces in me Meleagre sororem:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Heu deuota domus solio sedet acrior alto,
Oenea desertum nuda senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris,
Alter fatali viuus in igne fuit.
Exegit ferrum sua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Deprecor hoc vnum per iura sacerrima lecti,
Ne videar thalamis insidiata tuis.
Nessus, vt est auidum percussus arundine pectus,
Hic dixit, vires sanguis amoris habet.
Illita Nessæo misi tibi texta veneno:
Impia quid dubitas Deianeira mori?
Ad interitũ iam iturus, suos salutat. *Iamq; vale senior q; pater, germanaq; Gorge,*
Et patria, & patriæ frater adempte meæ.
Et tu lux oculis hodierna nouissima nostris,
Virq; sed ô possis, & puer Hylle vale.

IN X. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Minos Iouis & Europæ filius Cretensis rex, ob Androgeum filium ab Athenienſibus dolosè occisum, illos tandem post acria bella coegit, vt sibi pœnas penderẽt quotannis pueros septem, & totidem virgines mittere, vt Minotauro, quem arte Dædali Pasi-

phae ex tauro genuerat, dum eius maritus Minos cum Athenienſibus bellum gereret, deuorandi traderentur. Cùm verò ſors Theſeo contigiſſet, ab Ariadne edoctus eſt, quonam pacto, interfecto Minotauro ex labyrintheis ambagibus egrederetur, Errabunda regens tenui veſtigia filo, vt ait Catullus. Theſeus autem Creta cum Ariadne & Phædra diſcedens, in Naxon inſulam delatus eſt, vbi à Baccho monitus, vt Ariadnen relinqueret. qui Dei timore perculſus, dum altiſſimo ſomno preſſam animaduerteret, puellam dimiſit. Quamprimùm igitur expergefacta eſt, hanc epiſtolam ſcripſit, in qua de crudelitate & duritia Theſei, ac beneficiorum ingratitudine conqueritur, eum poſt multas lamentationes & querelas rogando, vt nauem ad eam flectat.

ARIADNE THESEO.

Multi hæc duo carmina non habent.

ILla relicta feris etiam nunc improbe Theſeu
Viuit, & hæc æqua mente tuliſſe velis.
Mitius inueni, quàm te, genus omne ferarum,
Credita non vlli, quàm tibi, peius eram.
Quæ legis ex illo Theſeu tibi littore mitto,
Vnde tuam ſine me vela tulere ratem.
In quo me ſomnus q̃, meus malè prodidit, & tu,
Prò facinus, ſomnis inſidiate meis.
A tempore ἀάβος.
Tempus erat vitrea quo primùm terra pruina
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aues:
Incertum vigilans, à ſomno languida, moui
Theſea prenſuras ſemiſepulta manus.

Nullus

Nullus erat, referoq̃, manus, iterumq̃, retento,
Perq̃, torum moueo brachia, nullus erat.
Excuſſere metus ſomnum, conterrita ſurgo,
Membraq̃, ſunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis ſonuerunt pectora palmis,
Vtq̃, erat è ſomno turbida, rapta coma eſt.
Luna fuit, ſpecto ſi quid, niſi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil niſi littus habent.
Nunc huc, nunc illuc, & vtroq̃, ſine ordine curro,
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore Theſeu,
Reddebant nomen concaua ſaxa tuum.
Et quoties ego te, toties locus ipſe vocabat,
Ille locus miſeræ ferre volebat opem.
Mons fuit, apparent frutices in vertice rari,
Nunc ſcopulus raucis pendet adeſus aquis:
Aſcendo, vires animus dabat, atq̃, ita latè
Æquora proſpectu metior alta meo.
Inde ego, nam ventis quoq̃, ſum crudelibus vſa,
Vidi præcipiti carbaſa tenſa Noto:
Aut vidi, aut certè cùm me vidiſſe putarem,
Frigidior glacie, ſemanimis q̃, fui.
Nec languere diu patitur dolor, excitor illo,
Excitor, & ſumma Theſea voce voco.
Quò fugis, exclamo, ſcelerate reuertere Theſeu,
Flecte ratem, numerum non habet illa ſuum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam,
Verbera cum verbis mixta fuere meis.
Si non audires, vt ſaltem cernere poſſes,
Iactata latè ſigna dedêre manus.

Videt Dryonem montẽ ſignificare, in quẽ à Bacho delata Ariadne nũquam deinceps compa ruit.

Candi-

Candidaq3 imposui longæ velamina virgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamq3 oculis ereptus eras, tunc denicq3 fleui,
Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam defierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erraui sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo.
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi,
Quamq3 lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos,
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua quæ possum, pro te vestigia tango,
Stratæq3, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo, lachrymisq3 toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo, redde duos.
Venimus huc ambo, cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule maior vbi est?
Quid faciam, quò sola ferar? vacat insula cultu,
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare: nauita nusquam est,
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comites q3 mihi, ventosq3, ratemq3,
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar,
Temperet & ventos Aeolus, exul ero.
Non ego te Crete centum digesta per vrbes
Aspiciam, puero cognita terra Ioui.
Nam pater, & tellus iusto regnata parente,
Prodita sunt facto nomina chara meo.

Ad lectũ apostrophe.

Cùm

Cùm tibi, ne victus tecto morerêre recuruo,
Quæ regerem passus pro duce fila dedi.
Cùm mihi dicebas, Per ego ipsa pericula iuro,
Te fore, dum nostrum viuet vterq3 meam.
Viuimus, & non sum Theseus tua, si modò viuit
Fœmina periuri fraude sepulta viri.
Me quoq3, qua fratrem mactasses improbe claua,
Esset, quam dederas, morte sepulta fides.
Nunc ego non tantum quæ sum passura recordor,
Sed quæcunq3 potest vlla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ,
Morsq3 minus pœnæ quàm mora mortis habet.
Iamiam venturos aut hâc, aut suspicor illac,
Qui lanient auido viscera dente lupos.
Forsitan & fuluos tellus alit ista leones,
Quis scit an hæc sæuas insula Tigres habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas,
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantúmne religer dura captiua catena,
Néue traham seruæ grandia pensa manu?
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi,
Quodq3 magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaq3 littora vidi,
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ
Cœlum restabat, timeo simulacra Deorum,
Destituor rapidis præda cibusq3 feris.
Siue colunt, habitantq3 viri, diffidimus illis,
Externos didici læsa timere viros.
Viueret Androgeos vtinam, ne fata luisses,
Impia funeribus [a] Cecropi terra tuis.

Periphrasis Labyrinthi.

Minotaurus Ariadnes frater.

Quãuis nec leones, nec tigres habeat insula Naxos, aptè tamen, vt fœmina, dubitat.

a A Cecropa primo Athenarũ rege Cecropidæ vocantur Athenienses.

Nec

Nec tua mactasset nodoso stipite Theseus,
a Minotaurus. a Ardua parte virum, dextera parte bouem.
Nec tibi, quæ reditus monstrarent fila dedissem,
Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
Strataq; Cretæam belua strauit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti,
Illic qui silices Theseа vincat habes.
Ad somnos & ventos apostrophe. Crudeles somni quid me tenuistis inertem?
At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoq; crudeles venti, nimiumq; parati,
Flaminaq; in lachrymas officiosa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremq; necauit,
Et data poscenti nomen inane fides.
In me iurarant somnus, ventusq; fidesq;:
Prodita sum causis vna puella tribus.
Ergo ego nec lachrymas matris moritura videbo:
Nec mea qui digitis lumina condat, erit.
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
Nec positos artus vnget amica manus.
Ossa superstabunt volucres inhumata marina,
Hæc sunt officijs digna sepulcra meis.
Ibis Cecropios portus: patriaq; receptus,
Cùm steteris turbæ celsus honore tuæ.
Et benè narrabis letum tauriq; viriq;,
Sectaq; per dubias saxea tecta vias:
Me quoq; narrato solam tellure relictam,
Non ego sum titulis surripienda tuis.

Nec

Nec pater est Aegeus, nec tu Pitheidos Aethræ
Filius, auctores saxa fretumq; tui. Ex Aethra Pithei filia natus est Theseus.
Dij facerent, vt me summa de puppe videres:
Mouisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoq; non oculis, sed qua potes aspice mente
Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos,
Et tunicas lachrymis, sicut ab imbre graues.
Corpus, vt impulsæ segetes Aquilonibus, horret,
Litteraq; articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam malè cessit, adoro:
Debita sit facto gratia nulla meo.
Sed ne pœna quidem, si non ego causa salutis,
Non tamen est, cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos,
Per lachrymas oro, quas tua facta mouent.
Flecte ratem Theseu, versoq; relabere vento: Solita deprecatione epistolam claudit.
Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

IN XI. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Macareus & Canace, Aeoli regis ventorũ filij, cùm turpiter se amarent, & consanguinitatis prætextu culpam tegentes concumberẽt, Canace filiũ peperit: quem dum clam è regia per nutricem emitteret, vt aleretur, infelix infans suo vagitu se auo prodidit, qui filiorũ incensus scelere, innocuũ infantem iussit canibus exponi, & per satellitem

Canacæ

Canacæ gladium misit, quo illa pro meritis vteretur: quo se interfeciſſe creditur. Sed prius, quàm moreretur, Macareo, qui iam in templum Apollinis Delphici aufugerat, hac epiſtola caſum ſuum narrauit, illum precando, vt expoſiti infantis oſſa legat, & vna cum ſuis vrna componat.

CANACE MACAREO.

Aliqui hæc duo carmina nõ legũt.

AEolis Aeolidæ, quam non habet ipſa ſalutem
Mittit, & armata verba notata manu.
Libellus pro epiſtola.
Si qua tamen cæcis errabunt ſcripta lituris,
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum, ſtrictũ tenet altera ferrum,
Et iacet in gremio charta notata meo.
Hæc eſt Aeolidos fratri ſcribentis imago,
Sic videor duro poſſe placere patri.
Ipſe necis cuperem noſtræ ſpectator adeſſet,
Auctoriſq; oculo exigeretur opus,
Vt ferus eſt, multoq; ſuis truculentior Euris,
Spectaſſet ſiccis vulnera noſtra genis.
Scilicet eſt aliquid cum ſæuis viuere ventis,
Acerba irriſio. Scython mons.
Ingenio populi conuenit ille ſui.
Ille Noto, Zephyroq;, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis Eure proterue tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ,
Poßidet & vitijs regna minora ſuis.
Quid iuuat admotam per auorum nomina cœlo,
Inter cognatos poſſe referre Iouem?
Iuppiter auus Canaces.
Num minus infeſtum funebria munera ferrum
Fœmineæ teneo non mea tela manu?

O vtinam

*O vtinam Macareu, quæ nos * coniunxit in vnum,* * commiſit
Veniſſet leto ſerior hora meo. Pathos à facti pœnitentia.
Cur vnquam plus me frater, quàm frater amaſti?
Et tibi (non debet quod ſoror eſſe) fui?
Ipſa quoq; incalui, qualemq; audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente Deum. Cupidinem ſignificat.
Fugerat ore color, macies obduxerat artus,
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere cauſſam,
Nec noram quid amans eſſet, at illud eram.
Prima malum nutrix animo præſenſit anili:
Prima mihi nutrix, Aeoli dixit, amas.
Erubui, gremioq; pudor deiecit ocellos,
Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Iamq; tumeſcebant vitiati pondera ventris,
Aegraq; furtiuum membra grauabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit? audaci ſuppoſuitq; manu?
Vt penitus noſtris (hoc te celauimus vnum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Abnimium viuax admotis reſtitit infans
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.
Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,
Denaq; luciferos Luna vehebat equos.
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſſa dolores,
Et rudis ad partus, & noua miles eram.
Nec tenui vocem: quid (ait) tua crimina prodis?
Oraq; clamantis conſcia preßit anus.

Quid faciam infelix gemitus dolor edere cogit,
Sed timor, & nutrix, & pudor ipse vetant.
Syncopa. Continuo gemitus, elapsaq; verba reprendo,
At q; cogor lachrymas combibere ipsa meas.
Lucina Dea partus. Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat,
Et graue (si morerer) mors quoq; crimen erat.
Quum superincumbens scissa tunicaq; comaq;
Pressa refouisti pectora nostra tuis.
Et mihi viue soror, soror ô charissima, dixti,
Viue, nec vnius corpore perde duos.
Spes bona det vires, fratri nam nupta futura es:
Illius, de quo mater es, vxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba reuixi,
Et positum est veteri crimen, onusq; mei.
Quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula:
Crimina sunt oculis surripienda patris.
Frondibus infantem, ramisq; albentis oliuæ,
Et leuibus vittis, sedula celat anus.
Fictaq; sacra facit, dicitq; precantia verba,
Facinus cognitum à patre. Dat populus sacris, dat pater ipse viam.
Iam prope limen erat, patrias vagitus ad aures
Venit, & indicio proditur ille suo.
Eripit infantem, mentitaq; sacra reuelat
Aeolus, insana regia voce sonat.
Cõparatio. Vt mare fit tremulum, tenui cùm stringitur aura,
Vt quatitur tepido fraxina virga Noto:
Sic mea vibrari pallentia membra videres,
Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit, & nostrum vulgat clamore pudorem,
Et vix à misero continet ore manus.

Ipsa

Ipsa nihil prater lachrymas, pudibunda profudi,
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamq; dari paruum canibusq; auibusq; nepotem
Iusserat, in solis destituiq; locis.
Vagitus dedit ille miser, sensisse putares,
Quaq; suum poterat voce rogabat auum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse?
*Tu potes ex animo colligere ipse tuo: *Nam
Cùm mea me coram syluas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo, tunc demum pectora planxi,
Contigit inq; meas vnguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente satelles
Venit, & indignos edidit ore sonos:
Aeolus hunc ensem mittit tibi: tradidit ensem, Satelles ad Canacem.
Et iubet ex merito scire quid iste velit:
Scimus, & vtemur violento fortiter ense, Canace respondet.
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus genitor connubia donas? Ad patrem.
Hac tua dote pater filia dues erit?
Tolle procul decepte faces Hymenaee maritas, Ad Hymenæum.
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas ferris, Erinnyes atra, Ad Erinnyes infernales furias.
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices, Parca meliore, sorores, Parca melior, id est, fortunatiori augurio.
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto vix benè natus auum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
Ah miser admisso plectitur ille meo.

Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi nato tali dilacerate tuo:
Nate parum fausti miserabile pignus amoris,
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis,
In tua nec tonsas ferre sepulcra comas.
Non superincubui, non oscula frigida carpsi:
Diripiunt auidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoq; infantis cum vulnere persequar vmbras,
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô frustra miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, socioq; impone sepulcro,
Vrnaq; nos habeat quamlibet arcta duos.
Viue memor nostri, lachrymasq; in funere funde,
Neue reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) proiectæ nimium mandata sororis
Perfer, mandatis perfruar ipsa patris.

Nõ sine doloris amplificatione ad natum apostrophe.

IN XII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cùm florida iuuentute & formositate valeret Iason, quàmprimum Colchon attigit, à Medea Aeetæ Colchorum regis & Hecates filia receptus est, & amatus, habitaq; coniugij sponsione, illum edocuit, quonam pacto in optatam deueniret prædam. Aureo igitur vellere rapto, clam cum Medea fugam arripuit. Quos cùm insequeretur Aeeta, illa Absyrti fratris, quem secum ducebat, membra disperssit, vt ita patrem ossa filij legentẽ, remoraretur: & sic incolumes in Thessaliam tandem

tandem deuenerunt. Vbi Aesonem Iasonis patrem annis iam decrepitum, in robustiorem ætatem reduxit. Medea prætereà in Peliæ mortem suas filias armauit, fingens enim ei iuuentũ restituere velle, quemadmodum Aesoni fecerat, filiabus persuasit, vt omnem sanguinem frigidum atq; veterem, cultris exhaurirent, vt nouum atq; floridum posset infundere. Quod cùm fecissent puellæ, statim expirauit Pelias. Iason verò, seu criminis enormitate, seu ex alia caussa Medeam repudiauit, & Creusam Creontis regis Corinthiorum filiam in vxorem assumpsit. Furibunda igitur Medea ad Iasonem scripsit, ingratitudinem in eo expostulando, præsentemq; vltionem, nisi recipiatur, minitando.

MEDEA IASONI.

Exul inops, contempta nouo Medea marito
Dicit, & an regni tempora nulla vacant?
At tibi Colchorum memini regina vacaui,
Ars mea cùm peteres vt tibi ferret opem.
Tunc quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos euoluisse suos.
Tunc potui Medea mori benè: quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi, cur vnquam iuuenilibus acta lacertis,
Phrixæam petijt Pelias arbor ouem?
Cur vnquam Colchi Magnetida vidimus Argon?
Turbaq; Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flaui placuere capilli?
Et decor, & linguæ gratia picta tuæ?

Aliqui hæc duo carmina adulteriana dicunt.

Parcæ fatales Clotho, Lachesis & Atropos.

Argõ nauim intelligit in Pelio Thessaliæ monte natam & in Magnetida regiõe Thessaliæ proxima fabricatam.

Aut saltem, in nostras quoniam noua puppis arenas
Venerat, audaces attulerat q3 viros.
Isset anhelatos non *præmeditatus in ignes
Immemor Aesonides, ora q3 adunca boum.
Semina iecisset, totidem sumpsissetq; & hostes,
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum scelerate perisset,
Dempta forent capiti quàm mala multa meo.
a Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas,
Hac fruar, hæc de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos aduertere puppim,
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc ille Medea fui, noua nupta quod hîc est,
Quàm pater est illi, tàm mihi diues erat.
b Ephyren bimarem, Scythiã tenet ille niuosam,
Omne tenet Ponti quà plaga læua iacet.
Excipit hospitio iuuenes Aeëta Pelasgos,
Et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi, tunc cœpi scire, quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Vt vidi, vt perij, nec notis ignibus arsi,
Ardet vt ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant,
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
Enitet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex, vt dura sororum
Insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus quàm per cornua sæui,
Quorum terribilis spiritus ignis erat.

*præmeditatus

a Officia sua commẽdando Creusam Creontis filiam secum cõferri.

b Ephyren, id est, Corinthum, ab Ephyre Oceanitide inter Ioniũ & Aegæum mare sita

Primum vt tempus retiquum quo modo significat.

Rex Aeëtes.

Pericula cõmemorat.

Aere pedes solidi, prætentaq3 naribus æra,
Nigra per afflatus hæc quoq3 facta suos.
Semina præterea populos genitura iuberis
Spargere deuota lata per arua manu.
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno,
Vltimus est, aliqua decipere arte labor.
Dixerat Aeëtes, mœsti consurgitis omnes,
Mensaq3 purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi tunc longè regnum dotale Creusa,
Et socer, & magni nata Creontis erat?
Tristis abis, oculis abeuntem prosequor vdis,
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Vt positum tetigi thalamo male saucia lectum,
Acta est per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos tauriq3 meos, segetesq3 nefandæ,
Ante meos oculos peruigil anguis erat. (rem.
Hinc amor, hinc timor est: ipsum timor auget amo-
Manè erat, & thalamo chara recepta soror.
Disiectamq3 comas, auersaq3 in ora iacentem
Inuenit, & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minyis, petit altera, & altera habebit:
Aesonio iuueni, quod rogat illa, damus.
Est nemus, & piceis, & frondibus ilicis antrum,
Vix illuc radijs Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certè) delubra Dianæ,
Aurea barbarica stat Dea facta manu.
Nescio an exciderint mecum loca: venimus illuc,
Ausus es infido sic prior ore loqui.

Draco peruigil.

Call iope soror. Synecdoche.

Templum Dianæ.

A dubitatione pathos.

Ius tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit, inq3 tua est vitaq3 morsq3 manu.
Perdere posse sat est, si quem iuuat ista potestas,
Sed tibi seruatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse leuamen,
Per genus, & numen cuncta videntis aui,
Per tripliceis vultus, arcanaq3 sacra Diana,
Et si fortè aliquos gens habet ista Deos:
O virgo miserere mei, miserere meorum,
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam facileis vnde meosq3 Deos?)
Spiritus antè meus tenueis vanescat in auras,
Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit vlla meo.
Conscia sit Iuno sacri præfecta maritis,
Et Dea marmorea cuius in æde sumus.
Hæc animum, & quota pars, etiam mouêre puellæ
Simplicis, & dextræ dextraq3 iuncta meæ.
Vidi etiam lachrymas. an est pars fraudis in illis?
Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Iungis, & æripedes in adusto corpore tauros,
Et solidam iusso vomere findis humum.
Arua venenatis pro semine dentibus imples,
Nascitur & gladios scutaq3 miles habens.
Ipsa ego quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cùm vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
In se constrictas conseruere manus.
Peruigil ecce draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.

Sol Medeæ auus.

Diana triplici vultu depingebatur.

Dotis opes vbi erant? vbi erat tua regia coniux,
Quiq3 maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc deniq3 barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens:
Flammea subduxi medicato lumina somno,
Et tibi quæ raperes vellera, tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum patriamq3 reliqui,
Munus in exilio quolibet esse tuli.* *quod licet
Virginitas facta est peregrini præda latronis,
Optima cum chara matre relicta soror.
At te non fugiens sine me germane reliqui,
Deficit hoc vno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, nõ audet scribere, dextra, Fratrem Absyrtum interfeciſſe dolet.
Sic ego, sic tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim posit illa timerem?)
Credere me pelago fœmina iamq3 nocens.
Numen vbi est? vbi Diji? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos vtinam Symplegades elisissent,
Nostraq3 adhærerent ossibus ossa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos:
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quaq3 vomit totidem fluctus, totidemq3 resorbet,
Nos quoq3 Trinacriæ supposuissemus aquæ.
Sospes ad Aemonias, victorq3 reuerteris vrbes:
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Casaq3 virginea membra paterna manu?
Vt culpent alij, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.

Ausus es ô (iusto desunt sua verba dolori)
Ausus es Aesonia dicere, cede domo.
Iussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
a Hymē pro nuptijs. Quique lāpades siue faces in nuptijs accendebant. Tuba funeribus adhibebatur.
At subitò nostras vt a *Hymen cantatus ad aures*
Venit, & accenso lampades igne micant:
Tibiaq; effudit socialia carmina vobis,
At mihi funesta flebiliora tuba:
Pertimui, nec adhuc tantum scelus esse putabam,
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruūt, & Hymē clamāt, Hymenaee frequentāt,
Quo propior vox est, hoc mihi peius erat.
Diuersi flebant serui, lachrymasq; tegebant,
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoq;, quicquid erat, potius nescire iuuabat,
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cùm minor è pueris iussus, studioq; videndi
Constitit ad geminæ limina prima foris.
Hinc mihi, mater abi, pompam pater (inquit) Iasonis
Synecdoche. Pathos à gaudio.
* *Ducit, & adiunctos aureus vrget equos.*
Protinus abscissa planxi mea pectora veste,
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
Sertaq; compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos,
Clamarem, meus est, inijcerem q; manus.
Inferias, id est, sacra, quę alicuius occisione fiebant.
Læse pater gaude, Colchi gaudete relicti,
Inferias vmbræ fratris habete mei.
Deseror amissis regno, patriaq;, domoq;,
Coniuge, qui nobis omnia solus erat.

Serpen-

Serpentes igitur potui, tauros q; furentes,
Vnum non potui perdomuisse virum.
Quæq; feros repuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus, artes, herbæq; relinquunt,
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
a Dea Proserpina. Hecate Persæs filia crudelissima, quæ aconito patrem interemit.
Non mihi grata dies, noctes vigilantur amaræ,
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possim, potui sopire draconem:
Vtilior cuiuis, quàm mihi, cura mea est.
Quos ego seruaui pellex amplectitur artus,
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan, & stultæ dum te iactare maritæ
Queris, & iniustis auribus apta loqui:
In faciem mores q; meos noua crimina fingis:
Rideat, & vitiis læta sit illa meis.
Rideat, & Tyrio iaceat sublimis in ostro,
Flebit, & ardores vincet adusta meos.
Medea Creusam ex patre, & domo exussit.
Dum ferrum, flammæq; aderunt, succusq; veneni,
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si fortè preces præcordia ferrea tangunt,
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi sum supplex, quod tu mihi sæpe fuisti,
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis, communes respice natos:
Sauiet in partus dira nouerca meos.
Et nimium similes tibi sunt, & imagine tangor,
Et quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per auitæ numina flammæ,
*Per meritum, & natos pignora nostra * tuos,*
* duos
Redde

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui,
Adde fidem dictis, auxiliumq; refer.
Non ego te imploro contra tauros q3, viros q3,
Vt q3 tua serpens victa quiescat ope:
Te peto quem merui, quem nobis ipse dedisti,
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos vbi sit quaeris? campo numerauimus illo,
Qui tibi laturo vellus arandus erat.
Synæresis. *Aureus ille aries villo spectabilis aureo.*
Dos mea, quam, dicam si tibi, redde, neges.
Dos mea, tu sospes, dos est mea Graia iuuentus,
Sisyphos Creontis pater. *I nunc, Sisyphias improbe confer opes.*
Quòd viuis, quòd habes nuptã, socerumq; potentem,
Hoc ipsum, ingratum quòd potes esse, meum est.
Quos equidem actutum, sed quid prædicere pœnam
Actutum, confestim. *Attinet, ingentes parturit ira minas.*
Quò feret ira, sequar, facti fortasse pigebit,
Et piget infido consuluisse viro,
Cupido. *Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat,*
Nescio quid certè mens mea maius aget.

IN XIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Protesilaus Iphicli filius ad Troiam quadraginta nauibus, vt ait Homerus, nauigãs, cum cæteris Græcis Aulide portus Bœotiæ ob tempestatem clausus est. Quod dum intellexisset Laodameia Acasti ex Laodathea filia, atque eius vxor sincerè maritum amans, multis somnijs sollicitata, hanc epistolam ad eum scripsit: qua suadet, vt oraculi memor, à belli periculis abstineat. Datum enim Græcis fuerat responsum, cùm qui primus ex classe in terram Troianorum descendisset, periturum. At Protesilaus magnanimus, primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est.

LAODAMEIA PROTESILAO.

Mittit, & optat amans, quò mittitur, ire, salutẽ,
Hæmonis Hæmonio Laodameia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari, 'Aulide pro Aulidi, Seruio teste.
Ah, me cum fugeres, hic vbi ventus erat?
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis,
Illud erat sæuis vtile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataq; plura dedissem,
*Et sunt quæ volui dicere * plura tibi.* * multa
Raptus es hinc præceps: & qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti,
Soluor ab amplexu Protesilaë tuo.
Linguaq; mandantis verba imperfecta reliquit,
Vix illud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas, arreptaq; vela tetendit,
Iamq; meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare iuuabat,
Sumq; tuos oculos vsq; secuta meis.
Vt te non poteram, poteram tua vela videre,
Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat.

Lux

Lux quoq; tecum abijt, tenebrisq; exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandæuus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fecere pium, sed inutile nobis:
Indignor miseræ non licuisse mori.
Vtq; animus rediit, pariter rediere dolores,
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos,
Nec libet aurata corpora veste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse bicorniger hasta
Creditur, huc illuc quà furor egit, eo.
Conueniunt matres Phylaceides, & mihi clamant,
Induc regales Laodameia sinus.
Scilicet ipsa feram saturatas murice vestes?
Bella sub Iliacis mœnibus ille geret?
Ipsa comas pectam, galea caput ille premetur?
Ipsa nouas vestes, dura vir arma ferat?
Quo possum squalore tuos imitata labores
Dicar, & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te Tænaria faciem culpasse marita,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium Menelae laboras,
Hei mihi quàm multus flebilis vltor eris.
Dij precor à nobis omen remouete sinistrum,
Et sua det reduci vir meus arma Ioui.
Sed timeo, & quoties subijt miserabile bellum,
More niuis lachrymæ Sole madentis eunt.

A cultus negligentia pathos Bacchuscornib. effigiatur ob elationem quam feruor vini inducit.

Ad Paridē apostrophe.

Protesilaus pede in limine offenso omen dederat.

Ilion,

Ilion, & Tenedos, Simoisq;, & Xanthus, & Ide,
Nomina sunt ipso pene timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat. vires nouerat ille suas:
Venerat, vt fama est, multo spectabilis auro,
Quiq; suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe viriq; potens, per quæ fera bella geruntur:
Et sequitur regni pars quota quenq; sui.
His ego te victam consors Ledæa gemellis
Suspicor, hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo, Paris Hectora dixit
Ferrea sanguinea bella mouere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caueto:
Signatum hoc memori pectore nomen habe.
Hunc vbi vitaris, alios vitare memento,
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, vt dicas quoties pugnare parabis,
Parcere me iussit Laodameia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
Te quoq; non vllum vulnus habente cadat.
Pugnet, & aduersos tendat Menelaus in hostes,
Vt rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Inuat, & caussa quem vincit, vincat & armis,
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Caussa tibi est dispar, tu tantum viuere pugna,
Inq; pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot, precor, hostibus vni,
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sauaq; in oppositos pectora ferre viros.

Tenedos insula cōtra Troiam.

Ad Helenā.

Apostrophe pathos augetur.

Fortius

Fortius ille potest multo qui pugnat amore:
Bella gerant alij, Protesilaus amet.
Hunc, fateor, volui reuocare, animusq; ferebat:
Substitit auspicij lingua timore mali.

Pedũ offensiones mala ferebãt præsagia. vnde Tibullus, *O quoties ingressus iter mihi tristia dixi,*

Cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui: tacitoq; in pectore dixi,
Signa reuersuri sint precor ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis,
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoq; nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaũm Troada tanget humum.
Infelix quæ prima virum lugebit ademptum,
Dij faciant, nec tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Iamq; fatigatas vltima verset aquas.
Hoc quoq; præmoneo, de naue nouissimus exi,
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoq; move, veloq; carinam,
Inq; tuo celerem littore siste gradum:
Siue latet Phœbus, seu terris altior extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
Nocte tamen quàm luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cœlibe somnos,
Dum careo veris, gaudia falsa iuuant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno, simulacraq; noctis adoro,
Nulla caret fumo Tessalis ara meo.

Futurũ Protesilai interitũ præsagit.

Thura

Thura damus, lachrymasq; super: quæ sparsa relucẽt,
Vt solet à fuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia soluar ab ipsa mea?
Quando erit, vt lecto mecum benè iunctus in vno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamuis audire iuuabit,
Multa tamen rapies oscula, multa dabis.
Semper in his aptè narrantis verba resistunt.
*Promptior est dulci lingua * referre mora.*

* retenta

Sed cùm Troia subit, subeunt ventiq;, fretumq;,
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoq;, quòd venti prohibent exire carinas,
Me mouet, inuitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reuerti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad vrbem:
Quò ruitis? vestras quisq; redite domos.
Quò ruitis Danai? ventos audite vetantes,
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.

Ab Inacho vetustissimo Argiuorũ rege Græci Inachi dicti sunt.

Sed quid ego hæc reuoco? reuocantis omen abesto,
Blandaq; compositas aura secundet aquas.
Troadas inuideo, quæ sic lachrymosa suorum
Funera conspiciens, nec procul hostis erit.

Inuideo cũ accusatiuo.

Ipsa suis manibus forti noua nupta marito
Imponet galeam, barbaraq; arma dabit.
Arma dabit: dumq; arma dabit, simul oscula sumet,
Hoc genus officij dulce duobus erit.

Producet q̃ virum, dabit & mandata reuerti:
Et dicet, Referas arma facista Ioui.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respiciet q̃ domum.
Exuet & reduci galeam, clypeumq̃ resoluet,
Excipiet q̃ suo corpora laxa sinu.
Nos sumus incertæ, nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri facta putare timor.
Asiam significat, quę ab Europa diuersa est. Bellũ à Græcis gerebat, qui Europęi erant.
Dum tamen arma geris diuerso miles in orbe,
Quæ referat vultus, est mihi cera, tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus, amplexus accipit illa meos.
Crede mihi plus est, quàm quod videatur, imago,
Adde sonum cerę, Protesilaus erit.
Hanc spectο, teneoq̃ sinu pro coniuge vero,
Et tanquam possit verba referre, queror.
Per reditus corpusq̃ tuum, mea numina, iuro,
Perq̃ pares animi, coniugiiq̃ faces,
Perq̃ (quod vt videam canis albere capillis)
Quod tecum possis ipse referre caput:
Me tibi venturam comitem quocunq̃ vocaris,
Suppresit mortuus. *Siue quod heu timeo, siue superstes eris.*
Vltima mandato claudatur epistola paruo,
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

IN XIIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Danaus Beli prisci filius, ex pluribus coniugibus quinquaginta filias suscepit, quas dum Aegyptus eius frater, cui totidem erãt filij, postulasset in nurus, Danaus oraculi responso

sponso comperto, se manibus generi moriturum, volens periculum euitare, conscensis nauibus Argos venit. Indignatus autem Aegyptus, eo quòd spretus esset, filios cum exercitu ad illum oppugnandum misit, hac lege, vt non nisi interempto Danao, ad se redirent, aut filiarum connubia inissent. Ille autem obsidione coactus, filias se daturum spopondit. Sed puellæ, accepto à patre gladio, vt iussum erat, prima nocte cum vino lætitiaq̃ calentes iuuenes in profundissimũ soporem descendissent, vnaquæq̃ suum iugulauit. sola Hypermnestra excepta, quæ Lino, quem Eusebius Lynceum appellat, marito suo miserta pepercit, suasitq̃ vt ad patrem Aegyptum detecto facinore quamprimùm fugeret. Sed cùm pater Danaus ab omnibus perfectum facinus intellexisset, prætereaquã ab Hypermnestra, eam crudelissimè vinctam in carcere seruandã tradidit. Quare Linum patruelem eundemq̃ maritum, quem seruauerat, hac epistola rogat, vt vel opem ferat, captiuitatéque liberet: vel si mori contingat, vt sepulturæ honore non careat. A Lino tandem, Danao trucidato, fuit liberata.

HYPERMNESTRA LINO.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus vni,
Cætera nuptarum crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, grauibusq̃ coërcita vinclis,
Est mihi supplicij caussa, fuisse piam.
Quòd manus extimuit iugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.

Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti:
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violauimus, vrat,
Quæq; aderam sacris, tendat in ora faces:
Aut illo iugulet, quem non benè tradidit, ense,
Vt qua non cecidit vir nece, nupta cadam.
Non tamen, vt dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet: non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum sæuasq; sorores:
Hic solet euentus facta nefanda sequi.
Cor pauet admonitu temeratæ sanguine noctis,
Et subitus dextræ præpedit ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar: modò facta crepuscula terris,
Vltima pars lucis, primaq; noctis erat:
Ducimur Inachides sub magni tecta Pelasgi,
Et socer armatas accipit ipse nurus:
Vndiq; collucent præcinctæ lampades auro,
Dantur in inuitos impia thura focos:
Vulgus Hymẽ Hymenæe vocant, fugit ille vocantes,
Ipsa Iouis coniux cessit ab vrbe sua.
Ecce mero dubij comitum clamore frequentes,
Flore nouo madidas impediente comas.
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur,
Strataq; corporibus funere digna premunt.
Iamq; cibo, vinoq; graues, somnoq; iacebant,
Securumq; quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire videbar,
Et tamen audieram, quodq; verebar, erat.

*præcidit

Crepusculũ.

Inachides proneptis Inachi.

Danaus arcẽ à Pelasgo Iouis & Niobes filio primus inhabitatã incoluit. Iunonem Argis natã scribit Strabo.

Hoc Argos, vel hi Argi, vrbs in Achaia non longè à Myconis.

Sanguis abit, mentemq; calor, corpusq; reliquit,
Inq; nouo iacui frigida facta toro.
Vtq; leui Zephyro graciles vibrantur aristæ,
Frigida populeas vt quatit aura comas:
Aut sic, aut etiam tremui magis: ipse iacebas:
Quæq; tibi dederam, vina soporis erant.
Excussere metum violenti iussa parentis,
Erigor, & capio tela trementе manu.
Non ego falsa loquor. ter acutum sustulit ensem,
Ter malè sublato decidit ense manus.
At rursus monitis, iussuq; coacta parentis,
Admoui iugulo tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis,
Castaq; mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Sæuus Hypermnestra pater est tibi, iussa parentis
Effice, germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo natura mitis & annis,
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumq; licet forteis imitare sorores,
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hac aliquam posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid meruere necem patruelia regna tenendo?
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso, non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colusq; meus.

Hæc ego. dumq́ queror, lacrymæ, sua verba sequũtur,
De q́ meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaq́ brachia iactas,
Penè manus telo saucia facta tuo est.
Dumq́ patrem, famulosq́ patris, lucemq́ timebam,
Expulerant somnos hæc mea verba tuos.
Surge age Belide de tot modò fratribus vnus,
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit.
Territus exurgis, fugit omnis inertia somni,
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti caussam dum nox sinit, effuge, dixi,
Dum nox atra sinit, tu fugis, ipsa moror.
Manè erat, & Danaus generos ex cæde iacentes
Dinumerat, summæ criminis vnus abes.
Fert malè cognatæ iacturam mortis in vno,
Et queritur factum sanguinis esse parum.
Abstrahor à patrijs manibus, raptamq́ capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
Quo bos ex homine est, ex boue facta Dea.
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam,
Nec modò formosam posse placere Ioui.
Astitit in ripa liquidi noua vacca parentis,
Cornuaq́ in patrijs non sua vidit aquis.
Et conata loqui mugitus edidit ore,
Territaq́ est forma, territa voce sua.
Quid furis infelix? quid te miraris in vnda?
Quid numeras factos ad noua membra pedes?
Ipsa Iouis magni pellex metuenda sorori,
Fronde leuas nimiam cespitibusq́ famem.

Patronymicum à Belo auo.

Antithesis.

Fonte

Fonte bibis, spectasq́ tuam stupefacta figuram,
Et te ne feriant, quæ geris, arma times.
Quæq́ modò, vt posses etiam Ioue digna videri,
Dives eras, nuda, nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataq́ flumina curris,
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi quò properas? eadem sequerisq́ fugisq́,
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor,
Exuit insanæ pellicis ora bouis.
Vltima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni quod querar ecce mei.
Bella pater, patruusq́ gerunt: regnoq́ domoq́
Pellimur, eiectas vltimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptrisq́ potitur,
Cùm sene nos inopi turba vagamur inops.
Et fratrum turba pars exiguissima restat,
Quiq́ dati leto, quæq́ dedere fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores,
Accipiat lachrymas vtraq́ turba meas.
En ego, quòd viuis, pœnæ cruciandaq́ reseruor:
Quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turba
Infelix, vno fratre manente cadam.
At tu si quæ pia Line est tibi cura sororis,
Quæq́ tibi tribui munera dignus habes:
Vel fer opem, vel dede neci, defunctaq́ vita
Corpora furtiuis insuper adde rogis.

Inachus fluuius Ius pater.

Nilus.

Et ſepeli lachrymis perfuſa fidelibus oſſa,
Sculptaq; ſint titulo noſtra ſepulcra breui:

Hypermneſtræ epitaphium.

Exul Hypermneſtra, precium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipſa tulit.
Scribere plura libet, ſed pondere laſſa catena
Eſt manus, & vires, ſubtrahit ipſe timor.

IN XV. EPISTOLAM

Paris, qui alio nomine Alexander dictus eſt, ob Helenam ſibi à Venere promiſſam, Lacedæmona nauigans, à Menelao honorificentiſsimè ſuſceptus eſt, & honoratus. Sed cùm per id tempus oportuiſſet Menelaum, omneisq; Minois pronepotes ad diuidendas Atrei opes Cretam adire, Paridem domi dimittens, Helenæ mandauit, vt non minorem hoſpitis, quàm ſuij ipſius curam gereret. Verùm Paris dum datam ſibi opportunitatem videret, Helenam in amorem ſui, quantum potuit, ſolicitare conatus eſt. Hæc autem artificioſa epiſtola detegit, quanto amoris æſtu ardeat, ſe ab omnibus commendando, quibus amatores laudari ſolent. Et quia nouerat muliebrem ſexum eſſe fragilem, & gloriæ, & laudis, & formæ, atq; genere cupidiſsimum, omnia affert Paris, quæ ſibi Helenes animum conciliare poſſunt, & quæ odium mariti atq; contemptum excitent. Fugam itaque ſuadet, quam Troianis viribus tueri poſſe aſſerit.

PARIS

PARIS HELENÆ.

HAnc tibi Priamides mitto Ledæa ſalutem,
Quæ tribui, ſola te mihi dante, poteſt.

Dubitatio ex turpitudine.

Eloquar? an flammæ non eſt opus indice notæ?
Et plus, quàm vellem, iam meus extat amor.
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed malè diſſimulo: quis enim celauerit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen expectas, vocem quoq; rebus vt addam:
Vror: habes animi nuncia verba mei.
Parce precor faſſo, nec duro cætera vultu
Perlege, ſed formæ conueniente tuæ.
Iamdudum gratũ eſt quod epiſtola noſtra recepta eſt:
Spem facit hoc recipi me quoq; poſſe modo.
Quæ rata ſit, nec te fruſtra promiſerit opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Nanq; ego diuino monitu, ne neſcia pecces,
Aduehor: & cœpto non leue numen adeſt.
Præmia magna quidem, ſed non indebita poſco:
Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigæo dubias à littore feci
Longo Phereclea per freta puppe vias.

Poſſeſſiuũ à Phereclæ nauis Paridis fabricatore.

Illa dedit faciles auras, ventosq; ſecundos,
In mare, nil mirum, ius habet orta mari.
Perſtet, & vt pelagi, ſic pectoris adiuuet æſtus,
Deferat in portus & mea vota ſuos.
Attulimus flammas, non hîc inuenimus illas:
Ha mihi tam longæ cauſa fuere viæ.

Laconiã intelligit à Tęnaro promõtorio.

Nam nec triſtis hyems, nec nos huc appulit error:
Tænaris eſt claſſi terra petita meæ.
Nec me, crede, fretum merces portante carina
*Findere: quas habeo dij tueantur opes.
Nec venio Graias veluti ſpectator ad vrbes:
Oppida ſunt regni diuitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea noſtro:
Te prius optaui quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuncia fama tui.
Nec tamen eſt mirum, ſi ſic vt oporteat, arcu
Miſſilibus telis eminus ictus amo.
Sic placuit fatis, quæ nec conuellere tentes:
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc vtero, partu remorante, tenebar,
Iam grauidus iuſto pondere venter erat.
Illa ſibi ingentem viſa eſt ſub imagine ſomni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa conſurgit, metuendaq; noctis opacæ
Viſa ſeni Priamo, Vatibus ille refert.
Arſurum Paridis Vates canit Ilion igni:
Pectoris vt nunc eſt, fax fuit illa mei.
Forma, vigorq; animi, quamuis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Eſt locus in mediæ nemoroſis vallibus Idæ
Deuius, & piceis illicibusq; frequens.
Qui nec ouis placidæ, nec amantis ſaxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bouis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelſaq; tecta,
Et freta proſpiciens, arbore nixus eram.

Ecce

Ecce pedum pulſu viſa eſt mihi terra moueri,
Vera loquor, vero vix habitura fidem.
Conſtitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni Pleiones q; nepos.
Fas vidiſſe fuit, fas ſit mihi viſa referre:
In q; Dei digitis aurea virga fuit:
Tres q; ſimul diuæ, Venus, & cum Pallade, Iuno
Graminibus teneros impoſuere pedes.
Obſtupui, gelidus q; comas erexerat horror,
Cùm mihi, Pone metum, nuncius alos ait:
Arbiter es formæ, certamina ſiſte Dearum,
Vincere quæ forma digna ſit vna duas.
Neúe recuſarem verbis Iouis imperat, & ſe
Protinus ætherea tollit in aſtra via.
Mens mea conualuit, ſubito q; audacia venit:
Nec timui vultu quang; notare meo.
Vincere erant omnes dignæ, iudex q; verebar
Non omneis cauſam vincere poſſe ſuam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis vna placebat,
Hanc eſſe vt ſcires, vnde mouetur amor.
Tanta q; vincendi cura eſt, ingentibus ardent
Iudicium donis ſollicitare meum.
Regna Iouis coniux, virtutem filia iactat:
Ipſe potens dubito, fortis an eſſe velim.
Dulce Venus riſit, nec te Pari munera tangant,
Vtraq; ſuſpenſi plena timoris, ait:
Nos dabimus quod ames, & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.
Dixit, & ex æquo donis, forma q; probata
Victorem cœlo rettulit illa pedem.

Inte-

Intereà, credo versis ad prospera fatis,
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto,
Addit & ad festos hunc quoq; Troia diem.
Vtq; ego te cupio, sic me cupiere puellæ,
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiere, ducumq;,
Sed nymphis etiam curaq; amorq; fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Coniugij spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
Lumina cum placido victa sopore iacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
Ardebam, quamuis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
Cærulea peterem quin mea vota via.
Troia cæduntur Phrygia pineta securi,
Quæq; erat æquoreis vtilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara syluis,
Innumerasq; mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naues,
Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antennas, & vela sequentia malos,
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Quæ tamen ipse vehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugij stat Dea picta sui.
Imposita est facta postquam manus vltima classi,
Protinus Aegæis ire iubebar aquis.
Et pater & genitrix inhibent mea vota rogando,
Propositumq; viæ voce morantur iter.

Et soror effusis vt erat Cassandra capillis,
Cùm vellent nostræ iam dare vela rates,
Quò ruis? exclamat referes incendia tecum:
Quanta per has nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates, dictos inuenimus ignes,
Et ferus vt molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior, ventisq; ferentibus vsus
Applicor in terras Oebali nympha tuas.
Excipit hospicio vir me tuus, hoc quoq; factum
Non sine consilio numinibusq; Deum.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuumq; fuit.
Sed mihi laudatam cupienti vernere formam,
Lumina nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui, præcordiaq; intima sensi
Attonitus curis intonuisse nouis.
His similes vultus, quantum reminiscor habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
Indubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaq; de facie nescia terra tua est.
Nec tibi par vsquam Phrygiæ, nec Solis ab ortu,
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hæc nobis? minor est tua gloria vero,
Famaq; de forma penè maligna tua est.
Plus hic inuenio, quàm quod promiserat illa:
Et tua materia gloria victa sua est.
Ergo arsit meritò, qui nouerat omnia, Theseus,
Et visa est tanto digna rapina viro.

Palæstra lu-ctandi certa men dicitur, cuius inuen-tores credũ-tur Lacedę-monij. Propertius: *Multa tuæ Sparte mi rãtur dona palæstræ.*

Morte tuæ gentis nitida dum nuda palæstra,
Ludis, & es nudis fœmina mixta viris.
Quòd rapuit, laudo: miror, quòd reddidit vnquam:
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc ceruice cruenta,
Quàm tu de thalamis abstraherere meis.
Téne manus vnquam nostræ dimittere vellent?
Téne meo paterer viuus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen antè tulissem,
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners:
Vel tua virginitas esset libata, vel illud
Quod poterat, salua virginitate, rapi.
Da modò te Paridi, quæ sit constantia nosces,
Flamma rogi flammas finiet vna meas.
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sororq; Iouis.
Dumq; tuo possem circundare brachia collo,
Contempta est virtus, Pallade dante mihi:
Cùm Venus, & Iuno, Pallasq; in montibus Idæ
Corpora iudicio supposuere meo.
Nec piget, haud vnquam stultè elegisse videbor,
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò ne nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, ô tanto digna labore peti.

Ex Electra Atlantis ex Pleione nympha fi-lia Iuppiter genuit Dar-danũ Troia norum pro-genitorem.

Non ego coniugium generosæ degener opto,
Nec mea, crede mihi, turpiter vxor eris.
Pleiada, si quæras, in nostra gente, Iouemq;
Inuenies, medios vt taceamus auos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est,
Finibus immensis vix obeunda tenet.

Innu-

Innumeras vrbes atq; aurea tecta videbis,
Quæq; suos dicas templa decere Deos.
Ilion aspicies, firmataq; turribus altis
Mœnia Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroq; virorum,
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres,
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices, quàm pauper Achaia nostra est,
Vna domus quæuis vrbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit, Sparten contemnere vestram,
In qua tu nata es, terra beata mihi est:
Parca sed est Sparte, tu cultu diuite digna:
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis fine fine paratibus vti,
Delicijsq; decet luxuriare nouis.
Cùm videas cultus nostra de gente virorum,
Qualeis Dardanias credis habere nurus?
Da modò te facilem, nec dedignare maritum,
Rure Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, & nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum Dijs potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ coniux: tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.

Tithonum Laomedon-tis fratrẽ & Memnonis patrem intel ligit.

Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse iugis.
Nec puto collatis forma Menelaus, & armis,
Iudice te nobis anteferendus erit.
Nos dabimus certè socerum tibi clara fugantem
Lumina, qui trepidos à dape vertat equos.

Atreus filios Thyestis fra tris ipsi epu lãdos appo-

Nec

fuit, à quo facinore sol abhorrēs radios abscondit.

Nec pater est Priamo soceri de cæde cruentus,
[a] Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec proauo Stygia nostro captantur in vnda
Poma, nec in medijs quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
[b] Heu facinus, totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturq; tuo.
At mihi conspiceris posita vix denique mensa,
Multaq;, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eueniant conuiuia talia nostris,
Experior posito qualia sæpe mero.
Pœnitet hospitij, cùm me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor, et inuideo (q̄d nunc tamen omnia narrē?)
Membra superiecta cum tua veste fouet.
Oscula cùm verò coram non dura daretis,
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet arctius ille,
Crescit & inuito lentus in ore cibus:
Sæpe dedi gemitus, & te lasciua notaui,
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe meam volui flammam compescere: at illa
Creuit, & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaq;, ne videam, versa ceruice recumbo,
Sed reuocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam? dubito: dolor est meus ista videre:
Sed dolor à facie maior abesse tua est.
Qua licet & possum nitor celare furorem,
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

a Pelops Myrtilū aurigam in mare præcipitauit, à q̄ mare Myrtoum.

b Ecce q̄d angebat Paridem.

Ouidius in Arte.

Cum Veneris puero non male Bacche sapis.

Nec tibi verba damus, sentis mea vulnera, sentis:
Atq; vtinam soli sint ea nota tibi.
Ah quoties lachrymis venientibus ora reflexi,
Nec caussam fletus quæreret ille mei.
Ah quoties aliquem narraui potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos.
Indiciumq; mei ficto sub nomine feci,
Ille ego. si nescis, verus amator eram.
Quinetiam possem verbis petulantius vti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunica sua pectora laxa,
Atq; oculis aditum nuda dedere meis:
Pectora vel niuibus puris, vel lacte, tuamq;
Complexo matrem candidiora loue.
Dum stupeo visis (nam pocula fortè tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas, ego protinus illa,
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores,
Et modò per nutum signa tegenda dabam.
Et comitū primas, Clymenenq;, Aethramq; tuarū,
Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quam formidare, locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Dij facerent precium magni certaminis esses,
Teq; suo posset victor habere toro.
Vtulit Hippomenes Schœneida præmia cursus,
Quæ propero cursu vicerat ante procos:
Sic & tu Phrygias venies regina per vrbes,
Venit vt & in Phrygios Hippodamia sinus.

Hæc omnia ab amatore esse faciēda ostendit Ouid. in 2. de Arte.

Alludit ad cygnum in quem Iupiter versus cū Leda concubuit.

Hæc Aethra credit fuisse mater Thesei.

Hippomenes Megarei filius, Atalantā Schœnei filiā, Hesperidū pomis à Vene-

Vt ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
Dum petit amplexus Deianeira tuos.
Nostra per has leges audacia fortiter isset,
Teq; mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te formosa precari,
Amplectiq; tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô præsens geminorum gloria fratrum,
O Ioue digna viro, ni Ioue nata fores.
Aut ego Sigæos repetam te coniuge portus,
Aut hîc Tænarea contegar exul humo.
Non mea sunt summa leuiter districta sagitta
Pectora, descendit vulgus ad ossa meum.
Hoc mihi (nam recolo) fore vt à cœleste sagitta
Figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis Helenæ contemnere amorem,
Sic habeas facileis in tua vota Deos.
Multa quidem subeunt, sed corã vt plura loquamur,
Excipe me lecto, nocte silente, tuo.
An pudet, & metuis Venerem temerare maritam,
Castaq; legitimi fallere iura tori?
Ah nimium simplex Helene (ne rustica dicam)
Hanc faciem culpa posse carere putas?
Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est:
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis,
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Iouem.
Vix fieri, si sint vires in semine amorum,
Et Iouis & Ledæ filia casta potes.
Casta tamen tunc sis, cùm te mea Troia tenebit,
Et tua sim, quæso, crimina solus ego.

ve datis re-tardatã, cur-su superauit.

Virgilius: *Tænareas etiã fauces alta ostia Ditis.*

Cœleste, pro cœlesti: more antiquo.

Iuuenalis: *Rara adeò est concordia formæ. Atq; pudicitiæ.*

Natos à suis parẽtibus mores trahere ostendit.

Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis,
Si modò promisit non mihi vana Venus.
Sit tibi & hoc suadet rebus, non voce, maritus,
Néue sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
Aptius, ô mira calliditate virum.
Ille abit, Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hospitis vxor agas.
*Negligis absentis (testor) mandata *mariti,*
Cura tibi non est hospitis vlla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ, Tyndari, nosse tuæ?
Falleris, ignorat: nec si bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus stulti sic vt superemus & ipsum,
Sit tam securum tempus abibit iners.
Penè suis manibus ad te deduxit amantem,
Vtere mandantis simplicitate viri.
Sola iaces viduo tam longa nocte cubili.
In viduo iaceo solus & ipse toro.
Te mihi, meq; tibi communia gaudia iungant,
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quæuis tibi numina, meq;
Astringam verbis in sacra iura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam præsens vt mea regna petas.
Si pudet, aut metuis, ne me videare secuta,
Ipsereus sine te criminis huius ero.

Per Ironiam probat Menelaum indignũ tam formosa coniuge.

* tyrannũ

Nam sequar Aegidæ factum, fratrumq; tuorum:
Exemplo tangi non propiore potes.
Terapuit Theseus, geminas Leucippidas illi,
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica classis adest armis instructa, virisq;,
Iam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per vrbes,
Teq; nouam credet vulgus adesse Deam.
Quaq; feres gressus adolebunt cinnama flammæ,
Cæsaq; sanguineam victima planget humum.
Dona pater, fratresq;, & cum genitrice sorores,
Iliadesq; omnes totaq; Troia dabit.
Hei mihi vix à me pars dicitur vlla futuri,
Plura feres quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
Concitet & vires Græcia tota suas.
Tot prius abductis, quænam est repetita per arma?
Crede mihi vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
Tuta tamen bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe noua vexit Pagasæus Iason,
Læsa nec est Cholcha Thessala terra manu.
Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoida Theseus,
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo,
Quæq; timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen si vis, ingens consurgere bellum,
Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
Illa viris diues, diues abundat equis.

Ab exemplo Thesei atq; fratrum arguit.

Cinnamum idémq; cinamomum, genus aromatis odoriferi ex frutice. vide Plinij lib. 20, cap. 30.

Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quàm Paris, aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus, & caussam nominis inde tuli.
Penè puer iuuenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus, Deiphobusq; fuit.
Néue putes, non me nisi comminus esse timendum,
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc illi primæ dare facta iuuentæ,
Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem,
Vnus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam, nescis, & te mea robora fallunt,
Ignoras cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu,
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tanta sumere bella
Coniuge: certamen præmia magna mouent.
Tu quoq;, si totus de te contenderit orbis,
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modò non timida Dijs hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

IN XIIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Multi hanc epistolam non esse Ouidij contendunt, asserentes Sabinum omnes responsales literas confinxisse. Quod ipsius Ouidij testimonio comprobare nituntur, cùm in secundo Elegiarum ita ad Marcum scribat:

Quàm citò de toto redijt meus orbe Sabinus,
Scriptaq; diuersis rettulit ille locis.

Candida Penelope ſignum cognouit Vlyßis:
Legit ab Hippolyto ſcripta nouerca ſuo.
Iam pius Aeneas miſeræ reſcripſit Eliſæ:
Quodq́ legat Phyllis, ſi modò viuit, habet.
Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
Dat notam Phœbo Lesbia amica lyram.

Quod quidem nihil ad rem facere videtur, cùm nullam interim de Helena mentionem faciat. Verùm ſtatim ſubiũgit hos duos verſus:

Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodameia viro.

Quibus facilè conuincuntur, niſi ad Sabinum referre malint. Sed cum Ouidianis epiſtolis reſponderit, quomodo poſſunt eſſe Sabini? Nõ enim Paris, nec Laodameia reſpondent, ſed ſcribunt. Nimirum hæ quoq; Ouidianæ ſunt, & eodem penè ſtylo ſcriptæ, quo reliquæ. Helena autem, lecta Paridis epiſtola, quaſi offenſa, primùm reſpondens obiurgat. Deinde vt pudorẽ tutetur, Paridis ſuaſiones infringere conatur quædam ſemina ſpargendo, ne omninò illius amorem negligere videatur. Et ſic apertè oſtendit, muliebre ingenium varium eſſe, atque mutabile: iuxta illud Ouidianum in Arte amandi: Forſitã & primo veniet tibi littera triſtis: Quæq; roget ne ſe ſollicitare velis. Quod rogat illa timet, quod non rogat, optat vt inſtes. Poſtremò Paridis voluntatem impletura, vt honeſtius, ita tutius viſum eſt, ſi quid in deſiderio erit non literis mandare, ſed vt Clymene & Aethra comites fidiſſimæ exponerent, idq; cùm feciſſent, cum Paride & Helena ad Troiam auectæ ſunt.

HELE-

HELENA PARIDI respondet.

NVnc oculos tua cùm violârit epiſtola noſtros,
Non reſcribendi gloria viſa leuis.
Auſus es hoſpitij temeratus aduena ſacris,
Legitimam nuptæ ſollicitare fidem?
Scilicet idcircò ventoſa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora ſuo?
Nec tibi (diuerſa quanuis à gente venires)
Oppoſitas habuit regia noſtra fores.
Eſſet vt officij merces iniuria tanti?
Qui ſic intrabas, hoſpes an hoſtis eras?
Nec dubito, quin hæc cùm ſit tam iuſta, vocetur
Ruſtica iudicio noſtra querela tuo.
Ruſtica ſim ſanè, dum non oblita pudoris,
Dumq́ tenor vitæ ſit ſine labe meæ.
Si non eſt ficto vultus mihi triſtis in ore,
Nec ſedeo duris torua ſupercilijs:
Fama tamen clara eſt, & adhuc ſine crimine vixi,
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror quæ ſit fiducia cœpto,
Spemq́ tori dederit quæ tibi cauſa mei.
An quia vim nobis Neptunius attulit heros,
Rapta ſemel, videor bis quoq; digna rapi?
Crimen erat noſtrum, ſi delinita fuiſſem,
Cùm ſim rapta, meum quid niſi nolle fuit?
Non tamen ex facto fructum tulit ille petitum,
Excepto rediy paſſa timore nihil.
Oſcula luctando tantummodò pauca proteruus
Abſtulit, vlterius nil habet ille mei.

Ironicè hoſpitalitatem exprobat.

Delinita, id eſt, blandiciis captata & illecta.

Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset:
Dij melius, similis non fuit ille tui.
Reddidit inactam, minuitq; modestia crimen,
Et iuuenem facti pœnituisse patet.
Theseа pœnituit: Paris vt succederet illi,
Ne quando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen iraſcor, quis enim ſuccenſet amanti?
Si modò quem præfers non ſimulatur amor.
Hoc quoq; enim dubito: non quòd fiducia deſit,
Aut mea ſit facies non bene nota mihi.
Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis:
Verbaq; dicuntur veſtra carere fide.
At peccant aliæ, matronaq; rara pudica eſt,
Quis prohibet raris nomen ineſſe meum?
Nam mea quòd viſa eſt tibi mater idonea, cuius
Exemplo flecti me quoq; poſſe putes:
Matris in admiſſo falſa ſub imagine luſæ
Error ineſt: pluma tectus adulter erat.
Nil ego, ſi peccem, poſſum neſciſſe: nec vllus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene errauit, vitiumq; auctore † redemit:
Felix in culpa quo Ioue dicar ego?
Et genus, & proauos, & regia nomina iactas,
Clara domus ſatis hæc nobilitate ſua eſt.
Iuppiter vt ſoceri proauus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareiq; genus:
Dat mihi Leda Iouem, cygno decepta, parentem,
Quæ falſam gremio credula fouit auem.
I nunc, & Phrygiæ claræ primordia gentis,
Cumq; ſuo Priamo Laomedonta refer.

† leuauit.

Quos

Quos ego ſuſpicio: ſed, qui tibi gloria magna eſt
Quintus, is à noſtro ſanguine primus erit.
Sceptra tua quanuis rear eſſe potentia Troiæ,
Non tamen hæc illis eſſe minora puto.
Siam diuitijs locus hic, numeroq; virorum
Vincitur, at certè barbara terra tua eſt.
Munera tanta quidem promittit epiſtola diues,
Vt poſſint ipſas illa mouere Deas.
Sed ſi iam vellem fines tranſire pudoris,
Tu maior culpæ cauſa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam ſine labe tenebo,
Aut ego te potius, quàm tua dona ſequar.
Vtq; ea non ſperno, ſic acceptiſſima ſemper
Munera ſunt, auctor quæ preciosa facit.
Plus multo eſt, quod amas, quòd ſum tibi cauſa labo-
Quòd tam per longas ſpes tua venit aquas.
Illa quoq; appoſita quæ nunc facis improbe menſa,
Quanuis experiar diſſimulare, noto.
Tu modò me ſpectas oculis laſciue proteruis,
Quos vix inſtantes lumina noſtra ferunt.
Et modò ſuſpiras, modò pocula proxima nobis
Sumis, quaq; bibi, tu quoq; parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notaui
Signa ſupercilio pene loquente dari.
Et ſæpe extimui, ne vir meus illa videret,
Non ſatis occultis erubuiq; notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi,
Nil pudet hunc: nec vox hæc mea falſa fuit.
Orbe quoq; in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero littera fecit AMO.

Quintus à Ioue Priamus: nã Iup. Dardanum, Dar. Erichthonium, Erichthonius Troẽ, Tros Laomedõta Priami patrem genuit.

Ouid. in lib. de Ar. Fac primus capias illius tacta labellis Pocula, quaq; bibit parte puella bibas.

Romæ precioſiores mẽſæ rotundæ fuerũt ex citro arbore nobiliſsima in Mauritania apud Atlantem montem ſola naſcente.

Credere me tamen hæc oculo renuente negaui.
Hei mihi, iam didici sic quoq; posse loqui.
His ego blanditijs, si peccatura fuissem,
Flecterer, his poterant pectora nostra capi.
Est quoq; confiteor, facies tibi rara, potestq;
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius felix sine crimine fiat,
Quàm cadat extremo noster amore pudor.

Ira enim cõtra appetitũ fortitudo est.

Disce meo exemplo formosis posse carere,
Est virtus placidis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis iuuenes optare, quod optas?
Qui sapiunt, oculos an Paris vnus habes?
Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes,
Non tibi plus cordis, sed minus oris inest.

Oris, id est, verecundię, cuius os testis est.

Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses,
Iudicio ventam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis, præreptaq; gaudia seruis:
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.

Quoniã vaxiũ & mutabile semper fœmina.

Vt tamen optarem fieri tua Troica coniux,
Inuitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor verbis conuellere pectus,
Néue mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine quam tribuit sortem fortuna tueri,
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi semideas exhibuere Deæ.
Vnaq; cùm regnum, belli daret altera laudem,
Tyndaridis coniux, tertia dixit, eris.

Crede-

Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtq; sit hoc verum, certè pars altera ficta est,
Iudicij precium qua data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, vt me
Maxima teste Dea, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est insidiosa mihi.
Sed nihil infirmo, faueo quoq; laudibus istis,
Nam mea vox quare quod cupit esse neget?
Nec tu succense nimium mihi creditus ægrè,
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas,
Proxima, me visam præmia summa tibi.

Hac diuisione, quicquid insinuauerit, detegit.

Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea (crede mihi) non sum, sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curuo proscindere littus aratro,
Spemq; sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum, nullaq; fidelem
(Dij mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunquoq;, quòd tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra nouo.
Felices, quibus vsus adest, ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est, iam nunc confundor, & omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.

Nec

Nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
Et quasdam voces rettulit Aethra mihi.
At tu dissimula, nisi tu desistere mauis:
Sed cur desistas, dissimulare licet.
Lude. sed occultè: maior, non maxima nobis
Est data libertas, quòd Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus,
Magna fuit subitæ iustaq; causa viæ.
At mihi sic visum est: ego, cùm dubitaret an iret,
Quàmprimum, dixi, fac redituru eas.
Omine lætatus dedit oscula, resq; domusq;
Et tibi sit curæ Troicus hospes, ait.
Vix tenui risum, quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere præter, Erit.
Vela quidem ventis Creten dedit ille secundis,
Sed tu non ideò cuncta licere puta.
~~Sic meus hinc vir abest, vt me custodiat absens:~~
~~An nescis longas regibus esse manus?~~
~~Fama quoq; est oneri, nam quò constantius ore~~
~~Laudamur vestro, iustius ille timet.~~
Quæ iuuat, vt nunc est, eadē mihi gloria damno est,
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quòd abest, hîc me tecum mirare relictam,
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit, & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant vltro data præcipis, vtq;
Simplicis vtamur commoditate viri.
Et libet, & timeo, nec adhuc exacta voluntas,
Et satis in dubio pectora nostra labant.

Menelai discessum à necessitate tuetur, quē Paris simplicitate damnauerat.

Suasionē cōcedit, factū differendo.

Et

Et vir abest nobis, & tu sine coniuge dormis,
Inq; vicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes, & iam sermone coimus,
Et tu (me miseram) blandus, & vna domus.
Et peream si non inuitent omnia culpam,
Nescio quo tardor, sed tamen ipsa metu.
Quod malè persuades, vtinam benè cogere posses,
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Vtilis interdum est ipsis iniuria passis,
Sic certè felix ipsa coacta forem.
Dum nouus est, cœpto potius pugnemus amori,
Flamma recens parua sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor: errat, vt ipsi:
Cumq; mihi speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgo,
In non exhibitis vtraq; iuncta toris.
Tu quoq; dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas, & nobis omnia de te
Quærere (si nescis) maxima cura fuit.
Adde quòd tu cupias constans in amore manere
Non potes, expedient iam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
Cursibus in medijs nouitatis plena relinques
Gaudia: cum ventis noster abibit amor.
An sequar, vt suades, laudataq; Pergama visam
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Nonita contemno volucres præconia famæ,
Vt probris terras impleat illa meis.

Quid

Quid de me poterit Sparte? quid Achaia tota?
Quid gentes Asiæ? quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me? Priami quid sentiet vxor?
Totq; tui fratres, Dardaniæq; nurus?
Verissimum argumentū. *Tu quoq; qui poteris fore me sperare fidelem,*
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunq; Iliacos intrauerit aduena portus,
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi, quoties iratus, adultera dices,
Oblitus nostro crimen inesse tuum?
Delicti fies idem reprehensor, & auctor.
Terra precor vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuq; beato:
Donaq; promissis vberiora feram.
Purpura nempe mihi, preciosaq; texta dabuntur,
Ouidius de Ponto: Nescio qua natale solū dulcedine cunctos Ducit, & immemores non sinit esse sui. *Congestoq; auri pondere diues ero.*
Da veniam fassæ, non sunt tua munera tanti,
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygijs succurret in oris?
Vnde petam fratres? vnde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason,
Pulsa est Aesonia non minus illa domo.
Non erat Aëetes ad quem despecta veniret,
Non Ipsæa parens, Chalciopeq; soror.
Tale nihil timeo: sed nec Medea timebat:
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus inuenies, quæ nunc iactantur in alto,
Nauibus à portu lene fuisse fretum.
Fax quoq; me terret, quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua visa parens.

Et

Et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtq; fauet Cytherea tibi, quia vicit, habetq;
Parta per arbitrium bina trophæa tuum:
Sicillas vereor, quæ si tua gloria vera est.
Iudice te causam non tenuere Deæ.
Iunonem & Palladem intelligit. *Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur,*
Ibit per gladios, hei mihi, noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,
Et geminos fratres Tyndareumq; putas?
*Quod benè te iactes, & fortia facta * loquaris,* * recenses.
*A verbis facies * dissidet ista tuis.* * decidet.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti,
Bellagerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora quem laudas, pro te pugnare iubeto?
Militia est operis altera digna tui.
Hic ego si saperem, paulòq; audacior essem,
Vterer: vtetur, si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse pudore,
Et dabo conuictas tempore victa manus.
Quòd petis, vt furtim præsentes ista loquamur,
Scimus quid captes, colloquiumq; voces.
Pulcherrima metaphora. *Sed nimiū properas, et adhuc tua messis in herba est:*
Hæc mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtiuæ conscia mentis
Littera iam lasso pollice sistat opus.
Cætera per socios Clymenen Aethramq; loquamur,
Quæ mihi sunt comites, consiliumq; duæ.

Ius

IN XVII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Helleſpontiacum mare ſeptem tantum ſtadijs, teſte Plinio, Europam ab Aſia diuidens, Seſton in Europa, Herus patriam, & Abyndon in Aſia, ex qua fuit Leander, aduerſas vrbes habet. Cùm autem Leander Abydenus Seſtiam puellam Hero miſerè deperiret, per Helleſpontum noctu ad eam natare conſueuerat. Sed maris tempeſtate intercluſus, iam præteritis ſeptem diebus, ad amicam Hero, per audacem nautam, ea tempeſtate Seſton nauigantem, hanc epiſtolam miſit: in qua primùm amorem ſuũ firmum & ſtabilem eſſe oſtendit. Deinde queritur quòd natandi facultas, ob feruentiſsimum maris æſtum, ei ſit ablata. Demùm verò pollicetur ſe breui iturum, & quanuis mare nõ fuerit tranquillum, ſe tamen periculis potius commiſſurum, quàm illius iucundiſsimo conſpectu atq; colloquio cariturum. Vnde de eo ſic cecinit Martialis:

Cùm peteret dulces audax Leander amores.
Et feſſus tumidis iam premeretur aquis:
Sic miſer inſtantes effatus dicitur vndas,
Parcite dum propero, mergite dum redeo.

LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, ſalutem.
*Si cadat * vnda maris, Seſta puella tibi.*
Si mihi Dij faciles, & ſunt in amore ſecundi,
Inuitis oculis hæc mea verba leges.

* ira
A dubitatione pathos.

Sed

Sed non ſunt faciles; nam cur mea vota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua?
Ipſa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, perq; cauas vix adeunda rates.
Vnus, & hic audax, à quo tibi littera noſtra
Redditur, à portu nauita mouit iter.
Aſcenſurus eram, niſi quòd dum vincula proræ
Solueret, in ſpeculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut antè, parentes,
Quemq; tegi volumus, non latuiſſet amor.
Protinus hæc ſcribens, felix î littera dixi,
Iam tibi formoſam porriget illa manum.
Forſitan admotis etiam tangêre labellis,
Rumpere dum niueo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictus mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea eſt.
Ah quanto mallem, quàm ſcriberet illa nataret,
Meq; per aſſuetas ſedula ferret aquas.
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto,
Eſt tamen & ſenſus apta miniſtra mei.
Septima nox agitur, ſpacium mihi longius anno,
Sollicitum raucis quòd mare feruet aquis.
Hũ ego ſi vidi mulcentem pectora ſomnum
Noctibus, inſani ſit mora longa freti.
Rupe ſedens aliqua ſpecto tua littora triſtis,
Et quò non poſſum corpore, mente feror.
Lumina quinetiam ſumma vigilantia turre
Aut videt aut acies noſtra videre putat.
Ter mihi depoſita eſt en ſicca veſtis arena,
Ter graue tentaui carpere nudus iter.

synecdoche.

Solebat Hero facem ardentem in ſumma turri erigere, vt ad illam Leander natationem dirigeret.

Obſtitit incœptis tumidum iuuenilibus æquor,
Merſit & aduerſis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immanſuetiſſime ventis,
Quid mecum certa prælia mente geris?
In me, ſi neſcis Borea, * non æquora ſæuis:
Quid faceres, eſſet ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm ſis, nõ te tamen improbe quondam
Ignibus Actæis incaluiſſe negas.
Gaudia rapturo ſi quis tibi claudere vellet,
Aërios aditus, quo paterere modo?
Parce precor, facilemq; move moderantius auram,
Imperet Hippotades ſic tibi triſte nihil.
Vana peto, precibusq; meis obmurmurat ipſe,
Quasq; quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces vtinam mihi Dædalus alas,
Icarium quanuis hoc prope littus adeſt.
Quicquid erit, patiar, liceat modò corpus in auras
Tollere, quod dubia ſæpe pependit aqua.
Intereà dum cuncta negant ventiq;, fretumq;,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (nanq; eſt meminiſſe voluptas)
Cum foribus patrijs egrediebar amans.
Nec mora, depoſito pariter cum veſte timore,
Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in noſtras officioſa vias.
Hanc ego ſuſpiciens, faueas ô candida, dixi,
Et ſubeant animo Latmia ſæcla tuo.
Non ſinit Endymion te pectoris eſſe ſeueri,
Flecte precor vultus ad mea furta tuos.

Ad Boreã apoſtrophe. * nec in Orithyias

Actæa à Borea amata fuit, & rapta.

Tu

Tu Dea mortalem cœlo delapſa petebas,
Vera loqui liceat, quam ſequor, ipſa Dea eſt.
Neu referam mores cœleſti pectore dignos,
Forma niſi in veras non cadit illa Deas.
A Veneru facie non eſt prior vlla, tuaq;,
Neue meis credas vocibus ipſa vide.
Quanto cum radijs fulges argentea puris,
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis.
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt:
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diuerſa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda repercuſſæ radiabat imagine lunæ,
Et niter in tacita nocte diurnus erat:
Nullaq; vox vnquam noſtras veniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones ſolæ memores Ceycis amati
Neſcio quid viſæ ſunt mihi dulce queri.
Iamq; fatigatis humero ſub vtroq; lacertis,
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.
Vt procul aſpexi lumen, meus ignis in illo eſt,
Illa meum dixi littora * lumen habent.
Et ſubitò laſſis vires rediere lacertis,
Viſaq; quàm fuerat mollior vnda mihi.
Frigora ne poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore præſtat amor.
Quo magis accedo, propioraq; littora fiunt,
Quoq; minus reſtat, plus libet ire mihi.
Cùm verò poſſum cerni quoq;, protinus addis
Spectatrix animos, vt valeamq; facu.

Alludit ad fabulam Alcyones.

* numen

Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro,
Atq; oculis iacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum,
Hoc *quoq; enim vidi, nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quanuis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus vdus aqua.
Excipis amplexu feliciaq; oscula iungis,
Oscula Dijs magnis trans mare digna peti.
Deq; tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia nouit,
Quodq; mihi monstrat per vada lumen iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quàm maris *alga potest.
Quò breuius spacium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamq; fugatura Tithoni coniuge noctem,
Præuius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim.
Et querimur paruas noctibus esse moras.
Atq; ita *contatus monitu nutricis amaro,
Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes, repetoq; ego virginis æquor,
Respiciens dominam dum licet vsq; meam.
Si qua fides vero est, veniens huc esse natator,
Cum redeo videor naufragus esse mihi.
Hoc quoq; si credis, ad te via prona videtur,
A te cum redeo cliuus inertis aquæ.
Inuitus patriam repeto, quis credere posset?
Inuitus certè nunc moror vrbe mea.

*etenim

Helleſpõtia cũ mare dictum eſt, ab Helle Phryxi ſorore illic ſubmerſa.

*vnda

*cõtatus

Alludit ad fabulã Helles puellæ.

Cliuus, id eſt, aſcẽſus, ſeu monticulus: & eſt Metaphora ab aurigis.

Hei mihi cur animis iuncti, secernimur vndis?
Vnaq; mens, tellus non habet vna duos?
Vel tua me Seſtos, vel te mea sumat Abydos,
Tàm tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa leuis ventus obesse potest?
Iam nostros curui norunt Delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter multa quàm via pressa rota:
Quod mihi non esset nisi sic iterare, querebar:
At nunc per ventos hoc quoq; deesse queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixq; manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
Quatenet, est nactum, tale fuisse puto.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle,
Vtq; mihi parcat, crimine nomen habet.
Inuideo Phryxo, quem per freta tristia tutum
Aurea lanugero vellere vexit ouis.
Nec tamen officium pecoris, nauisq; requiro,
Dummodo quas findam corpore dentur aquæ.
Arte ego nulla, detur modò copia nandi,
Idem nauigium, nauita, vector ero. (cton,
Nec sequar aut Helicem, aut, qua Tyrus vtitur, Ar-
Publica non curat sidera noster amor.
Andromeden alius spectet, claramq; coronam,
Quæq; micat gelido Parrhasis vrsa polo.
At mihi quod Perseus, & cum Ioue Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet esse viæ.

Hyperbole.

Deesse diſſyllabum.

Phryxus, Helles frater.

* numen Est aliud * lumen multò mihi certius istis,
Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem, Colchos atq; vltima ponti,
Quáq; viam fecit Thessala puppis, eam.
Et iuuenem possim superare Palæmona nando,
Miráq; quem subitò reddidit herba Deum.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus,
Vixq; per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cùm dixi precium non vile laboris,
Iam dominæ vobis colla tenenda dabo.
Protinus illa valent, atq; ad sua præmia tendunt,
Vt celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur seruo quibus vror amores,
Teq; magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure moraris,
Aut dic ad superos hinc mihi quâ sit iter.
Hinc est quòd rarò misero contingit amanti,
Cumq; mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minus hæc nobis tam breuis obstat aqua.
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longè spem quoq; habere meam.
Quo propius nunc est, flamma propiore caleſco,
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Penè manu quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpe sed heu lachrymas hoc mihi penè mouet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
Spemq; suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cùm volet vnda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?

Cumq;

Cumq; minus firmum nil sit, quàm ventus & vnda,
In ventis, & aqua spes mea semper erit?
Aestus adhuc tamen est: quid cùm mihi læserit æquor,
Pleias, & Arctophylax, Oleniumq; pecus?
Aut ego non noui quàm sint temeraria: aut me
In freta non cautus tunc quoq; mittet amor.
Né nepotes id me quod abest promittere tempus,
Pignora pollicitis non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor,
Ire per inuitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia saluo,
[a] Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen vt partes expellar in illas,
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuq; meum dignabere corpus,
Et mortis dices huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri,
Litteraq; inuisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri, sed & vt mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.
Pauebreui nobis opus est, dum transferor istuc:
Cum tua contigero littora, perstet hiems,
Istic est aptum nostrum nauale carinæ,
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Istic me claudat boreas, vbi dulce morari est,
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis conuicia fluctibus vlla,
Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, teneriq; lacerti,
Per causas istic impediarq; duas.

Pleiades ortu, & occasu tempestates faciunt: Latinè Vergiliæ.

Arctophylax stella tempestuosa, q & Bootes dicitur. Latinè Bubulcus.

a Vaticinat de seipso, natando enim submersus est. Metaphora.

Cùm patietur hyems, remis ego corporis vtar,
Lumen in aspectu tu modò semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum:
Quam precor vt minima persequar ipse mora.

IN XVIII. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Non satis constat, cuius hæc sit epistola cũ præcedente, duabusq; sequentibus. Nam nec quæ legitur Leandri ad Heronem, nec quæ Herus ad Leandrum, nec quæ Acontij ad Cydippem, nec quæ Cydippes ad Acontium, ab Ouidio vnquam scriptas fuisse, aut à Sabino, ipsemet comprobat in secundo Elegiarum, sic scribens ad Marcum:

Et quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi
Scribimus & lachrymas Phylli relicta tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Iason,
Hippolytiq; parens, Hippolytusq; legant, &c.

Reliqua studiosis illic legenda relinquimus: satis est admonuisse. Hero accepta Leandri epistola respondet, id agens, vt sese ardenter redamare significet, & ad mutuos amplexus amatorem aduocet. Desidiam verò interdum accusat, vt ostendat, quàm syncero & continuo amore semper amet. Aliquando in mare inuehitur. Nonnunquam timet, ne ob aliã fuerit destituta. Verùm statim amoris suspicionem in amantium consuetudinem, qui omnia timent, transferendo, coniecturam imminuit. Demùm suadet vt non nisi tranquillo freto se committat.

HERO

HERO LEANDRO.

QVam mihi misisti verbis Leandre salutem,
Vt possim missam rebus habere, veni.
Longa mora est nobis omnis quæ gaudia differt,
Da veniam fassæ, non patienter amo.
Vrimur igne pari, sed sum tibi viribus impar:
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma puellis:
Deficiam, parui temporis adde moram.
Vos modò venando, modò rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut vnctæ dona palæstræ,
Flectitis aut fræno colla fugacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo,
Diluitur posito serior hora mero.
*His mihi *submotis, vel si minus acriter vrar,* *semotis
Quid faciam? superest præter amare nihil.
Quod superest facio, teq; ô mea sola voluptas,
Plus quoq;, quàm credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro,
Quaq; tuum miror causa moretur iter.
Aut mare prospiciens odioso concita vento,
Corripio verbis æquora sæpe tuis.
*Aut vbi *sæuit iam paulùm grauis vnda remisit,* *paulum
Posse quidem, sed te nolle, venire queror, sæuitiæ
Dumq; queror, lacrymæ per amantia lumina manãt,
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui spectos sint in littore passus,
Impositas tanquam seruet arena notas.

Vtq; rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties de vestibus oscula, quas tu
A tempore πάθος. *Hellespontiaca ponis iturus aqua?*
Sic vbi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsa sidera clara die.
Facē accensam subintelligit. *Protinus in summa vigilantia lumina turre*
Ponimus, assuetæ signa notamq; viæ.
Tortaq; versato ducentes stamina fuso,
Fœmineas tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore quaris?
Nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
Ad nutricē apostrophe. *Iam'ne putas exisse domo mea gaudia nutrix?*
An vigilant omnes, & timet ille suos?
Iam'ne suas humeris illum deponere vestes,
Pingui Pallade, id est, oliua, cuius inuctrix fuit Pallas. *Tingere iam pingui Pallade membra putas?*
Annuit illa ferè, non nostra quòd oscula curet,
Sed mouet obrepens somnus anile caput.
Postq; moræ nimium, iam certè nauigat, inquam,
Lentaq; dimotis brachia iactat aquis.
Paucaq; cum tacta perfeci stamina terra,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modò prospicimus, timida modò voce precamur,
Vt tibi det faciles vtilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Aduentas strepitum credimus esse tui.
Sic vbi decepta pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan inuitus mecum tamen improbe dormis,
Et quanuis non vis ipse venire, venis.

Nam

Nam modò te videor prope iam spectare natantem,
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare quæ soleo madidis velamina membris,
Pectora nunc iuncto nostra fouere sinu.
Multaq; præterea lingua reticenda modesta,
Quæ feciſſe iuuat, facta referre pudet.
Me miseram breuis est hæc, & non vera voluptas,
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coëamus amantes,
Nec careant vera gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me lente natator abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nandi,
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea prætérita est, cur non ventura timebas?
Tam bona cur perijt, nec tibi rapta via est?
Protinus vt similis detur tibi copia cursus,
Hoc melior certè, quò prior illa fuit.
At citò mutata est iactanti forma profundi,
Tempore cùm properas, sæpe minore venis.
Hic puto deprensus nil quod quereris haberes,
Meq; tibi amplexo nulla noceret hiems.
Leandri vetbū obiectat. *Certè ego tunc ventos audirem læta sonantes,*
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Pellicis suspicionem ingerit. *Quid tamen euenit, cur sis metuentior vndæ?*
Contemptumq; prius, nunc vereare fretum?
Nam memini, cum te sæuum veniente minaxq;
Non minus, aut multò non minus, æquor erat.
*Cùm tibi clamabam, * sic tu temerarius esto,* * non
Ne misera virtus sit tua flenda mihi.

Vnde

*quóue Virtus, id est, animositas, siue natandi audacia.

*Vnde nouus timor hic, * quoq; illa audacia fugit?*
Magnus vbi est spretus ille natator aquus?
Sis tamen hoc potius, quàm quod prius esse solebas,
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodò sis idem, dum sic, vt scribis, amemur,
Flammaq; non fiat frigidus illa cinis.

Quicquid in occultasuspicione erat, aperit.

Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quàm similis vento ne tuus erret amor.
Et ne sim tanti, superentq; pericula causam,
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, patria ne ladar, & impar
*Dicar Abydeno Sesta puella * viro.*

*toro.

Ferre tamen possum patientius omnia, quàm si
Ocia nescio qua pellice captus agas.
In tua si veniant alieni colla lacerti,
Sitq; nouus nostri finis amoris amor:
Ah potius peream quàm crimine vulnerer isto,
Fataq; sint culpa nostra priora tua.
Nec quia venturi dederis mihi signa doloris,
Hæc loquor, aut fama sollicitata noua.
Omnia sed vereor (quis enim securus amauit?)
Cogit & absentes multa timere locus.
Felices illas, sua quas præsentia nosse
Crimina vera iuuat, falsa timere vetat.
Nos tam vana mouet quàm facta iniuria fallit,
Incitat & morsus error vterq; pares.

Pares morsus, id est, pares curas.

O vtinam venias, aut hic ventus ue pateréue,
Causaq; sit tantæ fœmina nulla moræ.
Quòd si quam sciero, moriar, mihi crede, dolendo:
Iamdudum peccas, si mea fata petis.

Sed

Sed neq; peccabis, frustraq; ego terreor istis,
Quoq; minus venias, inuida pugnat hyems.
Me miseram, quanto planguntur littora fluctu,
Et latet obscura condita nube dies.
*Forsitan ad * pontum mater pia venerit Helles,*

*portum

Mersaq; ratis nata fleatur aquis.

a Nephele mater Helles & maris nympha.

Aut mare ab inuiso priuignæ nomine dictum,
Vexat in æquoream versa nouerca Deam.
Non fauet, vt nunc est teneris locus iste puellis,
Hac Helle perijt, hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori Neptune tuarum,
Nullus erat ventis impediendus amor.

Pulchrè Neptunũ incusat, quòd in amantes sæuiat, qui tot amoribus olim arserit.

Sed neq; Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tyro fabula vana tui.
Lucidaq; Alcyone, Circeq;, & Alymone nata,
Et nondum nexis angue Meduſa comis.
Flauaq; Laodice, cœloq; recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè, plures q; canunt, Neptune, Poëtæ,
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
*Assuetum nobis * turbine claudis iter?*

*turbide

Parce ferox, latoq; mari tua prælia misce:
Seducit terras hæc breuis vnda duas.
Te decet aut magnas magnum iactare carinas,
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe Deo pelagi iuuenem terrere natantem,
Gloriaq; est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, & clarus origine, sed non
A tibi suspecto duxit Vlysse genus.

Da

Da veniam, ſeruaq; duos: natat ille, ſed ijſdem
Corpus Leandri ſpes mea pendet aquis.
Interea lumen, poſito nam ſcribimus illo
* Perſtrepit, & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos diſtillat in ignes,
Cras erimus plures, inquit, & ipſa bibit.
Effice nos plures euicta per æquora * lapſus,
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua caſtra redi ſocij deſertor amoris,
Ponuntur * medio cur mea membra toro?
Quid timeas, non eſt auſo: Venus ipſa fauebit,
Sternit & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per vndas,
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur hoc vectis Phryxo, Phryxiq; ſorore,
Sola dedit vaſtis fœmina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuis ne robora deſint,
Aut nequeas gemini ferre laboris onus:
Aut nos diuerſi medium coeamus in æquor,
Obuiaq; in ſummis oſcula demus aquis.
Atq; ita quiſq; ſuas iterum redeamus ad vrbes:
Exiguum, ſed plus quàm nihil illud erit.
Vel pudor hic vtinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc male res iunctæ, calor & reuerentia, pugnãt.
Qui ſequar in dubio eſt: hæc decet, ille iuuat.
Vt ſemel intrauit Colchos Pegaſæus Iaſon,
Impoſitam celeri Phaſida puppe tulit.
Vt ſemel Idæus Lacedæmona venit adulter,
Cum præda redijt protinus ille ſua.

* Strepuit ſeu, Sterſuit,
* victus
* viduo
Ingenioſa inuentio exẽplo corroborata.
Nam vt alibi Ouidius: Non benè cõueniant, nec in vna ſede morantur. Maieſtas & amor.
Pegaſus mons Theſſaliæ.

Tu quàm ſæpe petis quod amas, tam ſæpe relinquis,
Et quoties graue ſit puppibus ire, natas.
Sic tamen ô iuuenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito ſpernas, vt vereare fretum.
Arte laboratæ merguntur in æquore puppes,
Tu tua plus remis brachia poſſe putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt Leandre, natare,
Exitus hic fractis puppibus eſſe ſolet.
Me miſeram, cupio non perſuadere, quod hortor,
Siq; precor monitis fortior ipſe meis.
Dummodò peruenias, excuſſaq; ſæpe per vndas
Inijcias humeris brachia laſſa meis.
Sed mihi ceruleas quoties obuerſor ad vndas,
* Neſcio quid pauidum frigore pectus habet.
Nec minus heſternæ confundor imagine noctis,
Quanuis eſt ſacris illa piata meis.
Nanq; ſub aurora iam dormitante lucerna,
Tempore quo cerni ſomnia vera ſolent:
Stamina de digitis cecidere ſopore remiſſis,
Collaq; puluino noſtra ferenda dedi.
* Hac ego ventoſas nantem delphina per vndas
Cernere non dubia ſum mihi viſa fide.
Quem poſtquam bibulus iniecit fluctus arenis,
Vnda ſimul miſerum vitaq; deſeruit.
Quicquid id eſt timeo, nec tu mea ſomnia ride,
Nec niſi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ,
Quæ nunquam, niſi te ſoſpite, ſoſpes erit.
Spes tamen eſt fractis vicina pacis in vndis,
Tu placidas tuto pectore * finde vias.

Medeam ſignificat, à Phaſide Colchorum fluuio.
* Neſcio q̃ pauidũ pectora frigus habẽt.
* Hic Rectè à Delphino præſagit: quoniã homini amicus eſt, teſte Plinio.
* ſcinde

Interea quoniam nanti freta peruia non sunt,
Leniat inuisas littera missa moras.

IN XIX. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Profectus ad sacra Dianæ Acontius, quæ in Delo insula maris Aegæi omnium Cycladum clarissima, ex frequenti virginum conuentu celebrabantur, in amorem visa Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cùm illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem solicitare, nouam commentus fraudem in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus:

Iuro tibi sanè per mystica sacra Dianæ,
Me tibi venturam comitem, sponsamq; futuram.

Atq; illud ad pedes puellæ proiecit, quæ fraudis insciа, cùm imprudens legeret, visa est se vxorem Acontio paciscі. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere lex erat. Cùm autem paulò pòst pater, huiusce rei inscius, illam alij desponderet, subita febre correpta est. Quare hac epistola Acontius conatur persuadere, hunc morbum à Diana immissum esse, eò quòd nō impleuerit, quæ dea præsente promiserit. Ne verò dubitet iterum decipi, ab ea exorditur parte, qua maximè hæsitare poterat. Adducit deinde eum in odium, cui desponsata fuerat, cùm dicat omnem ægritudinē accidere illius causſa.

ACON-

ACONTIVS CYDIPPAE.

Accipe Cydippe despecti nomen Aconti, — Alij hęc duo prima carmina nō habent.
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.
Pone metum, nihil hîc iterum iurabis amanti,
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege, discedat sic corpore languor ab isto,
Qui meus est vlla parte dolente dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Coniugium, pactamq; fidem, non crimina posco:
Debitus, vt coniux, non vt adulter amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fœtus — Periphrasis de pomo.
Pertulit ad castas me iaciente manus.
*Inuenies illic id te *spondere quod opto,* — *iurare
Nil tibi cum verbis excidit illa fides.
Id metui, diuæ diffusa est ira, decebat
Te potius virgo, quàm meminisse Deam.
Nunc quoq; idem timeo, sed idem tamen acrius illud
Assumpsit vires, auctaq; flamma mora est.
Quiq; fuit nunquàm paruus, vel tempore longo,
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas meus hic tibi creditur ardor,
Non potes hoc factum teste negare Dea.
**Me tibi nupturam, felix eat omen Aconti,* — * Hos duos versus alij non habent.
Iuro, quam colimus, numina magna Deæ.
Adfuit, & præsens vt erat, tua verba notauit,
Et visa est mota dicta tulisse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causſa feratur amor.

Fraus mea quid petÿt, niſi quòd tibi iungerer vni?
Id me quod quereris conciliare poteſt.
Non ẽgo natura, nec ſum tam callidus vſu,
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compoſitis, ſi quid tamen egimus, arte
Aſtrinxit verbis ingenioſus amor.
Dictatis ab eo feci ſponſalia verbis,
Conſultoq; fui iuris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicarq; doloſus,
Si tamen eſt, quod ames velle tenere, dolus.
En iterum ſcribo, mittoq; rogantia verba,
*Altera fraus hæc eſt, *quóue queraris, habes,*
Si noceo, quòd amo, fateor ſine fine nocebo.
Teq; petam: caueas tu licet, ipſe petam.
*Per gladios alÿ *placitas rapuere puellas,*
Scripta mihi cautè littera crimen erit?
Dÿ faciant, poſsim plures imponere nodos,
Vt tua ſit nulla libera parte fides.
Mille modi reſtant: cliuo ſudamus in vno,
Ardor inexpertum nil ſinit eſſe meus.
Sit dubium poſsis ne capi, captabere certè,
Exitus in dÿs eſt, ſed capiere tamen.
Et partem effugias, non omnia retia falles,
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma,
Inq; tui cupido rapta ferere ſinu.
Non ſum, qui ſoleam Paridis reprehendere factum,
Nec quenquam qui vir, poſſet vt eſſe, fuit.
Nos quoq;, ſed taceo, mors huius pœna rapinæ
Vt ſit, erit, quàm te non habuiſſe, minor.

quodq;

rigidas A maiori.

Metaphora ab auriga.

Si eſſes tu formoſa minus, peterêre modeſtè,
Audaces facie cogimur eſſe tua.
Tu facis hoc, oculiq; tui, quibus ignea cedunt
Sidera, qui flammæ cauſſa fuere meæ.
Hoc faciunt flaui crines, & eburnea ceruix,
Quæq; precor venient in mea colla manus.
Et decor & vultus ſine ruſticitate pudentes,
Et Thetidis qualeis vix reor eſſe pedes.
Cætera ſi poſſem laudare, beatior eſſem,
*Nec dubito totum quin *tua pars ſit opus.*
Hæc ego compulſus, non eſt mirabile, forma,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Demiq; dum captam tu te cogare fateri,
Inſidÿs eſto capta puella meis.
Inuidiam patiar, paſſo ſua præmia dentur,
Cur ſuus à tanto crimine fructus abeſt?
Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles,
Vtraq; victorem nempe ſecuta virum.
Quamlibet accuſes, & ſis irata licebit,
Irata liceat dum mihi poſſe frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram,
Sit modò placandæ copia parua tui.
Ante tuos flentem liceat conſiſtere vultus,
Et liceat lachrymis addere verba meis.
Vtq; ſolent famuli, cùm verbera ſæua verentur,
Tendere ſubmiſſas ſub tua crura manus.
Ignoras tua iura, vocat cur arguor abſens?
Iamdudum dominæ more venire iube.
Ipſa meos ſcindas licet imperioſa capillos,
*Oraq; ſunt digitis liuida *noſtra tuis:*

a In oculis animus inhabitat, ſuntq; in his maxima amoris indicia, iuxta illud Propertianum:
Cynthia prima ſuis miſerũ me cepit ocellis.
Homerus argenteis pedibus Thetidẽ cõmendat, Statius verò niueis.

*tibi par

*facta

Quæ sunt in seruo incommoda includit.

Omnia perpetiar, tantum fortasse timebo,
Corpore lædatur ne manus ista meo.
Sed neq; compedibus, nec me compesce catenis,
Seruabor firmo vinctus amore tui.
Cùm benè se quantumq; volet satiauerit ira,
Ipsa tibi dices, quàm patienter amat.
Ipsa tibi dices, cùm videris omnia ferre,
Tam benè qui seruit, seruiat iste mihi.
Cur reus infelix absens agor: & mea cùm sit
Optima non vllo caussa tuente perit?
Hoc quod amor iußit, scriptum est iniuria nostra,
Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoq; Delia, si non
Vis mihi promissum reddere, redde Dea.
Affuit, & vidit, cùm tu decepta rubebas,
Et vocem memori condidit aure tuam.

Dianæ iram exemplis ostendit.

Omnia re careant, nihil est violentius illa,
Cùm sua, quæ nolit, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis aper: nam scimus vt illo
Sit magis in natum sæua reperta parens.
Testis & Actæon, quondam fera credit us illis,
Ipse dedit leto cum quibus antè feras.
Quæq; superba parens saxo per corpus oborto,
Nunc quoq; Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Ne videar caussa falsa monere mea.
Dicendum tamen est: hoc est, mihi crede, quòd ægra
Ipso nubendi tempore sæpe iaces.
Consulit ipsa tibi, neu sis periura laborat,
Et saluam salua te cupit esse fide.

Inde fit, vt quoties existere perfida tentas,
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce mouere feros animosæ virginis arcus,
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce precor teneros corrumpere febribus artus,
Seruetur facies ista fruenda mihi.
Seruentur vultus ad nostra incendia nati,
Quiq; subest niueo lenis in ore rubor.
Hostibus, & si quis ne fias nostra, repugnat,
Sic sit, vt inualida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo vel te nubente, vel ægra,
Dicere nec possum, quid minus esse velim.
Maceror interdum, quod sum tibi caussa doloris,
Teq; mea lædi callidit ate puto.
Inq; caput nostrum dominæ periuria quæso
Eueniant, pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem quid agas, ad limina crebrò
Anxius huc illuc dißimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulumq;, requirens,
Profuerint somni quid tibi, quidúe cibi.
Me miserum, quòd non medicorum iussa ministro,
Astringoq; manus, insideoq; toro.
Etrursus miserum, quòd me procul inde remouit:

Illum suspicatur cui Cydippe erat nuptura.

Quem minimè vellem, forsit an alter adest.
Ille manus istas astringit, & assidet ægræ,
Inuisus superis, cum superis q; mihi.
Dumq; suo tentat salientem pollice venam,
Candida per caussam brachia sæpe tenet.
Contrectat q; sinus, & forsit an oscula iungit,
Officio merces plenior ista suo est.

Quis tibi permisit nostras decerpere messes?
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Metaphora cũ apostrophe ad aduersarium.
Iste sinus meus est, mea turpiter oscula sumis,
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe tolle manus, quam tangis nostra futura est:
Postmodo, si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris, recitetur formula pacti,
* *fac* *Neu falsam dicas esse, *face ipsa legat.*
Alterius thalamo tibi nos, tibi dicimus, exi:
Quid facis, hinc exi, non vacat iste torus,
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti,
Non erit idcircò par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit, pater hanc tibi primus ab illa:
Sed propior certè quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc, hæc adiurauit amanti:
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc periura vocari:
Num dubitas hic sit maior, an ille metus?
Deniq; vt amborum conferre pericula possis,
Respice ad euentus, hæc cubat, ille valet:
Nos quoq; dissimili certamina mente subimus,
Nec spes par nobis, nec timor equus adest
Tu petis ex tuto, grauior mihi morte repulsa est,
Idq; ego tam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi iustitiæ, si recti cura fuisset,
Cedere debueras ignibus esse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
At quid Cydippæ littera nostra redit?

Hic

Hic facit vt iaceas, & sis suspecta Dianæ,
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæua pericula vitæ,
Atq; vtinam pro te, qui mouet illa, cadat.
Quem si repuleris, nec quem Dea damnat, amaris,
Et tu continuò, certè ego saluus ero.
Siste metum virgo, stabili potiere salute,
Fac modò polliciti conscia templa colas.
Non benè mactato cœlestia numina gaudent, Catholica
Sed quæ præstanda est & sine teste, fide. sententia.
Vt valeant aliæ ferrum patiuntur & ignes:
Fert alijs tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis, tantum periuria vita,
Teq; simul serua, meq;, datamq; fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ,
Exciderant animo fœdera lecta tuo.* *nostra
Admonita es modò voce mea, modò casibus istis,
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoq; vitatis, in partu nempe rogabis,
Vt tibi luciferas afferat illa manus.
Audiet hæc repetens, quæ sunt audita, requiret
Ipsa tibi de quo coniuge partus eat.
Promittes votum, sit te promittere falso: Truncat
Iurabis, scit te fallere posse Deos. obiecta.
Non agitur de me, cura maiore laboro,
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ:
Cur modò te dubij pauidum fleuêre parentes,
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ?
Et cur ignorant? matri licet omnia narres:
Nil tua Cydippe facta ruboris habent.

Ordine fac referas, vt sis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa Deæ.
Vt te conspecta, subitò, si fortè notasti,
Restiterim fixis in tua membra genis.
Et te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodò, nescio quà, venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente Diana,
Esse tuam vinctam numine teste, fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoq; verba refer,
Nube precor dicet, cui te bona numina iungunt:
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est placeat, quoniam placet antè Diana:
Talis erit mater, si modò mater erit.
Si tamen & quærat, quis sim, qualisq́, videto:
Inueniet nobis consuluisse Deam.
Insula Corycijs quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Aegæo nomine Cæa mari.
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus auis.
Sunt & opes nobis, sunt & sine crimine mores,
Amplius vtq́, nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem vel non iurata maritum,
Iuratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis iaculatrix scribere Phœbæ,
Hæc tibi me vigilans scribere iussit Amor.
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittæ,
Alterius noceant ne tibi tela, caue.

Iuncta

Iuncta salus nostra est, miserere meiq́, tuiq́,
Quid dubitas vnam ferre duobus opem?
Quòd si contigerit, cum iam data signa sonabunt,
Tinctaq́, votiuo sanguine Delos erit.
Aurea ponetur mali felicis imago,
Clausaq́, versiculis scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius huius,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
Clausaq́, consueto sit tibi fine, Vale.

Tubarũ sonitu conuocabantur ad sacra Dianæ.

IN XX. EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Cum excepisset Cydippe, hanc sibi febrem Dianæ indignatione cõtigisse, in Acontij vota contra paternam voluntatem cõdescendere maluit, quàm diutius torqueri. In primis respondet, se non ausam fuisse hanc epistolam suam clara voce exprimere, ne vt in pomo iterum iuraret. Deinde narrãdo, qualiter insidiosum illud pomum acceperit, in ipsum Acontiũ inuehitur. Verùm illud non duxi silentio prætereundum, in hac epistola addidisse aliquem quicquid sequitur post illum versiculum, *Quos vereor paucos ne velis esse mihi.* Quod non solum videtur adulterinũ, imò tota epistola, cum nusquam cõstet, vt iam diximus, Ouidiũ neq; Sabinum scripsisse epistolas Leandri, Heronis, Acontij, Cydippes. Quas si Ouidius composuisset, ne suo labore priuaretur, certè meminisset, sicut de reliquis. Si de Sabino contendas, videas quæso, si bene cum Sabini stilo conueniant.

CYDIPPE ACONTIO.

Pertimui, scriptumq; tuum sine murmure legi,
Iuraret ne quos inscia lingua Deos.
Et puto captasses iterum, nisi, vt ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui. sed si tibi dura fuissem,
Aucta foret sæuæ forsitan ira Deæ.
Omnia cùm faciam, cùm dem pia thura Dianæ,
Illa tamen iusta plus tibi parte fauet.
Vtq; cupis credi, memori te vindicat ira:
Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo fauisset virginis annis,
Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus hæret,
Adiuuor & nulla fessa medentis ope:
Quam tibi nunc gracile vix hæc rescribere, quamq;
Pallida vix cubito membra leuare putas?
Nunc timor accedit, ne quis nisi conscia nutrix
Colloquij nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet hæc, quid agamq; rogantibus inter,
Vt possim tutò scribere, dormit, ait.
Mox vbi secreti longè causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora:
Iamq; venire videt, quos non admittere durum est,
Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
Sicut erant, properans verba imperfecta relinquo,
Et tegitur trepido littera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat:
Quantus sit nobis, aspicis ipse, labor.

Aesculapius Dianę precibus Hippolytũ ab equis laceratũ ad vitam reduxit.

Excreare est quadam vi expuere.

Quapeream, si dignus eras, vt vera loquamur:
Sed melior iusto, quamq; mereris, ero.
Ergo te propter toties incerta salutis,
Commentis pœnas doq;, dediq; tuis?
Hac nobis formæ te laudatore superbæ
Contingit merces, & placuisse nocet.
Si tibi deformis (quod mallem) visa fuissem,
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo, nunc me certamine vestro
Proditis, & proprio vulneror ipsa bono.
Dum neq; tu cedis, nec se putat ille secundum,
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa velut nauis iactor, quam certus in altum,
Propellit Boreas, æstus & vnda refert.
Cumq; dies claris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi coniugij tempus crudelis ad ipsum,
Persephone nostras pulsat acerba fores:
Iam pudet, & timeo, quamuis mihi conscia non sim,
Offensos videar ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit, & alter
Acceptum superis hunc negat esse virum.
Néue mihi credas in te quoq; dicere famam,
Facta veneficijs pars putat ista meis.
Causa latet, mala nostra patent: vos pace mouetis
Aspera summota prælia, plector ego.
Dicam nunc, solitoq; tibi ne despice more
Quid facies odio, sic vbi amore noces?
Si ladis, quod amas, hostem sapienter amabis:
Me precor vt serues, perdere velle velis.

Persephone, Proserpina.

Aut tibi iam nulla est sperata cura puellæ,
Quam ferus indigna labe perire sinis:
Aut Dea si frustra pro me tibi sæua rogatur,
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas, non vis placare Dianam,
Immemores nostri non potes, illa tui est.
A tempore pathos. *Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo,*
Esset in Aegæis cognita Delos aquis.
Tunc me difficili deducta est æquore nauis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine mouit?
Picta meæ tetigit quo pede texta ratis?
Bis tamen aduerso redierunt carbasa vento:
More amantium mentē variat. *Mentior ab demens ille secundus erat.*
Ille secundus erat, qui me referebat euntem,
Quiq; parum felix impediebat iter.
Atq; vtinam constans contra mea vela fuisset,
Sed stultum est venti de leuitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon,
Et facere ignauæ puppe videbar iter.
Quàm sæpe, vt tardus, feci conuicia remis,
Questaq; sum vento lintea parca dare.
Et iam transieram, Myconē, iam Tenon, & Andron,
Inq; meis oculis candida Delos erat:
Quam procul vt vidi, Quid me fugis, insula, dixi?
Laberis in magno nunquid, vt antè, mari?
Institeram terræ, cùm iam propè luce peracta
Demere purpureis? Sol iuga vellit equis.
Quos idem solitos postquam reuocauit ad ortus,
Comuntur nostræ matre iubente comæ.

Ipsa

Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum,
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flaua salutatis thura, merumq; damus.
Dumq; parens aras votiuo sanguine tingit,
Festaq; fumosis ingerit exta focis.
Sedula me nutrix alias quoq; ducit in ædes,
Erramusq; vago per loca sacra pede.
Et modò porticibus spatior, modò munera regum
Miror, & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea est.
Et quæ præterea (neq; enim meminisse, libetúe,
Quicquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans à te spectabar Aconti,
Visaq; simplicitas est mea posse capi.
Intemplum redeo gradibus sublime Dianæ,
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali,
Hei mihi iuraui nunc quoq; penè tibi.
Sustulit hoc nutrix, mirataq;, perlege, dixit:
Insidias legi magne poëta tuas.
Nomine coniugij dicto, confusa pudore,
Sensi me totis erubuisse genis.
Luminaq; in gremio veluti defixa tenebam,
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes, aut quæ tibi gloria parta est?
Quidue vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilae solo.

Aram Dianę intelligit ve natiōis Deę, cuius indicia erāt cornua ferarū. Quæ sit arbor de qua Dea pariens est nixa, aperte declarat Ouid. 6. Metam.

Nullus

Amazones peltis, id est, breuib. scutis in modũ lunę iam me dię vtebantur.

Nullus Amazonio celatus baltheus auro,
Sicut ab Hippolyto præda relata tibi est.
Verba quid exultas, tua si mihi verba dederunt?
Sumq́ parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces.
More bonis solito spem non corrumpere fraude,
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur me cùm peteres, ea non profitenda putabas?
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius quàm persuadere volebas,
Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguaq́ præsentem testificata Deam?
Quæ iurat, mens est: nil coniurauimus illa:
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudens q́ animi sententia iurat,
Et nisi iudicij vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum,
Exige polliciti debita iura tori.
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem,
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iurauì: legi iurantia verba:
Vir mihi non isto more legendus eris.
Decipe sic alias, succedat epistola pomo:
Si valet hoc, magnas diuitis aufer opes.
Faciurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitq́ tuum toto quicquid in orbe placet.

Maior

Maior es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negaui,
Cùm benè promissi caussa peracta mei est,
Confiteor, timeo sæuæ Latoidos iram,
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi iam veniens posita hymenæus ad aures
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixq́ manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina, vix moto corripit igne faces:
Sæpe coronatis stillant vnguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cùm tetigit limen, lachrymas mortisq́ timorem
Cernit, & à cultu multa remota suo.
Proijcit ipse suas deducta fronte coronas,
Spissaq́ de nitidis tergit amoma comas.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba,
Quiq́ erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus,
Et grauius iusto pallia pondus habent.
Nostraq́ plorantes video super ora parentes,
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta Dea læta pharetra, Ad Dianam apostrophe.
Daq́ salutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum caussas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in vmbroso cùm velles fonte lauari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?

Prate-

Præterij̃ ne tuas de tot cœlestibus aras?
At q3 tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccaui, nisi quòd periuria legi,
In q3 parum fausto carmine docta fui.
Tu quoq3 pro nobis si non mentiris amorem,
Thura feras: prosint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viua tibi sunt speranda, quid aufert
Sæua mihi vitam, spem tibi diua mea?
Nec tu credideris illum, cui destinor vxor,
Aegra superposita membra fouere manu.
Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi,
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoq3 nescio quid de me sensisse videtur,
Nam lachrymæ caussa sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oscula rara
Accipit, & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cùm prodar apertis,
In læuum versor, cùm * venit ille, latus.
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus eijcioq3 manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore, meq3
Offensam, quanuis non mereatur, habet.
Si mihi, quòd gaudes, & te iuuat ista voluptas,
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos:
Si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis vt inualidum liceat tibi visere corpus,
Es procul à nobis, & tamen inde noces.

Acontiũ sibi conciliat.

* vocat

Mira-

Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longè vulnus, acumen habes.
Certè ego conualui nondum de vulnere tali,
Vt iaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sanè miserabile corpus,
Ingenij videas bina trophæa tui.
Concidimus macie, color est sine sanguine, qualem
In pomo refero mente fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore,
Forma noui talis marmoris esse solet.
Argenti color est inter conuiuia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis,
Arte nec est, dices, ista petenda mea.
Promissiq3 fidem, ne sim tibi vincta, remittes,
Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies iurem vt contraria rursus,
Quæq3 legam mittes altera verba mihi.
Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas,
Et discas sponsæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cùm sit tibi pectus Aconti,
Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope qua reualescere possim,
Queritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoq3 nescio quantum nunc vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc Deus & vates, hoc & mea carmina dicunt,
At desunt voto carmina nulla tuo.
Vnde tibi fauor hic? nisi quod noua fortè reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos?

Auget ob mã seruationem.

Delphi tam pro oppido, quàm popa pidanis sumitur in Parnassi radicibus.

Teq; tenente Deos nomen sequor ipsa Deorum,
Doq; libens victas in tua vota manus.
Fassaq; sum matri deceptæ fœdera linguæ,
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est, plus hoc quoq; virgine factum,
Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Iam satis inualidos calamo lassauimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat vt adscribat litera nostra? Vale.

IN OVIDIANAM SAPPHO ARGVMENTVM.

Tradunt Suidas & Aelianus, Græci scriptores, duas hoc nomine Sappho extitisse: quarum altera Erexia, poetria percelebris, quæ Alcæi & Pittaci atque Tarquinij Prisci tempore claruit, quæ etiam plectrum prima adinuenit. Huic nonnulli carmen Lyricum tribuunt. Altera Mytilenæa longè iunior, quæ psaltria, & meretrix fuit. Scripsit multa & præclara apud Græcos poemata, adeò vt decima musa dicta sit. Quare aũt in Phaonis amorẽ inciderit, Plinius herbę tribuit lib. 23. Sed Baptista Egnatius, vir nostræ tempestatis linguæ Græcæ, atque Latinæ studiosissimus, hanc fabulam eodem è Græco in Latinum nuper traductã recitat. Aelianus omnimodæ historiæ lib. 12. describit pulcherrimum mortalium omnium Phaonem à Venere olim lactucis occultatum: esse verò & alios aliter qui scripserint, fuisse Phaonẽ ex eorum hominũ genere, qui traiȝciendis vltro citroq; viatoribus nauigiolis impensiorem dantes operam, victum sibi diurnũ quęritarent: accessisse tandem & Venerem, quæ se vt in alteram transportaret ripam, nulla interim promissa stipe, rogaret. Quod cùm ille libentius effecisset, nescius quam transueheret, Deam esse: tum verò à Venere longè precioſius accepisse munus, quam si vel amplissimum manu precium exegisset. Alabastrum nanq; cùm accepisset vnguine quodam plenum, quo semel perunctus, formosissimus repentè mortalium cunctorum apparuit, mulieres omnes Lesbias in eius exarsisse cupidinẽ præ cæteris verò impatientissimè, atq; ardentissimè à Sappho adamatum. Hæc ille. Cùm verò Phaon in Siciliam fortè discessisset, Sappho amoris ignibus incensa, & planè ardens, se ab illo sperni timens, statuit etiam capitis periculo furorẽ lenire, demisso in mare corpore ex Leucate Epiri promontorio. Sed antequã illuc accedat, per inconstantiam muliebrem tentans, quod desperauerat, hac epistola eum aduocare studet, faciens absenti inuidiã suæ conditionis, & calamitatis, quã omnibus incommodis miserabilem ostendit. Denicq; omnes misericordiæ angulos excurrit, nec aliquid quod moneat, prætermittit. Nulla autem in epistola mitiores, ac lasciuiores amoris affectus, quàm in ista expressit Ouidius, eò quòd supra muliebrem cõditionem in amores arserit Sappho: cùm non modò virum perditè amauerit, sed aliarum quoq; mulierũ tribas fuerit, id est, insultando illas fricaret. Vnde ab Horatio mascula Sappho vocata est. Multi tamen putant hanc esse Sappho, quam diuinus Plato sapientem vocat. De ea autem sic cecinit Antipater Sidonius:

Dulcia Mnemosynæ demirans carmina Sapphus,
Quæsiuit decima Pieris vnde foret. Ausonius.
Lesbia Pierijs Sappho Soror addita musis,
Εἶμ' αὕτη λυρικῶν ἀονίδων δεκάτη.

Papinius:

Stesichorusq́ ferox, saltusq́ ingressa virile,
Non formidata temeraria Leucate Sappho.

Horatius:

Viuuntq́ commissi calores,
Aeoliæ fidibus puellæ.

SAPPHO PHAONI.

Ironicè interrogat.

NVnquid vbi aspecta est studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphûs,
Hoc breue nescires vnde mouetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina, cùm Lyricis sim magis apta modis.
a Elegia alibi duas primas producit. *Flendus amor meus est.* [a] *Elegeia flebile carmen,*
Non facit ad lactymas [b] *Barbitos vlla meas.*
b Barbitos vlla, id est, vllũ carmen Lyricum. *Vror, vt indomitis ignem exercentibus Euris,*
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arua Phaon celebrat diuersa [c] *Typhoidos Aetnæ,*
Me calor Aetnæo non minor igne tenet.
c Subactus Typhoeus gigas Titani & Terræ filius à Ioue ictus est. *Nec mihi dispositis iungam quæ carmina neruis*
Proueniunt, vacuæ carmina mentis opus.
Nec mihi Pyrino subeunt, Dryades siue puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba iuuat.
His puellis ad libidinẽ via est Sappho. *Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno,*
Non oculis grata est Atthis, vt antè, meis,

Atq́

*Atq́ aliæ centum, * quas hîc sine crimine amaui,*
Improbe, multarum quod fuit vnus habes.
* quas non sine crimine
Ipsa te facies, sunt apti lusibus anni:
O facies oculis insidiosa meis.
Sume fidem & pharetram, fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua, Bachus eris.
Patronymis cũ à patria *Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amauit:*
Nec norat Lyricos illa vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
Alcæus poeta lyricus Mitylæneus. *Nec plus Alcæus consors patriæq́ lyræq́,*
Laudis habet, quanuis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negauit,
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Nam dyssyllabum est à Sappho. *Ne me despicias, si sum tibi corpore parua.*
Mensuram q́ breuis nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo,
Andromede patriæ fusca colore suæ.
Et variis albæ iunguntur sæpe columbæ.
Turtures & psittaci, paiones & columbæ, merulæ & turdi aues amicæ inter se vt ait Plinius. *Et niger à viridi turtur amatur aue.*
Si nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua est.
At me cum legeres, etiam formosa videbar:
Vnam iurabas vsq́ decere loqui.
Cantabam (memini, meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæ quoq́ laudabas, omniq́ à parte placebam,
Sed tunc præcipuè, cum fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat,
Crebraq́ mobilitas, aptaq́ verba toco.

Et quòd, vbi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt noua præda puellæ,
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
*Nec vos *O vos erronem tellure remittite nostrum,
Nisiades matres, Sicelides q3 nurus.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ:
Quæ dicit vobis, dixerat antè mihi.
Erycina Venus. Tu quoq3 quæ immites celebras Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule diua tuæ.
An grauis incœptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
Fratrem, Coraxē intelligit, qui Rhodopen Thraciæ meretricem Aesopi conseruam maxima pecunia redemit. Ante diem lachrymas ossa bibêre meas.
Arsit inops frater victus meretricis amore,
Mixtaq3 cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo,
Quasq3 malè amisit, nunc malè quærit opes.
Me quoq3, quod monui benè multa fideliter, odit,
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint quæ me sine fine fatigent,
Cleis filia. Accumulat curas filia parua meas.
Vltima tu nostris accedis causa querelis,
Non agitur vento nostra carina suo.
Myrrhā Arabicā significat, cuius tacte, id est, gutta myrrhæ, ad crines vnguendos erat potissima. Ecce iacent collo sparsi sine lege capilli,
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili, nullum est in crinibus aurum:
Non Arabum noster rore capillus olet.
Cui color infelix? aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus vnicus auctor abest.

Molle

Molle meum leuibus cur est violabile telis.
Et semper causa est cur ego semper amem.
Siue ita nascenti legem dixere sorores,
Et data sunt vitæ fila seuera meæ:
Siue abeunt studia in mores, artesq3 magistras,
Ingenium nobis molle Thaleia dedit.
Hoc est, siue formamus mores studiis, in quibus versamur. Apostrophe ad Aurorā.
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
Abstulit, atq3 anni quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperet Aurora timebam:
Et faceres, sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia Phœbe,
Iussas erit somnos continuare Phaon.
Ebur Veneri, sicut argētū Lunæ, dedicatum est. Hunc Venus in cœlum curru vexisset eburno,
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuuenis, nec iam puer, vtilis ætas,
O decus, atq3 æui gloria magna tui.
Huc ades, atq3 sinus formose relabere nostros,
Non vt ames oro, verùm vt amare sinas.
Scribimus, & lachrymis oculi rorantur obortis:
Aspice, quàm sit in hoc multa litura loco:
Sitam certus eras hinc ire, modestius isses,
Et modò dixisses Lesbi puella vale.
Non tecum lachrymas, non oscula summa tulisti,
Deniq3 non timui quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum iniuria: nec te
*Admonui, quanuis pignus amantis habes. * Admonet quod tu munus.
Non mandata dedi: neq3 enim mandata dedissem
Vlla, nisi vt nolles immemor esse mei.
Per tibi qui nunquam longè discedat amorem,
Perq3 nouem iuro numina nostra Deas.

Quum mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit,
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lachrymæ deerant oculis, & lingua palato:
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit, mea pectora planxi,
**scissis* *Nec puduit *ruptis exululare comis.*
Non aliter quàm si nati pia mater adempti
Portet ad extructos corpus inane rogos.
Gaudet & è nostro crescit mœrore Charaxus,
Frater, & ante oculos it q́ redit q́ meos.
Vt q́ pudenda mei videatur causa doloris,
Quid dolet hæc? certè filia viuit, ait.
Non veniunt in idem pudor, at q́ amor: omne videbat
Synecdoche. *Vulgus, eram lacero pectus aperta sinu.*
Tu mihi cura Phaon, te somnia nostra reducunt,
Somnia formoso candidiora die.
Illic te inuenio, quanquam regionibus absis,
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra ceruice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Oscula cognosco, quæ tu committere linguæ,
Aptaq́ consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum, verisq́ simillima verba,
Eloquor, & vigilant sensibus ora meis.
Vlterius pudet hîc narrare, sed omnia fiunt,
Et iuuat, & fine te non licet esse mihi.
At quum se Titan ostendit, & omnia secum,
Tam citò me somnos destituisse queror.
Antra nemusq́ peto, tanquã nemus antraq́ prosint,
Conscia delicijs illa fuere meis.

Illuc

Illuc mentis inops, vt quam furialis Erichtho
Pathos à loco. *Impulit in collo crine iacente feror.*
Tophus lapis asper, q́ faciliter in arenam resoluitur. *Antra vident oculi scabro pendentia topho,*
Quæ mihi Migdonij marmoris instar erant.
Inuenio siluam, quæ sæpe cubilia nobis
*Præbuit, & *multa texit opaca coma.*
** multis pressit opaca comis.* *Sed non inuenio syluæ dominumq́ meumq́,*
Vile solum locus est, dos erat ille loci.
Cognoui pressas noti mihi cespitis herbas,
De nostro curuum pondere gramen erat.
Incubui, tetigiq́ locum qua parte fuisti,
**cùm bibit* *Grata prius lachrymas * combibit herba meas.*
Alludit ad fabulã Progne. *Quin etiam rami positis lugere videntur*
Frondibus, & nullæ dulce quæruntur aues.
Solavirum non vlta piè mœstissima mater,
Hîc Daulias ales, id est, Progne. *Concinit Ismarium Daulias ales Ityn:*
Ales Ityn, Sappho miseros decantat amores,
Hactenus, vt media cætera nocte silent.
Est nitidus, vitroq́ magis perlucidus amnis,
Fons sacer. hunc multi numen habere putant.
Quem supra ramos extendit aquatica Lotos,
Vna nemus, tenero cespite terra viret.
Hic ego quum lassos posuissem flebilis artus,
Formosus puer est visus adesse mihi.
Constitit, & dixit, Quid nunc non ignibus æquis
Vteris? Ambracia est terra petenda tibi.
Ambracia vrbs in Epiro, hanc Augustus Nicopolim nominauit. *Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor,*
Actæum populi, Leucadiumq́ vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas.

* Nec mora, versus amor fugit lentissima mersi.

*Nec morae, iussus amans tetigit latissima Pyrrhae
Pectora, Deucalion igne leuatus erat.
Hanc legem locus ille tenet, pete protinus altam
Leucadã, nec saxo desiluisse time.
Vt monuit, cum voce abijt: ego territa surgo,
Nec grauidae lachrymas continuere genae.
Ibimus ô nymphae, monstratáq; saxa petemus,
Sit procul insano victus amore timor.
Quicquid erit, melior quàm nunc erit, aura subito,
Et mea non magnum corpora pondus habent.

Ad Cupidinem.

Tu quoq; mollis Amor pennas suppone cadenti,
Ne sim Leucadiae mortua crimen aquae.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam,
Et sub ea versus vnus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi Phœbe poëtria Sappho:
Conuenit illa mihi, conuenit illa tibi.
Cur nunc Actiacas miseram me mittis ad oras?
Cùm profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior vnda,
Et formae meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes ô scopulis, vndáq; ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meae?
Ah quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quàm poterant saxis praecipitanda dari.
Haec sunt illa Phaon, quae tu laudare solebas,
Visáq; sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem, dolor artibus obstat,
Ingeniumq; meis substitit omne malu.
Non mihi respondent veteres in carmina vires,
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.

Lesbi-

Lesbides aequoreae, nupturaq; nuptaq; proles,
Lesbides Aeolia nomina dicta lyra:

Appellat discipulas quas olim erudiebat. Aeolia, id est Lesbia.

Lesbides infamem quae me feciſtis amatae,
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abſtulit omne Phaon, quod vobis antè placebat,
Me miseram, dixi, quàm modò penè, meus.
Efficite vt redeat, vates quoq; vestra redibit,
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Etquid ago precibus, pectusq; agreſte mouetur?
An riget? & Zephiri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent:
Hoc te, ſi ſaperes, lente decebat opus.

Concubinas ſuas aduocat.

Siue redis, puppiq; tuae votiua paramus,
Munera, quid laceras pectora noſtra mora?
Solue ratem, Venus orta mari mare praeſtat eunti:
Aura dabit curſum, tu modò ſolue ratem.

Hero, Quod timeas nõ eſt, auſo Veneris ipſa fauebit, Sternet, & æquoreas ęquore nata vias.

Ipſe gubernabit reſidens in puppe Cupido,
Ipſe dabit tenerae vela leget q; manu.
Siue iuuat longè fugiſſe Pelaſgida Sappho.
(Non tamen inuenies, cur ego digna fuga.)

Pelaſgida, id eſt, Leſbiam.

O ſaltem miserae crudelis epiſtola dicat:
Vt mihi Leucadiae fata petantur aquae.

FINIS.

AVLI

AVLI SABINI POETAE EPISTOLAE TRES, AD Ouidianas Epistolas responsoriæ.

IN I. SABINI EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Aulus Sabinus, imperante Octauio, atque Ouidij temporibus claruit. Ad Trisenam amicam Elegiarum librum dedit, Fastorum inchoatos reliquit. Scripsit etiam epistolas, quibus Vlysses Penelopæ, Hippolytus Phædræ, Aeneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iason Hypsipylæ, Phaon Sapphoni respondent. Quæ omnes præter has tres, quas nunc præ manibus habemus, seculorum ignauia perierunt. Vlysses, lecta Penelopes epistola, respondet: occurrens ad omnia, quæ illa obiectauerat. Narrat insuper varios labores, quos omnes mira fortitudine tolerauerat. Demùm à Tiresia vate & Pallade de futuris certior factus, in Ithacam patriam sub mendici habitu se breui venturum prædicat. Quod cùm fecisset, in propria domo incognitus, à procis amatoribus Penelopes ignominiosa quædam perpessus est. Verùm à Telemacho filio & duobus subulcis adiutus, graui pugna eos omnes interimit. Tandem à Telegono filio, quem ex Circe genuerat, immisso in eum letifero telo occisus est.

VLYS-

VLYSSIS AD PENELOPEN rescriptio.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Vlyssem,
Penelope chartis verba notata pijs.
Agnoui charamq; manum, gemmasq; fideles:
Solamen longis illa fuere malis.
Arguis vt lentum: mallem quoq; forsitan esse,
Quàm tibi quæq; tuli dicere, quæq; feram.
Non hoc obiecit mihi Græcia, cùm mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere,
Caussaq; fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properemq; venire:
Dum propero aduersi vela tulere Noti.
Non me Troia tenet Graijs odiosa puellis,
Iam cinis, & tantum flebile Troia solum.
Deiphobusq; iacet, iacet Asius, & iacet Hector,
Et quicunq; tui caussa timoris erant.
Euasi, & Thracum cæso duce prælia Rheso,
In mea captiuis castra reuectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui conmissus equo: malè sedula quanuis
Clamabat vates: vrite Troës equum:
Vrite, mendaci celantur robore Achiui,
Et Prygas in miseros vltima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles,
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuêre labori:
Erepti precium corporis arma tuli.

Vlysses vna cũ Diomede fatale Palladium surripuit.

Vlysses Achillis arma, sua facũdia

Quid aduersus A-

facem Telamonem obtinuit,

Quid refert? pelago sunt obruta: non mihi classes,
Non socij superant, omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus vnus
Durauit, patiens ad mala perstat amor.
Illum non auidis canibus Nereia virgo
Fregit, non tumidis torta Charybdis aquis.
Non ferus Antiphates, nec in vno corpore discors
Parthenope blandis insidiosa modis,

Antiphates Lęstrygonũ rex vnũ ex socijs Vlyssis comedit, ac naues virósq; mersit, præter eam, quæ Vlyssem vehebat,

Non quòd Colchiacas artes tentauerit herbis,
Non quòd solennes altera diua toros.
Vtraq; se nobis mortalia demere fila
Spondebat, Stygias vtraq; posse vias.
Te tamen hac etiam spreta mercede petiui,
Passurus terra tot mala, totq; mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæq; mihi Circe, quæ sit mihi caussa Calypso,
Iamdudum ignoto sollicitere metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polybum, Medontaq; legi,
Heu toto sanguis corpore nullus erat.
Tot iuuenes inter tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam? pignore casta manes.
Curúe placent vlli, si sunt in fletibus ora?
Deperit & lachrymis non decor iste tibi.
Pacta quoq; & thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum reuocas pallida semper opus.
Ars pia sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah melius Polypheme tuo superatus in antro,
Finissem ingratos ad mala tanta dies.

Threi-

Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cùm tenuere rates.
Crudelemúe illo satiassem tempore Ditem,
Quo redij Stygijs fata moratus aquis.
Vidi vbi nequicquam, quod me tua littera celat,
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Retulit illa domus eadem mala, meq; querentem
Fugit ab amplexu ter resoluta meo.
Phylacidem vidi: contemptis sortibus, ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudata cum coniuge, læta per vmbras
Illa suum fortè sit comitata virum.
Nedum illi Lachesis dictos numerauerat annos,
Sed iuuat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lachrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden (hei mihi) cæde noua.
Illum Troia virum non læserat, ille furentem
Nauplion, Euboicos transierat q; sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Iam reduci soluens debita vota Ioui.
Tyndaris hæ illi latas pro fœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta viros.
At mihi quid prodest, captiuas Teucridas inter
Cùm staret coniux Hectoris atq; soror.
Defectis Hecubam potui legisse sub annis,
Ne tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finiuit mœsta querelas,
Et fletit in rabidam protinus acta canem.

Protesilaum intelligit à Phylace vrbe Thessaliæ, cui præfuit.

Laodamia Laudotheæ filia se ob maritũ Protesilaum occidit.

Agamemnonem significat.

Caphareum montem Euboeæ intelligit.

Prodi-

Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor,
Aeolus infusis incubuit q̃ Notis.
Peruagus hinc toto non felix differor orbe,
Et quacunq; vocat fluctus & aura feror.
Sed si Tiresias tam læti prouidus augur,
Quàm verax vates in mala nostra fuit,
Et terra & pelago, quicquid mihi triste canebat,
Emensus, fato iam meliore vagor.
Iam mihi nescio quo comitem se in littore iungit
Pallas, hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas versæ post funera Troiæ
Visa mihi, medium temporis ira tulit.
Quicquid & Oenides commiserat omnibus vnus,
Peccaui, Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, cuius modò nouerat arma,
Eximit, errato tu quoq; ab orbe venis.
Non Telamone satum capta de coniuge Teucrum,
Non ipsum pro quo mille fuere rates.
Felix Pisthenides quacunq; in sorte fuisti.
Coniuge cum chara, non grauis illa fuit.
Seu venti fecere moras, siue æquora vobis,
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuere, nec vndæ,
Promptaq; in amplexus brachia semper erant.
Sic vtinam errarem, faceres tu mollia coniux
Aequora, te socia nil mihi triste foret.
Nunc quoq; Telemacho tecum mihi sospite tecto,
Omnia sunt animo iam leuiora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per vndas
Herculeam Sparten, Nestoreamq; Pylon.

Ingrata

Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt,
Nam malè commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est, occursum in littore vates
Dixit, in amplexus chare ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi, tu preme solers
Latitiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum,
Sic cecinit laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interq; vacantia vina,
Vltoris pharetris vtile tempus erit,
Et modò despectum subitò mirentur Vlyssem,
Heu precor, vt properet ille venire dies:
Antiqui renouet qui lætus fœdera lecti,
Et tandem incipias coniuge chara frui.

Sui aduẽtus modum prædicat.

IN II. SABINI EPISTOLAM
ARGVMENTVM.

Hac epistola Demophoon suam perfidiam purgare nititur, & reditum, quem longè vltra promissum retardauerat, excusare, varias causas afferendo. Interdum enim dicit se à suis arceri, & ob moram, quam in Thracia cum Phyllide fecerat, redargui. Nonnunquam à nauigandi importunitate se defendit. Se autẽ breui, etiam contra omnem maris potestatem ad Pyllida nauigaturum promittit. Quod quidem adimpleuit: sed tamen Phyllis amoris impatientia, laqueo vitam finierat, & deorũ miseratione in amygdalum sine foliis conuersa: quæ Demophoontis amplexu, veluti sponsi sentiret aduentum, folia emisit. Quod ideò fingitur, quia

Potius ob folia, quàm ob amygdali arborẽ, in ditũ nomen crediderim: nam φύλλα folia dicuntur.

amygdalus Græcè phylla vocatur, in qua morientis Phyllidis nomẽ remansit. Quæ flante Zephyro, qui occidentalis est ventus, & in Thracas vadens, per Atticam regionem transitum facit, floret: cùm Zephyrus dicatur, quasi ζωηφόρος, id est, vitam ferens: quoniam habet plantis & graminibus fauere, vt germinent, & pullulent, & hinc fabulæ datus est locus, Phyllida scilicet lætari & florere redeunte ab Athenis amasio.

DEMOPHOON PHYLLIDI respondet.

PHyllidi Demophoon patria dimittit ab vrbe,
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon alia, nec coniuge captus,
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Mnestheus. *Thesea, quo socero nequicquam Philli timebas,*
Impulerit q; igneis forsitan ille tuos.
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes,
Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit Mæotidas armis,
Alcidæ magni non minor esse comes.
Qui socerum Minoa graui sibi fecit ab hoste,
Mirantem monstri cornua victa sui.
Arguor exilij, quem credis, caussa fuisse.
Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos vrges,
Et tuus externo cessat in igne furor:
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci,
Præuenit q; tuas flebilis hora moras.

Forsi-

Forsitan & nondum facto occurrere relus,
At poteras factus vtilis esse tamen:
Cùm potiora mihi Rhodopeia regna fuere,
Quæq; magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas, eadem mox obijcit Aethra,
Infelix functæ iam propè sortis anus.
Et quòd non condant nati sua lumina palmæ,
Fecisse hic nostras arguit vsq; moras.
Non equidem infitetor, multum clamauit vterq;,
Staret Threicijs quum mihi puppis aquis.
Poscunt. Demophoon, quid cessas? carbasa venti.
Demophoon patrios respice iure Deos.
Respice. & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume,
Sic amat, vt terra nolit abire sua.
Vtq; redire velis, non vt comitetur euntem,
Te rogat, & præfert barbara regna tuis.
Metamen hic inter tacitum conuicia sæpe
Aduersis memini vota tulisse notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gausum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri,
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dues, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore, nec præceps vela ferenda dedi.
Et fleui, & flentem solando sæpe remansi,
Cùm staret curuis iam mihi certa rates.
Denq; Threicia veni rate: non dare Phyllis
Quam potuit, iussit tardius ire ratem.
Ignosce & fasso, memor es Minoidos, ipse
Antiquus nec dum pectore cessat amor.

Ariadne.

Excusat Theseum & Ariadnẽ reliquerit.

Et quoties oculis circundat sidera, dixit:
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi cedere iussit
Coniuge, desertæ crimen at ille subit.
Exemploq3 patris periurus dicor & ipse,
Nec quæris causas Sithoni duramorę.
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor vllus habet.
Nullane fama tibi turbatos Phylli penates
Theseos, & miserę retulit acta domus?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis hei mihi causa subest.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miserabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus: licet vndiq3 fata
Accumulent causas, tempora parua peto.
Theseа (quod superest) patrem tumulabimus antè,
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spacium, veniamq3 peto: non perfidus absum,
Nec mihi iam terra tutior vlla tua est.
Quicquid mite fuit post diruta Pergama, quicquid
Aut bella aut pelagi detinuere morę.
Sola fuit Thrace, patria quoq3 iactor in illa,
Auxilium superest casibus vna meis.
Phædra se ipsam interemit. *Si modò mens eadem, nec quòd sit iam mihi diues,*
Regia Cecropia non minor arce mouet.
Nec patris offendunt casus, nec crimina matris,
Nec iam non felix omine Demophoon.
Quid si Phœbeam peterem te coniuge Troiam?
Perq3 annos sequerer bella gerenda decem?

Pene-

Penelopen audis, toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leue facta tori.
Illapia (sic rumor ait) mendacia telæ,
Struxit, & instantes distulit arte toros:
Cùm properata palàm reuocaret stamina noctis,
Atq3 iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli times: vlli nubere dura potes?
Ellq3 tibi pectus cuiusquam accedere tædas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ.
O tibi quantus erit facti rubor? ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cùm mea vela procul?
Damnabisq3 tuos serò temeraria questus:
Demophoon, dices, hei mihi fidus erat.
Demophoon redijt, & sæuos forsitan Euros
Passus, & hybernas dum quoq3 currit aquas.
Ah cur nescio quàm properauimus, heu mihi culpam
Rupi, quam ruptam sum mihi questa fidem.
Sic tamen ah potius sic perstes, quàm mihi de te
Vlterior tangat pectore Phylli dolor.
Quos tibi (me miserum) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor: flāmamq3 domus mihi crimen habētis
Perfidia, gemina ne preme dura nota.
Excusset patrem fatis in parte relicta
Gnosis: non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt,
Est animus reditus: sed pia caussa tenet.

Penelope castitatis exēplum, quod Horatio non placet.

Ariadne.

IN III. SABINI EPISTOLAM ARGVMENTVM.

Epistola hæc responsiua Paridis non multum in rebus difficultatis habet, eò quòd argumentũ ex Oenones epistola dependet. Paris autẽ quia coniugij iura violauerat, dum vxore dimissa Helenã duxerat, in principio statim iniuriam Oenonæ se fecisse fatetur. Deinde cùm sui excusatione crimen reijcit in Cupidinem, cui non facilè resistitur, sed qui sine vlla ratione in ea, quæ cupit, amantes trahit: & in fatorum seriem, quæ sibi Helenam, antè quam illam nouisset, destinauerant. Ferunt autem Oenonem tanto Paridis amore flagrasse, vt cùm à Philoctete sagittis Herculeis confossus ad eam ferretur, ipsa cadauer complexa, fouens vulnera expirauerit, & in Cebria Troadis vrbe sepultos fuisse.

PARIS OENONAE rescribit.

Quæ sæuis apta tibi tam iustè nympha querenti,
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit. nec subeunt: sentit sua crimina tantum:
Soluere quæ sentit, non sinit alter amor.
Si leuat hic iras, ipso me iudice damnor,
Quid refert? causa tu meliore cares.
Damnatum q3 tibi me sub sua iura Cupido
Retrahit, alterius sic quoq; præda sumus.
Prima meis tu pacta toris, fassus q3 iuuentam
Te primùm accepta est coniuge noster amor.
Nondum tantus eram, quo me genitore superbum,
Arguis, hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobũ sperabam, aut Hectora fratrem,
Cùm pastos agerem te comitante greges.
Reginam q3 Hecuben nisi matris nomine noram,
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor, te consule Nympha,
Lasa es, & lasam scribis amare tamen.
Cum q3 petant Satyri connubia, cum tua Panes,
Delectæ memor es tu tamen vsq3 facis.
Adde, quòd his fatis amor est adiutus, & illum
Præscia venturi viderat antè soror. Cassandra.
Nondum Tyndaridos nomen mihi fœderat aure,
Nec cecinit Graios illa vocare viros.
Omnia vera vides: superant mea vulnera, tantum
Vt q3 tuam supplex poscere cogar opem.
Tepenes arbitrium nostræ vitæq3 necisq3:
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Fleuisti, memini tamen hac in voce canentis,
Et mala, dixisti, sint precor ista procul. Oenones verba.
Nec si fata ferant, tulerint sic cætera quanuis,
Vt possim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus qui me, nec credere, cogit,
Ignoscas, idem te quoq; fallit amor.
Imperat ille Deus: cùm vult in cornua tauri,
Cùm vult in pennas destruit ille Iouem. Cupidinis potentiã ex primit.
Non foret in terris tanto miranda decore,
Tyndaris (heu flammis nata puella meis)
Si sua non cygno mutasset Iuppiter ora,
Fluxerat in Danaës aureus ante sinus.

Piniferamq́ Iden falsus lustrauerat ales:
Inter Agenoreas constiterat q́ boues.
Victorem Alciden Dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ,
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo, sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolere tamen digna tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus nata puella Ioue est.
Sed quod nata Ioue est minimum me tangit: in illa
Quòd non est facies pulchrior vlla nocet.
Atq́ vtinam formæ iudex incallidus essem,
Creditus Idæus Pegasi nympha iugis,
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Diuidit hæc alijs flammas, celeresq́ pares q́
Vt libitum est nati temperat ipsa faces.
Venus in adulterio deprehensa cũ Marte.
Non tamen eualuit vitare domestica tela,
Quos alijs arcus, & sibi dura tulit.
Deprehensam coniux illam in Mauorte dolebat,
Testibus hic diuis cum Ioue questus erat.
Iam dolet & Mauors, terras vltroq́ reliquit,
Prætulit Anchisen hinc abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri,
Visaq́ post latam iacuit vlta Deam.
Quid mirum est potuisse pari succurrere amori,
Immunis sub quo non fuit ipse Paris?

Quam

Quam læsus Menelaus amat, non læsus amaui,
Adijce non læso quòd comes ipsa fuit.
Et magnos video cogi mihi rapta tumultus,
Armataq́ petunt Pergama mille rates.
Non vereor, belli ne non sit caussa probanda,
Est illi facies digna mouere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas,
Quam sibi sic repetunt, sic retinenda mihi est.
Ex Hecate Oceani filia Phœbus genuit Oetam, & Circen, vt placet Hesiodo.
Quòd si vertendæ spem mentis concipis huius,
Cur cessant herbæ? carmina curúe tua?
Cùm te nec Phœbi solertior artibus vlla est,
Phœbeaq́ Hecates somnia vera vides.
Homerus vult ex Persea Oceani filia.
Tecum sideribus, tecum deducere Lunam,
Nubibus & memini surripuisse diem.
Pascebam tauros, interq́ armenta leones,
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Xanthus, seu Yphite, pater Oenones.
Quid retrò Xanthum? retrò Simoenta vocatum,
Adijciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater, ceu rem natæ malè tutus haberet,
Cantatas quoties restitit inter aquas?
Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: parabit
Siue tuos ignes pellere, siue meos.

RESPONSIONVM AVLI SABINI FINIS.

P. OVIDII NASONIS IN QVENDAM, quem vocat Ibin, Liber.

ARGVMENTVM.

Annum agens Naso quinquagesimum, ab Augusto Imperatore in Pontum relegatus est. Cuius quidem exilij causa non facilè deprehendi potest, cùm & ipse multis in locis quodã carminis inuolucro diuersam interpretibus coniecturam afferat. Satis tamen constat duas fuisse causas, quarum alteram vbiq; fatetur: alteram verò, ne Augustum offensiorem reddat, semper subticet. Sic enim ait in secundo de Tristibus:

Perdiderint cùm me duo crimina, carmẽ, et error,
Alterius facti causa silenda mihi.

Persæpe itaq; libros de Arte amandi composuisse dolet: quòd propterea à Augusto odio esse cœperit, & aliquid vidisse per errorem: vt ob id in Scythiam propulsus fuerit. Sic enim scribit in 2. de Ponto:

Néue roges, quæ sit, stultam quã scripsimus artem,
Innocuas nobis hæc vetat esse manus.
Et quid præterea peccaui, quærere noli,
Vt pateat sola culpa sub arte mea.

Et paulò pòst:

Naso parum prudens artem dum scribit amandi,
Doctrinæ precium triste magister habet.

Hoc idem ait in 3. ad Amorem, & in 4. ad Carum. Item 1. de Tristib.

Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita causa mihi est?

Inscius

Inscius Actæon vidit sine veste Dianam,
Præda suis canibus non minus ille fuit.

Verùm si quis hæc curiosius scire affectat, eius & de Tristibus, & de Ponto libros legat. Dum autem exularet, inter reliqua sua opera inuectiuam in quendam edidit, quem, proprio nomine supresso, Ibin appellat. Sicut Callimachus, qui etiam sub hoc nomine Apollonium Rhodium eius discipulũ diris imprecationib. deuouit. De Ibi enim aue ita scribit Plin. lib. 8. cap. 32. Simile quiddam & volucris in eadem Aegypto monstrauit, quę vocatur Ibis, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre est. Herodotus verò duplicem esse dicit, alteram nigram, alteram ciconiæ non absimilem, sed tamen diuersam. De hac etiam Cic. lib. 2. de Natura Deorum sic ait: Velut Ibes maximam vim serpentium conficiunt, cùm sint aues excelsæ, rigidis cruribus, corneo, procero q; rostro, auertunt pestem ab Aegypto, cùm volucres angues ex vastitate Lybię vento Africo inuectas interficiunt, atq; consumunt: ex quo fit, vt illæ viuæ nec morsu noceant, nec odore mortuæ. Hæc ille. Cùm itaq; tanta sit huius auis spurcitas, vt proprio ore ventrem purget, Callimachus aduersarium tanquam fœdissimũ, vt hominem nullius decoris & commendationis significet, hoc nomine vocitauit: ad cuius imitationem Ouidius inimicum quoque suum Ibin nominauit. Causam autem huiusce maledicentiæ hanc fuisse ipsemet aperit: solicitabat poetę vxorem, & linguę venena Augusti naribus susurrabat, vt diutius illum in exilium remoraretur.

Tempus

Metaphora ab hostibus.

TEmpus ad hoc lustris mihi iam bis quinq; peractis,
Omne fuit musæ carmẽ inerme meæ.
Nullaq; quæ posſit scriptis tot millibus extat,
Littera Naſonis ſanguinolenta legi.
Nec quenquam noſtri, niſi me, læſere libelli,
Artificis perijt cum caput arte ſua.
Vnus (& hoc ipſum eſt iniuria magna) perennem
Candoris titulum non ſinit eſſe mei.
*vtrunq; Quiſquis is eſt (nam nomen adhuc *vtcunq; tacebo)
Cogit in aſſuetas ſumere tela manus.
Ille relegatum gelidos Aquilonis ad ortus,
Non ſinit exilio delituiſſe meo.
Vulneraq; immitis requiem quærentia vexat,
Iactat & in toto verba canina foro.
Perpetuoq; mihi ſociatam fœdere lecti,
Non patitur miſeri funera flere viri.
Tabulas, id eſt, extremas diuitias. Cumq; ego quaſſa meæ complectar membra carinæ,
Naufragij tabulas pugnat habere mei.
Translatio à domorum incendio. Et qui debuerat ſubitas extinguere flammas,
Hic prædam medio raptor ab igne petit.
Nititur vt profugæ deſint alimenta ſenectæ:
Heu quantò eſt noſtris dignior ille malis.
Dij melius, quorum longè mihi maximus ille eſt,
Qui noſtras inopes noluit eſſe vias.
Huic igitur meritas grates, vbicunq; licebit,
Pro tam manſueto pectore ſemper agam.
Audiet hæc Pontus, faciet quoq; forſitan idem
*propior Terra ſit vt *potior teſtificanda mihi.
At tibi, calcaſti qui me violente iacentem,
Quàm licet, & miſero debitus hoſtis ero.

Deſinet

Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt.
Parsq; eadem cœli Zephyros emittet, & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus:
Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quàm vetus accenſa ſeparat ira pyra:
Et ver autumno, brumæ miſcebitur æſtas,
Atq; eadem regio veſper, & ortus erit:
Quàm mihi ſit tecum poſitis quæ ſumpſimus armis
Gratia, commiſſis improbe rupta tuis:
Quàm dolor hic vnquam ſpacio euaneſcere poſſit,
Leniat aut odium tempus, & hora meum.
Pax erit hæc nobis, donec mihi vita manebit,
Cum pecore infirmo quæ ſolet eſſe lupis.
Prima quidem cœpto committam prælia verſu,
Non ſoleant quanuis hoc pede bella geri.
Vtq; petit primo plenum flauentis arenæ,
Nondum calfacti velitis haſta ſolum:
Sic ego te ferro nondum iaculabor acuto,
Protinus inuiſum nec petet haſta caput.
Et neq; nomen in hoc, nec dicam facta libello,
Teq; breui, qui ſis, diſſimulare ſinam.
Poſtmodò ſi perges, in te mihi liber Iambus
Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.
Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibin,
Hoc ego deuoueo teq; tuosq; modo.
Vtq; ille, hiſtorijs inuoluam carmina cæcis,
Non ſoleam quanuis hoc genus ipſe ſequi.
Illius ambages imitatus in Ibida, dicar
Oblitus moris iudicijq; mei.

Eteoclen, & Polynicem Oedipi regis Thebarum filios intelligit.

Syncope. Veles miles expeditus. Archiloch9 Lycamben ob filiã Neobolem ſibi denegatã ad laqueũ compulit.

Battiades Callimach9 à Batto genus trahens.

Et

Et quoniam, qui sis, nondum quærentibus edo,
Ibidis interea tu quoq; nomen habe.
Vtq; mei versus aliquantum noctis habebunt,
Sic vitæ series tota sit atra tuæ.
Hæc tibi natali facito, laniq; Calendis
Non mentituro quilibet ore legat,
Dij maris, & terræ, quiq; his meliora tenetis
Inter diuersos cum Ioue regna polos.
Huc precor, huc vestras omnes aduertite mentes,
Et sinite optatis pondus inesse meis.
Ipsaq; tu tellus, ipsum circumfluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces.
Sideraq;, & radijs circundata solis imago,
Lunaq;, quæ nunquam quo prius orbe micas.
Noxq; tenebrarum specie reuerenda tuarum,
Quæq; ratum triplici pollice nectis opus.
Quiq; per infernas horrendo murmure valles
Imperiuratæ laberis amnis aquæ.
Quasq; ferunt torto vittatis angue capillis
Carceris obscuras ante sedere fores.
Vos quoq; plebs superum Fauni, Satyriq;, Laresq;,
Fluminaq;, & Nymphæ, Semideumq; genus.
Deniq; ab antiquo diui veteresq;, nouiq;,
In nostrum cuncti tempus adeste *chao.
Carmina dum capiti male fido dira canuntur,
Et peragunt partes ira dolorq; suus.
Annuite optatis omnes ex ordine nostris,
Et pars sit voti nulla caduca mei.
Quæq; precor fiant, vt non mea dicta, sed ille
Pasiphaes generi verba fuisse putet.

Tres Parcas. Erebi & noctis filiæ. Styx. Furias intelligit, Acherontis & noctis filias.

*chori

Quasq;

Quasq; ego transfiero pœnas, patiatur & illas,
Plenius ingenio sit miser ille meo.
Neue minus noceant fictum execrantia nomen
Vota, minus magnos commoueant'ue Deos:
Illum ego deuoueo, quem mens intelligit, Ibin.
Qui se scit factis hæc meruisse suis.
Nulla mora est in me, peragam rata vota sacerdos,
Quisquis ades, sacris ore fauete meis.
Quisquis ades, sacris lugubria dicite verba,
Et fletu madidis Ibin adite genis.
Ominibusq; malis pedibusq; occurrite læuis,
Et nigræ vestes corpora vestra tegant.
Tu quoq; quid dubitas ferales sumere vittas?
Iam stat (vt ipse vides) funeris ara tui.
Pompa parata tibi est votis, mora tristibus absit,
Daiugulum cultris hostia dira meis.
Terra tibi fruges, amnis tibi deneget vndas,
Deneget afflatus ventus & aura suos.
Nec tibi Sol clarus, nec sit tibi lucida Phœbe,
Desituant oculos sidera clara tuos.
Nec se Vulcanus, nec se tibi præbeat aër,
Lectibi det tellus, nec tibi pontus iter.
Exul, inops erres, alienaq; limina lustres,
Exiguumq; petas ore tremente cibum.
Nec corpus querulo, nec mens vacet ægra dolore,
Noxq; die grauior sit tibi, nocte dies.
Suq; miser semper, nec sis miserabilis vlli,
Gaudeat aduersis fœmina, virq; tuis.
Accedat lachrymis odium, dignusq; puteris
Qui mala cùm tuleris plurima, plura feras.

Theseū significat, q̃ a Neptuno petijt, vt Hippolytum interimeret.

Vulcanus ignē, cui præest.

Sitq;

Sitq́ (quod est rarum) solito * defecta fauore
Fortunæ facies inuidiosa tuæ.
Causaq́ non desit, desit tibi copia mortis,
Optatam fugiat vita coacta necem.
Luctatusq́ diu cruciatos spiritus artus
Deserat, & longa torqueat antè mora.
Euenient, dedit ipse mihi modò signa futuri
Phœbus: & à læua mœsta volauit auis.
Certè ego quæ voueo superos motura putabo,
Speq́ tuæ mortis pessime semper alar.
Finiet illa dies, quæ te mihi subtrahet olim:
Finiat illa dies, quæ mihi tarda venit.
Sed prius hanc animam nimium tibi sæpe petitam
Auferet illa dies, quæ mihi sera venit:
Quàm dolor hic vnquam spacio euanescere possit,
Leniat aut odium tempus & hora meum.
Pugnabant iaculis dum Thraces, Iazyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit:
Robora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tyberis liquidas Thuscus habebit aquas:
Bella geram tecum, nec mors mihi finiet iras,
Sæua sed immanis manibus arma dabo.
Tunc quoq; cùm fuero vacuas dilapsus in auras,
Exanimis manes oderit vmbra tuos.
Tunc quoq; factorum veniam memor vmbra tuorũ,
Insequar & vultus ossea forma tuos.
Siue ego (quod nollem) longis consumptus ab annis,
Siue manu facta morte solutus ero.
Siue per immensas iactabor naufragus vndas,
Nostraq́ longinquus viscera piscis edet,

* defœta, id est euacuata,

Siue peregrinæ carpent mea membra volucres,
Inq́ meo tingent sanguine rostra lupi.
Siue aliquis dignatus erit supponere terræ,
Et dare plebeio corpus inane rogo:
Quicquid ero, Stygijs erumpere nitar ab oris,
Et tendam gelidas vltor in ora manus.
Me vigilans cernes, tacitis ego noctis in vmbris
Excutiam somnos visus adesse tuos.
Deniq; quicquid ages, ante os oculosq́ volabo,
Et querar, & nulla sede quietus eris.
Verbera * sæua dabunt sonitum, nexæq́ colubris
Conscia fumabunt semper ad ora faces.
His viuus furijs agitabere, mortuus ijsdem,
Et breuior pœna vita futura tua est.
Nec tibi continget funus, lachrymæq́ tuorum,
Indeploratum proijciere caput.
Carnificisq́ manu populo plaudente traheris,
Infixusq́ tuis ossibus vncus erit.
Ipse te fugient quæ carpunt omnia flammæ,
Respuet inuisum iusta cadauer humus.
Vnguibus & rostro tardus trahet ilia vultur,
Et scindent auidi perfida corda canes.
Deq́ tuo fiet, licet hac sis laude superbus,
Insatiabilibus corpore rixa lupis.
In loca ab Elysijs diuersa fugabere campis,
Quasq́ tenet sedes noxia turba, coles.
Sisyphus est illic saxum voluens q́, petensq́,
Quiq́ agitur rapidæ vinctus ab orbe rotæ.
Quaq́ gerunt humeris perituras Belides vndas,
Exulis Aegypti turba cruenta nurus.

* torta

Furiæ intortos anguibus ctines habent.

Poma pater Pelopis præsentia quærit, & idem
Semper eget liquidis, semper abundat aquis.
Iugeribusq; nouem summus qui distat ab imo,
Visceraq; assiduè debita præbet aui.
Sic tibi de furijs scindat latus vna flagello,
Vt sceleris numeros confiteare tui.
Altera Tartareis sectos dabit anguibus artus,
Tertia fumantes incoquet igne genas.
Noxia mille modis lacerabit vmbra, tuasq;
Aeacus pœnarum executor. *Aeacus in pœnas ingeniosus erit.*
In te transcribet veterum tormenta virorum,
Manibus antiquis caussa quietis eris.
Ad Sisyphum apostrophe. *Sisyphe cui tradas reuolubile pondus habebis,*
Versabunt celeres nunc noua membra rotæ.
Hic erit, & ramos frustra qui captet & vndas,
Hic inconsumpto viscere pascet aues.
Nec mortis pœnas mors altera finiet huius,
Horaq; erit tantis vltima nulla malis.
Inde ego pauca canam, frondes vt si quis ab Ida,
Et summum Libyco de mare carpat aquam.
Nam neq; quot flores Sicula nascuntur in Hybla,
Quotue ferat dicam terra Cilissa crocos.
Nec, cùm tristis hyems Aquilonis inhorruit alis,
Quàm multa fiat grandine canus Athos,
Nec mala voce mea poterunt tua cuncta referri,
Ora licet tribuas multiplicata mihi.
Tot tibi væ misero veniant, tales q; ruinæ,
Vt cogi in lachrymas me quoq; posse putem.
Illæ me lachrymæ facient sine fine beatum,
Dulcior hic risu tunc mihi fletus erit.

Natus

Natus es infelix (ita Dij voluere) nec vlla
Commoda nascenti stella, leuisue fuit.
Non Venus affulsit, non vlla Iuppiter hora,
Lunaq; non apto, Sólue fuere loco.
Nec satis vtiliter positos tibi præbuit ignes,
Mercurius. *Quem peperit magno lucida Maia Ioue.*
Te fera nequicquam placidum spondentia Martis
Saturnus falcifer. *Sidera pressérunt, falciferiq; senis.*
Lux quoq; natalis (ne quid nisi triste videres)
Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
Hæc est in fastis, cui dat grauis Allia nomen,
Quæq; dies Ibin publica damna tulit.
Qui simul impurè matris prolapsus ab aluo est,
Cinyphiam fœdo corpore pressit humum.
Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo,
Funereoq; graues edidit ore sonos.
Protinus Eumenides lauere paludibus vndis,
Qua caua de Stygijs fluxerat vnda vadis.
Pectoraq; vnxerunt Erebeæ felle colubræ,
Terq; cruentatas increpuere manus.
Gutturaq; imbuerant infantia lacte canino,
Chrysippus disputabat, mores infantis formari à lacte nutricis, & ob hoc censebat nutricem doctam esse dandam infanti futuro oratori. *Hic primus pueri venit in ora cibus.*
Perbibit inde suæ rabiem nutricis alumnus,
Latrat & in toto verba canina foro.
Membraq; vinxerunt tinctis ferrugine pannis,
A male deserto quos rapuere rogo,
Et ne non fultum nuda tellure iaceret,
Molle super silices imposuere caput.
Iamq; recessuræ viridi de stipite factas
Faces virides infelices credebantur propter fumum. *Admorant oculis vsq; sub ora faces.*

Flebat, vt est fumis infans contactus amaris,
De tribus est quum sic vna locuta soror:
Tempus in immensum lacrymas tibi mouimus istas,
Quæ semper caussa sufficiente cadent.
Dixerat, & Clotho iussit promissa valere,
Neuit & infausta stamina pulla manu.
Et ne longa suo præsagia diceret ore,
Fata canet vates qui tua, dixit, erit.
Ille ego sum vates, ex me tua vulnera discs,
Dent modò Dÿ vires in mea verba suas.
Carminibusq; meis accedant pondera rerum,
Quæ rata per luctus experiere tuos.

Orditur imprecationes.

Neue sine exemplis aui cruciere prioris,
Sint tua Troianis non leuiora malis.
Quantaq; clauigeri Pœantius Herculis hæres,
Tanta venenato vulnera cruce geras.
Nec leuius doleas quàm qui bibit vbera ceruæ,
Armatusq; tulit vulnus inerme potens.
Quiq; ab equo præceps in Aleïs decidit aruis,
Exitio facies cui sua penè fuit.
Id quod Amyntorides videas, trepidusq; ministro
Prætentes baculo luminis orbus iter.
Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit,
Expertus scelus est cuius vterq; parens.
Qualis erat postquam est iudex de lite iocosa,
Sumptus, Appollinea clarus in arte senex.
Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba,
Est data Palladiæ præuia, duxq; rati.
Quiq; oculis caruit, per quos male viderat aurum,
Inferias nato quas dedit orba parens.

[a] *Pastor*

[a] *Pastor vt Aetnæus, cui casus antè futuros,*
Telemus Eurymedes vaticinatus erat.
[b] *Vt duo Phineidæ, quibus idem lumen ademit,*
[c] *Qui dedit, & Thamyræ Demodociq; caput.*
Sic aliquis tua membra secet, Saturnus vt illas
Subsecuit partes, vnde creatus erat.
Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in vndis,
[d] *Quàm cui sunt visæ frater & vxor aues.*
Solertiq; viro, laceræ quem fracta tenentem,
[e] *Membra ratis, Semeles est miserata soror.*
Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognouerit vnus.
Viscera diuersis scissa ferantur equis.
[f] *Vel quæ, qui redimi Romanos turpe putauit,*
A duce Puniceo pertulit, ipse feras.
[g] *Nec tibi subsidio sit præsens numen, vt illi,*
Cui nihil Hercæi profuit ara Iouis.
[h] *Vtq; dedit saltus è summo Thessalus Ossa,*
Tu quoq; saxoso præcipitere iugo.
Aut velut Euryali qui sceptrum cepit ab illo,
Sint artus auidis anguibus esca tui.
[i] *Vel tua maturet, sicut Minoia fata,*
Per caput infusæ feruidus humor aquæ.
Vtq; parum mitis, sed non impunè Promet heus,
Aëreas volucres sanguine fixus alas.
Aut velut Etracides magno ter ab Hercule quintus,
Casus in immensum proïciare fretum.
[k] *Aut vt Amantiaden turpi dilectus amore,*
Oderit, & sæuo vulneret ense puer.
[l] *Nec tibi fida magis misceri pocula possint,*
Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.

[a] Telemus vates Polyphemo prædixit, aliquãdo futurũ, vt ab Vlysse cęcaretur.
[b] Crãbes & Orthes à patre Phineo cęcati.
[c] Thamyris à Musis cęcatus. Demodocus cęcus ab Homero cantor inducit.
[d] Alcyone, Ceyx, Dædalion.
[e] Ino Vlysis naufragium misertа, velum dedit, quò tutius enatauit.
[f] M. Attilius Regulus.
[g] Priamum dicit.
[h] Euryalus aduena Thessalũ præcipitauit.
[i] Minos in thermis Cocali regis Siciliæ extinctus est, dum Dædalum inseqveretur.
[k] Satillus Amantij filius à Celmo puero occisus.
[l] Alexãder qui Iouis Hãmonis filius haberi voluit, ab Iola pincerna veneno interemptus.

a Achæus Lydiæ rex, auaritia necatus, in Pactoli aquis pependit.
b Pyrrhus rex Epirotarum.
c Ambracia vrbs in Epiro.
d Peribœa Pyrrhi filia.
e Magnetes Gelonis & Nereidos filius.
f Cantharidos vermes terrestres, de quibus vide Plin. lib. 11. & 27.
g Oxylochus Leuci frater.
h Cambyses rex Persarum ad templum Iouis misit exercitum, qui arena obrutus est.
i Dareus Persarum rex, cineres in congeriem cinerum obruebat.
k Neocles à Sicyone vrbe Achaiæ ob crudelitatē pulsus.
l Gerymas Acarnì filius.
m Alexander Pheræus.
n Milo Pisanus à suis profectus in Alpheum fluuium.
o Adimantus Deorū contemptor.

a *More vel intereas capti suspensus Achæi,*
Qui miser aurifera reste pependit aqua:
b *Aut vbi Achilleidem cognato nomine clarum,*
Opprimat hostili tegula iacta manu.
Nec tua quàm Pyrrhi felicius ossa quiescant,
c *Sparsa per Ambracias quæ iacuere vias.*
d *Nataq; vt Aeacidæ iaculis moriaris adactis,*
Non licet hoc Cereri dissimulare sacrum.
e *Vtq; nepos dicti nostro modò carmine regis,*
f *Cantharidum succos dante parente bibas.*
Aut pia te cæso dicatur adultera, sicut
g *Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia est.*
Inq; pyram tecum charissima corpora mittas,
Quem finem vitæ Sardanapalus habet.
h *Vtq; Iouis Libyci templum violare parantes,*
Acta Noto vultus condet arena tuos.
i *Vtq; necatorum Darei fraude secundi,*
Sic tua succendens deuoret ossa cinis.
k *Aut vt oliuifera quondam Sicyone profecto,*
Sit frigus mortis causa famesq; tuæ.
l *Aut ut Acarnides insutus pelle iuuenci,*
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
m *Inq; tuo thalamo iugulaberis more Pheræi,*
Qui datus est leto coniugis ense suæ.
Quosq; putas fidos vt Lariſæus alebas,
Vulnere non fidos experiare tuo.
n *Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno,*
Viuus in occultas præcipiteris aquas.
o *Quæq; in Adimantum Phylesia regna tenentem,*
A Ioue venerunt, te quoq; tela petant.

a Aut

a *Aut vt Amastriacis quondam Lænæus ab oris,*
Nudus Achillea destituaris humo.
Vtq; vel Eurydamas ter circum busta Thrasylli,
Est Lariſæis raptus ab hoste rotis.
b *Vel qui, quæ fuerat tutatus mœnia sæpe,*
Corpore lustrauit non diuturna suo.
c *Vtq; nouum passa est genus Hippomeneia pœna,*
Tractus & Actæa fertur adulter humo:
Sic vbi vita tuos inuisa reliquerit artus,
Vltores rapiant turpe cadauer equi.
Viscera sic aliquis scopulus tua figat, vt olim,
Fixa sub Euboico Graia fuere sinu:
d *Vtq; ferox perijt, & fulmine, & æquore raptor,*
Sic te mersuras adiuuet ignis aquas.
e *Mens quoq; sic furijs vecors agitetur, vt illi,*
Vnum qui toto corpore vulnus habet.
f *Vtq; Dryantiadæ Rhodopeia regna tenenti,*
In gemino dispar cui pede cultus erat.
g *Vt fuit Oetæo quondam, generoq; draconum,*
Tisameniq; patri, Calliroëq; viro.
Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
h *Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.*
Quæq; sui Venerem iunxit cum fratre mariti,
Locris in ancillæ dissimulata necem.
i *Tam quoq; Dij faciant possis gaudere fideli,*
Coniuge, quàm Talai Tyndareiq; gener.
Quæq; parare suis letum patruelibus ausæ,
Belides assidua colla premuntur aqua.
Biblidos & Canaces sicut facis ardeat igne,
Nec nisi per crimen sit tibi fida soror.

a Dionysius Lenæus pulsus à Mithridate aufugit in Achil. Dromō, locum, quem cursum Achil. vocant, vbi à suis derelictus periit.
b Hector.
c Hippomeneia in adulterio deprehensa, ab equis absorpta, & eius adulter laceratus.
d Aiax Oileus.
e Marsyas ab Apolline excoriatus.
f Lycurgus Dryantis filius voles putare vites incidit crura.
g Hercules Oetæus.
h Athamas Cadmigener.
i Hypermnestra vt se adulterij hostem ostenderet, Locrin occidit.

 a Filia

a Pelopeia cum patre Thyeste inscio concubuit, vt Myrrha cum Cinyra, & Nyctimeno cũ Necteo.
b Polidice Pterelampatrẽ prodidit, sicut Scylla Nisum.
c Tullia Tarquinium Priscũ patrem occidit, à quo scelere, vicus dictus est Sceleratus.
Hippodamia procos occidit.
Oenomaus, Mytilus, Atalanta.
Labyrinthum dicit.
Achilles in rogum Patroclũ Troianes iniecit.
Sphingis monstri enigma.
Lemniac' Spartæ deprehensi, ex lege occidebantur.
d Therodamas sanguine humano leones alebat.
e Antiphates Læstrygonum rex.

a Filia si fuerit, sit quod Pelopeia Thyesti,
Myrrha suo patri, Nyctimeneq; suo.
b Filia neue magis capiti sit fida parentis,
Quàm tua vel Pterela, vel tua Nise fuit.
c Infamemq; locum sceleris quæ nomine fecit,
Præsit & inductis membra paterna rotis.
Vt iuuenes, pereas, quorum fastigia vultus,
Olim Piseæ sustinuere fores.
Vt qui perfusam miserorum cæde procorum,
Ipse suo melius sanguine tinxit humum.
Proditur vt sæui periit q3 auriga tyranni,
Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.
Vt qui velocem frustra petiere puellam,
Dum facta est pomis tardior illa tribus.
Vt qui tecta noui formam cælantia monstri,
Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
Vt quorum Aeacides misit violentus in altos,
Corpora cum senis altera sena rogos.
Vt quos obscuris victos ambagibus oris,
Legimus infandæ Sphinga dedisse neci.
Vt qui Bistoniæ templo cecidêre Mineruæ,
Propter quod facies nunc quoq; versa Deæ est.
Vt qui Threicij quondam præsepia regis,
Fecerunt dapibus sanguinolenta suis.
d Therodamanteos vt qui sensere leones,
e Quiq; Thoanteæ Taurica sacra Deæ.
Vt quos Scylla vorax, Scyllæq; aduersa Charybdis,
Dulichiæ pauidos eripuere rati.
Vt quos demisit vastam Polyphemus in aluum:
Vt Læstrygonias qui subiere manus.

Vt

a Chartaginẽses duce Amilcare Acharanorũ senatum per inducias sidentem puteis immerserunt, atq; saxis obruerũt, vt ait App.
Pygmalion.
Thrasyllus Busiriden docuit nece humana pluuias impetrari posse à Ioue, sed primus occisus est.
Diomedes.
Eurytus Dissymani gener.
Hippolytus.
Aesculapius.
Procrustes.
Scyron in Isthmo habitans.
b Achæmenides ab Vlysse derelictus opem Aeneæ in Siciliam venientis implorauit.
c Irus olim Arneus est vocatus.
Mẽdici ad pontes permanebant.

Vt quos dux Pœnus mersit putealibus vndis,
Et iacto canas puluere fecit aquas.
Et velut Icaridos famulæ periere prociq;,
Inq; caput domini qui dabat arma procis.
Vt iacet Aonio luctator ab hospite fusus,
Qui, mirum, victor cum cecidisset, erat.
Et quos Antæi fortes pressere lacerti,
Quosq; feræ morti Lemnia turba dedit.
Vt qui post longum sacri monstrator iniqui,
Elicuit pluuias victima cæsus aquas.
Frater vt Antæi quo sanguine debuit aras,
Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis,
Impius humano viscere pauit equos.
Vt duo diuersis sub eodem vindice cæsi
Temporibus, Nessus, Dissimanique gener.
Vt pronepos Neptune tuus, quem reddere vitam,
Ipse Coronides vidit ab vrbe sua.
Vt Scynis, & Scyron, & cum Polyphemone natus,
Quiq; homo parte sui, parte iuuencus erat.
Quiq; trabes pressas ab humo mittebat in auras,
Aequoris aspectes huius, & huius aquas.
Quaq; Ceres vidit læto pereuntia vultu,
Corpora Thesea Cercionea manu.
Huctibi quæ precibus iustis mea deuouet ira,
Euenient, aut his non leuiora malis.
Qualis b Achæmenides Sicula desertus in ora,
Troica quum vidit vela venire, fuit.
Et qualis nec non fortuna binominis c Iri,
Quiq; tenent pontem, qui tibi maior erit.

Plutonem intelligit, quem qui adibat, diues efficiebatur.

Filius vt Cereris frustra tibi semper ametur,
Destituat q̃ tuas sæpe petitus opes.

Vt q̃ per alternos vnda labente recursus,
Subtrahitur presso mollis arena pede.

Erisichthon fame compulsus filiã Dryopeida sub varijs figuris vendidit.

Sic tua nescio quæ semper fortuna liquescat,
Lapsaq̃ per medias effluat vsq̃ manus.

Vt q̃ pater solitæ varias mutare figuras,
Plenus inextincta conficiare fame.

Tydeus Menalippi caput corrosit.

Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quaq̃
Parte potes, Tydeus temporis huius eris.

Atq̃ aliquid facias à vespere Solis in ortus,
Cur externati rursus agantur equi.

Fœda Lycaoniæ repetes conuiuia mensæ,
Tentabisq̃ iterum fallere fraude Iouem.

* teneat

Teq̃ aliquis posito * tentet vim numinis, opto,
Tantalides tu sis, Treiciusq̃ puer.

Pelopen & Iryn dicit. Absyrtus Medeæ frater. Perillus Atheniensis. Phalaris Agrigentinus. Pelias. Curtius Romanus.

Et tua sic latus spargantur membra per agros,
Tanquam quæ patrias detinuere vias.

Aere Perillæo veros imitêre iuuencos,
Ad formam tauri conueniente sono.

Vtq̃ ferox Phalaris, lingua prius ense resecta,
More bouis Paphilo clausus in ære gemas.

Dumq̃ redire voles æui melioris in annos,
Vt vetus Admeti decipiare socer.

Cadmus Sidonius.

Atq̃ eques in medij mergare voragine cœni,
Dummodò sint facti nomina nulla tui.

Atq̃ vtinam pereas, veluti de dentibus orti,
Sidonia iactis Graia per arua manu.

Et quæ Battiades fecit: fraterq̃ Medusæ,
Eueniant capiti vota sinistra tuo.

Et

Et quibus exiguo est volucris deuota libello,
Corpora proiecta quæ sua purgat aqua.

Vulnera totq̃ feras, quot dicitur ille tulisse,
Cuius ab inferijs cultor abesse solet.

Autonitusq̃ feces, vt quos Cybeleia mater,
Incitat ad Phrygios vilia membra modos.

Deq̃ viro fias, nec fœmina, nec vir, vt Atys,
Et quatias molli tympana rauca manu.

Inq̃ pecus magnæ subitò vertare parentis,
Victor vt est sceleri, victaq̃ versa pede.

Solaq̃ Limone pœnam ne senserit illam,
Et tua dente fero viscera carpat equus.

Callimachus Cyrenæus direè in Apollonium imprecatus est.

Cybeles concubitum fugiens genitalia sibi amputauit.

Atalanta & Hyppomene in leones versi sunt, quorum filia Limone in adulterio deprehensa à patre equis lacerãda traditur.

Aut vt Cassandræ dominus, non mitior illo,
Saucius ingesta contumuleris humo.

Aut vbi Abanthiades, aut vt Lyrnesius heros,
Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas.

Cassandrus Macedonius in suos nimis sçuiens viuus defoditur. Perseus nepos Abantis. Telephus Lyrnesio præfuit ab Arsacide occisus.

Victima vel Phœbo sacras macteris ad aras,
Quam tulit à sæuo Theudotus hoste necem.

Aut te deuoueat certis Abdera diebus,
Saxaq̃ deuotum grandine plura petant.

Abdera vrbs Thraciæ, vbi post diras imprecationes solebãt homines lapidibus obruere.

Aut Iouis infesti telo feriare trisulco,
Vt satus * Hippomene, Dositheosq̃ pater.

* Hypponoe

Vt soror Autonoes, vt cui matertera Maia est,
Et temerè optatos qui malè rexit equos.

Vt ferus Aeolides, vt sanguine natus eodem,
Quo genita est liquidis quæ caret Arctos aquis.

Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei vindicis igne cadas.

Prædaq̃ sis illis, quibus est Latonia Delos,
Ante diem rapto non adeunda Thraso.

Quiq̃

Quiq̃ verecundæ speculantem membra Dianæ,
a *Quiq̃ Crotopiaden diripuere Linum.*
Néue venenato leuius feriaris ab angue,
b *Quàm senis Oeagri Calliopesq̃ nurus.*
Quàm puer Hypsipyles, q̃ qui caua primus acuta
Cuspite suspecti robora fixit equi.
c *Néue gradus adeas Elpenore cautius altos,*
Vimq̃ feras viui quo tulit ille modo.
Tamq̃ cadas domitus q̃ quisquis ad arma vocantem
Iuuit in humanum Thiodamanta Dryops,
Quàm serus ipse suo perijt mactatus in antro
Proditus inclusæ Cacus ab ore bouis.
Quàm qui dona tulit Nessæo tincta veneno,
Euboicasq̃ suo sanguine tinxit aquas,
d *Vel de præcipiti venias in Tartara saxo,*
Vt qui Socraticum de nece legit opus.
Vt qui Theseæ fallacia vela carinæ
Vidit, in Iliaca missus ab arce puer.
Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi,
e *Vt cui causſa necis serra reperta fuit.*
f *Lydia se scopulis vt virgo misit ab altis,*
Dixerat inuito quæ mala verba Deo.
Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo,
g *Sitq̃ Paphageæ causſa leæna necis.*
*Quiq̃ Lycurgiden * laceravit ab arbore natum,*
Idmonaq̃ audacem, te quoq̃ rumpat aper,
Isq̃ vel exanimis faciat tibi vulnus, vt illi,
Ora super sæui quem cecidêre suis.
h *At quidem simili pinus quem morte peremit,*
Venator Phrygia sisq̃ Berentiades.

a Linus Crotopi nepos.
b Eurydice vxor Orphei filij Oeagri & Calliopes, serpentis morsu interijt.
c Elpenor Vlyssis socius apud Cyrcē maledidus scalarum casu occubuit.
d Theombrotus lecto Platonis opere de immortalitate animæ, se in mare præcipitauit.
e Dædalus Perdicē nepotem eò quòd serram inuenisset, inuidiosè præcipitauit.
f Mars Ilicē Lydij filiam amauit.
g Paphagius Ambraciæ rex. * *letauit*
h Cretenses in vltionē Minois Corcyræos siue Sicilienses occidebant.

Situa contigerit Minoas puppis ad vndas,
Te Corcyræum Cressia turba petat.
a *Lapsuramq̃ domum subeas, vt sanguis Alebæ,*
Stella Lycoridæ cui fuit æqua viro.
Vtq̃ vel Euenus torrenti flumine mersus
Nomina des rapidæ vel Tyberinus aquæ.
b *Hyrtacidæq̃ modo defixa cadauera trunco*
Digna feras, hominis sit caput esca tuum.
c *Quodq̃ ferunt, Brotheū fecisse cupidine mortis,*
Des tua succensa membra cremanda pyræ.
Inclususq̃ necem cauea patiaris, vt ille
Non profecturæ conditor historiæ.
d *Vtq̃ repertori nocuit pugnacis Iambi.*
Sic sit in exitium lingua proterua tuum.
e *Vtue parum flabili qui carmine læsit Athenas,*
Inuisus pereas deficiente cibo.
Vtq̃ Syræ vates fertur perijsse seuerę,
Causſa sit excidij dextera læsa tui.
Vtq̃ Agamemnonio vulnus detur anguis Oresti:
Tu quoq̃ de morsu virus habente cadas.
Sit tibi coniugij nox prima nouissima vitæ,
Eupolis hoc perijt, & noua nupta modo.
Vtq̃ cothurnatum perijsse Lycophrona narrant
Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.
f *Aut lacer in sylua manibus spargare tuorum,*
Sparsus vt est Thebis angue creatus auo.
g *Perq̃ feros montes tauro rapiente traharis,*
Vt tracta est coniux imperiosa Lyci.
Quodq̃ suæ passa est pellex inuisa sorori,
Excidat ante pedes linguare secta tuos.

a Alcidicen Alebæ filiā cum viro Lycoride eadem domus oppressit.
b Euryalus filius Hyrtaci.
c Brotheus qui & Erichthonius, Mineruæ & Vulcani filius.
d Chœrilis gestorum Alexandri malus scriptor.
e Archilochus. Aristophanes. Alter Aristophanes.
Medilla Eupolis vxor.
f Pentheus ab Agaue matre discerptus.
g Dyrcen Lyci vxorem agresti tauro ligatā filij Antiopen laniauerunt.

a Myrrha patrem fugiens in arborem versa est.

a *Cognitor vt tardæ læsus cognomine Myrrhæ,*
Orbis in innumeris inueniare locis.
Iné tuus opifex vati quod fecit Achæo,
Noxia luminibus spicula condat apis,
Fixus & in duris carparis viscera saxis,
Vt cui Pyrrha sui filia fratris erat.

b Astyages Medorum rex Harpagi filium propulis patri apposuit, ꝙ prius Thyestæ contigerat.

b *Vt puer Harpagidæ referas exempla Thyestæ,*
Iné tui cæsus viscera patris eas.
Trunca geras sæuo mutilatis partibus ense,
Qualia Mycerni membra fuisse ferunt.
Vtúe Syracusio præstricta fauce Poetæ,
Sic animæ laqueo sit via clausa tuæ.

c Perseus ostenso Medusæ capite Cephenũ populos in saxa vertit.

Nudáue directa pateant tua viscera pelle,
Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet.
c *Saxificæ videas infelix ora Medusæ,*
Cephenûm multos quæ dedit vna neci.

d Primus Glaucus ex Potnia ciuitate. Secundus Deus marinus. Tertius Cretensis, venenato melle extinctus.

d *Potniadum morsus subeas (vt Glaucus) equarum,*
Iné maris salsas (Glaucus vt alter) aquas.
Vtq; duobus idem dictus mihi nomen habenti
Præfocent animæ Gnosia mella viam.
Sollicitoq; bibas, veluti doctissimus olim
Imperturbato quod bibit ore reus.

e Hæmon cum filiam Rhodopen turpiter amaret, vterque in montem sui nominis obduruit.

e *Nec tibi, si quid amas felicius Hæmone cedat,*
Vtq; sua Macareus, sic potiare tua.

f Myrrha ex patris Cinyræ cõcubitu Adonim peperit.

Vt videas, quod iam, cùm flamma cuncta teneret,
Hectoreus patria vidit ab vrbe puer.
f *Sanguine probra luas, vt auo genitore creatus,*
Per facinus soror est cui sua facta parens.

g Vlyssẽ dicit à Thelegono filio interemptũ.

g *Ossibus iné tuis teli genus hæreat illud,*
Traditur Icarij quo cecidisse gener.

Vtq;

Vtq; loquax in equo est elisus guttur acerno,
Sic tibi claudatur pollice vocis iter.
a *Aut vt Anaxarchus pila minuaris in alta,*
Iactaq; pro solitis frugibus ossa sonent.
Idmacis vtq; patrem condat te Phœbus in ima.
Tartara, quod natæ fecerat ipse suæ.
Iné tuos ea pestis eat, quam dextra Corœbi
Vicit, opem miseris Argolicisq; tulit.
Vtq; nepos Aethræ Veneris moribundus ob iram,
Exul ab Attonitis excutiaris equis.
b *Propter opes nimias vt perdidit hospes alumnum,*
Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.
c *Vtq; ferunt fratres sex cum Damasichthone cæsos,*
Intereat totum sic genus omne tuum.
Addidit vt fidicen miseris sua funera natis,
Sic tibi sint vitæ tædia iusta tuæ.
Vtq; soror Pelopis saxo dureris oborto:
d *Et læsus lingua Battus ab ipse sua.*
Aera si misso vacuum iaculabere disco,
e *Quo puer Oebalides ictus ab orbe cadas.*
Siqua per alternos pulsabitur vnda lacertos,
Omnis Abydena sit tibi peior aqua.
Comicus vt liquidis perijt dum nabat in vndis,
Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.
Aut vbi ventosum superabis naufragus æquor,
f *Contacta pereas vt Palinurus humo.*
Vtq; cothurnatum vatem tutela Dianæ,
Dilaniet vigilum te quoq; turba canum.
g *Aut vt Trinacrij salias super ora Gigantis,*
Plurima qua flammas Sicanis Aetna vomit.

a Anaxarchus à suis colonis occisus.

b Polydorũ dicit.

c Damasichthõ Amphionis musici & Niobes filius ab Apolline cum septem fratribus & sororibus interfectus.

d Battus furtũ Mercurij prodidit.

e Hyacinthus Oebali filius à Phœbo dilectꝙ & per imprudentiam ab eodem in ludo occisus.

f Palinurus Aeneæ nauis magister, cum triduo enatasset, à Velienſibus in littore occisus est.

g Empedocles Agrigẽtinus cupiẽs immortalitate potiri, in Aetnam se præcipitauit,

Diri-

Diripiantq; tuos insanis vnguibus artus
Strymoniæ matres, Orphea te esse rata.
Natus vt Althææ flammis absentibus arsit,
Sic tuus ardescat stipitis igne rogus.
Vt noua Phasiaca compressa est nupta corona,
Vtq; pater nuptæ, cumq; parente domus.
Vt cruor Herculeos abijt diffusus in artus,
Corpora pestiferum sic tua virus edat.

a Butes Lycurgi filius, & Penthei nepos, Bacchi sacerdotes in patris vindictam occidit.

a *Qua sua Pentheiden proles est vlta Lycurgum,*
Hæc maneat teli te quoq; plaga noui.
Vtq; Milo robur deducere fissile tentes,
Nec possis captas inde referre manus.
Muneribus q; tuis lædaris vt Icarus, in quem
Intulit armatas ebria turba manus.
Quodq; dolore necis patriæ pia filia fecit,
Vincula per laquei fac quoq; guttur eat,
Obstrictusq; fames patiaris limine tecti,
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.
Illius exemplo violes simulacra Minervæ,
Aulidis à portu qui leue vertit iter.

b Palamedes Nauplij filius.

b *Naupliadæq; modo ficto pro crimine pœnas*
Morte luas, nec te non meruisse iuuet.

c Ethalus ab Isidis sacerdote hospite est necatus: quare vetitū est, ne quis ex ea familia sacerdotiū iniret.

c *Ethalon vt vita spoliauit Isidius hospes,*
Quem memor à sacris nunc quoq; pellit Iò.

d Melantheus homicidij reus, matre rei insciæ quærētibus est manifestatus.

d *Vtq; Melantheum tenebris à cæde latentem*
Prodidit officio luminis ipsa parens:
Sic tua coniectis fodiantur corpora telis.
Sic precor auxilijs impediare tuis.
Qualis equis pactis, quos fortis agebat Achilles,
Acta Phrygi timido est nox tibi talis eat.

Nec

Nec tu quàm Rhesus somno meliore fruaris,
Quàm comites Rhesi, tu necis ante diem:
Quàm quos cum Rutulo morti Rhamnete dederunt
a *Impiger Hyrtacides, Hyrtacidæq; comes.*

a Nisus Hyrtaci filius & Euryalus in Rutulorū castra Rhamnetē & multos alios occiderunt.

Cimiadæq; modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ semicremata neci.
Vtq; Remo muros ausо transire recentes,
Noxia sint capiti rustica tela tuo.
Demiq; Sarmaticas inter Geticasq; sagittas,
His precor vt viuas & moriare locis.
Hæc tibi tantisper subito sunt missa libello,
Immemores ne nos esse querare tui.
Pauca quidem (fateor) sed dij dent plura rogatis,
Multiplicent q; suo vota fauore mea.
Postmodò plura roges, & nomen habentia verum,
Et pede quo debent acria bella geri.

Iambicū pedem significat.

FINIS.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, SIVE Amorum Liber I.

ELEGIA I.

Quemadmodum à Cupidine pro bellis, amores scribere coactus sit.

QVi modò Nasonis fueramus quinq; libelli,
Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Vtcunq; nulla tibi non sit legisse voluptas,
At leuior demptis pœna duobus erit.

Arma graui numero, violentaq; bella parabam
Edere, materia conueniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atq; vnum surripuisse pedem.
Quis tibi saeue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum Vates, non tua turba sumus.
Quid si praeripiat flaua Venus arma Mineruae,
Ventilet accensas flaua Minerua faces?
Quis probet in syluis Cererem regnare iugosis,
Lege pharetratae virginis arua coli?
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte mouente lyram?
Sunt tibi magna puer, nimiumq; potentia regna,
Cur opus affectas ambitiose nouum?
An; quod vbiq;, tuum est? tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo iam lyra tuta sua est.
Cùm benè surrexit versu noua pagina primo,
Attenuat neruos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris leuioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram, pharetra cùm protinus ille soluta,
Legit in exitium spicula facta meum.
Lunauitq; genu sinuosum fortiter arcum,
Quodq; canas vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum, certas habuit puer ille sagittas:
Vror, & in vacuo pectore regnat amor.
Sex mihi surgat opus numeris, in quinq; residat,
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littorea flauentia tempora myrto
Musa per vndenos emodolanda pedes.

ELEGIA II.

Quòd primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.

Esse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videtur
Strata? nec in lecto pallia nostra sedent?
Euacuus somno noctem, quàm longa, peregi,
Lassaq; versati corporis ossa dolent.
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore,
An subit, & tacita callidus arte nocet?
Sic erat, haserunt tenues in corde sagittae,
Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus, an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus, leue fit quod benè fertur onus.
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm, quos iuuat vsus aratri,
Detrectant pressi dum iuga prima boues.
Asper equus duris contunditur ora lupatis,
Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
Animus inuitos, multoq; ferocius vrget,
Quàm qui seruitium ferre fatentur, amor.
Ergo confiteor, tua sum noua praeda Cupido:
*Porrigimus victas ad tua * vincla manus.* * iura
Nil opus est bello: veniam pacemq; rogamus:
Non tibi laus, armis victus inermis ero.
Nec te comam myrto, maternas iunge columbas:
Qui deceant currus, vitricus ipse dabit.
Inq; dato curru populo clamante triumphum,
Stabis, & adiunctas arte mouebis aues.

Ducentur capti iuuenes, captæq; puellæ:
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modò vulnus habebo,
Et noua captiua vincula mente feram.
*retortis Mens bona ducetur manibus post terga *reuinctis,
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent,
Vulgus Iò magna voce triumphe canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, terrorq; furorq;,
Assiduæ partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas homines q;, Deos q;,
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater olympo,
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
*gemma Tu penna pulchros *gemina variante capillos,
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoq; non paucos (si te benè nouimus) vres,
Tunc quoq; præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ:
Feruida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra,
Tu grauis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo cùm possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma:
Qua vicit victos protegit ille manu.

ELEGIA III.

Ad amicum.

IVsta precor: quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.

Abnimium volui, tantum patiatur amari,
Audierat nostras tot Cytherea preces.
Accipe per longos tibi qui deseruiat annos,
Accipe, qui puram norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis auctor eques,
Nec meus innumeris renouatur campus aratris,
Temporat & sumptus parcus vterq; parens.
At Phœbus comites q; nouem, vitis q; repertor,
Hoc faciunt, & me qui tibi donat, amor.
Et non cessuri nisi Dijs sine crimine mores,
Nuda q; simplicitas, purpureus q; pudor.
Non mihi mille placent, non sum desertor amoris:
Tu mihi, (si qua fides) cura perennis eris.
Tum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Viuere contingat, te q; dolente mori.
Tu mihi materiam felicem in carmina præbe,
Proenient causa carmina digna tua.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Iò,
Et quam fluminea lusit adulter aue.
Quæ q; super pontum simulato vecta iuuenco,
Virginea tenuit cornua falsa manu.
Nu quoq; per totum pariter cantabimur orbem,
Iunctaq; semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IIII.

Amicam, qua arte, quibusúe nutibus in cœna præsente viro vti debeat, admonet.

Vir tuus est epulas nobiscum aditurus easdem,
Vltima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conuiua puellam,
Aspiciam? tangi quem iuuet, alter erit?
Alterius q3 sinu dextram subiecta fouebis?
Iniyciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida vino,
Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi sylua domus, nec equo mea mẽbra cohærẽt,
Vix à te videor posse tenere manus:
Quæ tibi sunt facienda tamen, cognosce, nec Euris,
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir: nec quid, si veneris antè,
Possit agi video: sed tamen antè veni:
Cùm premit ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, vt accumbas, clam mihi tange pedem,
Me specta, nutus q3 meos, vultum q3 loquacem,
Excipe furtiuas & refer ipsa notas.
Verba supercilijs sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurret Veneris lasciuia nostræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loqueris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.
Cùm tibi quæ faciam, mea lux, dicamúe, placebunt:
Versetur digitis annulus vsq2 tuis.
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes,
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse iubeto,
Tu puerum leuiter posce quod ipsa voles.

Quæ

Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos præguſtauerit ipse,
Reijce libatos illius ore cibos.
Nu premat ille suis sinito tua colla lacertis,
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesúe papillæ:
Oscula præcipuè nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, mea sunt: iniyciam q3 manus.
Hæc tamen aspiciam, sed quæ benè pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur; nec crure cohære,
Nec tenerum duro cum pede iunge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proteruè:
Exempliq3 metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi dominæ q3 meæ properata voluptas,
Veste sub iniecta dulce peregit opus.
Hæc tu non facies: sed ne feciſſe puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat vsq2 roga, precibus tamen oscula desint:
Dum q3 bibet, furtim (si potes) adde merum.
Si benè compositus somno vino q3 iacebit,
Consilium nobis res q3 locus q3 dabunt.
Cùm surges abitura domum, surgemus & omnes:
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me inuenies, aut inuenieris in illo,
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum monui, paucas quod prosit in horas,
Separor à domina nocte iubente mea.

Nocte vir includet, lacrymis ego mœstus obortis,
Quà licet ad sæuas persequar vsq; fores.
Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet,
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.
Verùm inuita dato, potes hoc, similisq; coactæ:
Blanditiæ taceant, sitq; maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoq; nil iuuet, opto:
Sin minus, at certè te iuuet inde nihil.
Sed quæcunq; tamen noctem fortuna sequatur,
Cras mihi constanti voce dedisse nega.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus

Æstus erat, mediamq; dies exegerat horam,
Apposui medio membra leuanda toro.
Pars ad aperta fuit, pars altera clausa fenestræ,
Quale ferè syluæ lumen habere solent,
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo:
Aut vbi nox abijt, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Quà timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida diuidua colla tegente coma.
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis Laïs amata procis.
Diripui tunicam, nec multum rara nocebat,
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægrè proditione sua.
Vt stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.

Quos

Quos humeros, quales vidi, tetigiq; lacertos?
Forma pupillarum quàm fuit apta premi?
Quàm castigato planus sub pectore venter?
Quantum & quale latus? quàm iuuenile femur?
Singula quid referam? nil non laudabile vidi,
Et nudam presti corpus ad vsq; meum.
Cætera quis nescit? lassi requieuimus ambo:
Proueniant medij sic mihi sæpe dies.

ELEGIA VI.

Ad ianitorem, vt fores sibi aperiat.

Ianitor indignè dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem,
Quod precor, exiguum est, aditu fac ianua paruo,
Obliquum capiat semadaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuauit in vsus,
Aptaq; subducto corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat, in offensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem simulacraq; vana timebam,
Mirabar tenebris si quis iturus erat.
Risit, vt audiuit, tenera cum matre Cupido,
Et leuiter, Fies tu quoq; fortis, ait.
Nec mora, venit amor: non vmbras nocte volantes,
Non timeo strictas in mea fata manus,
Tenimium timeo lentum, tibi blandior vni:
Tu, me quo possis perdere fulmen habes.
Aspice vt inuideas, inimicaq; claustra relaxa,
Vda sit vt lacrymis ianua facta meis.
Certè ego, cum posita starcs ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli.

Ergo quæ valuit pro te quoq; gratia quondam,
(Heu facinus) pro me nunc valet illa parum.
Redde vicem meritis, grato licet esse, quod optas,
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Excute, sic nunquam dura religere catena,
Nec tibi perpetuò seruia bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam ianitor audis:
Roboribus duris ianua fulta riget.
Vrbibus obsessis clausæ munimina portæ,
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus, & armis:
Solus eram, si non sæuus adesset amor:
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem,
Antè vel à membris diuidar ipse meis.
Ergo amor, & modicũ circum mea tempora vinum,
Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obuius illis,
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Lentus es? an somnus, qui te malè præbet amanti,
Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At (memini) primò, cùm te celare volebam,
Peruigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica,
Heu melior quantò sors tua sorte mea est.
Dum modò sic, in me diræ transite catenæ:
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes,
Raucaq; concussæ signa dedere fores?

Falli-

Fallimur? impulsa est animoso ianua vento:
Hei mihi quàm longè spem tulit aura meam.
Si satis es raptæ Boreæ memor Orithyiæ,
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota, vitreoq; madentia rore
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Aut ego iam ferroq;, igniq; * potentior ipso, * paratior
Quam face sustineo, tecta superba petam. ipse,
Nox, & amor, vinumq; nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat, Liber Amorq; metu.
Omnia consumpsi, nec te precibusq;, minisq;
Mouimus, * es foribus durior ipse tuis. * ô foribus
Nec te formosæ decuit seruare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte iace.
Tu dominæ, cùm te proiectam manè videbit,
Temporis absumpti tam malè, testis eris.
Qualiscunq; vale, sentiq; abeuntis amorem:
Lente, nec admisso turpis amante, vale.
Vos quoq; crudeles rigido cum limine postes,
Duraq; consertæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberauerat.

ADde manus in vincla meas, meruere catenas:
Dum furor omnis ãbest, si quis amicus ades.

Nam

Nam furor in dominam temeraria brachia mouit,
Flet mea vesana læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes,
Sæua vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Aiax
Strauit deprensos lata per arua greges?
Et vindex in matre, patris malus vltor Oresten
Ausus in arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos:
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formoso fuit, talem Schœneida dicam
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis periuri promissáq́, velaq́, Thesei
Fleuit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerua tuo.
Quis mihi non demens? quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil: pauido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecere tamen conuicia vultus,
Egit me lachrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Vtilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires,
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum cædis scelerumq́, ministræ?
Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer, in dominam ius mihi maius erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit:
Ille Deam primus perculit, alter ego.

Et

Et minus ille nocens: me quam profitebar amare,
Læsi: Tydides sæuus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos,
Cinge comam lauro, votaq́, redde Ioui.
Quaq́, tuos currus comitantum turba sequetur
Clamet, Iò forti victa puella viro est.
Antè erat effuso tristis captiua capillo,
Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis fuerat liuore labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Deniq́, si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaq́, me prædam fecerat ira suam,
Non ne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ?
Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora?
Vt mediam mediæ zona tulisset opem?
At nunc sustinui raptis à fronte capillis
Ferreus ingenuas vngue notare genas.
Astitit illa *gemens, albo, & sine sanguine vultu, * amens
Cæduntur Parijs qualia saxa iugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi,
Vt cùm populeas ventilat aura comas:
Vtq́, leui Zephyro gracilis vibratur arundo,
Summaue cum tepido stringitur vnda Noto.
Suspensáq́, diu lachrymæ fluxere per ora,
Qualiter abiecta de niue manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi sentire nocentem,
Sanguis erant lachrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex,
Ter formidatas reppulit illa manus.

At

At tu, ne dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus vnguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis:
Quamlibet infirmas adiuuat ira manus,
Neue mei sceleris tam trislia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Execratur lenam, quæ puellam suam meretricia arte instruebat.

Est quædam (quicunq; volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam nomine Dipsas anus.
Ex re nomen habet: nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas arteis, Aeæaq; carmina nouit,
Inq; caput liquidas arte recuruat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto conata rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo:
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi.
Pupureus lunæ sanguine vultus erat.
*Hanc ego nocturnas * versam volitare per vmbras* * viuam
Suspicor, & pluma corpus anile tegi.
Suspicor, & fama est: oculis quoq; pupula duplex,
Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit.
Euocat antiquis proauos atauosq; sepulcris,
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos,
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.

Fors

Fors me sermoni testem dedit, illa monebat
Talia: me duplices oculuere fores.
Sic habeat te, mea lux, iuueni placuisse beato:
Hæsit, & in vultu constitit vsq; tuo,
Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est:
Me miseram, dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quàm formosissima, vellem:
Non ego te facta diuite pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis:
Mars abijt, signo nunc Venus apta tuo est.
*Prosit * & aduenies, en aspice, diues amator,* * ut
Te cupit: & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet: illi,
Si tenon emptam vellet, emendus erat.
Erubuit: decet alba quidem pudor ora: sed iste,
Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cum bene deiectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisq; ferat, respiciendus erit.
Forsitan incultæ Tacito regnante Sabinæ
Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis,
Et Venus Aeneæ regnat in vrbe sui.
Ludunt formosæ: casta est, quam nemo rogauit:
Aut si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoq;, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires iuuenum tentabat in arcu,
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitq; volatilis ætas,
Et celer admissis labitur annus equis.

Aera

Aera nitent vsu, vestis bona quærit haberi,
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit,
Nec satis affectus vnus & alter habet.
Certior è multis, nec tam inuidiosa rapina est:
Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus præter noua carmina vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,
Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero,
(Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
Despice gypsati nomen inane pedis.
Nec te decipiant veteris quinquatria ceræ,
Tolle tuos tecum pauper amator auos.
Qui quia pulcher erit, poscet sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito precium, dum retia tendis,
Ne fugiant: captos legibus vre tuis.
Nec nocuit simulatus amor: sine credat amari,
Et caue ne gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem, capitis modò finge dolorem,
Et modò quæ causas præbeat, Isis erit.
Mox recipe, vt nullum patiendi colligat vsum,
Néue relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit ornanti tua ianua, laxa ferenti:
Audiat exclusi verba receptus amans.
Et quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso:
Vanescat culpa culpa repulsa tua.

Sed

Sed nunquam dederis spacioſum tempus iræ:
Sæpe ſimultates ira morata facit.
Quin etiam diſcant oculi lachrymare coacti,
Et faciant vdas ille vel ille genas.
Nec ſi quem fallas, tu periurare timeto,
Commodat illuſis numina ſurda Venus.
Ianua, & ad partes ſolers ancilla parentur,
Qui doceant, aptè quid tibi poßit emi,
Et ſibi pauca rogent: multos ſi paucarogabunt,
Poſtmodò de ſtipula grandis aceruus erit.
Et ſoror, & mater, nutrix quoq; carpat amantem:
Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm tibi deficient poſcendi munera, cauſſa,
Natalem libo teſtificare tuum.
Ne ſecuras amet nullo riuale, caueto,
Non benè, ſi tollas prælia durat amor.
Ille viri videat toto veſtigia lecto,
Factaq; laſciuis liuida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miſerit alter:
Si tibi nil dederit, Sacra roganda via eſt.
Cùm multa abſtuleris, vt non tamen omnia donet:
Quod nunquam reddas, commodet illa, roga.
Lingua iuuet, mentemq; tegat, blandire, noceq;:
Impia ſub dulci melle venena latent.
Hæc ſi præſtiteris vſu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus & aura meas:
Sæpe mihi dices, Viuas benè: ſæpe rogabis,
Vt mea defunctæ molliter oſſa cubent.
*Nox erat in curſu, cùm me mea prodidit vmbra, *Vox
At noſtræ vix ſe continuere manus.

Quin albam raramq; comam, lachrymosaq; vino
Lumina, rugosas distraheremq; genas.
Dij tibi dent nullos q; lares, inopemq; senectam,
Et longas hyemes, perpetuamq; sitim.

ELEGIA IX.

Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido:
Attice crede mihi, militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoq; conuenit ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro.
Peruigilant ambo, terra requiescit vterq;:
Ille fores dominæ seruat, at iste ducis.
Militis officium longa est via: mitte puellam,
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in aduersos montes, duplicataq; nimbo
Flumina: congestas conteret ille niues.
Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros:
Aptaq; vertendis sidera quærit aquis.
Quis nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre niues?
Mittitur infestos alter speculator in hostes,
In riuali oculos alter vt hoste tenet.
Ille graues vrbes, hic duræ limen amicæ,
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos inuadere profuit hostes,
Cædere & armata vulgus inerme manu.

Sic

Sic fera Threicij ceciderunt agmina Rhesi,
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis vtuntur amantes,
Et sua sopitis hostibus arma mouent.
Custodum transire manus, vigilumq; cateruas,
Militis, & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus, victiq; resurgunt,
Quosq; neges vnquam posse iacere, cadunt.
Ergo desidiam quicunq; vocabit amorem,
Desinat: ingenij est experientis amor.
Ardet in abducta Briseide * magnus Achilles: * mœstus
Dum licet, Argiuas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma,
Et galeam capiti quæ daret, vxor erat.
Summa ducum Atrides, visa Priameide fertur,
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoq; deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaq; in ocia natus,
Mollierant animos lectus & vmbra meos.
Impulit ignauum formosæ cura puellæ,
Iussit & in castris æra merere suis.
Inde vides vigilem, nocturnaq; bella gerentem:
Qui non vult fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Ad puellam, ne pro amore præmia poscat.

Qvalis ab Europa Phrygijs aduecta carinis,
Coniugibus belli causa duobus erat.

Qualis erat Ledæ, quam plumis abditus albis,
Callidus in falsa lusit adulter aue.
Qualis Amymone siccis errauit in agris,
Cùm premeret summi verticis vrna comas.
Talis eras, aquilamq; in te taurumq; timebam,
Et quicquid magno de Ioue fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animiq; euanuit ardor:
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis:
Hæc te non patitur caussa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amaui:
Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus amor: sine sordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris precio prostare iubetis?
Quo precium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuiuis mercabilis ære,
Et miseras iusso corpore quærit opes.
Deuouet imperium tamen hæc lenonis auari,
Et quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes,
Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, nõ taurum vacca poposcit,
Non aries placidam munere captat ouem.
Sola viro mulier spolijs exultat ademptis,
Sola locat noctes, sola locanda venit.
Et vendit quod vtrunq; iuuat, quod vterq; petebat,
Et precium, quanti gaudeat ipsa, facit.

Qua

Qua Venus ex æquo ventura est grata duobus,
Altera cur illam vendit, & alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
Quam socio motu fœmina virq; ferunt?
Non benè conducti vendunt periuria testes,
Non benè selecti iudicis arca patet.
Turpe reos empta miseros defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
Turpe tori reditu census augere paternos,
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemptis,
Pro malè conducta gratia nulla toro.
Omnia conductor soluit: mercede soluta,
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formosæ precium pro nocte pacisci.
Non habet euentus sordida præda domos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
Vt premerent sacræ virginis arma caput.
Ex quibus exierat, traiecit viscera ferro,
Filius & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est à diuite * præmia posci, *munera
Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus vuas,
Præbeat Alcinoi poma benignus ager,
Officium numeret pauper, studiumq; fidemq;,
Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoq; carminibus meritas celebrare puellas,
Dos mea: quam volui, nota sit arte mea.
Scindentur vestes, gemmæ frangentur & aurum,
Carminaquam tribuent, fama perennis erit.

Nec dare, sed precium posci dedignor, & odi:
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

ELEGIA XI.

Naben alloquitur, vt paratas tabellas ad Corinnam perferat.

COlligere incertos, & in ordine ponere crines,
Docta nec ancillas inter habenda Nape,
Inq; ministerijs furtiuæ cognita noctis,
Vtilis, & dandis ingeniosa notis.
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi.
Accipe, & ad dominam peraratas manè tabellas,
Perfer, & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas ordine maior inest.
Credibile est & te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam, spe noctis viuere dices,
Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuæ benè redde tabellas,
Verùm continuò fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos, mando, frontemq; legentis,
Ex tacito vultu scire futura licet.
Nec mora, perlectis rescribat multa iubeto,
Odi cùm latè splendida cera vacat.
Comprimat ordinibus versus, oculosq; moretur,
Margine in extremo littera rasa meos.
Quid digitos opus est graphium lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.

Non

Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.
Inscribam: Veneri fidas tibi Naso tabellas,
Dedicat: at nuper vile fuistis acer.

ELEGIA XII.

Tabellas quas miserat, execratur, quòd amica noctem negabat.

FLete meos casus, tristes rediere tabellæ:
Infelix hodie littera posse negat.
Omnia sunt aliquid, modò cùm discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento,
Cautius, atq; altè sobria ferre pedem.
Iubinc difficiles, funebria ligna, tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit apis.
Atqui quam minio penitus medicata rubebas:
Ille color verè sanguinolentus erat.
Proiectæ in triuijs iaceatis inutile lignum,
Vosq; rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam qui vos ex arbore vertit in vsum,
Conuincam puras non habuisse manus.
Prebuit illa arbor misero suspendia collo,
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus vmbras:
Vulturis in ramis, & strigis oua tulit.
Huic ego commisi nostros insanus amores?
Molliaq; ad dominam verba ferenda dedi?

Aptius hæc capiant vadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius, tabulasq; iacerent,
In quibus absumptas fleret auarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi,
Auspicij numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

ELEGIA XIII.

Ad Auroram ne properet.

IAm super Oceanum venit à seniore marito,
Flaua pruinoso quæ vehit axe diem.
Quò properas Aurora? mane: sic Mẽnonis vmbris,
Annua solenni cæde parentet auis.
Nunc iuuat in teneris dominæ iacuisse lacertis,
Si quando lateri nunc benè iuncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër,
Et liquidum tenui gutture cantat auis,
Quo properas ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sidera seruat
Nauita, nec media nescit an erret aqua.
Te surgit (quanuis lassus) veniente viator,
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
*Prima *subire vides oneratos arua *colonos,* *vidente *colentes
Prima vocas tardos sub iuga panda boues.
Tu pueros somno fraudas, tradisq; magistris,
Vt subeant teneræ verbera sæua manus.

Atq; eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius vt verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere vterq; nouas.
Tunc fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere manè, puellas,
Quis, nisi cui non est vlla puella, ferat?
Optaui quoties, ne nox tibi cedere vellet,
Nec fugerent vultus sidera mota tuos.
Optaui quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus.
Inuida quò properas? quòd erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color,
Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putet ignotam nequitiam esse suam?
Tu bono vellem de te narrare liceret,
Fœmina non cœlo turpior vlla foret.
Illum dum refugis, longo quod marcet ab æuo,
Surgis ad inuisas à sene manè rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres,
Clamares, Lentè currite noctis equi.
Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos iuueni donarit amato
Luna, nec illius forma secunda tuæ est.
Ipse Deũm genitor (ne te tam sæpe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.
Iurgia finieram: scires audisse, rubebat:
*Nec tamen *est solito tardior orta dies.* *assuero

ELEGIA XIIII.

Puellam consolatur, cui præ nimia cura, comæ deciderant.

Dicebam, Desiste tuos medicare capillos:
Tingere quam possis, iam tibi nulla coma est.
At si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum quà patet vsq; latus.
Quid quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cùm leue deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus *ille, *illis
Sed quanuis neuter, mixtus vterq; color.
Qualem cliuosæ madidis in vallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius caussa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata, nec vnquam
Brachia direpta saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis manè capillis
Purpureo tacuit semisopita toro.
Tum quoq; erat neglecta decens, vt Thracia Bacche
Cùm temere in viridi græmine lassa iacet.
Cùm graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala vexatæ quanta tulere comæ.
Quàm se præbuerant ferro patienter, & igni,
Vt fieret torto nexilis orbe sinus.

Clama-

Clamabam: Scelus est istis, scelus, vrere crines:
Sponte decent, capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remoue, non est qui debeat vri:
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periere comæ, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illa contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid malè compositos quereris perijsse capillos?
Quid speculum mœsta ponis inepta manu?
Non benè consuetis à te spectaris ocellis:
Vt placeas, debes immemor esse tui.
Sunte cantatæ læserunt pellicis herbæ:
Non anus Aemonia perfida lauit aqua.
Nec tibi vis morbi nocuit, procul omen abesto:
Nec minuit densas inuida lingua comas.
Facta manu culpaq; tua dispendia sentis,
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munera gentis eris.
O quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis,
Et dices, Empta nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc ipse Sicambram:
Fama tamen memini cùm fuit ista mea.
Me miserum lachrymas malè continet, oraq; dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio, spectatq; capillos.
Hei mihi non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem, reparabile damnum est,
Postmodo natiua conspiciere coma.

ELE-

ELEGIA XV.

Ad inuidos, quòd fama poetarum sit perennis.

QVid mihi liuor edax ignauos obijcis annos?
Ingenijq́ vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ puluerulenta sequi?
Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato voces prostituisse foro?
Mortale est quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur, vt toto semper in orbe canar.
Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ida:
Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.
Viuet & Ascræus, dum mustis vua tumebit,
Dum cadat incurua falce resecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe,
Quanuis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno.
Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax seruus, durus pater, improba lena
*Viuet, dũ *Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosiq́ Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primamq́ ratem quæ nescret ætas?
Aureaq́ Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cùm dabit vna dies.
Tityrus, & segetes, Aeneiaq́ arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.

Donec

Donec erunt ignes, arcusq́ Cupidinis arma,
Discentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus & Hesperijs, & Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant æuo, carmina morte carent.
Cedant carminibus reges regumq́ triumphi,
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus. mihi flauus Apollo
Pocula Castalia plena ministret aqua.
Sustineamq́ coma metuentem frigora myrtum,
Atq́ ita sollicito multus amante legar.
Nascitur in viuis liuor, post fata quiescit.
Tunc suus ex merito quenq́ tuetur honor.
Ergo etiam cum me supremus adusserit ignis,
Viuam, parsq́ mei magna superstes erit.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, SIVE Amorum Liber II.

ELEGIA I.

Quòd pro gigantomachia amores scribere sit coactus.

HAec quoq́ composui Pelignis natus aquosis
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoq́ iussit amor: procul hinc procul este seueri,
Non estis teneris apta theatra modis.

Me

Me legat in ſponſi facie non frigida virgo,
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atq; aliquis iuuenum, quo nunc ego ſauciꝰ arcu,
Agnoſcat flammæ conſcia ſigna ſuæ:
Miratusq; diu, Quo, dicat, ab indice doctus,
Compoſuit caſus iſte poëta meos?
Auſus eram, memini, cœleſtia dicere bella,
Centimanumq; Gygen, & ſatis oris erat:
Cum malè ſe Tellus vlta eſt, ingeſtaq; Olympo
Ardua deuexum Pelion Oſſa tulit.
Iuppiter in manibus, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cœlo mitteret ille ſuo.
Clauſit amica fores, ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas, nil me tua tela iuuabant.
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.
Blanditias, elegoſq; leues mea tela reſumſi,
Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina ſanguineæ deducunt cornua Lunæ.
Et reuocant niueos Solis euntis equos.
Carmine diſſiliunt abruptis faucibus angues.
Inq; ſuos fontes verſa recurrit aqua.
Carminibus ceſſere fores: inſertaq; poſti,
Quanuis robur erat, carmine victa ſera eſt,
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Aiaces alter & alter agent?
Quiq; tot errando, quot bello perdidit annos.
Raptus & Aemonijs flebilis Hector equis?
At facies teneræ vt laudata eſt ſæpe puellæ,
At vatem, pretium carminis ipſa venit.

Magna

Magna datur merces, heroum clara valete
Nomina, non apta eſt gratia veſtra mihi.
Almea formoſos vultus adhibete puellæ
Carmina, Purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Ad Bagoum, vt cuſtodiam puellæ ſibi commiſſæ laxiorem habeat.

QVem penes eſt dominam ſeruandi cura Bagoe,
Dum perago tecum pauca, ſed apta, vaca.
Heſterna vidi ſpaciantem luce puellam,
Illa, quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus vt placuit, miſi noctemq; rogaui:
Reſcripſit trepida, Non licet, illa, manu:
Et cur non liceat quærenti, reddita cauſſa eſt,
Quòd nimiùm dominæ cura moleſta tua eſt,
Si ſapis ô cuſtos, odium (mihi crede) mereri
Deſine: quem metuit, quiſq; periſſe cupit.
Vir quoq; non ſapiens: quid enim ſeruare laboret,
Vnde nihil, quanuis non tueare, perit?
Sed gerat ille ſuo morem furioſus amori:
Et caſtam, multis quæ placet, eſſe putet.
Huic furtiua tuo libertas munere detur:
Quam dederis illi, reddat vt illa tibi.
Conſcius eſſe velis, domina eſt obnoxia ſeruo,
Conſcius eſſe times, diſſimulare licet.
Scripta leget ſecum, matrem ſcripſiſſe putato,
Venerit ignotus, poſtmodò notus eat.
Ibit vt affectam, quæ non languebit, amicam
Viſat, & indicijs ægra ſit illa tuis.

Si fa-

Si faciet tardè, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio ſtertere fronte potes.
linigerā Nec tu Niligenam fieri quid poſſit ad Iſim
Quæſieris, nec tu curua theatra time.
Conſcius aſſiduos commiſſi tollet honores.
Quis minor eſt autem, quàm tacuiſſe, labor?
Ille placet, verſat q3 domum, nec verbera ſentit,
* Aliàs ſic, Ille placet dominæ, cætera turba iacet. *Ille potens dominæ, cætera turba iacet.
Huic, veræ vt lateant cauſſæ, finguntur inanes,
Atq3 ambo domini, quod probat vna, probant.
Cùm benè vir traxit vultum, rugasq3 coëgit,
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoq; iurgia nectat,
Et lachrymas ſimulet, carnificemq3 vocet.
Tu contra obijcies quæ tutò diluat illa:
In vero, falſo crimine deme fidem.
Sic tibi ſemper honos, ſic alta pecunia creſcet:
Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aſpice indicibus nexas per colla catenas.
Squallidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium ſeruat cuſtos Iunonius Iô,
Ante ſuos annos occidit, illa Dea eſt.
Vidi ego compedibus liuentia crura gerentem,
Vnde vir inceſtum ſcire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus:
Vir doluit, famæ damna puella tulit.
Crede mihi, nulli ſunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamuis audiat illa, iuuant.

Seu

Seu tepet, indicium ſecuras prodis ad aures:
Siue amat, officio fit miſer ille tuo.
Culpa nec ex facili, quanuis manifeſta, probatur,
Iudicis illa ſui tuta fauore venit.
Viderit ipſe licet, credat tamen ille neganti,
Damnabit q3 oculos, & ſibi verba dabit.
Ejiciet dominæ lachrymas, plorabit & ipſe,
Et dicet, pœnas garrulus iſte dabit.
Quid diſpar certamen inis? tibi verbera victo
Adſunt: in gremio iudicis illa ſedet.
Non ſcelus aggredimur, non admiſcenda coimus
Toxica, non ſtricto fulminat enſe manus.
Quærimus vt tutò per te poſſimus amare,
Quid precibus noſtris mollius eſſe poteſt?

ELEGIA III.

Ad Eunuchum, ſeruantem dominam.

HEi mihi q3 dominam nec vir, nec fœmina ſeruas,
Mutua nec Veneris gaudia noſſe potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera quæ fecit, debuit ipſe pati.
Mollis in obſequium, facilis q3 rogantibus eſſes,
Si tuus in quauis prætepuiſſet amor.
Non tu natus equo, non fortibus vtilis armis,
Bellica non dextræ conuenit haſta tuæ.
Iſta mares tractant: tu ſpes depone viriles,
Sunt tibi cum domina ſigna ferenda tua.
Hanc imple meritis, huius tibi gratia proſit:
Si careas illa, quis tuus vſus erit?

Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quanuis habeare molestus,
Non caret effectu, quod voluêre duo.
Aptius vt fuerit precibus tentasse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IIII.

Quòd amet mulieres, cuiuscunq; formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores,
Falsaq; pro vitijs arma mouere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri,
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi, nec possum cupiens non esse quod odi,
Heu quàm, quod studeas ponere, ferre graue est.
Nam desunt vires ad me mihi, iusq; regendum:
Auferor vt rapida concita puppis aqua.
Non est certa meos quæ forma inuitet amores:
Centum sunt causæ cur ego semper amem.
Siue aliqua est oculos in me deiecta modestos,
Vror, & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Siue procax vlla est, capior, quia rustica non est,
Spemq; dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est, rigidasq; imitata Sabinas,
Velle, sed ex alto dissimulare puto.
Siue est docta, placet raras dotata per artes,
Siue rudis, placita est simplicitate sua.
Est quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.

Est

Est etiam quæ me vatem, & mea carmina culpet,
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura est,
At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectit q; facillima vocem,
Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili * percurrit pollice cordas, * prætĕtas
Tam doctas quis non posit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaq; brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Vt taceam de me, qui caussa tangor ab omni,
Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroidas æquas,
Et potes in toto multa iacere toro.
Hæc habilis breuitate sua est: corrumpor vtraq;:
Conueniunt voto longa breuisq; meo.
Non est culta, subit quid cultæ accedere possit:
Ornata est, dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flaua puella,
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niuea pulli ceruice capilli,
Leda fuit nigra conspicienda coma.
Seu flauent, placuit croceis Aurora capillis:
Omnibus historijs se meus aptat amor.
Me noua sollicitat, me tangit serior ætas:
Hæc melior specie, moribus illa placet.
Deniq; quas tota quisquam probat ipse puellas,
Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est (abeas pharetrate Cupido)
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cùm te peccasse recordor,
Hei mihi perpetuum nata puella malum.
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ,
Nec data furtiuè munera crimen habent.
O vtinam arguerem sic, vt non vincere possem:
Me miserum, quare tam bona caussa mea est?
Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiumq; suo fauet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes,
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaq; vino,
Mensa nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnoui, *quòd non videatur amanti?
Verbaq; pro certis iussa valere notis.
Iamq; frequens ieras mensa conuiua relicta,
Compositi iuuenes, vnus & alter erant.
Improba tum verò iungentes oscula vidi,
Illa mibi lingua nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana seuero,
Sed tulerit cupido mollis amica viro.
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.

*quòd non videatur agentem.

Quid

Quid facis? exclamo, quò nunc mea gaudia differs?
Iniyciam dominas in mea iura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum,
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæq; dolor linguæ dictauit: at illi,
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni coniuge cœlum,
Subrubet, aut sponso visa puella nouo.
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ,
Aut vbi cantatis Luna laborat equis.
Aut quod, ne longis flauescere possit ab annis,
Mæonis Assyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum,
Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram, terram spectare decebat,
Mœsta erat in vultu, mœsta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti,
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò sæuus eram, supplex vltroq; rogaui,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit, & ex animo dedit oscula qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.
Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter,
Et volo non ex hac illa fuisse nota
Hæc quoq;, quàm docui, multo meliora fuerunt,
Et quiddam visa est addidicisse noui.
Quòd nimium placuere, malù est: quòd tota labellis
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.

Nec tamen hoc vnum doleo, non oscula tantum
Iuncta queror, quanuis hæc quoq; iuncta queror,
Illa nisi in lecto nunquam potuere doceri,
Nescio quis precium grande magister habet.

ELEGIA VI.

In mortem Psittaci.

Psittacus Eois ales mihi missus ab Indis
Occidit, exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ volucres, & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras vngue notate genas.
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis:
Pro longa resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismarij quereris Philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum diuertite funus,
Magna, sed antiquæ est, causa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et stetit ad finem longa tenax q; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit, Psittace turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuuat, vt datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix auium gloria nempe iaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro tunica nostra croco.

Non

Non fuit in terris vocum simulantior ales,
Reddebat blæso tam benè verba sono.
~~Pugnax es inuidia: non tu fera bella mouebas:~~
~~Garrulus, & placidæ pacis amator eras.~~
Ecce coturnices inter * sua prælia viuunt, * fera
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo, nec præ sermonis amore,
In multos poterant ora vacare cibos.
~~Nunc erat esca tibi, causa q; papauera somni,~~
~~Pellebat q; sitim simplicis humor aquæ.~~
Vimit edax vultur, ducit q; per aëra gyros
Miluius, & pluuiæ gracculus auctor aquæ.
Vimit & armiferæ cornix inuisa Mineruæ,
Illa quidem seclis vix moritura nouem.
Occidit ille loquax humanæ vocis imago
Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
~~Quinta prima ferè manibus rapiuntur auaris,~~
~~Implentur numeris deteriora suis.~~
Tristia Phylacidæ Thersites funera vidit,
Iam q; cinis viuis fratribus Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ,
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat non exhibitura sequentem,
Et stabat vacua iam tibi Parca colo.
Nec tamen ignauo stupuerunt verba palato:
Clamauit moriens lingua, Corinna vale.
Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet,
Vda q; perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubijs, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aues.

Illic innocui latè pascuntur olores,
Et viuax phœnix vnica semper auis.
Spectat & ipsa suas ales Iunonia pennas,
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter nemorali sede receptus,
Conuertit volucres in sua vota pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus:
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulcro,
Ora fuere mihi plus aue docta loqui.

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quòd ancillam non amet.

ERgo ego sufficiam reus in noua crimina semper,
Vt vincam, toties dimicuisse pudet.
Siue ego marmorei respexi summa theatri,
Eligis è multis vnde dolere velis.
Candida seu tacito vidit me fœmina vultu,
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudaui, miseros petis vngue capillos:
Si culpo, crimen dissimulare putas.
Siue color bonus est, in te quoq; frigidus esse:
Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atq; ego peccati vellem mihi conscius esse:
Aequo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas, credendos q; omnia frustra
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice vt auritus miseranda sortis asellus
Assiduo domitus verbere tardus eat.

Ecce tuum solers caput exornare Cypassis,
Obijcitur dominæ contemeraſſe torum.
*Dij melius, quàm * me si sit peccasse libido:* * sic mihi
Sordida contemptæ sortis amica iuuet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaq; complecti verbere secta velit?
Adde quòd ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida rogarem?
Quid nisi vt indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, pueriq; volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

Ad Cypassim ancillam Corinnæ.

COmendis in mille modis perfecta capillis, * Eraſ. leg. Ponēdis in mille modos præfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi Deas,
Et mihi iucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi:
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus vrbe Corinna tuos?
Non tamen erubui, nec verbo lapsus in vllo
Furtiuæ Veneris conscia signa dedi.
Quid quod in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit,
Seruæ Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti maior Achille,
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?

Vt tamen iratos in te defixit ocellos,
*Vidit *Senſit te totis erubuiſſe genis.
At quanto, ſi fortè refert præſentior ipſe
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu Dea, tu iubeas animi periuria noſtri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos,
Pro quibus officijs precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie fuſca Cypaſi tuos.
Quid renuis? fingisq; nouos ingrata timores?
*emeruiſſe Eſt vnum è dominis *promeruiſſe ſatis.
Quòd ſi ſtulta negas, index antè acta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipſe meæ.
Quoq; loco fuerim tecum, quoties q; Cypaſi
Narrabo dominis, quotq;, quibusq; modis.

ELEGIA IX.

Ad Cupidinem.

O Nunquam pro me ſatis indignate Cupido,
O in corde meo deſidioſe puer.
Quid me, qui miles nunquam tua ſigna reliqui,
Lædis? & in caſtris vulneror ipſe tuis?
Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid non Aemonius, quem cuſpide perculit heros,
*Cum petijt *Confoſſum medica poſtmodo iuuit ope?
Venator ſequitur fugientia, captа relinquit,
Semper & inuentis vlteriora petit.
Nos tua ſentimus populus tibi deditus arma,
Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.

Quid

Quid iuuat ir nudis hamata recondere tela
Oſſibus? oſſa mihi nuda reliquit amor.
Tot ſine amore viri, tot ſunt ſine amore puellæ,
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma niſi immenſum vires promoſſet in orbem,
Stramineis eſſet nunc quoq; denſa caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros,
Tutaq; depoſito poſcitur enſe rudis.
Longaq; ſubductam celant naualia pinum,
Mittitur in ſaltus carcere liber equus.
Me quoq;, qui toties merui ſub amore puellæ
Defunctum placidè viuere tempus erat.
Viue, Deus poſito ſi quis mihi dicat amore,
Deprecer: vſq; adeò dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animiq; reuanuit ardor,
Neſcio quo miſeræ turbine mentis agor.
Vt rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
Frena retentantem durior oris equus.
Vt ſubitus propè iam *prenſa tellure carinam *preſſa
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura,
Notaq; purpureus tela reſumit Amor.
Fige puer, poſitis nudus tibi præbeor armis:
Hic tibi ſunt vires, hic tua dextra *valet. *facit.
Huc tanquam iuſſæ veniunt iam ſponte ſagittæ,
Vix vllis præ me nota pharetra tua eſt.
Infelix, tota quicunq; quieſcere nocte
Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ne

Ne modò decipiant voces fallacis amicæ,
Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat, modò iurgia nectat:
Sæpe fruar domina, sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est, per te priuigne Cupido est,
Et mouet exemplo vitricus arma tuo.
Tu leuis es, multoq; tuis ventosior alis,
Gaudiaq; ambigua dasq; negasq; fide.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido,
Indeserta meo pectore regna gere:
Accedant regno nimium vaga turba puellæ,
Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Ad Græcinum, quòd eodem tempore duas amet.

TV mihi, tu certè (memini) Græcine negabas,
Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis:
Ecce duas vno tempore solus amo.
Vtraq; formosa est, operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit an illa, prior.
Pulchrior hac illa est, hæc est quoq; pulchrior illa,
Et magis hæc nobis & magis illa placet.
Errat, vt à ventis discordibus acta phaselus,
Diuiduumq; tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores?
Non erat in curas vna puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?

Sed

Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore iacerem:
Hostibus eueniat vita seuera meis.
Hostibus eueniat vacuo dormire cubili,
Et medio latè ponere membra toro.
At mihi sæuus amor somnos abrumpat inertes,
Simq; mei lecti non ego solus onus.
Me mea dispердat nullo prohibente puella,
Si satis vna potest: si minus vna, duæ.
Sufficiant: graciles non sunt sine viribus artus,
Pondere, non neruis corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
Decepta est opera nulla puella mea.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi tempora noctis
Vtilis, & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt:
Dij faciant lethi causa sit ista mei.
Induat aduersis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat.
Quærat auarus opes, & quæ lassarit eundo
Aequora, periuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu,
Cùm moriar, medium soluar & inter opus.
Atq; aliquis nostro lachrymans in funere dicat:
Conueniens vitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam nauigantem.

PRima malas docuit mirantibus æquoris vndas
Peliaco pinus vertice cæsa vias,

Quæ

Quæ concurrentes inter temeraria cautes,
Conſpicuam fuluo vellere vexit ouem.
O vtinam, ne quis remo freta longa moueret,
Argo funeſtas preſſa bibiſſet aquas.
Ecce fugit notumq́ torum, patriosq́ penates,
Fallacesq́ vias ire Corinna parat.
Quid tibi, me miſerum, Zephyros, Eurosq́ timebo?
Et gelidum Boream, præcipitemq́ Notum?
Non illic vrbes, non tu mirabere ſyluas,
Vna eſt iniuſti cœrula forma maris.
Nec medius tenues conchas pictósue lapillos
Pontus habet: bibuli littoris illa mora eſt.
Littora marmoreis pedibus ſignanda puellæ,
Hactenus eſt tutum, cætera cæca via eſt.
Et vobis alij ventorum prælia narrent,
Quas Scylla infeſtet, quásue Charybdis aquas.
Et quibus emineant violenta Ceraunia ſaxis,
Quo lateant Syrtes magna minorq́ ſinu.
Hoc alij referant, ad vos quod quiſq́ loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Serò reſpicitur tellus, vbi fune ſoluto,
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Nauita ſollicitus, iam ventos horret iniquos,
Et prope tam lethum, quàm prope cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperat vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.
Tum generoſa voces fœcunda ſidera Ledæ,
Et fœlix, dicas, quem ſua terra tenet.
Tutius eſt fouiſſe torum, legiſſe libellos,
Threiciam digitis increpuiſſe lyram.

At

*At ſi vana ferunt volucres mea *dicta procellæ,* *verba
Aequa tamen puppi ſit Galatea tuæ.
Veſtrum crimen erit talis iactura puellæ,
Nereidesq́ Deæ, Nereidumq́ pater.
Vade memor noſtri, vento reditura ſecundo:
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tunc mare in hæc magnus declinet littora Nereus:
Huc venti ſpectent, huc agat æſtus aquas.
Ipſa roges, Zephyri veniant in lintea pleni,
Ipſa tua moueas turgida vela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Noſtros aduehit iſta Deos:
Excipiamq́ humeris, & multa ſine ordine carpam
Oſcula, pro reditu victima vota cadet.
Inq́ tori formam molles ſternentur arenæ,
Pro menſa tumulus quilibet eſſe poteſt.
Illic appoſito narrabis multa Lyæo,
Pene ſit vt medijs obruta nauis aquis.
Dumq́ ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuiſſe Notos.
Omnia pro veris credam, ſint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipſe meis?
Hæc mihi quamprimùm cœlo nitidiſſimus alto
Lucifer admiſſo tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat quòd amica potitus ſit.

Ite triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus, in noſtro eſt ecce Corinna ſinu.

Quam

Quam vir, quam custos, quã ianua firma, tot hostes
Seruabant, ne qua nosset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho,
In qua quæcunq; est sanguine præda caret.
Non humiles muri, non paruis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cùm caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea seposita est, & ab omni milite discors
Gloria, nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
Huc ades ô cura parte triumphe mea:
Nec belli est noua causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax Asiæq; foret.
Fœmina syluestres Lapithas, populumq; biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere,
Impulit in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis * iterum nunc vrbe recenti,
Immisit soceros, armaq; sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat.
Me quoq; * cum multis, sed me sine cæde, Cupido
Iussit militiæ signa mouere suæ.

* etiam

* qui multo

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, vt parientem Corinnam iuuet.

Dum

DVm labefactat onus grauidi temeraria ventris,
In dubio vitæ lassa Corinna iacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli,
Ira digna mea est, sed cadet ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
Est mihi pro facto sæpe quod esse potest.
Isi Paræonium, genitalia q; arua Canopi
Quæ colis, & Memphim, palmiferamq; Pharon:
Quaq; celer lato Nilus delapsus ab alueo
Per septem portus in maris exit aquas:
Per tua sacra precor, per Anubidis ora verendi,
Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraq; labatur circum donaria serpens,
Et comes in pompa corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus, & in vna parce duobus:
Nam vitam dominæ tu dabis, illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
Quo cingit laurus Gallica turma tuas.
Tuq; laborantes vtero miserata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus:
Lenis ades, precibusq; faue Lucina puellæ:
Digna est quam tubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris,
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adiiciam titulum, seruata, Naso, Corinna,
Tu modò fac titulo muneribusq; locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore,
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XIIII.

In amicam, quòd abortiuum ipsa fecerit.

QVid iuuat immunes belli cessare puellas?
Nec fera peltatas agmine velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus?
Quæ prima instituit teneros conuellere fœtus,
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet vt careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quiq; iterum iaceret generis primordia nostri,
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
Casurus dominæ conditor vrbis erat.
Si Venus Aeneam grauida temerasset in aluo,
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoq; cùm posses nasci formosa, perisses,
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego cùm fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos matre necante dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis?
Pomaq; crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent maturasua, sine crescere nata:
Est precium paruæ non leue vita moræ.

Vestra

Vestra quid effoditis subiectis viscera telis?
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atq; sua cæsum matre queruntur Itim.
Vtraq; seua parens, sed tristibus vtraq; causis,
Iactura socij sanguinis vlta virum est.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neq; in armentis tigres fecere latebris,
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impunè, puellæ:
Sæpe suos vtero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturq; rogo resoluta capillos,
Et, meritò, clamant, qui modocunq; vident.
Ista sed ætherias vanescant dicta per auras,
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dij faciles, peccasse semel concedite tutò:
Et satis est: pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Ad annulum, quem dono amicæ dedit.

ANnule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor,
Munus eas gratum: te læta mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam benè conuenias, quàm mecum conuenit *illi, *illa
Et digitum iusto commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule nostra:
Inuideo donis iam miser ipse meis.

Qq 2 O vtinam

O vtinam subitò fieri mea munera possem
Artibus Aeæis, Carpathijq; senis.
Tunc ego te cupiam dominæ tetigisse papillas,
Et leuam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito quamuis angustus, & hærens,
Inq; sinum mera lapsus ab arte cadam.
Idem ego, vt arcanas possim signare tabellas,
Neue tenax ceram siccaq; membra trahat,
Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
Tantum'ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor vt condar loculis, exire negabo,
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum, mea vita, futurus,
Quódue tener digitus ferre recusет onus.
Me gere, cum calidis perfundes imbribus artus,
Damnaq; sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te visa mea membra libidine surgent,
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid *voueo? parum proficiscere munus,
Illa datam tecum sentiet esse fidem.

*moueo

ELEGIA XVI.

Ad amicam, vt ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem fidere findat,
Et micet Icarij stella proterua Canis:
Arua pererrantur Peligna liquentibus vndis,
Et viret in tenero fertilis herba solo.

Terra

Terra ferax *Cereris, multoq; feracior vuis,
Dat quoq; bacciferam Palladia rarus ager.
Perq; resurgentes riuis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest, verbo peccauimus vno:
Quæ mouet ardores, est procul: ardor adest.
Non ego, si medius Polluce & Castore ponar,
In cœli sine te parte fuisse velim.
Sollicití iaceant, terraq; premantur iniqua,
In longas orbem qui secuere vias.
*Aut iuuenum comites iussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
Durum cum domina molle fuisset iter.
Cùm domina Libycas ausim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non quæ virgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam vestros curua Malea sinus:
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore receptat aquas.
Quòd si Neptuni ventosa potentia vincat,
Et subuenturos auferat vnda Deos,
Tu nostris niueos humeris impone lacertos:
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero iuuenis tranauerat vndas,
Tunc quoq; tranasset, sed via cæca fuit.
At sine te, quamuis operosi vitibus agri
Me teneant, quamuis *amnibus arua natent.
Et vocet in riuos currentem rusticus vndam,
Frigidaq; arboreas mulceat aura comas:

*Cerere

*As

*imbribus

Non ego Pelignos videor celebrare salubres,
Non ego natalem, rura paterna, locum.
Sed Scythiam, Cilicas q3 feros, viridesq3 Britannos,
Quæq3 Prometheo saxa cruore madent.
Vlmus amat vites, vitis non deserit vlmum,
Separor à domina cur ego sæpe mea?
At mihi te comitem iurabas vsq3 futuram,
Per me, perq3 oculos, * qui rapuere, tuos.
Verba puellarum foliis leuiora caducis,
Irritaq3, vt visum est, ventus & aura ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicti,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Paruaq3 quamprimum rapientibus esseda mannis
Ipsa per admissas concute lora iubas.
At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes,
Et faciles curuis vallibus este viæ.

* sidera nostra

ELEGIA XVII.

Quòd Corinnæ soli sit seruiturus.

SI quis erit, qui turpe putet seruire puellæ,
Illo conuincar iudice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatius vrat,
Quæ Paphon & fluctu pulsa Cythera tenet.
Atq3 vtinam dominæ mitis quoq3 præda fuissem,
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos, facie violenta Corinna est.
Me miserum, cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus,
Nec nisi compositam se prius illa videt.

Non

Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum,
(O facies oculos * docta tenere meos) * nata
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypso,
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoream Phthio Nereida regi.
Egeriam * iusto concubuisse Numæ: * nostro
Vulcano Venerem quanuis incude relicta
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar, sed tamen aptè
Iungitur herous cum breuiore modo.
Tu quoq3 me, mea lux, in quaslibet accipe leges:
Te decet in medio iura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto,
Non erit hic * nobis inficiandus amor. * vobis
Sunt tibi pro magno felicia carmina censu,
Et multæ per me nomen habere volunt.
Noui aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam:
Vt fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neq3 diuersi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiferq3 Padus.
Nec, nisi tu, nostris cantabitur vlla libellis.
Ingenio caussas tu dabis vna meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quòd de amoribus scribat.

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaq3 iuratis induis arma viris:

Nos Macer ignauæ Veneris ceſſamus in vmbra,
Et tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem diſcede, puellæ,
Ingenio ſedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi: lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuit q3 ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt, oſcula mille dedit.
Vincor, & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Res q3 domi geſtas, & mea bella cano.
Sceptra tamen ſumpſi, curaq3 Tragœdia noſtra
Creuit, & huic operi quamlibet aptus eram.
Riſit Amor pallamq3 meam, pictosq3 cothurnos,
Sceptraq3 priuata tam citò ſumpta manu.
Hinc quoq3 me dominæ numen deduxit iniquæ,
Deq3 cothurnato Vate triumphat Amor.
Quod licet, aut *partes teneri profitemur amoris
(Hei mihi præceptis *terreor ipſe meis)
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyſſi,
Scribimus, & lachrymas Phylli relictа tuæ:
Quod Paris, & Macareus, & quod malè gratus Ia-
Hippolytiq3 parens, Hippolytusq3 legant: (ſon,
Quodq3 tenens ſtrictum Dido miſerabilis enſem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto rediit *meus orbe Sabinus?
Scriptaq3 diuerſis rettulit ille locis?
Candida Penelope ſignum cognouit Vlyſſis:
Legit ab Hippolyto ſcripta nouerca ſuo.
Iam pius Aeneas miſeræ reſcripſit Eliſæ,
Quodq3 legat Phyllus, ſi modò viuit, habet.

*artes
*vrgeor
*celer

Triſtis

Triſtis ad Hypſipylen ab Iaſone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum, vati Macer arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.
Et Paris eſt illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodamia viro:
Si benè te noui, non bella libentius iſtis
Dicis, & à veſtris in mea caſtra *redis.

*venis

ELEGIA XIX.

Ad riualem, cui vxor curæ non erat.

SI tibi non opus eſt ſeruata ſtulte puella,
At mihi fac ſerues, quò magis ipſe velim.
Quod licet, ingratum eſt. quod non licet, acrius vrit,
Ferreus eſt ſi quis, quod ſinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulſa locum.
*Quid fortuna mihi, quæ nunquam fallere poſſit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium verſuta Corinna,
Quaq3 capi poſſem, callida norat opem.
Ah quoties ſani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo iuſſit abire pede.
Ah quoties finxit culpam: quantumq3 licebat
Inſontis ſpeciem præbuit ipſa nocens.
Sic vbi vexarat, tepidosq3 refouerat igues,
Rurſus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat?
Oſcula (Dij magni) qualia, quotq3 dabat?

*Quo mihi Fortunam

Tu quoq; quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe face insidias, sæpe rogata nega.
Et sine me ante tuos proiectum in limine postes
Longa pruinosa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longosq; adolescit in annos:
Hoc iuuat, hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumq; potens, in tedia nobis
Vertitur, & stomacho, dulcis vt esca, nocet.
Si nunquam Danaen habuisset ahenea turris,
Non esset Danae de Ioue facta parens.
Dum seruat Iuno mutatam cornibus Io,
Facta est, quàm fuerat, gratior ipsa Ioui.
Quod licet, & facile est, quisquis cupit, arbore frõdes
Carpat, & è medio flumine sumat aquam.
Siqua volet regnare diu, deludat amantem,
Heu mihi ne monitis torquear ipse meis.
Quolibet eueniat: nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
At tu formosæ nimium secure puellæ,
Incipe iam prima claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulset,
Quærere, quid latrent nocte silente canes.
Quo ferat & referat solers ancilla tabellas,
Cur toties vacuo secubet illa toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas,
Detq; locum nostris materiamq; dolis.
Ille potest vacuo furari in littore arenas,
Vxorem stulti si quis amare potest.
Iamq; ego præmoneo, nisi tu seruare puellam,
Incipis, incipiet desinere esse mea.

Multa

Multa diuq; tuli sperauí sæpe futurum,
Cùm benè seruasses, vt benè verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito:
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit.
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium quem tanta iuuet patientia, quære:
Me tibi riualem, si iuuat, esse veta.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, siue Amorum Liber III.

ELEGIA I.

Deliberatio Poetæ, vtrum elegos pergat scribere, an potius tragœdias.

STat vetus, & multos incidua sylua per annos,
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncaq; pumice pendens,
Et latere ex omni dulce queruntur aues.
Hìc ego dum spacior tectus nemoralibus vmbris,
(Quod mea quærebam Musa moueret opus)

Venit

Venit adoratos Elegeia nexa capillos,
Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis,
In pedibus vitium caussa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu,
Fronte coma torua, palla iacebat humi.
Læua manus sceptrum latè regale tenebat:
* alta Lydius * apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
O argumenti lente poeta tui.
Nequitiam vinosa tuam conuiuia narrant,
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem,
Atq; ait, Hic hic est, quem ferus vrit amor.
Fabula, nec sentis, tota iactaris in vrbe,
Dum tua postposito facta pudore refers.
* pulsum Tempus erat thyrso * dudum grauiore moueri,
Cessatum satis est, incipe maius opus.
Materia premis ingenium, cane facta virorum,
Hæc animo, dices, area digna meo est.
Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ,
* apta Primaq; per numeros * acta iuuenta suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen,
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus, & mouit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie teráq; quaterq; caput.
Altera (nam memini) limis obrisit ocellis.
Fallor? an in dextra myrtea virga fuit?
Quid grauibus verbis animosa Tragœdia, dixit,
Me premis? an nunquam non grauis esse potes?

Impa-

Imparibus tamen est numeris dignata moueri,
In me pugnasti versibus vsa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris,
Obruit exiguas regia * fasta fores. * vestra
Sum leuis, & mecum leuis est mea cura Cupido,
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica sit sine me lasciui mater Amoris,
Huic ego proueni lena comes q; Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Hæc est blanditijs ianua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo
Multa supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstructi sollicitare forem,
Delabiq; toro tunica velata recincta,
Atq; impercussos nocte mouere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi.
Quin ego me memini, dum custos sæuus abiret,
Ancillæ * miseram delituisse sinu. * missam
Quid cùm me munus natali misit? at illa
Fupit, & apposita barbara mersit aqua.
Prima tuæ moui felicia semina mentis:
Munus habes, quòd te iam petit ista, meum.
Desierat: cœpi, per vos vtrasq; rogamus,
In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altoq; cothurno:
Iam nunc contracto magnus in ore sonor.
Altera das nostro victurum nomen amori:
Ergo ades, & longus versibus adde breues.

Exiguum

Exiguum vati concede Tragœdia tempus:
Tu labor æternus: quod petit illa, breue est.
Mota dedit veniam: teneri properentur amores,
Dum vacat: à tergo grandius vrget opus.

ELEGIA II.

Ad amicam, cursum equorum spectantem.

*NOn ego nobilium * venio spectator equorum:*
Cui tamen ipsa faues, vincat vt ille precor:
Vt loquerer tecum, veni, tecumq; sederem,
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te, spectemus vterq;
Quod iuuet, atq; oculos pascat vterq; suos.
O cuicunq; faues felix agitator equorum,
Ergo illi curæ contigit esse tuæ.
Hoc mihi contingat, sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo, modò verbere terga notabo.
Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor,
Deq; meis manibus lora remissa fluent.
Ah quàm penè Pelops Pisæo concidit axe,
Dum spectat vultus Hippodamia tuos.
Nempe fauore suæ vicit tamen ille puellæ,
Vincamus dominæ quisq; fauore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi.
Hæc ex lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen à dextra quicunq; es, parce puellæ,
Contactu lateris læditur ista tui.

*sedes

Tu quoq; qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est: rigido ne preme terga genu.
Sed nimium demissa iacent tua pallia terræ,
Collige, vel digitis en ego tollo meis.
Inuida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas,
Quoq; magis spectes, inuida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
Optauit manibus sustinuisse suis.
Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cùm sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi, quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
Quæ benè sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcessere ventos,
Quos faciant nostra mota flabella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris æstus?
Captaq; fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi puluere vestis?
Sordide de niueo corpore puluis abi.
Sed iam pompa venit, linguis, animisq; fauete,
Tempus adest plausus, aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis,
Huc ades, atq; meus fac Dea vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis vndis.
Nil mihi cum pelago, me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles, nos odimus arma,
Pax iuuat, & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit,
Artifices in te verte Minerua manus.

*Ruri-

*Agricolæ *Ruricolæ Cereri, teneroq; assurgite Baccho,
Pollucem pugiles, Castora placet eques:
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis,
Plaudimus, inceptis annue diua meis.
Daq; nouam mentem dominæ, vt patiatur amari,
Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus:
(Pace loquor Veneris) tu Dea maior eris.
Per tibi tot iuro testes, pompamq; Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si fortè iuuabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam vacuo præco spectacula Circo,
Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui faueas video, vincet cuicunq; fauebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.
Me miserum, metam spacioso circuit orbe:
Quid facis? admoto proximus axe subi.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ:
Tende precor valida lora sinistra manu.
Fauimus ignauo sed eum reuocate Quirites,
Et date iactatis vndiq; signa togis.
En reuocant, at ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet vsq; sinus.
Iamq; patent iterum reserato carcere postes,
Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spacioq; insurge patenti:
Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ, mea vota supersunt,
Ille tenet palmam, palma petenda mihi est.

Risit,

Risit, & argutis quiddam promisit ocellis:
Hoc satis est, alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

De amica, quæ peierauerat.

ESse Deos credam'ne? fidem iurata fefellit,
Et facies illi, quæ fuit antè, manet.
Quàm longos habuit nondum *iurata capillos, *periura
Tam longos postquam numina læsit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore,
Antè fuit: niueo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus, pedis est aptissima forma:
Longa decens q; fuit, longa decens q; manet.
Argutos habuit, radiant vt sidus ocelli,
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum iurare puellis
Dij quoq; concedunt, formaq; numen habet.
Perq; suos illam nuper iurasse recordor,
Perq; meos oculos, & doluere mei.
Dicite Dij, si vos impunè fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non inuidiæ vobis Cepheia virgo est,
Pro malè formosa iussa parente mori.
Non satis est quòd vos habuit sine pondere testes,
*Sed mecum lusos ridet inulta Deos. *Et
Vt sua per nostram redimat periuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, fruſtraq; timetur,
Et stulta populos crudelitate mouet:

Aut si quis Deus est, teneras amat ille puellas,
Et nimium solas omnia posse iubet.
Nobis fatifero Mauors accingitur ense,
Nos petit inuicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curuantur Apollinis arcus,
In nos alta Iouis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi,
At q3 vltro quæ se non timuere timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certè plus animi debet inesse viris.
Iuppiter igne suo lucos iaculatur, & arces,
Missáq3 periuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati Semele miserabilis arsit,
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror? & toto facio conuicia cœlo?
Dij quoq3 habent oculos, Dij quoq3 pectus habent?
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liceret,
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego iurarem verum iurasse puellas:
Et non de tetricis dicerer esse deis.
Tu tamen illorum moderatius vtere dono,
Aut oculis certè parce puella meis.

ELEGIA IIII.

Ad virum seruantem coniugem.

DVre vir impositò teneræ custode puellæ,
Nil agis, ingenio quæq3 tuenda suo est.

Si qua

Si qua metu dempto casta est, ea denicq3 casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Vt iam seruaris benè corpus, adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, vlla potest.
Nec mentem seruare potes, licet omnia claudas,
Omnibus exclusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando,
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, vt primùm concessas sensit habenas,
Frenaq3 in effussas laxa iacere iubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimusq3 negata:
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum ceruice gerebat
Argus, & hos vnus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaæ saxo ferroq3 perenni
*Quæ fuerat virgo *credita, mater erat.* *tradita
Penelope mansit, quanuis custode careret,
Inter tam multos interemata procos.
Quicquid seruatur, cupimus magis: ipsaq3 furem
Cura facit: pauci, quod sinit alter, amant. *Præda vocat
Nec facie placet ipsa sua, sed amore mariti:
Nescio quid, quod te cœperit, esse putant.
Nõ proba sit, quam vir seruat, sed adultera chara est:
Ipse timor precium corpore maius habet.
*Indignere licet, *iuuat inconcessa voluptas.* *placet
Sola placet, timeo, dicere si qua potest.

Non tamen ingenuam ius est seruare puellam,
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet vt posſit custos, ego, dicere, feci.
In laudem serui, casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera coniux,
Et notos mores non satis vrbis habet,
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati,
Romulus Iliades, Iliadesq; Remus.
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat?
Non possunt vllis ista coire modis.
Si sapis, indulge dominæ vultusq; seueros
Exue, nec rigidi iura tuere viri.
Et cole, quos dederit: multos dabit vxor amicos,
Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris iuuenum conuiuia semper inire,
Et quæ non tuleris multa videre domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero, siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, ne quæ sine remigis ictu
Concaua traiecto cymba rudente vehat.
Paruus eras (memini) nec te transire refugi,
Summaq; vix talos contigit vnda meos:
Nunc ruis oppositio niuibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite voluis aquas.
Quid properasse iuuat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?

Si

Si tamen hîc standum est, si non datur artibus vllis
Vlterior nostro ripa premenda pede.
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cùm tulit angue caput.
Nunc opto currum, de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum:
Non tulit hæc vnquam, nec feret vlla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
Sic æternus eas: labere fine tuo.
Non eris inuidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent iuuenes in amore iuuare,
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur & gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cùm rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diuersis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoq; promissam Xantho Penee* Neæram * Creusam
Phithyadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinq; futura parens.
Cornua si tua sunt, vbi nunc Acheloe requiram:
Herculis irata fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti,
Vna tamen tanti Deianira fuit:
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ non benè celat aquæ,

Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus vt amplecti Salmonida posset Enipeus,
Credere iussit aquam, iussa recessit aqua,
Nec te prætereo, qui per caua saxa volatus
*pomifer Tyburis Argei *spumifer arua rigas.
Ilia cui placuit, quanuis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, vngue notata genas.
Illa gemens patruiq; nefas, delictaq; Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab vndis:
Raucaq; de medijs sustulit ora vadis.
Atq; ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Iliaab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec euinctas impedit alba comas?
Quid fles? & teneros lacrymis corrumpis ocellos?
*tundis Pectoraq; insana *plangis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus, tibi regia nostra patebit,
Teq; colent amnes, Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures inter dominabere nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent:
Nec me spernc (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis vberiora feres,
Dixerat: illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit vndas,
Currendi vires eripiente metu.

*Sæua

*Sæua tamen scindens inimico pollice crinem, *Sera
Edidit indignos ore tremente sonos.
O vtinam mea tecta forent patrioq; sepulchro
Condita dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modò Vestalis tædas inuitor ad vllas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi:
Desit famosus qui notet ora, pudor.
Hactenus, & vestem timidis prætendit ocellis,
Atq; ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur, & socij iura dedisse tori.
Te quoq; credibile est aliqua caluisse puella,
Sed nemora & syluæ crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increuit latis spaciosius vndis,
Nec capit admissas alueus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? Quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum niuibus collecta caducis,
Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluuiaq;, niuesq; solutas,
Quas tibi diuitias pigra ministrat hyems:
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus,
Aut premis arentem pulueulentus humum.
Quis te vnquam potuit sitiens haurire viator?
Quis dixit grata voce, perennis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris,
Forsitan hæc alios, me mea damna mouent.

* væ demens — Huic ego, *ne demens, narrabam fluminum amores,
Iactasse indigno nomina tanta pudet.
* quem — Nescio *quid spectans, Acheloon & Inachon amnes.
Et potui nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto nunc candide torrens,
Sint rapidi soles, siccaq3 semper hyems.

ELEGIA VI.

Quòd ab amica receptus, cum ea coire non potuit, conqueritur.

AVt non formosa est, aut non benè culta puella,
Aut puto non votis sæpe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus vsus,
Sed iacui pigro crimen onusq3 toro.
Nec potui cupiens pariter cupiente puella
Inguinis effœti parte iuuante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Brachia Sithonia candidiora niue.
Osculaq3 inseruit cupidè luctantia linguis,
Lasciuum femori supposuitq2 femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumq3 vocauit,
Et quæ præterea publica verba iuuant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicuta,
Segnia propositum destituere meum.
* signum — Truncus iners iacui, species, & inutile *lignum:
Nec satis exactum est corpus, an vmbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidē est ventura, senectus?
Cùm desit numeris ipsa iuuenta suis.
Ah pudet annorum, quod me iuuenemq3 virumq3
Nec iuuenem, nec me sensit amica virum.

Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper bis flaua Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata mea est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse nouem.
Num mea Thessalico languent deuota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagáue punicea defixit nomina cera?
Et medium tenues in iecur vrget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataq3 vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.
Quid vetat & neruos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit facti, pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitij caussa secunda mei:
At qualem vidi, qualem tetigiq3 puellam,
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius iuuenescere posset,
Tithonusq3 annis fortior esse suis,
Hæc mihi contigerat, sed non vir contigit illi:
Quas nunc concipiam per noua vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter vsus:
Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certè recipi, sum nempe receptus,
Oscula ferre, tuli: proximus esse, fui.
Quid mihi fortuna tantùm? quid regna sine vsu?
Quid nisi possedi diues auarus opes.

Sic aret medijs taciti vulgator in vndis:
Pomaq́, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus vt sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda puto, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitauit ope.
Illa graues potuit quercus, adamantaq́, durum,
Surdaq́, blanditijs saxa mouere suis.
Digna mouere fuit certè diuosq́, virosq́:
Sed neq́, tunc vixi, nec vir, vt antè, fui.
Quid iuuat ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyrim picta tabella iuuat?
At quæ non tacita formauit gaudia mente?
Quos ego non finxi disposuiq́, modos?
Nostra tamen iacuere velut præmortua membra,
Turpiter hesterna languidiora rosa.
Quæ nunc ecce vigent intempestiua, valentq́,
Nunc opus exposcunt, militiamq́, suam.
Quin istic pudibunda iace pars pessima nostri:
Sic sim pollicitus captus vt antè tuis.
Tu Dominum fallis, per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tulit.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
Immemoremq́, sui procubuisse videt.
Quid me ludis, ait, quis te male sane iubebat
Inuitum nostro ponere membra toro.
Aut te traiectis Aeæa venefica *ramis
Deuouet, aut alio lassus amore venis.

*lanis tunis

Nec mora, dissiluit tunica velata recincta,
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Néue suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumpta dissimulauit aqua.

ELEGIA VII.

Quòd ab amica non recipiatur, dolet.

EN quisquam ingenuas etiam num suscipit artes?
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat precioſius auro,
At nunc barbaria est grandis habere nihil.
Cùm pulchrè nostri dominæ placuere libelli,
Quò libuit libris, non licet ire mihi.
Cùm benè laudauit, laudato ianua clausa est,
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens diues parto per vulnera censu
Præfertur nobis sanguine factus eques.
Hunc potes amplecti formosis stulta lacertis?
Huius in amplexu stulta iacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat.
Ense latus cinctum, quod tibi seruit, erat.
Læua manus, cui nunc ferum malè conuenit aurum,
Scuta tulit, dextram tange, cruenta fuit.
Qua perijt aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heus vbi mollities pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ:
Quæsitum est illi corpore, quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem iugulauerit, ipse
Indicet: hoc fassas tangis auara manus?

Ille

Ille ego Musarum purus, Phœbiq; sacerdos,
Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non hæc quæ scimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Proq; bono versu primum deducite pilum:
Hoc tibi, si velles, posset Homere dari.
Iuppiter admonitus nil esse potentius auro,
Corruptæ precium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durus pater ipsa severa.
Aerati postes, ferrea turris erat.
Sed postquam sapiens in munera venit adulter,
Præbuit ipsa sinus, & dare iussa, dedit.
At cùm regna senex cœli Saturnus haberet,
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Araq;, & argentum, cumq; auro pondera ferri
Manibus admorat, nullaq; massa fuit.
At meliora dabat curuo sine vomere fruges,
Pomaq;, & in quercu mella reperta cava.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro,
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta dimissi verrebant eruta remi,
Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus vrbes?
Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses.
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet, affectas cœlum quoq; templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modò Cæsar habent.

Eruimus terra solidum pro frugibus aurum,
Possidet inuentas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est, dat census honores,
Inde grauis iudex, inde seuerus eques.
Omnia possideant, illis campusq;, forumq;
Seruiat: hi pacem sæuaq; bella gerant:
Tantum ne nostros auidi lucrentur amores,
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc exæquet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat vt captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos, in me timet illa maritum:
Si dederim, tota cedet vterq; domo.
O si neglecti quisquam Deus vltor amantis,
Tam malè quæsitas puluere mutet opes.

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

Memnona si mater mater plorauit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata Deas:
Flebilis indignos Elegeia solue capillos:
Ah nimis ex vero nunc tibi numen erit.
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice demissis vt eat miserabilis alis,
Pectoraq;, infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lachrymas sparsi per colla capilli,
Oraq; singultu concutiente sonant.

Fratris in Aeneæ sic illum funere dicunt
Egressum * castris pulcher Iule tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
Quàm iuuenis rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, & diuûm cura vocamur,
Sunt etiam qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras iniicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in syluis idem pater abditus altis
Dicitur inuicta concinuisse lyra,
Aspice Mæoniden, à quo ceu fonte perenni
Vatum Pierijs ora rigantur aquis.
Hunc quoq; summa dies nigro summersit Auerno:
Effugiunt auidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
Tardaq; nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum sic Delia nomen habebit,
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nos sacra iuuant? quid nunc Aegyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cùm rapiant mala fata bonos (ignoscite fasso)
Sollicitor nullos esse putare Deos.
Viue pius, moriere tamen: cole sacra, colentem
Mors tamen à templis in caua busta trahet.
Carminibus confide bonis, iacet ecce Tibullus,
Vix manet è toto parua quod vrna capit.
Téne sacer vates flammæ rapuere rogales?
Pectoribus pasci nec timuere tuis?

* tectis

Aurea

Aurea sanctorum potuissent templa deorum
Vrere, quæ tantum sustinuere nefas.
Auertit vultus Erycis quæ possidet arces,
Sunt quoq; qui lachrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius quàm si Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hic certè manibus fugientis prosilit ocellos
Mater, & in cineres vltima dona * tulit.
Hîc soror in partem miseræ cum matre doloris,
Venit inornatas dilaniata comas.
Cumq; tuis sua iunxerunt Nemesisq;, priorq;
Oscula, nec solos destituêre rogos.
Delia discedens Feliciùs, inquit, amata
Sum tibi, vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid (ait) tibi sunt mea dãna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid nisi nomen & vmbra
Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
Obuius huic veniens hedera iuuenilia cinctus
Tempora cum Caluo docte Catulle tuo.
Tu quoq;, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atq; animæ prodige Galle tuæ.
His comes vmbra tua est, si qua est modò corporis vm-
Auxisti numeros culte Tibulle pios. (bra:
Ossa quieta precor tuta requiescite in vrna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

* dedit

ELEGIA IX.

Ad Cererem, conquerens quòd eius sacris cum amica concumbere non permittatur.

Annua

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri,
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te Dea munificam gentes vbicunq; loquuntur,
Nec minus humanis inuidet vlla bonis.
Antè nec hirsuti terrebant farra coloni,
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant:
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,
Falce coloratus subsecuitq; comas.
Prima iugis tauros supponere colla coëgit,
Et veterem curuo dente reuellit humum.
Hanc quisquam lachrymis lætari credat amantum?
Et benè tormentis secubituq; coli?
Nec tamen est, quamuis agros amet illa feraces
Rustica, nec *vacuum pectus amoris habet. * viduum
Cretes erunt testes, nec fingunt omnia Cretes,
Cretes nutrito terra superba Ioue.
Illic, sideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi, testis laudatur alumno,
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæa diua sub Ida,
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit: & vt teneræ flammam rapuere medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor: sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.

Cùm

Cùm benè iactati pulsarant arua ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum:
Seminaq; in latos ierant æqualiter agros.
Irrita decepti vota colentis erant.
Diua potens frugum syluis errabat in altis,
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno,
Omnia, quá tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Idæ,
Et ferus in sylua farra metebat aper.
Optauit Minos similes sibi legifer annos,
Optauit Cereris longus vt esset amor.
Quid tibi secubitus tristes Dea flaua fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cùm sit tibi nata reperta?
Regnaq; * quam Iuno sorte minora regat? * quæ
Fastadies Veneremq; vocat, cantusq;, merumq;,
Hæc decet ad Dominos munera ferre Deos.

ELEGIA X.

Ad amicam, à cuius amore discedere non potest.

MVlta diuq; tuli, vitijs patientia victa est:
Cæde fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui iam me, fugiq; catenas,
Et quæ non puduit ferre, tulisse pudet,
Vicimus, & domitum pedibus calcamus amorem,
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer & obdura: dolor hic tibi proderit olim:
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.

Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum dura ponere corpus humo?
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam seruus vt ante domum?
Vidi ego cum foribus lassus prodiret amator,
Inualidum referens emeritum q3 latus.
Hoc tamen est leuius, quàm quòd sum visus ab illo:
Eueniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spaciantis adhæsi
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas,
Caussa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ?
Et periuratos in mea damna Deos?
Quid iuuenum tacitos inter conuiuia nutus?
Verbaq3 compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps amensq3 cucurri,
Veni, & riualis non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duraui sæpe ferendis.
Quære alium pro me, qui velit ista pati.
Iam mea votiua puppis redimita corona
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere: non ego sum stultus, vt antè fui.
Luctantur, pectusq3 leue in contraria ducunt,
Hâc amor, hâc odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo:
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio. fugientem forma reducit:
Auersor morum crimina, corpus amo.

Sic

Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum,
Et videor voti nescius esse mei.
Aut si formosa fores minus, aut minus improba vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium. facies exorat amorem:
Me miserum, vitijs plus valet illa suis.
Parce per ô lecti socialia iura, per omnes
Qui dant fallendos se tibi sæpe Deos.
Perq3 tuam faciem magni mihi numinis instar,
Perq3 tuos oculos, qui rapuere meos,
Quicquid eris, mea semper eris. tu selige tantum
Me quoq3 velle velis, ánne coactus amem.
Lintea dem potius, ventisq3 ferentibus vtar,
Vt quanuis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Dolet amicã suam ita suis carminibus innotuisse, vt riuales multos sibi pararit.

Qvis fuit ille dies, quo tristia semper amanti,
Omina non albæ concinuistis aues?
Quódue putem sidus nostris occurrere votis?
Quósue deos in me bella mouere querar?
Quæ modò dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est, ingenio prostitit illa meo.
Et meritò, quid enim formæ præconia feci:
Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet, duce me perductus amator,
Ianua per nostras est adaperta manus.

An prosint dubium est, nocuerunt carmina certè,
Inuidiæ nostris illa fuere bonis.
Cùm Thebæ, cum Troia foret, cum Cæsaris acta,
Ingenium mouit sola Corinna meum.
*O vtinam aduersis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & inceptum destituisset opus.
Nec tamen vt testes mos est audire Poetas,
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusq; canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spacium Tityon porreximus ingens,
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis:
Ambiguæ captos virginis ore viros.
Aeolios Ithacis inclusimus vtribus Euros,
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus vrsum.
Concinit Odrysium Cecropis ales Itym.
Iuppiter aut in aues, aut se transformat in aurum,
Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaq; semina dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuisse boues?
Flere genis *auriga suis electra sorores?
Quæq; rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Auersumq; diem mensis furialibus Atrei,
Duraq; percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum,
Obligat historica nec sua verba fide.

*Aduersis vtinam

*electra tuas auriga

Et

Et mea debuerat falsò laudata videri
Fœmina, credulitas nunc mihi *vestra nocet.

*nostra

ELEGIA XII.

De Iunonis festo.

CVm mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis,
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant,
Et celebres ludos, indigenamq; bouem.
Grande moræ precium, ritus cognoscere, quanuis
Difficilis cluis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densa prænubilus arbore lucus,
Aspice, concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votiuaq; thura piorum,
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic vbi personuit solemni tibia cantu,
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niueæ populo plaudente iuuencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis.
Et vituli nondum metuenda fronte minaces,
Et minor ex humili victima porcus hara.
Duxq; gregis cornu per tempora dura recuruo:
Inuisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio syluis inuenta sub altis
Dicitur inceptam *destituisse fugam.
Nunc quoq; per pueros iaculis inceßitur inde
Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
Qua ventura Dea est, iuuenes, timidaq; puellæ
Præbuerant latas veste iacente vias.

*detinuisse

Virginei crines auro gemmáq; premuntur,
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita suppositò vertice sacra ferunt.
Ore fauent populi tunc, cum venit aurea pompa,
Ipsa sacerdotes subsequiturq; suas.
Argiua est pompæ facies: Agamemnone cæso,
Et scelus & patrias fugit Halesus opes.
Iamq; pererratis profugus terraq; mariq;
Mœnia felici condidit alta manu.
Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos,
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est, vt occultè peccet.

NOn ego ne pecces, cum sis formosa, recuso:
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam,
Sed tamen, vt tentes dissimulare, rogat.
Non peccat quæcunq; potest peccasse negare,
Solaq; deformem culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clam facias, facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti,
Oppositа populum submouet antè sera.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indicium q; tui?
Sit tibi mens melior, saltemq; imitare pudicas,
Teq; probam, quanuis non eris, esse putem.

Quæ

Quæ facis, hæc facito: tantum fecisse negato,
Nec pudeat coràm verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat, omnibus illum
Delicijs imple, sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris, lasciuia protinus omnis
Absit, & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis condatur lingua labellis,
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba iuuantia cessent:
Spondaq; lasciua mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum,
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi, sine nescius errem:
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties video mitti recipiq; tabellas?
Cur pressus prior est interiorq; torus?
Cur plus quàm somno turbatos esse capillos,
Collaq; conspicio dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos,
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior quoties peccasse fateris,
Perq; meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo, tunc odi frustra, quod amare necesse est,
Tuncego, sed tecum mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram, nec quæ celare parabis
Insequar, & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis.

Quæ benè visa mihi fuerint, benè visa negato:
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est:
Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm benè contingat verbis superare duobus,
Et si non caussa, iudice vince tuo.

ELEGIA XIIII.

Ad Venerem, quòd Elegis finem imponat.

QVære nouum vatem tenerorum mater amorum,
Traditur hæc elegis vltima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus,
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id est, vsq; à proauis vetus ordinis hæres,
Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Vergilio gaudet, Verona Catullo,
Peligna dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coëgerat arma,
Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atq; aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
*Mœnia, * quà campi iugera pauca tenent,* quæ
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam:
Quantula cunq; estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso grauiore Lyæus,
Pulsanda est magnis arena maior equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

FINIS.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS De Arte amandi, Liber I.

SI quis in hoc artem populo non nouit amandi,
Me legat, & docto carmine doctus amet.
Arte citæ veloq; rates, remoq; reguntur:
Arte leues currus, arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisq; erat aptus habenis:
Tiphys in Aemonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis, & apta regi.
*Phillyrides puerum * cithara præfecit Achillem,* * citharæ perfecit
*Atq; animos * molli contulit arte feros.* * placida
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro
Verberibus iussas præbuit ille manus.
Aeacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris:
Sauus uterq; puer, natus uterq; Dea.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,
Frænaq; magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor, quamuis mea vulneret arcu
Pectora, iactatas excutiatq; faces.
Quo me fixit amor, quo me violentius vsit,
Hoc melius facti vulneris vltor ero.

Non ego Phœbe datas à te mihi mentiar artes:
Nec nos aeriæ voce monemur auis.
Non mihi sunt visæ Clio, Cliusq; sorores,
Seruanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Vsus opus mouet hoc. Vati parete perito:
Vera canam: cœptis mater Amoris ades.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris:
Quæq; tegis medios instita longa pedes.
Nos Venerem tutam, concessaq; furta canemus,
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui noua nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placidam exorare puellam:
Tertius, vt longo tempore duret amor.
Hic modus, hac nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissa meta terenda rota.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis,
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit benè venator, cerui vbi retia tendat:
Scit benè, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Nouit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoq; materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit discе puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela iubebo:
Nec tibi, vt inuenias, longa terenda via est.
Andromeden Perseus nigris portauit ab Indis,
Raptaq; sic Phrygio Graia puella viro.

Tot

Tot tibi nanq; dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, vt dicas, quicquid in orbe fuit. (mos,
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Aequore quot pisces fronde teguntur aues.
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Aeneæ constat in vrbe sua.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis,
Ante oculos veniet vera puella tuos.
Siue petis iuuenem, iuuenes tibi mille placebunt:
Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te fortè iuuat sera & sapientior ætas,
Hoc quoq; (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modò Pompeia lentus spaciare sub vmbra,
Cùm Sol Herculei terga Leonis adit:
Aut vbi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore diues opus,
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus, auctoris Liuia nomen habet.
Quæq; parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto * barbarus ense pater. *stat feru}
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaq; Iudæo septima sacra viro.
Neu fuge * Nilugenæ Memphitica sacra iuuencæ: *Niliacæ
Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui.
Et fora conueniunt (quis credere posset) amori,
Flammaq; in arguto sæpe reperta foro est.
Subdita quæ Veneris facto de marmore templo est,
Appias expressis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore,
Quiq; alijs cauit, non cauet ille sibi.

Illo

Illo sæpe loco desunt sua verba diserto,
Resq; nouæ veniunt, caussaq; agenda suæ est.
Huc Venus è templis quæ sunt confinia, ridet:
Qui modò patronus, iam cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curuis venare theatris:
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic inuenies quod ames, quod ludere possis,
Quodq; semel tangas, quodq; tenere velis.
Vt redit itq; frequens longum formi caper agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum.
Aut vt apes saltusq; suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores & thyma summa volant:
Sic ruit in celebres cultissima fœmina ludos:
Copia iudicium sæpe morata meum est.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur vt ipsæ,
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cùm iuuit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neq; marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia, frondes
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.
Ingradibus sedit populus de cæspite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisq; notat sibi quisq; puellam
Quam velit, & tacito pectore multa mouet.
Dumq; rudem præbente modum tibicine Thusco,
Lydius æquatam ter pede pulsat humum.
In medio plausus (plausus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ signa petenda dedit.

Proti-

Protinus exiliunt, animum clamore fatentes,
Virginibus cupidas iniiciuntq; manus.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ,
Vtq; fugit visos agna nouella lupos:
Sic illæ timuere viros sine lege ruentes,
Constitit in nulla, qui fuit antè, color.
Nam timor vnus erat, facies non vna timoris.
Pars laniat crines, pars sine mente sedet.
Altera mœsta silet, frustra vocat altera matrem.
Hæc queritur, stupet hæc: hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ,
Et potuit multas ipse decere pudor.
Si qua repugnabat nimium, comitemq; negabat,
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atq; ita quid teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus scisti dare commoda solus:
Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo solennia more theatra
Nunc quoq; formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda Circus habet.
Nilopus est digitis, per quos arcana loquaris,
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus ad dominam nullo prohibente sedeto,
Iunge tuum lateri, quàm potes vsq; latus.
Et benè te cogit, si nolit, linea tangi.
Quæ tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socij sermonis origo,
Et moueant primos publica verba sonos.

Cuius

Cuius equi veniant, facito studiose requiras.
Nec mora, quisquis erit, cui fauet illa, faue.
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis,
Tu Veneri domine plaude fauente manu.
Vtq; fit, in gremium pului si fortè puella
Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit puluis, tamen excute nullum:
Qualibet officio cauſſa ſit apta tuo.
Pallia ſi terræ nimium demiſſa iacebunt,
Collige, & immunda ſedulus effer humo.
Protinus officij precium, patiente puella,
Contingent oculis crura videnda tuis.
Reſpice præterea, poſt vos quicunq; ſedebit,
Ne premat oppoſito mollia terga genu.
Parua leues capiunt animos: fuit vtile multis,
Puluinar facili compoſuiſſe manu.
Profuit & tenui ventos motuiſſe flabello,
Et caua ſub tenerum ſcamna dediſſe pedem.
Hos aditus Circusq; nouo præbebit amori,
Sparſaq; ſollicito triſtis arena foro.
Illa ſæpe puer Veneris pugnauit arena:
Et qui ſpectauit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangit q; manu, poſcit q; libellum,
Et quærit, poſito pignore, vincat vter:
Saucius ingemuit, telumq; volatile ſenſit,
Et pars ſpectati vulneris ipſe fuit.
Quid modò cum belli naualis imagine Cæſar,
Perſidas induxit, Cecropiasq; rates?
Nempe ab vtroq; mari iuuenes, ab vtroq; puella,
Venêre, atq; ingens orbis in vrbe fuit.

Quis

Quis non inuenit, turba quod amaret in illa?
Heu quam multos aduena torſit amor?
Ecce parat Cæſar domito quod defuit orbi,
Addere, nunc Oriens vltime noſter eris.
Parthe dabis pœnas: Craſſi gaudete ſepulti,
Signaq; barbaricas non benè paſſa manus.
Vltor adeſt, primisq; ducem profitetur in annis,
Bellaq; non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare Deorum:
Cæſaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleſte ſuis velocius annis,
Surgit, & ignauæ fert malè damna moræ.
Paruus erat, manibusq; ſuis Tirynthius angues
Preſſit, & in cunis iam Ioue dignus erat.
Nunc quoq; qui puer es, *tantus tum Bacche fuiſti, *quantus
Cùm timuit thyrſos India victa tuos.
Auſpicijs, *animisq; patris puer arma mouebis, *annisq;
Et vinces, *animus auſpicijsq; patris. *annis
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes,
Nunc iuuenum princeps, deinde future ſenum.
Cùm tibi ſint fratres, fratres vlciſcere læſos:
Cumq; pater tibi ſit, iura tuere patris.
Præbuit arma tibi genitor patriaq; tuusq;:
Hoſtis ab inuito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, ſceleratas ille ſagittas,
Stabit pro ſignis iuſq; piumq; tuis.
Vincuntur Parthi cauſſa, vincantur & armis:
Eoas Latio dux meus addat opes.
Manesq; pater, Cæſarq; pater, date numen eunti:
Eſt Deus è vobis alter, & alter erit.

Augu-

Auguror, en vinces, votiuaq; carmina reddam,
Ft magno nobis ore sonandus eris.
Consistes, aciemq; meis hortabere verbis:
O desint animis ne mea verba tuis.
Tergaq; Parthorum, Romanaq; pectora dicam,
Telaq; ab aduerso quæ iacit hostis equo.
Quid fugis, vt vincas? quid victos Parthe relinquis?
Parthe malum iam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum,
Quatuor in niueis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis,
Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
Spectabunt iuuenes læti, mistæq; puellæ,
Diffundetq; animos omnibus illa dies.
Atq; aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæue ferantur aquæ.
Omnia responde, nec tantum si qua rogabit:
Et quæ nescieris, vt benè nota refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tygris erit.
*Hos fac Armenios: hæc est Danaeia * Persis.* *proles
Vrbs in Achæmenijs vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces & erunt quæ nomina dicas,
Si poteris verè. si minus, apta tamen.
Dant etiam positu aditum conuiuia mensis.
Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positis, teneris abducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
Vinaq; cùm bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet, & capto stat grauis ille loco.

Ille

Ille quidem pennas velociter excutit vndas.
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciunt q; caloribus aptos,
Cura fugit multo diluiturq; mero.
Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit,
Tunc dolor & curæ, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo rarissima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illic sæpe animos iuuenum rapuere puellæ,
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hîc tu fallaci nimium ne crede lucernæ:
Iudicio formæ nox q; merum q; nocet.
Luce Deas, cœloq; Paris spectauit aperto,
Cùm dixit Veneri, Vincis vtranq; Venus.
Nocte latent mendæ, vitioq; ignoscitur omni,
Horaq; formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta murice lana,
Consule de facie corporibusq; diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos,
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias, prætextaq; littora velis,
Et, quæ de calido sulphure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc (vt fama est) vnda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaq; per gladios regna nocente manu.
Illa quòd est virgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
*Hactenus vnde legas quod ames, vbi retia * ponas,* *tendes
Præcipit imparibus vecta Thaleia modis.

Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes
Dicere præcipuè molior artis opus.
*dociles Quisquis vbiq; viri *faciles aduertite mentes,
*adeste Pollicitis q; fauens vulgus *adeste meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi: capies, tu modò tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis:
Fœmina quàm iuueni blandè tentata repugnet,
Hæc quoq; quam poteris credere nolle, volet.
Vtq; viro furtiua Venus, sic grata puellis:
Vir malè dissimulat, tectius illa cupit.
Conueniat maribus, ne quam nos antè rogemus,
Fœmina iam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro,
Fœmina Cornipedi semper adhinnit equo.
*Fortior *Parcior in nobis, nec tam furiosa libido est:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam? vetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter vlta nefas.
Myrrha patrem, sed non vt filia debet, amauit:
Et nunc obducto cortice pressa latet.
*arbore Illius lacrymis, quas *arbor fundit odora,
Vnguimur, & dominæ numina gutta tenet.
Fortè sub vmbrosis nemorosæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat.
*nigro Signatus tenui media inter cornua *virga,
Vna fuit labes, cætera lactis erant.
*Cydo Illum Gnosiades, *Sidoniades q; iuuencæ,
Optarunt tergo sustinuisse suo.

Pasi-

Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri,
Inuida formosas oderat illa boues.
Nota cano: non hoc, quæ centum sustinet vrbes,
Quanuis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa nouas frondes, & prata tenerrima tauro
Fertur in assueta subsecuisse manu.
It comes armentis, nec ituram cura moratur
Coniugis, & Minos à boue victus erat.
Quid tibi Pasiphaë pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo quod te negat esse iuuencam?
Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ.
Siue placet Minos, nullus quæratur adulter.
Siue virum mauis fallere, falle viro.
In nemus & saltus, thalamo regina relicto
Fertur, vt Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties vultu vaccam spectauit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet ista meo?
Aspice vt ante ipsum teneris exultat in herbis:
Nec dubito quin se stulta placere putet.
Dixit, & ingenti iamdudum de grege duci
Iussit, & immeritam sub iuga curua trahi:
Aut cadere ante aras, commentaq; sacra coëgit,
Et tenuit lætæ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placauit numina cæsis?
Atq; ait exta tenens, Ite, placete meo?
Et modò se fieri Europam, modò postulat Iò.
Altera quòd bos est, altera vecta boue.

Tt 2 Hanc

Hanc tamen impleuit vacca deceptus acerna
Dux gregis, & partu proditus auctor erat.
Creſſa Thyeſtæo ſi ſe abſtinuiſſet amore,
(Ah quantum eſt vni poſſe placere viro?)
Non medium rapuiſſet iter, curruq; retorto
Auroram verſis Phœbus adiſſet equis.
Filia purpureos Niſo furata capillos
Puppe cadens celſa, facta refertur auis.
Altera Scylla maris monſtrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos inguinibusq; canes.
Qui Martem terris, Neptunum effugit in vndis,
Coniugis Atrides victima dira fuit.
Cui non deſleta eſt Ephyræa flamma Creuſæ?
Et nece natorum ſanguinolenta parens?
Fleuit Amyntorides per inania lumina Phœnix,
Hippolytum rapidi diripuiſtis equi.
Quid fodis immeritis Phineu ſua lumina natis?
Pœna reuerſura eſt in caput iſta tuum.
Omnia fœminea ſunt iſta libidine mota:
Acrior eſt noſtra, plusq; furoris habet.
Ergo age ne dubita cunctas ſuperare puellas:
Vix erit è multis quæ neget vna tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen eſſe rogatæ
Vt iam fallaris, tuta repulſa tua eſt.
Sed cur fallaris, cùm ſit noua grata voluptas?
Et capiant animos plus aliena ſuis?
Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris,
Vicinumq; pecus grandius vber habet.
Sed prius ancillam captatæ noſſe puellæ,
Cura ſit: acceſſus molliet iſta tuos.

Proxi-

Proxima conſilijs dominæ ſit vt illa videto,
Néue parum tacitis conſcia fida iocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando,
(Quod petis, ex facili, ſi volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoq; tempora ſeruant)
(Quo facilis dominæ mens ſit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætiſſima rerum,
Vt ſeges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec ſunt aſtricta dolore,
Ipſa patent: blanda tum ſubit arte Venus.
Tunc cùm triſtis erat, defenſa eſt Ilios armis:
Militibus grauidum læta recepit equum.
Tum quoq; tentanda eſt, cum pellice læſa dolebit:
Tunc facies, opera ne ſit inulta tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos,
Inciter, & velo remigis addat opem.
Et ſecum tenui ſuſpirans murmure dicat,
Vt puto, non poteris, ipſa referre vicem.
Tunc de te narret, tunc perſuadentia verba
Addat, & inſano iuret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant, iræq; reſidant:
Vt fragilis glacies, interit ira mora.
Quæris, an hanc ipſam proſit violare miniſtram?
Talibus admiſſis alea grandis ineſt.
Hæc ad concubitum fit ſedula, tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat, illa ſibi.
Caſus in euentu eſt. licet hic indulgeat auſis,
Conſilium tamen eſt abſtinuiſſe meum.
Non ego per præceps & acuta cacumina vadam,
Nec iuuenum quiſquam me duce captus erit.

Si tamen illa tibi dum dat recipitq; tabellas,
Corpore, non tantum sedulitate placet:
Fac domina potiare prius, comes illa sequetur:
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc vnum moneo (si quid modò creditur arti)
Ne mea dicta rapax per mare ventus agat:
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cùm semel in partem criminis illa venit.
Non auis vtiliter viscatis effugit alis,
Non benè de laxis cassibus exit aper.
Sanctus arrepto piscis retinetur ab hamo,
Opprimet tentatam, nec nisi victor abi,
Tunc neq; te prodet communi noxia culpa,
Factaq; erunt dominæ, dictaq; nota tibi.
Sed benè celetur, benè si celabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arua
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus aruis,
Nec semper viridi concaua puppis aquæ.
Nec teneras tutum est semper captare puellas,
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Siue dies suberit natalis, siue kalendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat.
Siue erit ornatus, non vt fuit antè, sigillis,
Sed regum positas Circus habebit opes.
Differ opus, tunc tristis hiems, tunc Pleiades instant,
Tunc & in æquorea mergitur Hædus aqua.
Tunc benè definitur, tunc si quis creditur alto.
Vix tenuit laceræ naufragæ membra ratis.

Tunc

Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latijs sanguinolenta fuit.
Quaq; die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæstino septima festa viro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicæ,
Quaq; aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm benè vitaris, tamen auferet: inuenit artem
Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes:
Institor ad dominam veniet discinctus emacem,
Expediet merces teq; sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere vt videare, rogabit:
Oscula deinde dabit, deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos iurabit in annos:
Nunc opus esse sibi, nunc benè dicet emi,
Si non esse domi, quos des, caussabere nummos,
Littera poscetur, nec didicisse iuuat.
Quid quasi natali cùm poscit munera libo?
Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid cum mendaci damno mœstissima plorat,
Elapsusq; cauæ fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda sibi, data reddere nolunt.
Perdis, & in damno gratia nulla tuo est.
Non mihi, sacrilegas meretricum vt persequar artes,
Cum totidem linguis sint satis ora decem.
Cera vadum tentet rasis infusa tabellis:
Cera tuæ primùm conscia mentis erit.
Blanditias ferat illa tuas, imitataq; amantum
Verba: nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donauit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.

Promittas facito. quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdiderit q̃ nihil.
Et quod non dederis, semper videare daturus.
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor,
Et reuocat cupidas alea sæpe manus.
Hoc opus, hic labor est, primùm sine munere iungi,
Si dederit gratis, quæ dedit, vsq; dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploret q̃ animos, primaq; tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Insciaq; est verbis capta puella suis.
Discite bonas artes (moneo) Romana iuuentus,
Non tantum trepidos vt tueare reos.
Quàm populus, iudex q̃ grauis, lectus q̃ senatus:
Tam dabit eloquia victa puella manus.
Sed lateant vires, nec sis in fronte disertus,
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odij littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaq; verba,
Blanda tamen præsens vt videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectum q̃ remittet,
Lecturam spera, propositum q̃ tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuuenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.

Ferreus

Ferreus assiduo consumitur annulus vsu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.
Penelopen ipsam, perstes modò, tempore vinces:
Capta vides serò Pergama, capta tamen.
Legerit, & noli rescribere, cogere noli:
Tu modò blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros veniunt ista gradus q̃ suos.
Forsitan & primò veniet tibi littera tristis,
Quæ q̃ roget ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet. q̃ non rogat, optat vt instes:
Insequere, & voti postmodò compos eris.
Intereà siue illa toro resupina feratur,
Lecticam dominæ dissimulanter adi.
Neue aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spacioſa teretur
Porticus, hic socias tu quoq; iunge moras.
Et modò præcedas facito, modò terga sequaris,
Et modò festines, & modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot transire columnas
Sit pudor, & lateri continuasse latus.
Nec sine te curuo sedeat spectosa theatro.
Quod spectes humeris, afferet illa suis,
Illam respicias, illam mirere licebit.
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo nimio saltante puellæ:
Et faueas illi, quisquis agatur amans.

~~Cùm surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:~~
~~Arbitrio domina tempora perde tuo.~~
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos,
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista iube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygijs exululata modis.
~~Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus~~
~~Abstulit à nulla tempora comptus acu.~~
Hippolytũ Phædra, nec erat benè comptus, amauit,
Cur deæ siluis aptus Adonis erat.
~~Munditiæ placeant, fuscentur corpora campo.~~
~~Sit benè conueniens, & sine labe toga.~~
~~Linguá3 nec rigeat, careant rubigine dentes,~~
~~Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.~~
Nec malè deformet rigidos tonsura capillos,
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineant, & sint sine sordibus vngues,
Iná3 caua nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris,
Nec lædat nares virá3 paterá33 gregis.
Cætera lasciuæ faciant concede puellæ,
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat. hic quoq3 amantes
Adiuuat, & flammæ, qua calet ipse, fauet.
Gnosis in ignotis amens errabat arenis,
Quà breuis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtá3 erat è somno tunica velata recincta,
Nuda pedem, croceas irreligata comas.
Thesea crudelem surdas clamabat ad vndas,
Indigno teneras imbre rigante genas.

Clama-

Clamabat, flebatq3 simul, sed vtrunq3 decebat,
Nec facta est lachrymis turpior illa suis.
Iamq3 iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abijt, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait. sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitq3 nouissima verba,
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
Ecce leues Satyri præuia turba Dei.
Ebrius ecce senex pando Silenus asello
Vix sedet, & pressas continet arte iubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntq3, petuntq3,
Quadrupedem ferula dum malus vrget eques,
In caput aurito cecidit delapsus asello,
Clamarunt Satyri, Surgè age, surge pater.
Iam Deus in curru, quem summum texerat vuis,
Tigribus adiunctus aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiere puellæ:
Terq3 fugam petijt, terq3 retenta metu est.
Horruit, vt steriles, agitat quas ventus, aristæ,
Vt leuis in madida canna palude tremit.
Cui Deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum, Bacchi Gnosias vxor eris.
Munus habe cœlum, cœlo spectabere sidus,
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem:
Dixit, & è curru, ne tigres illa timeret,
Desilit, imposito cessit arena pede.
Implicitam q3 sinu (neq3 enim pugnare valebat)
Abstulit, vt facile est omnia posse Deo.

Pars

Pars Hymenæe canunt, pars * altera Euoe clamant: * euhye euhye
Si coëunt sacro nupta deus q3 toro.
Ergo vbi contigerint positi tibi munera Bacchi,
At q3 erit in socij fœmina parte tori.
Nycteliumq3 patrem, nocturnaq3 sacra precare,
Ne iubeant capiti vina nocere tuo.
Hîc tibi multa licet sermone latentia * tecto * ficto
Dicere, quæ dici sentiat illa sibi.
Blanditias q3 leues tenui perscribere vino,
Vt dominam in mensa se legat illa tuam.
At q3 oculos oculis spectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens vocem verbaq3 vultus habet.
~~Fac primus rapiat illius tacta labellis~~
~~Pocula: quaq3 bibit parte puella, bibas.~~
~~Et quemcunq3 cibum digitis libauerit illa,~~
~~Tu pete: dumq3 petes, sit tibi tacta manus.~~
Sint etiam tua vota, viro placuisse puellæ:
Vtilior votis factus amicus erit.
Huic, si fortè bibas, sortem concede priorem,
Huic detur capiti missa corona tuo.
Siue sit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Ne dubites illi verba secunda loqui.
~~Tuta frequensq3 via est, per amici fallere nomen:~~
~~Tuta frequens q3 licet sit via, crimen habet.~~
Inde propinator * nimirum multa propinet, * nimium quoq;
Et sibi mandatis plura * bibenda putet. * videnda
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi,
Officium præstent mens q3 pedes q3 suum.
Iurgia præcipuè vino stimulata cauето,
Et nimium faciles ad fera bella manus.

Occidit

Occidit Eurytion stultè data vina bibendo,
Aptior est dulci mensa merumq3 ioco.
~~Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:~~
~~Et quacunq3 potes dote placere, place,~~
~~Ebrietas vt vera nocet, sic ficta iuuabit:~~
~~Fac titubet blaso subdola lingua sono.~~
Et quicquid dices, faciésue proteruius æquo,
Creditur nimium caussa fuisse merum.
~~Et benè dic domino, benè, cum quo dormiet illa,~~
~~Sed male sit tacita mente precare viro.~~
At cùm discedet mensa conuiua * relicta, * remota
Ipsa tibi accessus turba locumq3 dabit.
~~Insere te turbæ, leuiterq3 admotus eunti,~~
~~Velle latus digitis, & pede tange pedem.~~ NB.
Colloquij iam tempus adest, fuge ruſtice longè
Hinc pudor: audacem fors q3 Venus q3 iuuant.
Non tua sub nostras veniet facundia leges,
Fac tantum cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandaq3 vulnera verbis,
Hic tibi quæratur qualibet arte fides.
* Nec credi labor est sibi quæq3 videtur amanda: * Non
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare,
Sæpe quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus este puellæ,
Fiet amor verus, qui modò fictus erat.
Blanditijs animum furtim deprendere * fas est, * nunc sit,
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.
~~Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,~~
~~Et teretes digitos, exiguumq3 pedem.~~

Dele-

Delectant etiam castas præconia formæ,
Virginibus curæ, gratáq; forma sua est.
Nam cur in Phrygijs Iunonem & Palladas silua
Nunc quoq; iudicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit auis Iunonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus,
Depexæq; iubæ, plausáq; colla iuuant.
Nec tamen ideò promitte: trahunt promissa puellas.
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Iuppiter ex alto periuria ridet amantum,
Et iubet Aeolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falsò iurare solebat
Iuppiter: exemplo nunc fauet ille suo.
Expedit esse Deos: & vt expedit, esse putemus,
Dentur in antiquos thura merumq; focos.
Nec secura quies illos, similisq; sopori
Detinet: innocui viuite, numen adest.
Reddite depositum, pietas sua fœdera seruet,
Fraus absit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impunè puellas,
Hac minus est vna fraude pudenda fides.
Fallite fallentes, ex magna parte profanum
Sunt genus. in laqueos quos posuere, cadant.
Dicitur Aegyptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus. atq; annos sicca fuisse nouem.
Cùm Thrasius Busirin adit, monstratq; piari
Hospitis effuso sanguine posse Iouem.
Illi Busiris, fies Iouis hostia primus,
Inquit, & Aegypto tu dabis hospes aquam.

Et

Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix imbuit auctor opus.
Iustus vterq; fuit: neq; enim lex iustior vlla est,
Quàm necis artifices arte perire sua.
Ergo vt periuras meritò periuria fallant,
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lachrymæ prosunt, lachrymis adamanta mouebis:
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lachrymæ (neq; enim veniunt in tempore semper)
Deficiunt, vda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen.
Pugnabit primò fortaßis, & improbe dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris malè rapta labellis,
Neue queri possit dura fuisse, caue.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit,
Hæc quoq; quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula voto?
Hei mihi, rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appellent, grata est vis ista puellis:
Quod iuuat, inuitæ sæpe dediße volunt.
Quæcunq; est Veneris subita violata rapina,
Gaudet, & improbitas muneris instar habet.
At quæ cùm posset cogi, non tacta receßit,
Cum simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe, vis est illata sorori,
Et gratus raptis raptor vterq; fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Aemonio victa puella viro.

Iam

Iam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle sub Idæo vincere digna Venus.
Iam rursus ad Priamum diuerso venerat orbe,
Gratáq; in Iliacis mœnibus vxor erat.
Iurabant omnes in læsi verba mariti,
Nam dolor vnius publica causſa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisſet Achilles,
Veſte virum longa dissimulatus erat.
Quid facis Aeacide? non sunt tua munera lana,
Tu titulos alia Palladis arte pete.
Quid tibi cum galeis? clypeo manus apta ferendo,
Pensa quid in dextra, qua cadat Hector, habes?
Reïjce succinctos operoso stamine fusos,
Quaſſanda est ista Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem,
Hæc illum stupro comperit esſe virum.
Viribus illa quidem victa est (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, mane, dixit cùm iam properaret Achilles,
Fortia nam posita sumpserat arma colo.
Vis vbi nunc illa est? quid blanda voce moraris
Auctorem stupri Deidameia tui?
Scilicet vt pudor est, quondam cœpisſe priorem,
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ab nimia est propriæ iuueni fiducia formæ,
Expectet si quis dum prior illa roget.
Vir prior accedat, vir verba precantia dicat,
Excipiet blandas *molliter illa preces. * comiter
Vt potiare, rogat. tantum cupit illa rogari.
Da causſam voti principiumq; tui.

Iuppi-

Iuppiter ad veteres supplex heroidas ibat,
Corripuit magnum nulla puella Iouem.
Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
Senseris, incœpto parce, referq; pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odere quod instat:
Lenius instando tædia tolle tui.
~~Nec spes est Veneris semper profitenda roganti,~~
~~Intret amicitiæ nomine tectus amor.~~
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris vnda
Debet & à radijs sideris esſe niger:
Turpis & agricolæ, qui vomere semper adunco,
Et grauibus rastris sub Ioue versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida si fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans, color est hic aptus amanti,
Hoc decet, hoc multi non valuisſe putant.
Pallidus in Lyricen siluis errabat Orion,
Pallidus in lenta Naiade Daphnis erat.
Arguat & macies *vultum, nec turpe putaris * animum
Pileolum nitidis imposuisſe comis.
Attenuant iuuenum vigilatæ corpora noctes,
Curaq;, & *immenso qui fit amore, dolor. *in magno
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto,
Vt qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar? an moueam mixtum fas esſe nefasq;?
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi non tutum est, quod ames, laudare sodali:
Cùm tibi laudanti credidit, ille subit.

 At non

At non Actorides lectum temerauit Achillis,
Quantum ad Pirithoum Phædra pudica fuit.
Hermione Pylades, * quo Pallada Phœbus amauit, * qua
Quodq; tibi geminus Tyndari Castor, erat.
Si quis idem sperat, laturas poma myricas,
Speret, & è medio flumine mella petat.
Nil nisi turpe iuuat. curæ est sua cuiq; voluptas:
Hæc quoq; ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti,
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum, fratremq; caue, fidumq; sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram, sed sunt diuersa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia, vitibus illa
Conuenit, hæc oleis, hîc benè farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ,
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vtq; leuis Proteus modò se tenuabat in undas,
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.
Hi iaculo pisces, illi capiuntur ab hamis,
Hos caua contento retia fune trahunt.
Nec tibi conueniet cunctos modus vnus ad annos,
Longius insidias curua videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansue pudenti,
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, vt quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta laboris,
Hîc teneat nostras anchora iacta rates.

P. OVI.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS De arte amandi Liber II.

Dicite Iò Pæan, & Iò bis dicite Pæan,
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma,
Præferor Ascræo Mæonioq; seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas iuuenis? medijs tua pinus in vndis
Nauigat, & longè, quem peto, portus abest.
Non satis inuenisse tibi est me vate puellam,
Arte mea capta est, arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic, hîc erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, puer & Cytherea fauete,
Nunc Erato. nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere, tam vasto peruagus orbe puer.
Et leuis est, & habet geminas, quibus euolet, alas,
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos,
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus vt clausit conceptum crimine matris
Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

Sit modus exilio dixit, iustißime Minos,
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis,
Viuere non potui, da mihi posse mori:
Da reditum puero, senis est si gratia vilis.
Si non vis puero parcere, parce seni.
Dixerat hæc, sed & hæc, & multa plura licebat
Dicere, at egressus non dabat ille viro.
Quod simul ac sensit, nunc nunc ô Dædale, dixit,
Materiam qua fis ingeniosus, habes.
Posidet & terras, & posidet æquora Minos,
Nec tellus nostræ, nec patet vnda fugæ.
Restat iter cœli, cœlo tentabimus ire,
Da veniam cœpto Iuppiter * alme meo. * alte
Non ego sidereas affecto tangere sedes.
Quæ fugiam dominum nulla nisi ista via est.
Per Styga detur iter, Stygias transibimus vndas.
Sunt mihi naturæ iura nouanda meæ.
Ingenium mala sæpe mouent. quis crederet vnquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas,
Et leue per lini vincula nectit opus.
Imá3 pars ceris astringitur igne solutis,
Finitus á3 nouæ iam labor artis erat,
Tractabat ceram á3 puer, pennas á3 renidens,
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, his, inquit, patria est adeunda carinis,
Hac nobis Minos effugiendus ope est.
Aera non potuit Minos, alia omnia clausit.
Quà licet, inuentis aëra rumpe meis.

Sed

Sed tibi non virgo Tegeæa, comes á3 Bootes,
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis, ego præuius ibo:
Sit tibi cura sequi, me duce tutus eris.
Nam siue æthereas vicino sole per auras
Ibimus, impatiens cera caloris erit.
Siue humiles propriore freto iactabimus alas,
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter vtrumq3 vola, ventos quoq3 nate caueto:
Quá3 ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstrat á3 moueri,
Erudit infirmas vt sua mater aues.
Inde suis factas humeris accommodat alas,
Per á3 nouum timidus corpora librat iter.
Iam á3 volaturus paruo dedit oscula nato:
Nec patriæ lachrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et mouet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus, & cursus sustinet vsq3 suos.
Iam á3 nouum delectat iter, positó3 timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Vidit, & inceptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læua fuerat, Naxos á3 relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebinthos erat, fyluis á3 vmbrosa * Calydne, * Pachyne
Cinctaá3 piscosis Astypalæa vadis.
Cùm puer incautus nimium temerarius annis,
Altius egit iter, deseruit á3 patrem.

Vincla labant, & cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cælo,
Nox oculis pauido venit obortа metu.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat, nec quo sustineatur, habet.
Decidit: atq; cadens, pater ô pater auferor, inquit,
Clauserunt virides ora liquentis aquæ.
At pater infœlix, non iam pater, Icare clamat,
Icare clamat, vbi es? quóue sub axe volas?
Icare clamabat, pennas aspexit in vndis:
Ossa tegit tellus, æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas,
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Aemonias si quis decurrit ad artes,
Datá; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat amor, Medeides herbæ,
Mixtáq; cum magicis Marsa venena sonis.
Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Vlyssem,
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis,
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.
Sit procul omne nefas: vt ametis, amabilis esto:
Quod tibi non facies, solúue forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadumq; tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenij dotes corporis adde bonis.
Forma bonũ fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & spacio carpitur illa suo.

Nec

Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam venient cani formose capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam molire animum qui duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigioq; aptas esse negauit aquas.
Hæc Troiæ casus iterumq; iterumq; rogabat,
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant, illic quoq; pulchra Calypso
Exigit Odrysij facta cruenta ducis.
Ille leui virga (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus,
Hîc (inquit) Troia est (muros in littore fecit)
Hîc tibi sit Simois, hæc mea castra puta.
Campus erat (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Aemonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonij fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reuersus equis.
Pluraq; pingebat, subitus cum Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro?
Perdiderint vndæ nomina quanta, vides.
Ergo age fallaci timidè confide figuræ,
Quisquis es, atq; aliquid corpore pluris habe.

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
Asperitas odium sæuaq́ bella mouet.
Odimus accipitrem, quia viuit semper in armis,
Et pauidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidijs hominum, quia mitis hirundo est:
Quasq́ colat turres Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæq́ viros, nuptasq́ mariti,
Inq́ vicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet vxores, dos est vxoria lites,
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis iussu lectum veniſtis in vnum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
NB Blanditias molles, aures q́ iuuantia verba
Affer, vt aduentu læta sit ipsa tuo.
Non ego diuitibus venio præceptor amandi:
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium qui cùm libet, Accipe, dicit:
Cedimus, inuentis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum, quia pauper amaui:
Cùm dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper:
Multaq́ diuitibus non patienda ferat.
Me memini iratum dominæ turbasse capillos,
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies.
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse: sed ipsa
Dixerat, & precio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.

Prælia

Prælia cum Parthis, cum culta pax sit amica,
Et iocus, & cauſſas quicquid amoris habet,
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica,
Perfer, & obdura, postmodò mitis erit.
Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:
Franges, si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis
Flumina, si contrà quàm rapit vnda, nates.
Obsequium tigres q́ domat, tumidosq́ leones,
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus *immitia facta puellæ *nec mitia
Flesse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit iusso fallentia retia collo,
Sæpe fera toruos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere syluas,
Nec iubeo collo retia ferre tuo.
Corpora nec missis iubeo præbere sagittis,
Artis erunt cautæ mollia iussa meæ.
Cede repugnanti, cedendo victor abibis:
Eac modò quas partes illa iubebit, agas.
Arguet, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flerit, flere memento.
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numeros q́ manu iactabit eburnos,
Tu malè iactato, tu benè iacta dato.

 Seu

Seu iacies talos, victam ne pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Siue latrocinij sub imagine calculus ibit,
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
* tuis Ipse tene distincta * suis vmbracula virgis,
Ipse face in turba, quà venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto,
Et tenero soleam deme vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quanuis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quanuis sit turpe, placebit)
Ingenua specula sustinuisse manu.
Ille fatigatæ vincendo monstra nouercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc, & dubita ferre quod ipse tulit.
Iussus adesse foro, iussa maturius hora
Fac semper venias, nec nisi serus abi.
Occurras aliquò tibi dixerit, omnia differ,
Curre, nec incœptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit,
Tunc quoq; pro seruo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet veniat (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec graue te tempus, sitiensúe canicula tardet,
Nec via per iactas candida facta niues.
NB Militiæ species amor est: discedite segnes,
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.

Nox,

Nox, & hyems, longæq; viæ, sæuiq; * labores * dolores
Mollibus his castris, & * dolor omnis abest. * labor
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum,
Frigidus in nuda sæpe iacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pauisse per æstus
Fertur, & in parua delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitum q; negabitur ire,
Atq; erit opposita ianua fulta sera:
At tu per præceps tecto delabere aperto,
Det quoq; furtiuas alta fenestra vias.
Læta erit, vt caussam tibi se sciet esse pericli,
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella:
Tranabas, animum nosset vt illa tuum.
Nec pudor ancillas, vt quæq; erit ordine prima,
Nec tibi sit seruos demeruisse pudor.
Nomine quenq; suo (nulla est iactura) saluta, * manus
Iunge tuas humiles ambitiose * preces.
Sed tamen & seruo (leuis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parua tuæ.
Porrige & ancillæ, quæ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam. sit semper in illa
Ianitor, & thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo precioso munere dones,
Parua sed è paruis callidus apta dato.
Dum bene diues ager, dum rami pondere nutant,
Afferat in calatho rustica dona puer.

Rure

Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa,
Illa tibi in ſacra ſint licet empta via.
Afferat aut uuas, aut quas Amaryllis amabat,
Et nunc caſtaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdoq́, licet, miſſáq́ corona,
Te memorem dominæ teſtificere tuæ.
Turpiter his emitur ſpes mortis, & orba ſenectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent.
Quid tibi præcipiam teneros quoq́ mittere verſus?
Hei mihi non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur, ſed munera magna petuntur,
Dum modò ſit diues, barbarus, ille placet.
Aurea ſunt verè nunc ſecula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Ipſe licet venias Muſis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ rariſſima turba puellæ,
*ſed tamē Altera non doctæ * turba, ſed eſſe volunt.
Vtraq́ laudetur per carmina, carmina lector
Commendet dulci qualiacunq́ ſono.
His ergo, atq́ illis, vigilatum carmen in ipſas,
Forſitan exigui muneris inſtar erit.
At, quod eris per te facturus, & vtile credis,
Id tua te facito ſemper amica roget.
Libertas alicui fuerit promiſſa tuorum,
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam ſeruo, ſi vincula ſæua remittis,
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua ſit, titulus donetur amicæ:
Perde nihil: partes illa petentis agat.

Sed

Sed tu, cuicunq́ eſt retinendæ cura puellæ,
Attonitum forma fac putet eſſe ſua.
Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus:
Siue erit in Cois, Coa decere puta.
Aurata eſt, ipſo tibi ſit precioſior auro:
Gauſapa ſi ſumit, gauſapa ſumpta proba.
Aſtiterit tunicata: moues incendia, clama,
Sed timida caueat frigora voce roga.
Compoſitum diſcrimen erit, diſcrimina lauda:
Torſerit igne comam, torte capille places.
Brachia ſaltantis, vocem mirare canentis.
Et cùm deſierit, verba querentis habe.
Ipſos concubitus, ipſum venerere licebit,
Quod iuuet * & quædam gaudia, vocis habe. * querula gaudia vo ce notes.
Si fuerit torua violentior ipſa Meduſa,
Fiet amatori lenis & æqua ſuo.
Tantum ne pateas verbis ſimulator in illis
Effice, nec vultu deſtrue verba tuo.
Si latet, ars prodeſt: affert deprenſa pudorem,
Atq́ admit merito tempus in omne fidem.
Sæpe ſub Autumnum, cùm formoſiſſimus annus,
Plenaq́ purpureo ſubrubet vua mero,
Cū modò frigoribus premimur, modò ſoluimur æſtu,
Aere non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat. ſed ſi malè firma cubabit,
Et vicium cœli ſenſerit ægra ſui.
Tunc amor, & pietas tua ſit manifeſta puellæ,
Tunc ſere, quæ plena poſtmodò falce metas,
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi,
Perq́ tuas fiant, quæ ſinit illa manus.

Et

Et videat flentem, nec tædeat oscula ferre,
Et sicco lachrymas combibat ore tuas.
Multa voue, sed cuncta palàm, quoties q̃ licebit,
Quæ referas illi somnia læta vide.
Et veniat, quæ lustret anus lectum q̃, locum q̃,
Præferat & tremula sulfur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ,
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officijs odium quæratur ab ægra,
Sit tuus in blanda sedulitate modus.
Neúe cibos præbe, nec amari pocula succi
Porrige. riualis misceat illa tuus.
Sed non quo dederas à littore carbasa, vento
Vtendum, medio cum potiare freto.
Dum nouus errat amor, vires sibi colligit vsu,
Si benè nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quaq̃ venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat, nihil assuetudine maius,
Quam tu dum cupias, tædia nulla fuge.
Te semper videat, tibi semper præbeat aures,
Exhibeat vultus noxq̃ diesq̃ tuos.
Cùm tibi maior erit fiducia posse requiri,
Tunc procul absenti cura futurus eris.
Da requiem: requietus ager benè credita reddit,
Terraq̃ cœlestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon præsens moderantius vsit,
Exarsit velis acrius illa datis.

Pene-

Penelopen absens solers torquebat Vlysses,
Phylacides aberat Laodamia tuus.
Sed mora tuta breuis: lentescunt tempore curæ,
Vanescitq̃ absens, & nouus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic Menelaë fuit? tu solus abibas,
Iisdem sub tectis hospes & vxor erant.
Accipitri timidas credis furiose columbas,
Plenum montano credis ouile lupo.
Nil Helene peccat, nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempusq̃ locumq̃:
Quo, nisi consilio est vsa puella tuo?
Quid faciat? vir abest, & adest non rusticus hospes,
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides, Helenen ego crimine soluo,
Vsa est humani commoditate viri.
Sed neq̃ fuluus aper media tam sæuus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Nec lea cum catulis lactentibus vbera præbet,
Nec breuis ignaro vipera læsa pede.
Fœmina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet, & in vultu, pignora mentis habet.
In ferrum flammasq̃ ruit, positoq̃ decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta Dei.
Coniugis admissum, violataq̃ iura mariti,
Barbara per natos Phasias vlta suos.
Altera dira parens hæc est quam cernis, hirundo,
Aspice, signatum sanguine pectus habet.

Hoc

Hoc benè compoſitos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina ſunt cautis iſta timenda viris.
Nec mea vos vni donat cenſura puellæ,
Dij melius: vix hoc nupta tenere poteſt.
Ludite, ſed furto celetur culpa modeſto:
Gloria peccati nulla petenda tui eſt.
Nec dederis munus, cognoſce quod altera poſſit:
Et ſint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et ne te capiat latebris ſibi fœmina notis,
* omnis Non vno eſt * ſemper conuenienda loco.
Et quoties ſcribis, totas prius ipſe tabellas
Inſpice. plus multæ, quàm ſibi miſſa, legunt.
Læſa Venus iuſta arma mouet, telumq́ remittit,
Et modò quod queſta eſt, ipſe querare facit.
Dum fuit Atrides vna contentus, & illa
Caſta fuit, vitio eſt improba facta viri.
Audierat laurumq́ manu, vittasq́ ferentem
Pro nata Chryſen non valuiſſe ſua.
Audierat Lyrneſi tuos abducta dolores,
Bellaq́ per turpes longius iſſe moras.
Nec tantum audierat, Priameida viderat ipſa,
Victor erat prædæ præda pudenda ſuæ.
Inde Thyeſtiaden animo thalamoq́ recepit,
Et malè peccantem Tyndaris vlta virum eſt.
Quæ benè celaris ſi quà tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen vſq́ nega.
Tu neq́ ſubiectus, ſolito neq́ blandior eſto,
Hæc animi multum ſigna nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo, pax omnis in illo eſt,
Concubitu prior eſt inficianda Venus.

Sunt

Sunt qui præcipiant herbas * Saturea nocentes * Satyres
Sumere: iudicijs iſta venena meis.
Aut piper vrticæ mordacis ſemine miſcent,
Tritaq́ in annoſo flaua pyretra mero.
Sed Dea non patitur ſic ad ſua munera cogi.
Colle ſub vmbroſo quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoë qui mittitur vrbe Pelaſga
Bulbus, & ex horto quæ venit herba ſalax,
Ouaq́ ſumantur * nec non humentia mella, * ſumãtur
Quasq́ tulit ſolio pinus acuta nuces. Hymettia
Docta quid ad magicas Erato diuerteris artes?
Interior curru meta * tenenda meo eſt. * terenda
Qui modò celabas monitu tua crimina noſtro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec leuitas mea culpanda eſt, nec ſemper eodem
Impoſitos vento panda carina vehit.
Nam modò Threicio Borea, modò currimus Euro,
Sæpe tument Zephyro lintea, ſæpe Noto.
Aſpice vt in curru modò det fluitantia rector
Lora, modò admiſſos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia ſeruit,
Et ſi nulla ſubeſt æmula, languet amor.
~~Luxuriant animi rebus plerunq́ ſecundis:~~
~~Nec facilè eſt æqua commoda mente pati.~~
Vt leuis abſumptis paulatim viribus ignis
Ipſe latet, ſummo candet in igne cinis.
~~Sed tamen extinctas admoto ſulphure flammas~~
Inuenit, & lumen quod fuit antè, redit.
Sic vbi pigra ſitu ſecuraq́ pectora torpent,
~~Acribus eſt ſtimulis eliciendus amor.~~

Fac timeat de te, tepidamq; recalfacementem,
Palleat indicio criminis illa tui.
~~O quantum, & quoties numero comprendere nō est~~
~~Felicem, de quo læsa puella dolet.~~
Quæ, simul inuitas crimen peruenit ad aures,
Excidit, & miseræ vox q; color q; fugit.
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat vngue genas.
Quem videat lachrymās, quem toruis spectet ocellis,
Quo sine non posſit viuere, posſe velit.
Si spacium quæras breue sit, quo læsa queratur,
Ne vires lenta colligat ira mora.
Candida iamdudum cingantur colla lacertis,
In q; tuo flens est accipienda sinu.
NB {~~Oscula da flenti, Veneris da gaudia flenti:~~
~~Pax erit, hoc vno soluitur ira modo.~~
~~Cùm benè seuierit, cùm cert a videbitur hostis,~~
~~Tunc pete concubitus fœdera: mitis erit.~~
Illic depositos habitat concordia telus:
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modò pugnarunt, iungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias verba q; murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Vna q; erat facies, sidera, terra fretum. (est
Mox cœlum impositū est terris, humus æquore cinctæ
In q; suas partes cessit inane Chaos.
Sylua feras, * aër volucres accepit habendas,
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris,
His q; merę vires, & rude corpus erat.

* cepit volucres agitabilis aër

Sylua domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes,
Iam q; diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur molliſſe voluptas,
Conſtiterant vno fœmina vir q; toro.
Quid facerent, ipſi nullo didicere magiſtro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet quod amet: cum quo sua gaudia iungat,
Inuenit in media fœmina piſcis aqua.
Cerua parem sequitur, serpens serpente tenetur,
Hæret adulterio cum c ane nexa canis.
Læta salitur ouis, tauro quoq; læta iuuenca est,
Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spacio q; remotæ,
Per loca diuiduos amne sequuntur equos.
Ergo agè, & iratæ medicamina fortia præbe.
Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
His, vbi peccaris, reſtituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subitò manifeſtus Apollo
Mouit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus, sacris inducta capillis
Laurus erat, vates ille videndus adest.
Is mihi, laſciui, dixit, præceptor amoris,
Duc agè diſcipulos ad mea templa tuos.
Est vbi diuersum fama celebrata per orbem
Littora, cognoſci quæ sibi quen q; iubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit,
Atq; opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.

Qui sermone placet, taciturna silentia vitet.
Qui canit, arte canat: qui bibit, arte bibat.
Sed neq; declament medio sermone diserti,
Nec sua vesanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus, Phœbo parête monenti:
Certa Dei sacro est huius in ore fides.
Ad propiora vocor: quisquis sapienter amabit
Vincet, & è nostra, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt,
Nec semper dubias adiuuat aura rates.
Quod iuuat, exiguũ est: plus est quod lædit amantes:
Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte,
Perfer, & * immunda ponito corpus humo. * in nuda ponere
Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet, quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ * precibus blandire puellæ, * supplex
Et capiti demptas * limine pone rosas. * in foro
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis:
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est, quare tibi possit amica
Dicere, non omni tempore sensus * abest. * obest
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.

Quid

Quid moror in paruis? animus in maioribus instat,
Magna canam, toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur, sed nulla, nisi ardua * vincunt, * virtus
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Riualem patienter habe, victoria tecum
Stabit, eris magni victor in arce Iouis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Palasgas
Dicere: nil istis ars mea maius habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde libet, veniat: quoq; libebit, eat.
Hæc in legitima præstant vxore mariti,
Cùm tener ad partes tu quoq; somne venis.
Hæc ego confiteor non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Méne palàm nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar, nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus, oscula questus
Sum data. barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi: doctior ille est
Quô veniunt alij conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit, sine furta tegantur,
Nec fugiat victo * falsus ab ore pudor. * fassus
Quo magis ô iuuenes deprendere parcite vestras:
Peccent, peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis: vbi par fortuna duorum est,
In caussam damni perstat vterq; sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.

Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior vlla est)
Rustica Gradiuo difficiliúq; fuit.
Ah quoties lasciua pedes risisse, mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus.
Marte palàm simul est Vulcanum imitata, decebat,
Multaq; cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primò celare solebant,
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano coniugis acta suæ.
Quam mala Sol exempla moues, pete munus ab ipsa,
Et tibi, si taceas, quod dare posit, habet.
*supraq; Mulciber obscuros lectum circaq; *superq;,
Disponit laqueos, lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon, veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis: nudus vterq; iacent.
Conuocat ille Deos, præbent spectacula capti:
Vix lacrymas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non deniq; possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hìc aliquis ridens, in me fortissime Mauors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiua resoluit
Corpora: Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane, quod antè tegebant,
Liberius faciunt, & pudor omis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris,
Teq; ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hoc vetui: vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.

Nec

Nec vos riuali laqueos disponite, nec vos
Excipite arcana verba notata manu.
Ista viri capient, si iam captanda *putabunt, *proba-bunt
Quos faciet iustos ignis & vnda viros.
En iterum testor, nihil hìc, nisi lege remissum
Luditur: in nostris insita nulla iocis.
Quis Cereris ritus audet vulgare profanus?
Magnaq; Threicia sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
At contrà grauis est culpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quòd frustra captatis arbore pomis,
Tantalus in media garrulus aret aqua:
Præcipuè Cytherea iubet sua sacra taceri:
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec caua vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in vsu, *Sic tamẽ
*Sed sic inter nos vt latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur læua semireducta manu.
In medio passimq; coit pecus: hoc quoq; viso
Auertit vultus sæpe puella suos.
Conueniunt thalami furtis & ianua nostris,
Parsq; sub iniecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, aut quiddam nubis opacæ
Quærimus, est aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cum solem nondũ prohibebat & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibumq; dabat.
In nemore at q; antris, non sub Ioue iuncta voluptas.
Tanta rudi populo cura pudoris erat.

At nunc nocturnis titulos imponimus actis,
Atq; emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, vbi quæq; puella est?
Cuilibet vt dicas, Hæc quoq; nostra fuit?
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis?
Vt quamq; attigerit, fabula turpis eris?
*Parua queror: fingunt *quædam, quæ vera negarent:* *quidam
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpore si nequeunt, quod possunt, nomine tangunt,
Famaq; non facto crimine crimen habet.
I nunc, claude fores custos odiose puellæ,
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, vbi nominis extat adulter?
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parcè profitemur amores,
Tectaq; sint solida mystica furta fide.
Parcite præterea vitia exprobrare puellis,
Vtile quæ multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromedæ color est obiectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spacioſior æquo,
Vnus qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, assuesce, feres benè. multa vetustas
Lenit, at incipiens omnia sentit amor.
Dum nouus in viridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum, quælibet aura, cadet.
Mox etiam ventis spacio durata resistit,
Firmaq; adoptiuas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omneis de corpore mendas,
Quodq; fuit vitium, desinit esse mora.

Ferre

Ferre nouæ nares taurorum terga recusant,
Assiduè domitas tempore fallit odor.
Nomimbus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis: si flaua, Myneruæ:
*Sit gracilis, macie quæ malè *visa sua est.* *viua
Dic agilem, quæcunq; breuis: quæ turgida plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
*Consule, quæ rigidus *munera censor habet.* *munia
Præcipuè si flore caret, meliusq; peractum est
Tempus, & albentes iam ligat illa comas.
Vtilis ô iuuenes, aut hæc, aut serior ætas:
Iste feret segetes, iste serendus ager.
Dum vires anniq; sinunt, tolerate labores:
Iam veniet tacito curua senecta pede.
Aut mare nauigijs, aut vomere scindite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus.
Aut latus & vires, operamq; afferte puellis:
Hæc quoq; militia est, hæc quoq; facit opes.
Adde quod est illis operum prudentia maior,
Solus & artifices qui facit, vsus adest.
Illæ munditijs annorum damna rependunt,
Et faciunt cura, ne videantur anus.
Vtq; velis, Venerem iungunt per mille figuras,
Inuênit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas
Quod iuuat, ex æquo fœmina virq; ferunt.
Odi concubitus, qui non vtrinq; resoluunt,
Hoc est cur pueri tangar amore minus.

Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse,
Siccaq; de lana cogitat ipsa sua.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi
Me voces audire iuuat sua gaudia fassas,
Vtq; morer, me me, sustineamq; roget.
Aspiciam dominæ victos amantis ocellos,
Langueat, & tangi se vetat illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura iuuentæ,
Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properat, noua musta bibant: mihi fundat auitũ
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis:
Et lædunt nudos prata nouella pedes.
Scilicet Hermionem Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quàm sua mater erat?
*At * Ad Venerem quicunq; voles attingere seram,
Si modò duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur,
Nec manus in lecto læua iacebit iners.
Inuenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula tingit amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector,
Non solum bellis vtilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles.
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Brisei sinebas,
Imbuta Phrygia quæ nece semper erant.

An

An fuit hoc ipsum, quod te lasciua iuuaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas,
Sed sensim tarda perficienda mora.
Cùm loca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet,
Non obstet tangas quo minus illa pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt Sol in liquida sæpe refulget aqua.
Accedant questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus aptaq; verba ioco.
Sed neq; tu dominam velis maioribus vsus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul, tunc plena voluptas, At.
Cùm pariter victi fœmina virq; iacent.
Hic tibi seruandus tenor est, cùm libera dantur
Ocia, furtiuum nec timor vrget opus.
Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Vtile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi, palmam date grata iuuentus,
Sertaq; odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi
Aeacides dextra, pectore Nestor erat:
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri, mihi dicite laudes,
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis, dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, vicit vt ille, datis.
Sed quicunq; meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spolijs: Naso magister erat.

Ecce

Ecce rogant teneræ, ſibi dem præcepta, puellæ:
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS De Arte amandi Liber III.

PRima dedi Danais in Amazonas arma, ſupſunt
Quæ tibi dem, & turbæ Penthesilea tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Fauerit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas,
Sic etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, cur virus in angues
Adijcis? & rapidæ tradis ouile lupæ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis,
Spectetur meritis quæq; puella ſuis.
Si minor Atrides Helenen, Helenes q; ſororem,
Quo premat Atrides crimine maior, habet:
Si ſcelere Oeclides Talaoniæ Eriphyles
Viuus, & in vitis ad Styga venit aquis.
Eſt pia Penelope luſtris errante duobus,
Et totidem luſtris bella gerente viro.
Reſpice Phyllaciden, & quæ comes iſſe marito,
Hertur, & ante annos occubuiſſe ſuos.
Fata Pheretiadæ coniux Pagaſæa redemit,
Pro q; viri eſt vxor funere lata ſui.

Accipe

Accipe me Capneu cineres miſcebimus, inquit
Iphias, in medios deſiluit q; rogos.
Ipſa quoq; & cultu eſt & nomine fœmina Virtus:
Nec mirum populo ſi placet ipſa ſuo.
Non tamen hæ mentes noſtra poſcuntur ab arte
Conueniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil niſi laſciui per me diſcuntur amores,
Fœmina præcipio quo ſit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec ſæuos excutit arcus
Parcius hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt, teneræ non ſæpe puellæ:
Pauca q; ſi quæras, crimina fraudis habent.
Phaſiadem matrem fallax dimiſit Iaſon,
Venit in Aeſonios altera nupta ſinus.
Quantum ad te Theſeu volucres Ariadna marinas
Pauit, in ignoto ſola relicta loco.
Quære, nouem cur iſſe vices dicatur, & audi
Depoſitis ſyluas Phyllida fleſſe comis.
Et famam pietatis habet, tamen hoſpes & enſem
Præbuit & cauſſam mortis Eliſa tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: neſciſtis amare:
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoq; neſcirent: ſed me Cytherea docere
Iuſſit, & ante oculos conſtitit ipſa meos
Tum mihi, Quid miſeræ, dixit, meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli,
Hæc quoq; pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes proſperiore lyra.

Si

Si benè te nosti, cultas ne læde puellas,
Gratia, dum viuis, ista petenda tibi est.
Dixit, & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granaq; pauca dedit.
Sensimus acceptum numen quoq;, purior æther
Fulsit, & è toto pectore cessit onus.
Dum fauet ingenium, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua iura sinunt.
Venturæ memores iam nunc estote senectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præterijt, rursum reuocabitur vnda:
Nec quæ præterijt hora redire potest.
Vtendum est ætate, cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus.
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa,
Sparsa nec inuenies limina manè rosa.
Quàm citò (me miserum) laxantur corpora rugis
Et perit in nitido qui fuit ore color:
Quasq; fuisse tibi canas à virgine iuras,
Spargentur subitò per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas:
Nec faciunt cernos cornua iacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem:
Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.

Adde

Adde quod & partus faciunt breuiora iuuencæ
Tempora, continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi Luna rubori,
Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoq; luget, Adoni,
*Vnde habet Aenean, * Hermionemq; Venus?* * Harmoniamq;
Ite per exemplum genus ô mortale Dearum,
Gaudia nec cupidus vestra negate viris.
Vt iam decipiant, quid perditis? omnia constant,
Mille licet sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab vsu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet apposito lumen de lumine sumi?
Quisue cauum vastas in mare seruet aquas?
Et tamen vllæ viro mulier non expedit (inquit)
Quid, nisi quam sumis, dic mihi perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat. damnis munera vestra carent,
Sed me flaminibus venti maioris iturum,
Dum sumus in portu, prouehat aura leuis.
Ordiar à cultu, cultis bene Liber ab vuis
Prouenit, & culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus, forma quota quaq; superbit?
Pars vestrum tali munere magna caret.
Cura dabit faciem, facies neglecta peribit,
Idaliæ similis sit licet illa Deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ,
Nec veteres cultus sic habuere viri.
Sic fuit Andromache tunicas induta valentes,
Quid mirum? duri militis vxor erat.

Scilicet

Scilicet Aiaci coniux ornata veniret,
Cui tegmen ſeptem terga fuere boum.
Simplicitas rudis antè fuit, nunc aurea Roma eſt,
Et magnas domiti poſſidet orbis opes.
Aſpice quæ nunc ſunt Capitolia, quæq; fuerunt:
Alterius dices illa fuiſſe Iouis.
Curia conſilij nunc eſt digniſſima tanti:
De ſtipula Tatio regna tenente fuit.
Quæ nunc ſub Phœbo, ducibusq; palatia fulgent,
Quid niſi araturis paſcua bobus erant?
Priſca iuuent alios ego me nunc deniq; natum
Gratulor: hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum ſubducitur aurum,
Lectaq; diuerſo littore concha venit:
Nec quia decreſcunt effoſſo marmore montes,
Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adeſt, nec noſtros manſit in annos
Ruſticitas priſcis illa ſuperſtes auis.
Vos quoq; non caris aures onerare lapillis
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graues inſuto veſtibus auro:
Per quas non petitis, ſæpe fugatis, opes.
Munditijs capimur, nec ſint ſine lege capilli,
Admotæ formam dant q; negant q; manus.
Nec genus ornatus vnum eſt, quod quanq; decebit,
Eligat, & ſpeculum conſulat antè ſuum.
Longa probat facies capitis diſcrimina puri,
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum ſumma nodum ſibi fronte relinqui,
*Ne *Vt pateant aures, ora rotunda volunt.

Alterius

Alterius crines humero iactentur vtroq;:
Talis es aſſumpta Phœbe canore lyra.
Altera ſuccinctæ religetur more Dianæ,
Vt ſolet attonitas cùm petit illa feras.
Hanc decet inflatos laxè ieciſſe capillos,
Illa ſit aſtrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari teſtudine Cyllenæa:
Suſtineat ſimiles fluctibus illa ſinus.
Sed neq; ramoſa numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ.
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas eſt
Adijcit ornatus proxima quæq; dies.
At neglecta decet multas coma: ſæpe iacere
Heſternam credas, illa repexa modo eſt.
Ars caſum ſimulet. ſic capta vidit in vrbe
Alcides Iolen: hanc ego, dixit, amo
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus euæ,
Suſtulit in currus Gnoſi relicta ſuos.
O quantum indulget veſtro natura decori,
Quarum ſunt multis damna pianda modis.
Nos malè detegimur, raptiq; ætate capilli,
Vt Borea frondes excutiente cadunt:
Fœmina canitiem germanis inficit herbis,
Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit denſiſſima crinibus emptis,
Proq; ſuis alios efficit ære ſuos.
Nec pudor eſt emiſſe palàm: *veniſſe videmus *venire
Herculis ante oculos, virgineumq; chorum.
Quid de veſte loquar: non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Yy Cùm

Cùm tot prodierint precio leuiore colores,
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aeris ecce color, tum cùm sine nubibus aër:
Nec tepidus pluuias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
Diceris Inois eripuisse dolis.
Hic vndas imitatur, habet quoq; nomen ab vndis,
Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu
Roscida luciferos cum Dea iungit equos.
Hic Paphias myrtos, hic purpureos amethystos,
Albentésue rosas, Threiciamq; gruem.
Nec glandes Amarylli tuæ, nec amygdala desunt:
Et suæ velleribus nomina cera dedit.
Quot noua terra parit flores, cum vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems:
Lana tot aut plures succos bibit: elige certos,
Nam non conueniens omnibus vnus erit.
Pulla decet niueas: Briseida pulla decebat:
Cùm rapta est, pulla tum quoq; veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas,
Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm sæpe admonui, ne trux caper iret in alas,
Neue forent duris aspera crura pilis.
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
Quæq; bibunt vndas Myse Caice tuas.
Quid si præcipiam, ne fuscet inertia dentes?
Oraq; suscepta manè lauentur aqua?
Scitis, & inducta candorem quærere cera:
Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.

Arte

Arte supercilij confinia nuda repletis:
Paruaq; syncerae velat alutа genas.
Nec pudor est oculos tenui signare fauilla,
Vel prope te nato lucide Cydne croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
Paruus, sed cura grande libellus opus.
Hinc quoq; præsidium læsæ petitote puellæ,
Non est pro vestru ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensa deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata iuuet.
Quem non offendat toto fex illita vultu,
Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quanuis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere succus ouis?
Nec coram mistas ceruæ sumpsisse medullas,
Nec coram dentes perfricuisse probam.
Ista dabunt faciem, sed erunt deformia visu:
Multaq; cùm fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraq; massa fuit.
Annulus vt fiat, primò conflditur aurum,
Quas geritis, vestes sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum,
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu faciem cura, dum te dormire putemus:
Aptius à summa conspiciere manu.
Cur mihi nota tui caussa est * splendoris in ore? * candoris
Claude fores thalami, quæ rude cogis opus.
Multa viros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.

Aurea quæ pendent ornato signa theatro,
Inspice quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neq; ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non pectendos coram præbere capillos,
Vt iaceant fusi per tua colla, veto.
Illo præcipuè ne sis morosa caueto
*laxas Tempora, nec * nexas sæpe resolue comas.
Tuta sit ornatrix: odi quæ sauciat ora
Vnguibus, & rapta brachia figit acu.
Deuouet, & tangit dominæ caput illa, simulq;
Plorat ad inuisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat,
Ornaturúe Bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram subitò cuidam venisse puellæ,
Turbida peruersas induit illa comas.
Hostibus eueniat tam fœdi caussa pudoris,
Inq; nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus:
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi venistis Semele Ledeq; docendæ,
Perq; fretum falsò Sidoni vecta boue:
Aut Helene, quam non stultè Menelaë reposcis,
Tu quoq; non stultè Troice raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræq; puellæ:
Pluraq; sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minus artis opem, præceptaq; quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.
Cùm mare composisum est, securus nauita cessat:
Cùm tumet, auxilijs assidet ille suis.

Rara

Rara tamen menda facies caret, occule mendas:
Quaq; potes vitium corporis abde tui.
Si breuis es, sedeas, ne stans videare sedere:
Inq; tuo iaceas quantulacunq; toro.
Hîc quoq; ne possit fieri mensura cubantis,
Iniecta lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
Sumat, & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharij confuge piscis opem.
Pes malus in niuea semper celetur aluta,
Arida nec vinclis crura resolue tuis.
Conueniunt tenues scapulis analectides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunq; loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber vnguis erit.
Cui grauis oris odor, nunquam ieiuna loquatur,
Et semper spacio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi, ridendo maxima damna feret.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atq; illis hac quoq; parte decor.
Sint modici rictus, sint paruæ vtringq; lacunæ,
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu,
Sed leue nescio quid, fœmineumq; sonent.
Est quæ peruerso distorqueat ora cachinno,
Cùm risit: læta est altera: flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile ridet,
Vt rudit à scabra turpis asella mola.

Yy 3 Quò

Quò non ars penetrat? discunt lachrymare decenter,
Quoq; volunt plorant tempore, quoq; modo.
Quid cum legitima fraudatur littera voce,
Blæsaq; sit iusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam malè reddere verba:
Discunt posse minus, quàm potuere, loqui.
Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo, corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
* Allicit * Alligat ignotos illa, fugatq; viros.
Hæc mouet arte latus, tunicisq; fluentibus auras
Excipit, extensos fertq; superba pedes.
Illa velut coniux vmbru rubicunda mariti
Ambulat, ingentes varica fertq; gradus.
Sed sit, vt in multu, modus hic quoq; rusticus alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit à læua conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè niueæ decet. hoc vbi vidi,
Oscula ferre humero, quâ patet vsq; libet.
Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canora
Quaslibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides audit is penè resoluit
Corpora, nam socijs illita cera fuit.
Res est blanda canor. discant cantare puellæ.
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris,
Et modò Niliacis carmina, lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.

Saxa

Saxa ferasq; lyra mouit Rhodopeius Orpheus,
Tartareosq; lacus, tergeminumq; canem.
Saxa tuo cantu vindex iustissime matris
Fecerunt muros officiosa nouos.
Quanuis mutus erat, voci fauisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia * nablia palma. * naulia
Vertere: conueniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poëtæ,
Sit quoq; vinosi Teia musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lasciuius illa?
Cuiúe pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Siue aliquid Galli, siue Tibulle tuum,
Dictaq; Varroni fuluis insignia villis
Vellera germanæ Phrixe querenda tuæ.
Et profugum Aeneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis:
Nec meæ Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atq; aliquis dicet, nostri lege culta magistri
Carmina, qui partes instruit ille duas.
Deúe tribus libris, titulus quos signat Amorum,
Elige quos docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur epistola uoce.
Ignotum hoc alijs, ille nouauit opus.
O ita Phœbe velis, ita vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, nouemq; Deæ.
Quis dubitat quin scire velim saltare puellam?
Vt moueat posito brachia iussa sono?

Artifices lateris, scenæ spectacula amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parua monere pudet, talorum dicere iactus
Vt sciat, & vires tessera missa tuas.
Et modò treis iactet numero: modò cogitet aptè
Quam subeat partem callida, quamq; vocet.
Cautaq; non stultè latronum prælia ludat,
Vnus cum gemino calculus hoste perit.
*Bellatorq; suo prensus sine compare *bellet,*
Aemulus incœptum sæpe recurrat opus.
Reticuloq; pilæ leues fundantur aperto,
Nec, nisi quam tollas, vlla mouenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parua tabella capit ternos vtringq; lapillos,
In qua vicisse est, continuisse suos.
Mille facesse iocos: turpe est nescire puellam
Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter iactibus vti,
Maius opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studioq; aperimur in ipso,
Nudaq; per vsus pectora nostra patent.
Ira subit, deforme malum, lucriq; cupido,
Iurgiaq;, & rixæ, sollicitusq; dolor.
Crimina dicuntur, resonat clamoribus æther,
Inuocat iratos & sibi quisq; Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur,
Et lachrymis vidi sæpe madere genas.
Iuppiter à vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est vlli cura placere viro.

* pugnet

Hos

Hos ignàua iocos tribuit natura puellis,
Materia ludunt vberiore viri.
Sunt illis celeres q; pilæ, iaculumq; trochiq;,
Armaq; & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidissima virgo,
Nec Thuscus placidis deuehit amnis aquis.
At licet, & prodest Pompeias ire per vmbras,
Virginis ætherijs cùm caput ardet equis.
Visite laurifero sacrata palatia Phœbo,
Ille Paræonias mersit in alta rates.
Quæq; soror, coniuxq; ducis monumenta pararunt,
Naualiq; gener cinctus honore caput.
Visite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ sanguine arenæ,
Metaq; feruenti circumeunda rota.
Quod latet, ignotum est. Ignoti nulla cupido,
Fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tu licet & Thamiram superes atq; Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxisset Apelles,
Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantum fama, poëtis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regumq; poëtæ,
Præmiaq; antiqui magna tulere chori.
Sanctaq; maiestas, & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni Scipio magne tibi.

Nunc hederæ sine honore iacent: operataq; doctiu
Cura vigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famæ inuigilare iuuat: quis nosset Homerum,
Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaen nosset, si semper clausa fuisset,
Inq; sua turri si latuisset anus?
Vtilis est vobis formosæ cura puellæ,
Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oues, prædetur vt vnam,
Et Iouis ad multas deuolat ales aues:
Se quoq; det populo mulier *specioſa videndam, *formoſa
Quem trahat è multis forsitan vnus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi,
Et curam tota mente decoris agat.
Casus vbiq; valet: semper tibi pendeat hamus:
Quo minime credas gurgite piscis erit.
Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant,
Inq; plagas nullo ceruus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit sperare reuincta,
Quàm lachrymas vlli posse placere suas?
Funere sæpe viri vir quæritur: ire solutis
Crinibus, & fletus non tenuisse decet.
Sed vitate viros cultum formamq; professos,
Quiq; suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
Errat, & in nulla sede moratur amor.
~~Fœmina quid faciet, cum vir sit leuior ipsa?~~
~~Fœ sitam & plures posse habere viros?~~
Vix mihi credetis: sed credite: Troia maneret
Præceptis Priami si foret vsa senis.

Sunt

Sunt qui mendaci specie grassantur amoris,
Perq; aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquido nitidissima nardo:
Nec breuis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima, nec si
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forsitan & horum numero cultissimus ille
Fur sit, & vtatur vestis amore tuæ.
Redde meum clamant, spoliatæ sæpe puellæ,
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites, Appiades q; Deæ.
Sunt quoq; non dubia quædam mala nomina fama,
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestrus timuisse querelis.
Ianua fallaci nec sit aperta viro.
Parcite Cecropides iuranti credere Theseo,
Quos faciet testes, fecit & antè Deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres
Phyllide decepta nulla relicta fides.
Si benè promittent, totidem promittite verbis:
Si dederint & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere ex templis Inachi sacra tuis.
Et dare mista viro tritis aconita cicutis
Accepto Venerem munere si qua negat.
Fert animus propius consistere: supprime habenas
Musa, nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentent *alienis scripta tabellis: * abiegnis
Accipiat missas apta ministra notas.

Inspi-

Inſpice: dumq; leges, ex ipſis collige verbis,
Fingat, an ex animo ſollicitus q; roget.
Poſtq; breuem reſcribe morã. mora ſemper amantem
Incitat, exiguum ſi modò tempus habet.
Sed neq; te facilem iuueni promitte roganti
Nec tamen edurè, quod petit illa, nega.
Fac timeat ſperetq; ſimul: quoties q; remittes,
Spes magis hinc veniet certa, minorq; metus.
Munda, ſed è medio, conſuetaq; verba puellæ
Scribite: ſermonis publica * forma placet,
Ah quoties dubijs ſcriptis exarſit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ.
Sed quoniam, quanuis vittæ careatis honore,
Eſt vobis veſtros fallere cura viros:
Ancillæ, pueriq; manus ferat arte tabellas,
Pignora nec iuueni credite veſtra nouo.
Vidi ego pallentes iſto terrore puellas,
Seruitium miſeras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora ſeruat,
Sed tamen Aetnæi fulminis inſtar habet.
Iudice me, fraus eſt conceſſa, repellere fraudem,
Armaq; in armatos ſumere, iura ſinunt.
Ducere conſueſcat multas manus vna figuras:
Ah pereas, per quos iſta monenda mihi.
Nec niſi deletis, tutum eſt reſcribere ceris,
Nec teneat geminas vna tabella manus.
Fœmina dicetur ſcribentis ſemper amator,
Illa ſit in veſtris, qui fuit ille notis.
Si licet è paruis animum ad maiora referre,
Plenaq; curuato pandere vela ſinu:

* verba

Perti-

Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument ira, nigreſcunt ſanguine venæ,
Lumina Gorgoneo ſæuius angue micant.
I procul hinc dixit, non * es mihi tibia tanti,
Vt vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoq; ſi media ſpeculum ſpectetis in ira,
Cognoſcet faciem vix ſatis vlla ſuam.
Nec minus in vultu damnoſa ſuperbia noſtro
Comibus eſt oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) faſtus,
Sæpe tacens odij ſemina vultus habet.
Spectantem ſpecta, ridenti mollia ride,
Innuit, acceptas tu quoq; redde notas.
Sic vbi præluſit, rudibus puer ille * ſagittis,
Spicula de pharetra promit acuta ſua.
Odimus & mœſtas, Tecmeſſam diligat Aiax,
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquã ego te Andromache nec te Tecmeſſa rogarẽ
Vt mea de vobis altera amica foret.
Credere vix videor, niſi cogat credere partus,
Vos ego cum veſtris concubuiſſe viris.
Scilicet Aiaci mulier mœſtiſſima dixit,
Lux mea, quæq; ſolent verba iuuare viros?
Quis vetat à magnis, ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuiſſe ducis?
Dux bonus huic centum commiſit iure regendos,
Huic equites, illi ſigna tuenda dedit.
Vos quoq; de nobis, quem quiſq; erit aptus in vſum
Inſpicite, & certo ponite quenq; loco.

* eſt

* relictà

Mune-

Munera det diues: ius qui profitebitur, adsit.
Facundus cauſſam ſæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantùm
Nam chorus ante alios aptus amare ſumus.
* placida latè Nos facimus * placidi lautæ præconia formæ,
Nomen habet Nemeſis, Cynthia nomen habet.
Veſper, & Eoæ nouere Lycorida terræ,
Et multi, quæ ſit noſtra Corinna, rogant.
Adde quòd inſidiæ ſacris à vatibus abſunt,
Et facit ad mores ars quoq; noſtra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor vrget habendi,
Contempto colitur lectus & vmbra foro.
Sed facilè hæremus, validoq; perurimur æſtu,
Et nimium certa ſcimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
Et ſtudio mores conuenienter eunt.
Vatibus Aonijs faciles eſtote puellæ.
Numen ineſt illis, Pierides q; fauent.
Eſt Deus in nobis, ſunt & commercia cœli.
Sedibus æthereis ſpiritus ille venit.
A doctis precium ſcelus eſt ſperare poetis:
Me miſerum ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulare tamen, nec prima fronte rapaces
Eſte: nouus viſo caſſe reſiſtet amans.
Sed neq; rector equum, qui nuper ſenſit habenas,
Comparibus frenis, artificemq; regit.
Nec ſtabiles animos annis, viridemq; iuuentam,
Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primùm notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda nouella tuos,

Teſo-

Teſolam norit, tibi ſemper inhæreat vni:
Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges.
Effuge rivalem: vinces, dum ſola tenebis:
Non bene cum ſocijs regna Venus q; manent.
Ille vetus miles ſenſim & ſapienter amabit,
Multaq; tyroni non patienda feret.
Nec franget poſtes, nec ſæuis ignibus vret,
Nec dominæ teneras appetit vngue genas.
Nec ſcindet tunicas ue ſuas, tunicas ue puellæ,
Nec raptus flendi cauſſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes,
Hic fera compoſita vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis vretur, vt humida tæda,
Vt modò montanis ſylua reciſa iugis.
Certior hic amor eſt, breuis * at fœcundior ille. * ce
Quæ fugiunt celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur: portas reſerabimus hoſti,
Vt ſit in infida proditione ſedes.
Quod datur ex facili, longum malè nutrit amorem.
Miſcenda eſt lætis rara repulſa iocis.
Ante fores iaceant, crudelis ianua, clament,
Multaq; ſummiſſè, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus. ſucco renouantur amaro.
Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, vxores quod non patiatur amari.
Conueniunt illas, cùm voluere viri.
Claude fores, duro dicat tibi ianitor ore,
Non potes excluſum te quoq; tanget amor.
Ponite iam gladios hebetes, pugnetur acutis:
Non dubito telis quin petar ipſe meis:

Dum

Dum cadat in laqueos captus quoq; nuper amator,
Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodò riualem, partita q; fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, senescet amor.
Tunc benè fortis equus reserato carcere currit,
Cùm benè fortis equus quos sue sequatur, habet.
Quilibet extinctos iniuria suscitat ignes.
En ego, confiteor, non nisi læsus amo.
Caussa tamen nimium ne sit manifesta doloris,
Plura q; sollicitus, quàm sciat, esse putet.
Incitet & ficti: tristis custodia serui,
Et nimium duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas,
Vt sit liberior Thaide, finge metus.
Cùm melius foribus possis, admitte fenestra,
*signa In q; tuo vultu * verba timentis habe.
Callida prosiliat, dicat q; ancilla, perimus:
Tu iuuenem trepidum quolibet abde loco.
* secura Ad miscenda tamen Venus est * secreta timori,
Nec tanti noctes non putet esse tuas:
Qua vafer eludi possit ratione maritus,
Quaq; vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat, rata sit custodia nuptæ.
Hoc decet, hoc leges, ius q; pudor q; iubent.
Te quoq; seruari, modò quam vindicta redemit,
Quis ferat? vt fallas, ad mea sacra veni.
*adsit modò certa voluntas, Tot licet obseruent, * modò sit tibi grata voluptas,
Quot fuerant Argo lumina verba dabis.
Scilicet obstabit custos ne scribere possis,
Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?

Conscia

Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cùm possit solea chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Cauerit hoc custos, pro charta conscia tergum
Præbeat, in q; suo corpore verba ferat.
Tuta quoq; est, fallit q; oculos è lacte recenti
Littera carbonis puluere tange, leges:
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio seruandæ cura puellæ,
Hunc tamen illa suo crimine fecit auum.
Quid faciet custos cùm sint tot in vrbe theatra?
Cùm spectet iunctos illa libenter equos.
Cùm sedeat Pariæ * sacris operosa iuuencæ? * fistris
Quo q; sui comites ire vetantur, eat?
Cùm fuget à templis oculos Bona diua virorum?
Præterquam si quos illa venire iubet?
Cùm custode foris tunicam seruante puellæ,
Celent furtiuos balnea multa iocos?
Cùm quoties opus est fallax ægrotat amica,
* Tollat & in lectum quemlibet illa suum? * Et celet lecto quemlibet ægra suo.
Nomine cùm doceat quid agatur, adultera clauis?
Quas q; petes, non det ianua sola vias?
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit vua iugo.
Sunt quoq; quæ faciunt altos medicamina somnos,
Victa q; Lethæa lumina nocte premant.
Nec malè delitijs ociosum conscia tardis
Detinet, & longa iungitur illa morâ.

Quid iuuat ambages præceptaq; parua monere,
Cum minimo custos munere posset emi.
~~Munera (crede mihi) placant hominesq; Deosq;:~~
~~Placatur donis Iuppiter ipse datis.~~
Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet:
Ipse vir accepto munere mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in æuum:
Sæpe dabit, dederit quas semel ille manus.
Quæstus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent,
Et lepus hic alijs exagitatus erit.
Hæc quoq; quæ præbet lectum studiosa locumq;
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret,
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor, & indicio prodor ab ipse meo?
Non auis aucupibus monstrat qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerua canes.
Viderit vtilitas, ego cœpta fideliter edam:
*fata Lemniadum gladios in mea *damna dabo.
Efficite, & facile est, vt nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius iuuenem, & suspiret ab imo
Fœmina, tam serò cur veniat q; roget.
Accedant lachrymæ, dolor & de pellice victus,
Et laniet digitis illius ora suis:
Iamdudum persuasus erit, miserebitur vltrò.
Et dicet, Cura carpitur ipsa mei.

Præce-

Præcipuè si cultus erit, speculoq; placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te (quæcunq; est) moderatè iniuria turbet:
Nec sis audita pellice mentis inops.
Nec citò crediderís: quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti,
Fons sacer, & viride cespite mollis humus.
Syluæ nemus non alta facit, tegit arbutus herbam:
Rosmaris, & laurus, nigraq; myrtus olent.
Nec densum folijs buxum fragilesq; myricæ,
Nec tenues cytisi, cultaq; pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, auraq; salubri,
Tot generum frondes, herbaq; summa tremit.
Grata quies Cephalo famulis, canibusq; relictis
Lassus in hac iuuenis sæpe resedit humo.
Quæq; meos releues æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Coniugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
Auditos memori detulit *aure sonos. *ore
Procris vt accepit nomen, quasi pellicis, auræ,
Excidit, & subito mota dolore fuit.
Palluit vt seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas noua læsit hyems.
Quæq; suos curuant matura cydonia ramos,
Cornaq; adhuc nostris non satis apta cibis.
Vtq; animus rediit, tenues à pectore vestes
Rumpit, & indignas sauciat vngue genas.
Nec mora, per medias *sparsis furibunda capillis *passis
Euolat, vt thyrso concita Baccha, vias.

Vt propè peruentum est, comites in valle reliquit:
Ipsa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Iam iam venturam, quæcunq; erat aura, putabas
Scilicet, atq; oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neq; enim deprendere velles)
Nunc iuuat: incertus pectora versat amor.
Credere quæ iubeant, locus est, & nomen, & index,
Et quia mens semper, quod timet, esse putat.
Vidit vt oppressam, vestigia corporis, herbam,
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Iamq; dies medius tenues contraxerat vmbras.
Inq; pari spacio vesper & ortus erant.
Ecce redit Cephalus, proles Cyllenia syluis,
* pulsat *Oraq; fontana feruida *spargit aqua:*
Anxia Procri lates, solitas iacet ille per herbas:
Et Zephyri molles, auraq; (dixit) ades.
Vt patuit miseræ iucundus nominis error,
Et mens, & redijt verus in ora color:
Surgit, & oppositas agitato corpore frondes
Mouit, in amplexus vxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, iuueniliter arcum
Corripit, in dextra tela fuere manu.
Quid facis infelix? non est fera, supprime tela:
Me miserum iaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi, conclamat, fixisti pectus amicum,
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pellice læsa,
Hoc faciet positam te mihi terra leuem.

Nomine

Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram:
Iam morior, chara lumina conde manu.
Dixit, & incauto paulatim pectore lapsus
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Ille sinu dominæ morientia pectora mœsto
Sustinet, & lachrymis vulnera sæua lauat.
Sed repetamus iter: nudis mihi rebus agendum est,
Vt tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectas, vt te in conuiuia ducam,
Et quæris monitus hac quoq; parte meos.
Sera veni, positaq; decens incede lucerna.
Grata mora venies. maxima lena mora est. * potiùs
Et si turpis eris, formosa videbere cunctis:*
Et latebras vitijs nox dabit illa tuis.
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi.
Ora nec immunda tota perunge manu.
Neúe diu præsume dapes, sed desine citrà
Quàm cupias, paulo quàm potes esse minus.
Priamides Helenen auidè si spectet edentem,
Oderit, & dicet, Stulta rapina mea est. * deceatq;
*Aptius est: *decet atq; magis potare puellas,*
Cum Veneris puero non malè Bacche facis:
Hoc quoq; qua patiens caput est, animusq; pedesq;
Constant: nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est posita succumbere mensa.
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse, sed alma Dione
Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.

Nota sibi sit quæq; modos *à corpore certos
Sumite: non omnes vna figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina iaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parua vehatur equo: quòd erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulum ceruice reflexa
Fœmina per longum conspicienda latus.
Cui femur est iuuenile, carent quoq; cætera mendâ,
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crimen, vt Phyleia mater
Soluere: & effusis colla reflecte comis.
Tu quoq; cui rugis vterum Lucina notauit,
Vt celer auersis vtere Parthus equis.
Mille modi Veneris. simplex minimiq; laboris,
Cùm iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neq; Phœbæi tripodes, nec corniger Ammon
Vera magis vobis, quàm mea Musa canet.
Si qua fides arti, quam longo fecimus vsu,
Credite, præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina, & ex æquo res iuuet ista duos.
Nec blandæ voces, iucundaq; murmura cessent,
Nec taceant medijs improba verba iocis.
Tu quoq; cui Veneris sensum natura negauit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virq; frui.

*ad corpora

Tantum

Tantum cùm finges, ne sis manifesta, caueto,
Effice per motum, luminaq; ipsa fidem.
Quòd iuuet, & voces, & anhelitus arguat oris:
Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
Aptius in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem, cœnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Vt quondam iuuenes, it a nunc mea turba puellæ,
Inscribant spolijs: Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS DE REMEDIO AMORIS Liber I.

Legerat huius Amor titulum, nomenq; libelli,
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum Vatem sceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alij iuuenes, ego semper amaui:
Et si quid faciam nunc quoq; quæris, amo.
Quinetiam docui, qua posses arte parari:
Et quæ nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te blande puer, nec nostras prodimus artes,
Nec noua præteritum Musa retexit opus.

Si quis amat, quod amare iuuat, fœliciter ardet,
Gaudeat, & vento nauiget ille suo.
At si quis malè fert indignæ regna puellæ,
Ne pereat: nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Inuidiam cædis pacis amator habes.
Qui nisi desierit, misero perituru amore est,
Desinat, & nulli funerus auctor eris.
Et puer es, nec te quicquam, nisi ludere, oportet,
Lude: decent * annos mollia regna tuos.
Nam poteras vti nudis ad bella sagittis,
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus & gladijs & acuta dimicet hasta,
Et victor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus vtimur, artes,
Et quarum vitio nulla sit orba parens.
Effice, nocturna frangatur ianua rixa,
Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim iuuenes, timidæq; puellæ,
Verbaq; dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò iurgia posti
Dicat, & exclusus flebile cantet amans.
His lachrymis contentus eris sine crimine mortis:
Nec tua fax auidos digna subire rogos.
Hæc ego. mouit Amor gemmatas aureus alas,
Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti iuuenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.

* animos

Discite

Discite sanari, per quem didicistis amare,
Vna manus vobis vulnus opemq; feret.
Terra salutiferas herbas, eademq; nocentes
Nutrit, & vrticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunq; viris, vobis quoq; dicta puellæ
Credite: diuersis partibus arma damus,
E quibus aduestros si quid non pertinet vsus,
Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum est sæuas extinguere flammas,
Nec seruum vitijs pectus habere suum.
Vixisset Phyllis, si me foret vsa magistro,
Et per quod nouies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias * ventis vela dedisse rates.
Nec dolor armasset contra sua viscera matrem,
Quæ socij dammo sanguinis vlta virum est.
Arte mea Tereus, quanuis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset auis.
Da mihi Pasiphaen, iam tauri ponet amorem:
Da Phædram, Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parim nobis, Helenen Menelaus habebit,
Nec manibus Danaûm Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos,
Hæsisset capiti purpura Nisæ tuo.
Me duce damnosas homines compescite curas,
Rectaq; cum socijs me duce nauis eat.
Naso legendus erat tunc, quum didicistis amare:
Idem nunc vobis Naso legendus erit.

* vento

Publicus assertor vitijs suppressa leuabo
Pectora: vindictæ quisq; fauete suæ.
incipiam Te precor, ô vates, adsit tua laurea nobis:
Carminis & medicæ Phœbe repertor opis.
Et pariter vati, pariter succurre medenti:
Vtraq; tutelæ subdita cura tuæ est.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus,
Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime, dum nouasunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba facit.
Quæ præbet latas arbor spaciantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,
Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id quod amas, celeri circumspice mente,
Et tua læsuro subtrahe colla iugo.
Principijs obsta: serò medicina paratur,
Cùm mala per longas inualuere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amãs, reperitq; alimenta morando:
Optima vindictæ proxima quæq; dies.
*Flumina panca videsmagnis de font. * Flumina magna vides paruis de fontibus orta,
Plurima collectus multiplicantur aquis.
Si citò sensisses quantum peccare parabas,
Non tegeres vultus cortice Myrrha tuos.
Vidi ego, quod fuerat primò sanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tulisse moræ.

Sed

Sed quia delectat Veneris decerpere *fructus, *flores
Dicimus assi luè, cras quoq; fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ,
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilij perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor,
Maius opus superest. sed non quia serior ægro
Aduocor, ille mihi destituendus erit.
Qua læsus fuerat, partem Pœantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modò nascenteis properabam pellere morbos,
Admoneo tardam nunc quoq; lentus opem.
Aut noua, si possis, sedare incendia tentes,
Aut vbi per vires procubuere suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus ab obliquo qui cùm discedere possit,
Pugnat in aduersas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atq; odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum cùm sua vulnera tangi
Iam sinet, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
Cùm dederit lacrymas, animumq; expleuerit ægrũ,
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Quin

Quin etiam accendas vitia, irites q̃ vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo vbi visus eris nostra medicabilis arte,
Fac monitis fugias ocia prima meis.
* vt Hæc, vt ames, faciunt: Hæc, * quæ fecere tuentur,
Hæc sunt iucundi causſa cibus q̃ mali.
~~Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus,~~
~~Contempta q̃ iacent & sine luce faces.~~
* riuo Quàm platanus * riuo gaudet, quàm populus vnda,
Et quàm limosa canna palustris humo?
Tam Venus ocia amat, finem qui quæris amori,
Cedet amor rebus. res age, tutus eris.
* iudice Languor & immodici sub nullo * vindice somni,
Aleaq̃, & multo tempore quaſſa mero.
Eripiunt omnes animo sine vulnere vires:
Affluit incautis insidioſus amor.
Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, & quos tuearis amici:
Vade per vrbanæ splendida castra togæ.
Vel tu sanguinei iuuenilia munera Martis
Suscipe, deliciæ iam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni noua causſa triumphi,
Iam videt in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter, Parthasq̃ sagittas,
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Vt semel Aetola Venus est à cuspide læsa,
Mandat amatori bella gerenda suo.
~~Quæritur Aegisthus quare sit factus adulter?~~
~~In promptu causſa est, desidioſus erat.~~

Pugna-

Pugnabant alij tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat vires Græcia tota suas.
Siue operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Siue foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit: ne nil ageretur, amauit:
Sic venit ille puer, sic puer ille manet.
Rura quoq̃ oblectant animos, studiumq̃ colendi,
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
Colla iubet domitos oneri supponere tauros,
Sauciet vt duram vomer aduncus humum.
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice curuatos pomorum pondere ramos,
Vt sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aspice labentes iucundo murmure riuos,
Aspice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes, præruptaq̃ saxa capellæ,
Vt referant hœdis vbera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen,
Nec desunt comites sedula turba, canes.
Parte sonant alia sylvæ mugitibus altæ:
Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid cùm suppositos fugiunt examina fumos,
Vt releuent dempti vimina curua faui?
Poma dat autumnus, formosa est messibus æstas.
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.
Temporibus certis maturam rusticus vuam
Colligit, & nudo sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas alligat herbas,
Et tonsam raro pectine verrit humum.

Ipse

Ipse potes riguis plantam defigere in hortis,
Ipse potes riuos ducere leuis aquæ.
Venerit insitio, fac ramum ramus adoptet,
Stetq; peregrinis arbor operta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole: sæpe recessit
Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci,
Nunc in frondosis retia tende iugis.
Aut pauidos terræ varia formidine ceruos,
Aut cadat aduersa cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit & dulci membra quiete leuat.
Lenius est studium, prodest tamen, altè capta
Aut lino, aut calamis, præmia parua sequi.
Vel quæ piscis edax auido malè deuoret ore,
Abdere supremis æra recurua cibis.
Aut his, aut alijs, donec dedisci amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tamen, & quanuis firmis retinebere vinclis,
Iprocul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret desertæ nomen amicæ,
Stabit & in media pes tibi sæpe via.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento,
Perfer, & inuitos currere coge pedes.
Nec pluuias opta, nec te peregrina morentur
Sabbata, nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi quære superfint
Millia: nec maneas, nec propè finge moras.

Tempo-

Tempora nec numera, nec crebro respice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
Dura aliquis præcepta vocet mea, dura fatemur
Esse, sed vt valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quanuis inuitus, amaros
Aeger, & oranti mensa negata mihi est:
Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec sitiens ora leuabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At precium pars hæc corpore maius habet.
Sed tamen est arctis tristissima ianua nostræ.
Et labor est vnus, tempora prima pati.
Aspicis vt pressos vrant iuga prima iuuencos?
Vt noua velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patrijs exire pigebit,
Sed tamen exibis. deinde redire voles.
Nec te lar patrius, sed amor reuocabit amicæ,
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cùm semel exieris, centum solatia cura,
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere, lentus abesto:
Dum perdat vires, sitq; sine igne cinis.
Qui nisi firmata properaris mente reuerti,
Inferet arma tibi sæua rebellis amor.
Quicquid eras, fueris: sitiens auidusq; redibis,
Et spacium damno cesserit omne tuo.
Fallitur Aemoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse iuuare putat.
Ista veneficijs vetus est via: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.

Me du-

Me duce non tumulo prodire iubebitur vmbra,
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex alijs alios transibit in agros,
Nec subitò Phœbi pallidus orbis erit.
Vt solet, æquoreas ibit Tyberinus in vndas:
Vt solet, in niueis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas,
Nec fugiet viuo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ,
Cùm cuperes patria Colchi manere domo?
Quid tibi profuerint Circe Perseides herbæ,
Cùm tibi Neritias abstulit aura rates?
Omnia feciſti, ne callidus hospes abiret:
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia feciſti, ne te ferus vreret ignis:
Longus at inuicto pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere iura tui.
Diceris his etiam, cùm iam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem:
Non ego, quod primum (memini) sperare solebam,
Iam precor, vt coniux tu meus esse velis.
Et tamen, vt coniux essem tua, digna videbar,
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Ne properes oro, spacium pro munere posco:
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides, & debes illa timere:
Vtilior velis postmodò ventus erit.
Quæ tibi causſa fugæ? non hîc noua Troia resurgit,
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.

Hîc

Hîc amor, & pax est, in qua malè vulneror vna,
Totaq; sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur, nauem soluebat Vlysses:
Irrita cùm velis verba tulere Noti.
*Ardet, & assuetas Circe * tendebat ad artes,* * decurrit
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficijs carminibusq; fidem.
Si te causſa potens dominæ retinebit in vrbe,
Accipe consilium quod sit in vrbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitq; semel.
Sed cui tantum animi est, illum mirabor & ipse,
Et dicam, monitis non eget iste meis.
Tu modò qui quod amas, ægrè dediscis amare,
Nec potes, & velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum scelerata facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud & illud habet, nec ea contenta rapina est:
Sub titulum nostros misit auara lares.
Sic mihi iurauit, sic me iurata fefellit,
Ante suas quoties passa iacere fores?
Diligit ipsa alios, à me fastidit amari:
Instítor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer, hinc odij semina quære tui.
Atq; vtinam posses etiam facundus in illis
Esse dolet tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella,
Conuenies animo non erat illa meo.

Curabar proprijs æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit, aßiduè vitijs inßistere amicæ,
Idq; mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala, dicebam, nostræ sunt crura puellæ:
Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ?
Nec tamen, vt verum confiteamur, erant.
Quàm breuis est, *nec erat: q̃ multũ poscit amantẽ:
Hinc odio venit maxima caussa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes in peius dotes deflectere puellæ,
Iudicium q; breui limite falle tuum.
Turgida, si plena est: si fusca est, nigra vocetur:
In gracili macies crimen habere potest:
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est:
Quin etiam quacunq; caret tua dote puella,
Hanc *moneat, blandis vsq; precare sonis.
Exige quod cantet, si qua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit si qua mouere pedem.
Barbara sermone est? fac tecum multa loquatur:
Non didicit cordas tangere? posce lyram.
Durius incedit? fac vt ambulet. omne puellæ
Pectus habent tumidæ: fascia nulla tegat.
Si malè dentata est, narra quod rideat illa,
Mollibus est oculis? quod fleat illa, refer.
Proderit & subitò, cùm se non finxerit vlli,
Ad dominam celeres manè tulisse gradus.

* & — * maneas

Aufe-

Auferimur cultu, gemmis auroq; teguntur
Omnia, pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe vbi sit quod ames, inter tam multa requiras,
Decipit hac oculos Aegide diues amor.
Improuisus ades, deprendas, tutus inermem,
Infelix vitijs excidet illa suis.
Non tamẽ huic nimium præcepto credere tutum est:
Fallit enim multos forma sine arte decens:
Tu quoq; compositis sua cùm linit ora venenis,
Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas inuenies, & rerum mille colores,
Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas:
Non semel* est stomacho nausea facta meo. — * hinc
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in vsu,
Eloquar: est omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere, sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos,
Quorum censura Musa proterua mea est:
Dummodò sic placeam, dum toto canter in orbe,
Qui volet, impugnet vnus & alter opus.
Ingenium magni liuor detrectat Homeri,
Quisquis es, ex illo Zoile nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troia Deos.
Summa petit liuor, perflant altißima venti:
Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.
At tu quicunq; es, quem nostra licentia lædit,
Si sapis, ad numeros exige quæq; suos.

Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
Delicijs illic quis locus esse potest?
Grãde sonãt Tragici, Tragicos decet ira cothurnos:
Versibus è medijs soccus habendus erit.
Liber in aduersos hostes stringatur Iambus,
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et leuis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles.
Cydippe non est oris Homere tui.
Quis ferret Andromaches peragentẽ Thaida partes?
Peccat in Andromache, Thaida si quis agat.
Thais in arte mea est, lasciuia libera nostra est.
*Nil mihi cum *nupta. Thais in arte mea est.* *vitta
Si mea materia respondet Musa iocosa,
Vicimus, & falsi criminis acta rea est.
Rumpere liuor edax, magnum iam nomen habemus.
Maius erit, tantum quo pede cœpit eat.
Sed nimium properas, viuam modò, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam iuuat, & studium famæ mihi crescit honore.
Principio cliui noster anhelat equus.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Vergilio nobile debet opus.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS De remedio amoris Liber II.

HActenus inuidiæ respondimus: attrahe lora
Fortius, & gyro curre poëta tuo.
Ergo vbi concubitus, & opus iuuenile petetur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt.
Gaudia ne dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant, ineas quamlibet antè velim.
Quamlibet inuenias, in qua tua prima voluptas
Desinat, à prima, proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima, frigore soles,
Sole iuuant vmbræ, grata sit vnda siti.
Et pudet, & dicam, Veneris quoq; iunge figuras,
Quas minimè iungi, quásue decere putes.
Nec labor efficere est, raræ tibi vera fatentur,
Et nihil est quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras,
Turpiaq; admisso membra notare die.
At simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaq; cum tota corpora mente iacent.
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Tacturusq; tibi non videare diu.
Tunc animo signa quæcunq; in corpore menda est,
Luminaq; in vitijs illius vsq; tene.
Forsitan hæc aliquis (nã sunt quoq;) parua vocabit:
Sed quæ non prosunt singula, multa iuuant.

At tibi qui fueras dominæ malè creditus vni,
Nunc saltem nouus est inueniendus amor. *Plotide
Pasiphaes Minos in* Prognide perdidit ignes,
Cessit ab Idæa coniuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoe fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen summos tenuisset in annos,
Si non Oebalia pellice læsa foret.
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno,
Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat? *amant
Successore nouo vincitur omnis* amor.
Parcius è multis mater desiderat vnum,
Quàm quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et ne fortè putes noua me tibi condere iura,
(At q3 vtinam inuenti gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret,
Cuius in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte suo captam Chryseida victor amabat,
At senior stultè flebat vbiq3 pater.
Quid lacrymas odiose senex? bene contigit illi,
Officio natam lædis inepte tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Iusserat, & patria est illa recepta domo:
Atrides ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod si quis vestrum factum hoc incusat Achiui,
Est aliquid valida sceptra tenere manu.

~~Parua necat morsu spacioſum vipera taurum.~~
~~A cane non magno sæpe tenetur aper.~~
* percepta Tu tantùm numero pugna, *præceptaq3 in vnum
Contrahe: de multis grandis aceruus erit.
Sed quia sunt totidem mores, totidemq3 figuræ,
Non sunt iudicijs omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto,
Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
Ille quòd obscœnas in aperto corpore partes
Viderat, in cursu qui fuit, hæsit amor.
Ille quòd à Veneris rebus surgente puella
Vidit in immundo signa pudenda toro.
* mouere Luditis ô si quos potuerunt ista *iuuare.
Afflarant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus.
Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid, qui clàm latuit reddente obscœna puella?
* mos ipse Et vidit, quæ* mox ipsa videre vetat?
Dij melius, quàm nos moneamus talia quenquam.
Vt prosint, non sunt experienda tamen.
~~Hortor & vt pariter binas habeatis amicas.~~
~~Fortior est, plures si quis habere potest.~~
Secta bipartito cum mens discurrit vtroq3,
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina riuos:
Magnaq3 subducto stipite flamma perit.
Non satis vna tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis vnicus hamus aquis.
Qui sibi iampridem solatia bina parauit,
Iam pridem summa victor in arce fuit.

At tibi

Nam si rex ego sum, nec mecum dormiat illa,
In mea Thersites regna licebit, eat.
Dixit, & hanc habuit solatia magna prioris,
Et prior est *cura cura repulsa noua. *posita
Ergo assume nouas autore Agamemnone flammas,
Et tuus in biuio detineatur amor.
Quæris vbi inuenias, artes tu perlege nostras,
Plena puellarum iam tibi nauis erit.
Quòd si præcepta valent mea, si quid Apollo
Vtile mortales edocet ore meo.
Quamuis infelix media torreberis Aetna,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula: nec si quid fortè dolebis
Sentiat: & ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere flammas,
Non sunt imperij tam fera iussa mei.
Quod non est, simula: positos q3 imitare furores.
Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego, ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simularat amare,
In laqueos auceps deciderat q3 suos.
Intrat amor mentes vsu, dediscitur vsu.
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit vt venias pacta tibi nocte, venito:
Veneris, & fuerit ianua clausa, feres.
Nec dic blanditias, nec dic conuicia posti,
Nec latus in duro limine pone tuum.
Prosterа lux aderit: careant tua verba querelis,
Et nulla in vultu signa dolentis habe.

Iam

Iam ponet fastus, cùm te languere videbit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoq3 fallet amor, dum sit tibi finis amandi,
Propositis frænis sæpe repugnat equus.
Vtilitas lateat, quod non profitebere, fiet.
Quæ nimis apparent retia, vitat auis.
Nec tibi tam placeat, *quòd eam cõtemnere *possis: *vt te *possit
Sume animos, animis cedat vt illa tuis.
Ianua fortè patet, quamuis reuocabere, transi,
Est data nox, dubitæ nocte venire data.
Posse pati facile est, tibi ni patientia desit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et præcepta potest quisquam mea dura vocare,
En etiam partes conciliantis ago.
Nam quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto,
Auxilium multis succus & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctus q3 teneris,
Et tua sæuus amor sub pede colla premit.
Desine luctari, referant tua carbasa venti,
Quæq3 vocant fluctus, hâc tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes:
Cedimus, è medio iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quàm quod præcordia poscunt,
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Et fruere vsq3 tua nullo prohibente puella,
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære mali. faciunt & tædia finem:
Iam quoq3 cùm credas posse carere, mane.

Dum benè tu cumulas, tibi copia tollit amorem,
Et fastidita non libet esse domo.
Fit quoq; longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc si tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, vt tua sit, ne quis sibi subtrahat illam,
Ille Machaonia vix ope sanus erit.
Plus amat è natis mater plerunq; duobus,
Pro cuius reditu, quòd gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic Lethæus Amor, qui pectora sanat,
Inq; suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt,
Et si qua est duro capta puella viro.
Is mihi sic dixit. Dubito, verúsne Cupido,
An somnus fuerit: sed puto somnus erat.
O qui sollicitos modò das, modò demis amores,
Adijce præceptis hoc quoq; Naso tuis.
Ad mala quisq; animum referat sua, ponet amorem:
Omnibus ille Deus plus ue minus ue dedit.
Qui puteal, Ianumq; timet, celeresq; kalendas,
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est, vt voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotata pauper cum coniuge viuit,
Vxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosa fertilis vuæ
Vinea, ne nascens vsta sit vua time.
Ille habet in reditu nauem, mare semper iniquum
Cogitet, & damno littora sæua suo.

Filius

Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat,
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt posses odisse tuam Pari, funera fratrum
Debueras animo sæpe referre tuo.
Plura loquebatur placidè puerilis imago,
Destituit somnus, si modò somnus erat.
Quid faciam? media nauem Palinurus in vnda
Deserit, ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola nocent: loca sola caueto:
Quò fugis? in populo tutior esse potes.
Nam tibi secretos augent secreta furores,
Est opus auxilio, turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris, dominæq; relictæ
Ante oculos facies stabit vt ipsa tuos.
Tristior idcircò nox est, quàm tempora Phœbi,
Quæq; leuet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium, nec sit tua ianua clausa,
Nec tenebris *vultus flebilis abde tuos. *luctus
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem:
Hic quoq; amicitiæ non leuis vsus erit.
Quid nisi secretæ laserunt Phyllida sylvæ?
Certa necis causa est, incomitata fuit.
Ibat vt *Aonio referens trieterica Baccho *Aemonio
Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modò, quà poterat, latum spectabat in æquor,
Nunc in arenosa lassa iacebat humo.
Perfide Demophoon surdas clamabat ad vndas,
Ruptaq; singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longa sub nubibus vmbra,
Quò tulit illa suos ad mare sæpe pedes.

Noua

Nona terebatur miseræ via: ~~viderit, inquit,~~
~~Et spectat comam pallida facta suam.~~
Aspicit & ramos, dubitat, refugitq; quod audet:
Et timet, & digitos ad sua colla refert.
Sithoni tunc certè vellem ne sola fuisses,
Non flesset positis Phyllida silua comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta cauete,
Læse vir à domina, læsa puella viro.
Præstiterat iuuenis quicquid mea Musa iubebat,
Inq; suæ portu penè salutis erat.
Decidit vt cupidos inter deuenit amantes,
Et quæ deciderant tela, resumpsit amor.
~~Si quis amas, nec vis, facias contagia vites:~~
~~Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.~~
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi,
Multaq; corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaq; in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item iam sanus erat, vicinia læsit:
Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum redijt malè * sana cicatrix, * firma
Successumq; artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè,
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Nec quæ ferre solet spaciantem porticus illam,
Te ferat, officium néue colatur idem.
Quid iuuat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter si possis, orbis habendus erit.

Non

Non facilè esuriens posita retinebere mensa,
Et multum saliens incitat vnda sitim:
Non facile est taurum visa retinere iuuenca,
Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc vbi præstiteris, vt tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi.
Et soror, & mater valeant, & conscia nutrix,
Et quisquis dominæ pars erit vlla tuæ.
Nec veniat seruus, nec flens ancillula, fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, aue.
Nec, si scire voles quid agat, tamen ipse rogabis:
Perser, erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoq; qui caussam * fugitiui quæris amoris, * finito red
Deq; tua domina multa querenda refers. dis amori,
Parce queri, melius sic te vlciscêre tacendo,
Dum desiderijs effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te de Fisse loquaris,
Qui nimium multis non amo, dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quàm subitò. lentè desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire,
Sed tamen hæc breuis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues euanidus exeat auras,
Perq; gradus molles emoriatur amor.
~~Sed modò dilectam scelus est odisse puellam:~~
~~Exitus ingenijs conuenit iste feris.~~
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
~~Aut amat, aut ægrè desinit esse miser.~~
Turpe vir & mulier iuncti modò, protinus hostes,
Non istas lites Appias ipsa probat.

Sæpe

Sæpe reas faciunt, & amant: vbi nulla simultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Fortè aderat iuuenis, dominam lectica tenebat,
Horrebant sæuis omnia verba minis.
Iamq; vadaturus, Lectica prodeat, inquit,
Prodierat, visa coniuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ,
Venit in amplexus, atq; ita, Vincis, ait.
Tutius est, aptumq; magis discedere pace,
Quàm petere à thalamis litigiosa fora.
Munera quæ dederas, habeat sine lite iubeto.
Esse solent magno damna minora bono.
Quòd si vos casus aliquis conducat in vnum,
Mente memor tota quæ damus arma tene.
Hic opus est armis, hîc ô fortissime pugna,
Vincendæ est telo pectoris ille tuo.
Nunc tibi riualis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant medijs irrita verba Deis.
Nec compone comas, cùm sis venturus ad illam,
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit vt placeas alienæ cura puellæ,
Iam face vt è multis illa sit vna tibi.
Sed quid præcipuè vestris conatibus obstet,
Eloquar exemplo quenq; docente suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari:
Dum sibi quisq; placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Néue puellarum lachrymis moueare caueto:
Vt flerent, oculos erudiere suos.

Artibus

Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Vt lapis æquoreis vndiq; pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare diuortia malis:
Nec dic, quòd doleas, clam tamen vsq; dole.
Nec peccata refer, ne diluat ipsa caueto:
Vt melior caussa caussa sit illa tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satis fieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptas ausim tingere in amne faces.
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas,
Nec sacer arte mea laxior arcus erit.
Consilium est quodcunq; cano, parete monenti:
Vt faueas cœptis, Phœbe saluber ades.
Phœbus adest, sonuere lyræ, sonuere pharetræ,
Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoq; formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quenq; pudere suæ.
Vtraq; formosæ Paridi potuere videri,
Sed tibi collatum vincis vtranq; Venus.
Nec solam faciem, mores quoq; confer, & artes,
Tantum iudicio ne tuus * obstet amor.
Exiguum est quod deinde canam: sed profuit illud
Exiguum multis, in quibus ipse fui.
Scripta caue relegas blandæ seruata puellæ:
Constantes animos scripta relecta mouent.
Omnia pone feros (quamuis inuitus) ingnes:
Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.

* obsto

The-

Thestias absentem succendit stipite natum:
Tu timidè flammis perfida verba dabis?
Si potes, & ceras remoue: quid imagine muta
Carperis? hoc perijt Laodameia modo.
Et loca sæpe nocent, fugito loca conscia vestri
Concubitus, caussas illa doloris habent.
Hîc fuit, hîc cubuit, thalamo dormiuimus illo,
Hîc mihi lasciua gaudia nocte dedit.
recreatur Admonitu reuocatur amor, vulnusq; nouatum
*infirmis culpa Scinditur, * & firmis caussa pusilla nocet.
Vt penè extinctum cinerem si sulphure tangas,
Viuet, & ex minimo maximus ignis erit:
Sic nisi vitaris quicquid reuocabit amorem,
Flamma redardescet quæ modò nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugisse Capharea puppes,
Teq; senex luctus ignibus vlte tuos.
Præterita cautus Niseide nauita gaudet:
Tu loca quæ nimium grata fuere, caue.
Hæc tibi sint Syrtes, hæc Acroceraunia vita,
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt quæ non possunt aliquo cogente iuberi,
Sæpe tamen casus facta leuare solent.
Perdat opes Phædra, parces Neptune nepoti,
Nec faciet pauidos taurus auitus equos.
Gnosida fecisses inopem, sapienter amasset:
Diuitijs alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet vnde suum paupertas pascat amorem,
Non tamen hoc tanti est, pauper vt esse velis.

At tan-

At tanti tibi sit non indulgere theatris,
Dum benè de vacuo pectore cedat amor.
Eneruant animos cithara, cantusq;, lyraq;,
Et vox, & numeris brachia mota suis. *saltantur
Illic assiduè ficti* cantantur amantes,
Quid caueas, actor, quid iuuet, arte docet.
Eloquar inuitus, teneros ne tange poetas:
Summoueo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito, non est inimicus amori:
Et cum Callimacho tu quoq; Coe noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina tale sonant.
Quòd, nisi dux operis vatem frustratur Apollo,
Aemulus est nostri maxima caussa mali.
At turiualem noli tibi fingere quenquam,
Inq; suo solam crede iacere toro.
Acrius Hermionen ideò dilexit Orestes,
Esse quòd alterius cœperat illa viri.
Quid Menelae doles? ibas sine coniuge Creten,
Et poteras nupta lætus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit, tum demum vxore carere
Non potes: alterius creuit amore tuus.
Hoc & in abducta Briseide flebit Achilles,
Illam Plisthenio gaudia ferre viro.
Nec frustra flebat, fecit, mihi credite, Atrides:
Quod si non faceret, turpiter esset iners.

Certè ego feciſſem, nec ſum ſapientior illo:
Inuidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam ſibi quòd nunquam tactam Briſeida iurat
Per ſceptrum, ſceptrum non putat eſſe Deos.
Dij faciant, poßis dominæ tranſire relictæ
Limina, propoſito ſufficiant q̃ pedes.
Et poteris, modò velle tene: nunc fortiter ire,
Nunc opus eſt celeri ſubdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Eſſe puta, remis adijce vela tuis.
Hunc quo vel nimium quondam riuale dolebas,
Vellem deſineres hoſtis habere loco.
Aut certè, quanuis odio remanente ſaluta:
Oſcula cùm poteris iam dare, ſanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quos ſue ſequare dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus aboris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces:
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat.
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas:
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breuius monitus experiere meos.
Vina parant animos Veneri, niſi plurima ſumas,
Et ſtupeant multo corda ſepulta mero.
Nutritur vento, vento reſtinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta ſit, vt tibi curas
Eripiat: ſi qua eſt inter vtrunq; nocet.

Hoc

Hoc opus exegi: feſſæ date ſerta carinæ:
Contigimus portum, quò mihi curſus erat.
Poſtmodò reddetis ſacro pia vota poëtæ
Carmine ſanati fœmina virq; meo.

P. OVIDII NASONIS CONSOLATIO AD LIuiam Auguſtam.

De morte Druſi Neronis, filij eius, qui in Germania morbo perijt.

VIſa diu felix mater modò dicta Neronum,
Iam tibi dimidium nominis huius adeſt.
Iam legis in Druſum miſerabile Liuia carmen,
Vnum, qui dicat iam tibi, mater, habes.
Nec tua te pietas diſtendit amore tuorum,
Nec poſito filij nomine, dicis, vter?
Et quiſquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quiſquam lachrymas temperat ore tuas?
Hei mihi, q̃. facile eſt, quanuis hoc contigit, omnes,
Alterius luctu fortia verba loqui?
Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu,
Fortior vt poßis cladibus eſſe tuis.
Occidit exemplum iuuenis venerabile morum,
Maximus ille armis, maximus ille toga.
Ille modò eripuit latebroſas hoſtibus Alpes.
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Sueuos acre, indomitos q̃ Sicambros
Contudit, in q̃ fugam barbara terga dedit.

Ignotumq3 tibi meruit Romane triumphum,
Protulit in terras imperiumq3 nouas.
Soluere vota Ioui fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ soluere vota Deæ.
Gradiuumq3 patrem donis implere parabas,
Et quoscunq3 coli est iusq3 piumq3 Deos.
Maternaq3 sacros agitabas mente triumphos,
Forsitan & curæ iam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iouis arce manet.
Fingebas reducem, perceptaq3 mente fouebas
Gaudia, & ante oculos iam tibi victor erat.
Iam veniet, iam me gratantem turba videbit,
Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obuia progrediar, felixq3 per oppida dicar,
Collaq3, & os, oculosq3 illius ore premam.
Talis erit, sic occurret, sic oscula iunget,
Hoc mihi narrabit, sic prior ipsa loquar.
* vana Gãdia* magna foues, spem pone miserrima falsam,
Desine de Druso læta referre tuo.
Cæsaris illud opus veluti pars altera vestri
Occidit: indignas Liuia solue comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumq3 pudicè
Omne æuum? & tanto iam placuisse viro?
* meruisse Quidq3 pudicitia tantum* inuiolata bonorum,
Vltima sit laudes inter vt illa tuas?
Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?
Altius & vitijs exeruisse caput?
Nec nocuisse vlli? & fortunam habuisse nocendi?
Nec quenquam neruos extimuisse tuos?

Nec

Nec vires errasse tuas campoq3 foroq3,
Quamq3 licet citra constituisse domum?
Nempe per hos etiam fortunæ iniuria mores
Regnet, & incerta est hîc quoq3 nixa rota.
Hîc quoq3 sentitur, ne quid non improba carpat,
Sæuit, & iniustum ius sibi vbiq3 facit.
Scilicet immunis si luctus vna fuisset
Liuiæ, fortunæ regna minora forent.
Quid si non habitu sic se gessisset in omni,
Vt sua non essent inuidiosa bona?
Cæsaris adde domum, quæ certè funeris expers,
Debuit humanis altior esse malis.
Ille vigil summa sacer ipse locatus in arce
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipse suis, nec quenquam flere suorum,
Nec quæ nos patimur vulgus, & ipse pati.
Vidimus erepta mœrentem stirpe sororis,
Luctus, vt in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te Marcelle sepulchro,
Et cepit generos iam locus ille duos.
Vix posito Agrippa, tumuli benè ianua clausa est,
Perficit officium funeris ecce soror.
Ecce ter antè datis iactura nouissima Drusus,
A magno lachrymas Cæsare quartus habet.
Claudite iam Parcæ, nimium reserata sepulchra
Claudite, plus iusto iam domus ista patet.
Cedis, & incassum tua nomina Druse leuantur,
Vltima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel secula tota,
Et magni luctus obtinuisse locum.

Multi in te amißi, nec tu tot verba bonorum
Omnis cui virtus contigit, vnus eras.
Nec genitrice tua fœcundior vlla parentum,
Tot bona per partus quæ dedit vna duos,
Heu par illud vbi eſt totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraterna morte Neronem,
Pallida promiſſa flere per ora coma.
Diſſimilem q3 ſui vultu profitente dolorem,
Hei mihi quàm toto luctus in orbe fuit.
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidiſti, lacrymas vidit & ille tuas.
Affigiq3 ſuis moriens tua pectora ſenſit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo.
*Lumina cærulea iam * iam nutantia morte,* ¶ iamq3 nantia
Lumina fraternas iam ſubitura manus.
At miſeranda parens ſuprema neq3 oſcula fixit,
Frigida nec mouit membra tremente ſinu.
Non animam appoſito fugientem excepit hiatu,
Nec traxit cæcas per tua membra comas:
Raptus es abſenti, dum te fera bella morantur,
Vtilior patriæ quàm tibi Druſe tuæ.
Liquitur, vt quondam Zephyris & ſolibus ictæ
Soluuntur teneræ vere tepente niues:
Te queritur, caſusq3 malos, irriſaq3 tales,
Accuſatq3 annos vt diuturna ſuos.
Talis in vmbroſis mitis nunc deniq3 ſiluis
Deflet Threïcium Daunias ales Ityn.
Halcyonum tales ventoſa per æquora quæſtus
Ad ſurdas tenui voce ſonantur aquas.

Sic

Sic plumoſa nouis plangentes pectora pennis,
Oeniden ſubitæ concinuiſtis aues.
Sic fleuit Clymene, ſic & Clymeneïdes altæ,
Cum iuuenis patrijs excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas, duratq3, tenetq3,
Suſpenſasq3 oculis fortior ictus agit.
Erumpunt, iterumq3 grauant, gemitumq3 ſinusq3
Effuſæ grauidis vberibusq3 genis.
In vires abijt flendi mora, planior vnda
Defluit, exigua ſi qua retenta mora.
*Tandē vbi per lacrymas licuit, * ſed flebilis orſa eſt,* * ſic
Singultu medios impediente ſonos:
Nate breuis fructus, duplicis ſors altera partus,
Gloria confectæ nate parentis, vbi es?
Sed neq3 iam duplicis, nec iam ſors altera partus,
Gloria confectæ nunc quoq3 matris, vbi es?
Heu modò tantus vbi es? tumulo portaris, & igni.
Hæc ſunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæſaris vxori ſi talia dicere fas eſt,
Iam dubito magnos anrear eſſe Deos.
Nam quid ego admiſi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruiſſe Deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inaneis,
Et vocat hos ipſos flamma rogusq3 ſuus.
Téne ego ſuſtineo poſitum ſcelerata videre?
Téne meæ poterunt vngere nate manus?
Nunc ego te infelix ſummum teneoq3 tuorq3?
Affigoq3 manus, oraq3 ad ora fero?

Nunc primùm aſpiceris Conſul victor q́ parenti?
Sic mihi, ſic miſera nomina tanta refers?
Quo primùm vidi faces, in funere vidi:
Et vidi euerſos, indicium q́ mali.
Quis credat? matri lux hæc chariſſima venit,
Qua natum in ſummo vidit honore ſuum.
Iam' ne ego non felix? iam pars mihi rapta Neronum
Materni celeber nomine Druſus aui?
Iam' ne meus non eſt? nec me facit ille parentem?
Iam' ne fui Druſi mater? & ipſe fuit?
Nec cùm victorem referatur adeſſe Neronem,
Dicere iam potero, Maior, an alter adeſt?
Vltima contigimus, ius matris habemus ab vno:
Vnius eſt munus, quòd tamen orba negor.
Me miſeram extimui, frigus q́ per oſſa cucurrit:
Nil ego iam poſſum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit, iubet hic de fratre vereri:
Omnia iam metuo, fortior antè fui.
Soſpite te ſaltem moriar Nero: tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
Atq́ vtinam Druſi manus altera, & altera fratris
Formarent oculos, comprimerent q́ meos.
Quod licet, hoc certè tumulo ponemur in vno
Druſe, neq́ ad veteres conditus ibis auos.
Miſcebor cineri q́ cinis, at q́ oßibus oſſa:
Hanc lucem celeri turbine Parca neat.
Hæc & plura refert, lachrymæ ſua verba ſequuntur,
Ora q́ nequicquam per modò queſta fluunt.
Quin etiam corpus matri vix vix q́ remiſſum,
Exequijs caruit Liuia penè ſuis.

Quippe

Quippe ducem arſuris exercitus omnis in armis,
Inter quæ q́ ruit ponere certus erat.
Abſtulit nuitus corpus venerabile frater,
Et Druſum prunæ, quod licuit q́, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Druſi,
(Heu facinus) per quæ victor iturus erat.
Per quæ lætis Rhetorum venerat armis.
Hei mihi quàm diſpar huic fuit illud iter.
Conſuluit ſatis mœrentem faſcibus vrbem:
Quid faceret victus, ſic vbi victor init?
Mœſta domus plangore ſonat, cui figere lætus
Parta ſua dominus vouerat arma manu.
Vrbs gemit, & vultum miſerabilis induit vnum:
Gentibus aduerſis forma ſit illa precor.
Incerti claudunt q́ domos, ſtrepitant q́ per vrbem,
Hic illi pauidi clam q́ palam q́ dolent:
Iura ſilent, mutæ q́ tacent ſine vindice leges,
Aſpicitur toto purpura nulla foro.
Dij q́ latent templis, neq́ iniqua ad funera vultus
Præbent, nec poſcunt thura ferenda rogo.
Obſcuros delubra tenent: pudet ora colentum
Aſpicere, inuidiæ quam meruere metu.
At q́ aliquis de plebe pius pro paupere nato
Suſtulerat timidas ſidera ad alta manus:
Iam q́ precaturus, quid ego iam credulus, inquit,
Suſcipiam in nullos irrita vota Deos?
Liuia non illos pro Druſo Liuia mouit,
Nos erimus magno maxima cura Ioui?
Dixit, & iratus vota inſuſcepta reliquit,
Durauit q́ animum, deſtituit q́ preces.

Obuia turba ruit, lachrymasq; rigantibus ora,
Consulis erepti publica damna refert.
Omnibus ijdem oculi, par est concordia flendi:
Funeris exequijs adsumus omnis eques:
Omnis adest ætas: mœrent iuuenesq; senesq;
Ausoniæ matres, Ausoniæq; nurus.
Auctorisq; sui præfertur imagine mœsta,
Qui victrix templis debita laurus erat
Certat onus luctu generosa subire iuuentus,
Et studet officio sedula colla dare.
Et voce & lachrymis laudasti Cæsar alumnum,
Tristia cùm medius rumperet ora dolor.
~~Tu lethum optasti~~, Dijs aduersantibus omen,
Par tibi, si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum, te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Iouis.
Quid petijt? vult ille tibi vt sua facta placerent,
Magnaq; laudatus præmia mortis habet.
Armataq; rogum celebrant de more cohortes:
At pedes exequias reddit, equesq; duci.
Te clamore vocant iterumq; iterumq; supremo,
At vox aduersis collibus icta redit.
Ipse pater flauis Tyberinus adhorruit vndis,
Sustulit è medio nubilus amne caput.
Tum salice implexum, muscoq; & arundine crimen
Cærulea magno legit ab ore manu.
Vberibusq; oculis lachrymarum flumina misit,
Vix capit adiectas alueus altus aquas.
Iamq; rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere certus erat.

Sustenta-

Sustentabat aquas, cursusq; inhibebat equorum,
Vt posset toto proluere amne rogum.
Sed Mauors templo vicinus, & accola campi,
Tot dixit siccis verba nequ; ipse genis:
~~Quanq; amnes decet ira, tamen Tyberine quiescas:~~
~~Nec tibi, non vllis vincere fata datur.~~
Iste meus periit, periitq; arma inter, & enses,
Et lux pro patria, funere caussa latet.
Quod potui tribuisse, dedi. victoria parta est:
Autor abit operis, sed tamen extat opus.
Quoniam ego tentaui Clothoq;, duasq; sorores,
Police quæ certo pensa seuera trahunt.
Vt Remus Iliades, & frater conditor vrbis,
Effugerent aliqua stagna profunda via.
De tribus vna mihi, Parte accipe, quæ datur, inquit,
Mueris: ex istis quod petis, alter erit.
Hic tibi mox, Veneri Cæsar promissus vterq;:
Hos debet solos Martia Roma Deos.
Sic cecinere Deæ, nec te Tyberine repugna,
Irrita nec flammas amne morare tuo.
Nec iuuenis positi supremos destrue honores:
Vade age, & immissis labere pronus aquis.
Paret, & in longum spacioſas explicat vndas,
Strictaq; pendenti pumice tecta subit.
Flamma diu cunctata caput contingere sanctum
Errauit posito lenta sub vsq; toro.
Tandem vbi complexa est siluas, alimentaq; sumpsit,
Aethera subiectis lambit & astra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ,
Cùm sunt imposito membra cremata Deo.

Vritur

Vritur heu decor ille viri, generosaq3 forma,
Et facilis vultus vritur ille vigor.
Victrices q3 manus, facundaq3 principis ora,
Pectoraq3 ingenij magna, capaxq3 domus.
Spes quoq3 multorum flammis vruntur in ijsdem,
Iste rogus miseræ viscera matris habet.
Facta ducis viuent, operosaq3 gloria rerum
Hæc manet, hæc auidos effugit vna rogos.
Pars erit historiæ, totoq3 legetur in æuo,
Seq3 opus ingenijs carminibusq3 dabit.
Stabis & in Rostris tituli speciosus honore,
Caussaq3 dicemur nos tibi Druse necis.
At tibi ius veniæ superest Germania nullum,
Postmodò tu pœnas barbare morte dabis.
Aspiciam regum liuentia colla catenis,
Duraq3 per sæuas vincula nexa manus.
Et tandem trepidos vultus, inq3 illa ferocum
Inuitis lachrymas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus,
Car nifici in mœsto carcere dandus erit.
Consistam, lætisq3 oculis lætusq3 videbo
Strata per obscœnas corpora nuda vias.
Hunc aurora diem spectacula tanta ferentem
Quam primùm croceis roscida portet equis.
Adijce Ledæos concordia sidera fratres,
Templaq3 Romano conspicienda foro.
Quàm paruo numeros impleuit principis æuo,
In patriam meritis occubuitq3 senex.
Nec sua conspiciet (miserum me) munera Drusus,
Nec sua prætempli nomina fronte leget.

Sæpe

Sæpe Nero in lachrimas summissa voce loquetur,
Cur adeò fratres heu sine fratre Deos?
Certus eras nunquam, nisi victor, Druse reuerti:
Hæc te debuerant tempora, victor eras.
Consule nos, duce nos duce iam victore caremus,
Inuenit & tota mœror in vrbe locum.
At comitum squalent immissis ora capillis,
Infelix Druso sed pia turba suo.
Quorum aliquis tendens in te sua brachia dixit,
Cur sine me? cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te dignissima coniuge Druso?
Atq3 eadem Drusi digna parente nurus?
Par benè compositum, iuuenum fortissimus alter,
Alteraiam forti mutua cura viro.
Fœmina tu princeps, tu filia Cæsaris illi,
Nec minor es magni coniuge visa Iouis.
Tu concessus amor, tu solus & vltimus illi,
Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens per verba nouissima questus abesse,
Et mota in nomen frigida lingua tuum,
Infelix recipis non quem promiserat ipse,
Nec qui missus erat, nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros,
Ensibus & Sueuos terga dedisse suis,
Fluminaq3 & montes, & nomina magna locorum,
Et si quid miri vidit in orbe nouo.
Frigidus ille tibi, corpusq3 refertur inane,
Quemq3 premat sine te, sternitur ecce torus,
Quò raperis laniata comas? similisq3 furenti
Quò ruis? attonita quid petis ora manu?

Hoc

Hoc fuit Andromache, cùm vir religatus ad axes
Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Euadne, tunc cum ferienda coruscis:
Fulminibus Capaneus impauida ora dedit.
Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaq; natos,
Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modò per somnos agitatus imagine falsa?
Teq; tuo Drusum credis habere sinu?
Et subitò tentas q; manu, speras q; receptum?
Quæris & in vacui parte priore tori?
Ille pio (si non temerè hæc creduntur) in aruo
Inter honoratos excipietur auos.
Magnaq; maternis maioribus, æqua paternis
Gloria quadrijugis aureus ibit equis.
Regaliq; habitu, curruq; superbus eburno
Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient iuuenem Germanica signa ferentem
Consulis imperio, conspicuumq; decus.
Gaudebuntq; suæ merito cognomine genti,
Quod solum domito victor ab hoste tulit.
Vix credent, tantum rerum cœpisse tot annos
Magnà viri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent, hæc optima mater
Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Drusi matrem, matremq; Neronis,
Aspice, quo surgas aspice mane toro.
Non eadem vulgusq; decent, & lumina rerum:
Est quod præcipuum debeat ista domus.

Impo-

Imposuit te alto fortuna, locumq; tueri
Iussit honoratum, Liuia perfer onus.
Ad te oculos aures q; trahis, tua facta notamus,
Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane, supraq; tuos exurge dolores,
Infragilemq; animum quo potes vsq; tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omneis, omneis expectat auarus
Portitor, & turbæ vix satis vna ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad vnam,
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Ecce necem intendam cœlo, terraq; freto q;,
Casurum triplex vaticinatur opus.
I nunc, & rebus tanta impendente ruina,
In te solam oculos, & tua damna refer.
Maximus ille quidem iuuenum spes publica vixit,
Et quanatus erat gloria summa domus.
Sed mortalis erat, nec tu secura fuisti,
Fortia progenie bella gerente tua.
Vita data est vtenda, data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certa persoluenda die.
Fortuna arbitrijs temporis dispensat vbiq;,
Illa rapit iuuenes, sustulit illa senes.
Quaq; ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce iritare querendo,
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc vno tristis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus fauit amica tuis.

Nata

Nata quòd ex alto, quòd fœtibus aucta duobus,
Quodq; etiam magno consociata Ioui:
Quòd semper domito rediit tibi Cæsar ab orbe,
Gessit & inuicta prospera bella manu.
Quòd spes implerunt maternaq; vota Nerones,
Quòd pulsus toties hostis vtroq; duce:
Rhenus & Alpinæ valles, & sanguine nigro
Decolor infecta testis Itargus aqua:
Danubiusq; capax, & Dacius orbe remoto
Appulus huic hosti per breue Pontus iter.
Armeniusq; fugax, & tandem Dalmata supplex,
Summaq; dispersi per iuga Pannonij.
Et modò Germani Romanis cognitus orbis,
Aspice quàm meritis culpa sit vna minor.
Adde quòd est absens fœtus, nec cernere nati
Semineces oculos sustinuere tui.
Qui dolor, & menti lenissimus influit ægræ,
Acciperes luctus aure coacta tuos.
Præuertit q; metus per longa pericula luctum,
Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
Sed per mollitos antè timore gradus.
Iuppiter antè dedit fati mala signa cruenti,
Flammifera petijt cum tria templa manu:
Iunonisq; graui nocte, impauidæq; Minervæ,
Sanctaq; & immensi Cæsaris icta manus.
Sidera quin etiam cœlo fugisse feruntur,
Lucifer & solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et venit stella non præeunte dies.

Sideris

Sideris hoc obitus terris instare monebat,
Et mergi Stygia nobile numen aqua.
At tu qui superes mœstæ solatia matri,
Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
Per q; annos diuturnus eas fratris q;, tuos q;,
Et viuat nato cum sene mater anus.
Euentura precor Deus excusare priora
Dum volet, à Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori,
Longius vt nolis, heu malè fortis, ali.
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
Obtulit inuitæ cùm tibi Cæsar opem.
Admonuit q; preces, & ius immiscuit illis,
Aridaq; affusa guttura tinxit aqua.
Nec minor est nato seruandæ cura parentis,
Hic adhibet blandas nec sine iure preces.
Coniugis & nati meritum peruenit ad omnes,
Coniugis & nati Liuia sospes ope es.
Supprime iam lachrymas, non est reuocabilis istis,
Quem semel vmbrifera nauita lyntre tulit.
Hectora tot fratres, tot defleuere sorores,
Et pater, & coniux, Astyanaxq; puer,
Et longæua parens, tamen ille redemptus ad ignes,
Nullaq; per Stygias vmbra renauit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi: populator Achilles
Illiaca ambustis ossibus arua premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Soluit, & immensas fletibus auxit aquas,
Consortesq; Deæ centum, longæuaq; magni
Oceani coniux, Oceanusq; pater.

Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neq; omnes,
Mutarunt auidi tristia iura Dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octauia fleuit,
Et fleuit populo Cæsar vtrunq; palàm.
Sed rigidum ius est, & ineuitabile mortis,
Stant rata non vlla fila tenenda manu.
Ipse tibi emissus nebulosum littus Auerni,
Si liceat, forti verba tot ore sonet:
Quid numeras annos? vixi maturior annis,
Acta senem faciunt, hæc numeranda tibi.
His æuum fuit implendum, non segnibus annis:
Hostibus euentat longa senecta metu.
Hoc ataui monuére mei, proauiq; Nerones,
Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus ista docet per te mea Cæsaris alti:
Exitus hic, mater, debuit esse meus.
Nec meritis quicquam illa iuuant, magis affuit illis
Mater, honos, titulis nomina plena vides.
Consul, & ignoti victor Germanicus orbis,
Qui fuit heu mortis publica caussa legor.
Cingor Apollinea victricia tempora lauro,
Et sensi exequias funeris ipse mei.
Decursusq; virûm notos mihi, donaq; regum,
Cunctaq; per titulos oppida lecta suos.
Et quo me officio portauerit illa iuuentus,
Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
Deniq; laudari sacrato Cæsaris ore
Et merui, lachrymas elicuiq; Deo.
Et cuiquam miserandus ero, iam comprime fletus,
Hoc ego, qui flendi sum tibi causa, rogo.

Hæc

Hæc sentit Drusus, si quid modò sentit, in vmbra,
Nec tu de tanto crede minora viro.
Est tibi, sitq; precor multorum filius instar,
Parsq; tui partus sit tibi salua prior.
Est coniux tutela hominum, quo sospite vestram
Liuia funestam dedecet esse domum.

FINIS.

DE NVCE

ELEGIA.

NVx ego iuncta via, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccaui: nisi si peccare fatemur,
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus tunc cùm meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ, fructu *proueniente Deos. *præuen.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es vuas,
Mirata est oleas sæpe Minerua suas.
Pomaq; læsissent matrem, nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quinetiam exemplo pariebat fœmina nostro,
Nullaq; non illo tempore mater erat.

At postquam platanis sterilem præbentibus vmbrã,
Vberior quauis arbore venit honor.
Nos quoq; fructiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neq; continuos nascuntur poma per annos,
Vuaq; læsa domum, læsaq; bacca venit.
Nunc vterus vitio est, quæ vult formosa videri:
Raraq; in hoc æuo est, quæ velit esse parens:
Certè ego si nunquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytæmnestra digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascenteis supprimet vuas:
Orbaq; si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloq;, pyroq;,
Destituent syluas vtraq; poma suas.
Quæq; sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus, stipes inanis erit.
Non equidem inuideo, nunquam tamen vlla feritur,
Quæ sterilis sola est conspicienda coma.
Cernite synceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil quare percutiantur habent.
At mihi sæua nocent mutilatis vulnera ramis,
Nudaq; decerpto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ.
Sustineant aliæ poma, querentur idem.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria, lucro
Esse potest: inops vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui se scit ferre viator
Quod timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor, soli quia caussa petendi est:
Frondibus intactis cætera turba viret.

Nam

Nam quòd habẽt frutices aliquando proxima *nobis *nostris
Fragmina, quòd læso vimine multa iacent,
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est,
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idq; fide careat, si non quæ longius absunt,
Natiuum retinent inuiolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur,
Deuoueant vmbras proxima quæq; meas.
Quàm miserum est, odium damnis accedere nostris,
Meq; ream nimiæ proximitatis agi.
Sed puto magna mei est operoso cura colono:
Inueniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contemptor nascor in agro,
Pars q; loci quo sto, publica penè via est.
Me, sata ne lædam, quoniam sata lædere dicor,
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat vmbras,
Duratam renouat non mihi fossor humum.
Sole licet, siccaq; siti peritura laborem,
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cùm maturas fisso noua cortice rimas
Nux agit, ad partes pertica sæua venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis,
Et condit lectas parca colona nuces.
Has puer aut certo rectas * diuerberat ictu, *dilaminat
Aut pronas digito bustue semélue petit.
Quatuor in nucibus non amplius alea tota est,
Cùm sibi suppositis additur vna tribus.

Per tabulæ cliuum labi iubet alter, & optat
Tangat vt è multis quælibet vna suam.
Est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar,
Vt diuinatas auferat augur opes.
*figuram Fit quoq; de creta, qualem cœleste *figura
Sidus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc vbi distincta est gradibus, quæ constitit intus,
Quo tetigit virga, tot capit inde nuces.
Vas quoq; sæpe cauum spacio distante locatur,
In quod missa leui nux cadat vna manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum,
Non à vicina puluerulenta via est.
Illa suo, quæcunq; tulit dare dona colono,
Vt plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus,
Ante diem q; meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc, tenero est in lacte, & intra est,
Nec mala sunt vlli nostra futura bono.
Iam tamen inuenias, qui me iaculentur, & ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Maiorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis folijs vbi nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoq;, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris inuisa colonis,
*damno Nec ventus, *fraudi, solúe, geluúe fuit.

Fru-

Fructus obest, perisse nocet, nocet esse feracem,
Quæq; fuit multis, est mihi præda malo.
Præda malo Polydore fuit tibi, præda nefandæ
Coniugis Aonium misit in arma virum.
Hesperij regis pomaria tuta fuissent,
Vna sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, & sentes tantummodò lædere natæ,
Spinaq; vindicta cætera tuta sua est.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis,
Missa petunt auida saxa proterua manu.
Quid si non aptas solem fugientibus vmbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
Non expectata cùm venit imber aquæ?
Omnia cùm faciam, cùm præstem sedula cunctis
Officium, saxis * officiosa petor. *inuidiosa
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est:
Caussabor quare sit lapidosus ager.
Dumq; repurgat humum, collectaq; saxa remittit,
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo inuisa alijs, vni mihi frigora prosunt,
Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum, nudam tamen expedit esse,
Nec spolium de me, quod petat hostis habet.
At simul induimus nostris sua *vellera ramis: *munera
Saxa nouos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hîc aliquis dicat, quæ publica tangunt,
Carpere concessum est, hoc via iuris habet.
Si licet hoc, oleas distringite, cædite messes:
Improbe vicinum carpe viator olus.

Intret & vrbanas eadem petulantia portas,
Sitq; tuis muris Romule iuris idem.
Quilibet argentum prima de fronte taberna
Tollat, & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos,
*tangere Et quascunq; potest * tollere, tollat opes.
Sed neq; tolluntur, nec dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
*tantum At non ille Deus pacem intra mœnia * finit,
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, media si luce, palamq;
Verberor, & tutæ non licet esse nuci?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec vllam
Sedibus in nostris stare videtis auem.
Vt lapis in ramo sedit quicunq; bifurco,
Hæret, & vt capta victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuere admissa negari,
Et crimen vox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos iniuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est, illo maculata cruore
Non profectura dextra lauatur aqua.
O ego cùm longæ venerunt tædia vitæ,
Optaui quoties arida facta mori.
Optaui quoties aut cæco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti.
Atq; vtinam subitæ raperent mea poma procellæ,
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
*mihi Sic vbi detracta est à te * tibi tussa pericli,
Quod superest, tutum Pontice Castor habes.

Quid

Quid mihi nunc animi est, cùm sumit tela viator,
Atq; oculis plagæ destinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera * vulnera trunco, * verbera
Quem sub humo radix, vinclaq; curua tenent.
Corpora præbemus plagis: vt sæpe sagittis,
Cùm populus manicas deposuisse vetat:
Vtue grauem * pauida est vbi tolli vacca securim, * patiens
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putastis,
Sed metus in nobis caussa tremoris erat.
Si merui, videor q; nocens, excidite ferro,
Nostraq; fumosis urite membra focis.
Si merui, videor q; nocens, imponite flammæ,
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur vrar, nec cur excidar habetis,
Parcite: sic cœptum perficiatis iter.

FINIS.

DE MEDICAMINE FACIEI ELEGIA.

DIscite quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia pendere iussit
Munera, mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos,
Fissaq; adoptiuas accipit arbor opes.

Culta placent: auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub impositio marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno,
Sectile delicijs India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se rura paterna coli.
Cum matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaq́ claudebat, quos filia pauerat agnos,
Ipse dabat virgas cæsaq́ ligna foco.
At vestræ teneras matres peperere puellas,
Vultis inaurata corpora veste tegi.
* odoratos *Vultis * adornatos positu variare capillos,*
Conspicuas gemmis vultis habere manus:
Induitis collo lapides Oriente petitos,
Et quantos onus est aure tulisse, duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cum comptos habeant secula nostra viros.
Fœminea vestri potiuntur lege mariti,
Et vix ad cultus nupta quod addat habet.
Per se quæq́ paret, & quos venetur amores,
Refert: munditia crimina nulla meret.
Rure latent, finuntq́ comas: licet arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos.
* quæcunq́ vel cuicunque *Est etiam placuisse sibi * quotacunq́ voluptas:*
Virginibus cordi grataq́ forma sua est.
Laudatas homini volucris Iunonia pennas
* multa vel stulta *Explicat, & forma * muta superbit auis.*
Sic potius non tanget amor, quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.

Nec

Nec vos graminibus, nec misto credite succo,
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues,
Nec redit in fontes vnda supina suos.
Et quanuis aliquis Temesæa remouerit æra,
Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facilè conciliante placent.
Certus amor morum est, formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum,
Perq́ suos annos hinc bene pendet amor.
Discite cum teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea quæ Libyci ratibus misere coloni,
Exue de palea, tegminibusq́ suis.
Par erui mensura, decem madefiat ab ouis,
Sed tumulent libras ordea nuda duas.
Hæc vbi ventosas fuerint siccata per auras,
Lenta iube scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadent viuaci cornua ceruo
Contere: in hæc solida sexta face assis eat.
Nanq́ vbi puluereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus innumeris omnia cerne cauis.
Adijce narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat.
*Sextantemq́ trahat gummi cum semine * Thusco,* * tuso
Et nouies tanto plus tibi mellis eat.

Quæ-

Quæcunq; afficiet tali medicamine pultum,
Fulgebit speculo læuior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita * nudare lupinos: * præbere
Et simul instantis corpora frange fabæ.
Vtraq; sex habeant æquo discrimine libras,
Vtraq; da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyrica quæ venit iris humo.
Da validis iuuenum pariter subigenda lacertis,
Sed iustum tritis vncia pondus erit.
Addita de querulo volucrum medicamina nido,
Ore fugant maculas, Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis:
Quod trahit in partes vnica sexta duas.
Vt coëant, apteq; lini per corpora possint,
Adijce de flauis Attica mella fauis.
Quanuis thura Deos, irataq; numina placent,
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus vbi miscueris radenti * tubera nitro, * corpora
Ponderibus iustis fac sit vtrunq; trahens.
Parte minus quarta direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum,
Hæc vbi contriueris, per densa foramina cerne:
Puluis ab infuso melle premendus erit.
Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis:
Quinq; parent marathi scrupula, myrrha nouem.
Arentisq; rosæ quantum manus vna prehendat,
Cumq; Ammoniaco mascula thura sale.
Ordea quem faciunt illis infunde cremorem,
Æquent expensas cum sale thura rosas.

Tempo-

Tempore sit paruo mulier licet illita vultum,
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelida madefacta papauera lympha
Contereret, teneris illineretq; genis.

Cætera desiderantur.

DE PVLICE ELEGIA,

QVAM SATIS CONSTAT NON esse Ouidij, nec cuiusquam eruditioris.

Parue pulex, & amara lues, inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu, laceras corpus tenerum durissime morsu,
Cuius cùm fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas,
Leuia membra quibus commaculata rigent.
Cumq; tuum lateri rostrum defigis acutum,
Cogitur è somno surgere virgo graui.
Perq; sinus erras: tibi pertia cætera membra:
Is quocunq; placet, nil tibi sæue latet.
Ah piget, & dicam, cum strata puella recumbit,
Tu femur auellis, cruraq; aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispeream, nisi iam cupiam fieri meus hostis,
Promptior vt fieret ad mea vota via.

Si sine-

Si fineret natura mihi, quò verterer inte,
Et quod sum natus, posse redire daret:
Vel si carminibus possem mutarier vllis,
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ iura nouare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes
Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Inde means per crura meæ sub veste puellæ,
Ad loca quæ vellem, me citò surriperem.
Cumq; illa dudum lædens nil ipse cubarem,
Donec de pulice rursus homo fierem.
Sed si fortè nouis virgo perterrita monstris
Excitet famulos ad mea vincla suos,
Aut tentata meis precibus succumberet illa,
Aut mox ex homine verterer in pulicem:
Rursus mutatus, fundens q; precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et iam nil mallet, quàm sibi me socium.

* Dum bona vel precibus, vel vi sperata tenerem,

FINIS.

DE

DE PHILOMELA ELEGIA, NEC EA QVIdem Ouidij.

Dvlcis amica veni noctis solatia præstans,
Inter aues etenim nulla tibi simulis.
Tu Philomela potes vocum discrimina mille,
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quanuis aliæ volucres modulamina tentent,
Nulla potest modulis æquiualere tuis.
Insuper est auium spacijs garrire diurnis,
Tu cantare simul nocte die q; potes.
Parus enim quanuis per noctem tinninet omnem,
At sua vox nulli iure placere potest.
Dulcè Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam,
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis,
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente nouos componit Acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pisitat ore,
Sed quod mane canunt, vespere non recolunt.
Cacabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser,
Et castus turtur, at q; columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde palumbes,
In fluuijs q; natans sorte tetrinit anas.
Grus gruit, in q; glomis cycni prope flumina drensant:
Accipiter pipat, miluus hians q; lipit
Cucurrire solet gallus, gallina gracillat:
Pupillat pauo, trinsat hirundo vaga.

Dum

Dum clangunt aquilæ, vultur pulpare probatur,
Et crocitat coruus, graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre ciconia rostro,
Pessimus at passer tristia flendo* rapit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,
Atq; suo domino χαῖρε valeq; sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces,
Scurriliter strepitu quicquid & audit, ait.
Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada:
Bombibat ore legens munera mellis apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & vespertilio stridunt,
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast vlulant vlulæ lugubri voce canentes,
Inq; paludiferis butio bubit aquis.
Regulus atq; Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modulo zinzilulare sciunt.
Scribere me voces auium Philomela coëgit,
Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed iam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ rancant, rugiuntq; leones,
Panther caurit amans, Pardus hiando felit.
Dum lynces orcando fremunt, vrsus ferus vncat,
Ast lupus ipse vlulat, frendet agrestis aper.
Et barrus barrit, cerui glocitant, & onagri,
Ast taurus mugit, & celer hinnit equus.
Quirritat verres tardus, rudit, oncat asellus.
Blacterat hinc aries, & pia balat ouis.

*pipit.

Sordida

Sordida sus pascens ruris per gramina grunnit,
At mutire capris hirce petulce soles.
Ritè canis latrat, fallax vulpecula gannit,
Glaucitat & catulus, at lepores vagiunt.
Mus auidus mintrat, velox mustella aq; dintrit,
Et grillus grillat, deslicat inde sorex.
Ecce venenosus serpendo sibilat anguis,
Garrula limosis rana coaxat aquis.
Has volucrum voces descripsi, quadrupedumq;
Quas natura illis grata parens tribuit:
Sed cunctas species animantum nemo notauit,
Atq; sonos, ideò dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum,
Seu semper sileant, siue sonare queant.

FINIS.

FRAGMENTVM OVIDII NAsonis repertũ nuper in vetustissimo codice ex Epigrammatis.

NOx erat, & somnus lassos submisit ocellos,
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat, & in ramis multa latebat auis.
Area gramineo suberat viridissima prato,
Humida de guttis lenè sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum,
Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.

Ecce petens varijs immiſtas floribus herbas,
Conſtitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior niuibus, tunc cùm cecidere recentes,
In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior quod adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modò ſiccatam lacte relinquit ouem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus
Cumq́ ſua teneram coniuge preſſit humum.
Dum iacet, & lentè reuocatas ruminat herbas,
Atq́ iterum paſto paſcitur antè cibo,
Viſus erat ſomno vires adimente ferendi
Cornigerum terra depoſuiſſe caput.
Huc leuibus cornix pennis delapſa per auras
Venit, & in viridi garrula ſedit humo.
Terq́ bouis niueæ petulanti pectora roſtro
Fodit, & albentes abſtulit ore notas.
Illa locum, taurumq́ diu cunctata reliquit,
Sed niger in vaccæ pectore liuor erat.
Vtq́ procul vidit carpentes pabula tauros,
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc ſe rapuit gregibusq́ immiſcuit illis,
Et petijt herbæ fertilioris opem.
Dic age nocturnæ quicunq́ es imaginis augur,
Si quid habent veri, viſa quid iſta ferant.
Sic ego. Nocturnæ ſic dixit imaginis augur,
Excudens animo ſingula dicta ſuo.
Quem tu mobilibus folijs vitare ſolebas,
Sed malè vitabas, æſtus amoris erat.
Vacca puella tua eſt, aptus color ille puellæ:
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.

Pectora

Pectora quòd roſtro cornix fodiebat acuto,
Ingenium dominæ lena monebat anus.
Quod cunctata diu taurum ſua vacca reliquit,
Frigidus in viduo deſtituêre toro.
Liuor, & aduerſo maculæ ſub pectore nigræ,
Pectus adulterij labe carere negant.
Dixerat interpres, gelido mihi ſanguis abore
Fugit, & ante oculos, nox ſtetit alta meos.

EIVSDEM, EX EPIgrammatis.

Quantum Vergilius magno conceſſit Homero,
Tantum ego Vergilio Naſo poëta meo.
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam:
Ingenio ſi te ſubſequor, hoc ſatis eſt.
Argumenta quidem librorum prima notaui,
Errorem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine verſus,
Aeneidos totum corpus vt eſſe putent.
Affirmans grauitate mea, me carmine nullo
Liuore *titulum præpoſuiſſe tibi. * hunc tit.

Vir magnus bello, nulli pietate ſecundus,
Aeneas odio Iunonis preſſus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in vndis,
Naufragus: & tandem Libycas dimiſſus ad oras,
Ignarusq́ loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Eliſſæ.
Quinetiam nebula ſeptus peruenit ad vrbem.

Abreptos vndis socios cum classe recepit,
*Didonis *Hospitioq; vsus * Didûs per cuncta benignæ*
Excidium Troiæ iussus narrare parabat.

FINIS.

AD PISONEM, AD QVEM EXTAT ET HORATII Ars poetica.

VNde prius cœpti surgat mihi carminis ordo,
Quósue canam titulos, dubius feror: hinc tua
Nobilitas, veterisq; citant sublimia Calpi (Piso
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes.
Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos, quæ si deesset tibi fortè creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.
Nam quid imaginibus, quid auitis fulta triumphis
Atria, quid pleni numeroso consule fasti,
Profuerint, si vita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, cuius laus est in origine sola.
At tu qui tantis animum natalibus æquas,
Et partem tituli non summam ponis in illis.
Ipse canendus eris: nam quid memorare necesse est,
Vt domus à Calpo nomen Calpurnia ducat?
Claraq; Pisonis tulerit cognomina prima,
Humida calloſa cùm pinseret hordea dextra?
Nec si cuncta velim, breuiter decurrere possim:
Et prius ætherea molles circumuaga flammæ

Annua

Annua bissenis reuocabit mensibus astra,
Quàm mihi priscorum titulos, operosaq; bella
Contigerit memorare: manus sed bellica patrum
Armorumq; labor, veteres docuere Quirites,
Atq; illos cecinere sui per carmina vates.
Nos quoq; pacata Pisonem laude nitentem,
Exæquamus auis. nec enim si bella quierunt,
Occidit & virtus, licet exercere togatæ
Munera militiæ, licet & sine sanguinis haustu
Mitia legitimo sub iudice bella mouere.
Hic quoq; seruati continget gloria ciuis,
Altaq; victriceis intexunt limina palmæ.
Quin agè maiorum iuuenis facunde tuorum,
Scande super titulos, & auitæ laudis honores,
Armorumq; decus præcede forensibus actis.
Sic etiam magno iam tunc Cicerone vigente
Laurea facundis cesserunt arma togatis:
Sed quæ Pisonum claros visura triumphos
Olim turba vias impleuerat agmine denso,
Ardua nunc eadem stipat fora, cum tua mœstos
Defensura reos vocem facundia mittit.
Seu trepidos ad iura decem citat hasta virorum,
Et firmare iubet centeno iudice causas,
Seu capitale nephas operosa diluis arte,
*Laudibus ipsa tuis resonant fora * dura Piso. Nam* *namq; vbi Piso
Iudicis affectum, possessaq; pectora tentas,
Victus, sponte sua sequitur quocunq; vocasti.
Flet si flere libet, gaudet gaudere coactus,
Et te dante capit iudex, si non habet, iram.
Sic auriga solet feruentia Thessalus ora

Mobilibus frænis in aperto flectere campo:
Qui modò non solum rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat, modò torquet in auras
Flexibiles rictus, & nunc ceruice rotata
Incipit effusos in gyrum carpere cursus.
Quis non attonitus iudex tua respicit ora?
Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera mentem?
Nam tu siue libet pariter cum grandine nimbos,
Densaq; vibrata iaculari fulmina lingua,
Seu iuuat astrictas in nodum cogere voces,
Et dare subtili viuacia verba catena,
Vim Laertiadæ, breuitatem vincis Atridæ.
Dulci seu mauis, liquidoq; fluentia cursu
Verba, nec incluso sed aperto pingere flore,
Inclyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te Piso tamen populo sub iudice sola
Mirantur fora, sed numerosa laude senatus
Excipit, & meritas reddit tibi curia voces.
Quis dignè referat, qualis tibi luce sub illa
Gloria contigerit, qua tu retinente senatu?
Cùm tua bis senos numeraret purpura fasces,
Cæsareum grato cecinisti pectore numen?
Quòd si iam validæ mihi robur mentis ineesset,
Et solidus primos impleret spiritus annos,
Auderem voces per carmina nostra referre
Piso tuas, sed fessa labat mihi pondere ceruix,
Et tremefacta cadunt succiso poplite membra:
Sic nec olorinos audet Pandionis ales
Parua referre sonos. nec si velit improba, possit.
Sic & Aëdonia superantur voce cicadæ,

Stridu-

Stridula cum rapido faciunt conuicia soli.
Quare age Calliope posita grauitate forensi,
Limina Pisonis mecum pete, plura supersunt
Quis laudare velis, inuenta penatibus ipsis.
Huc etiam tota concurrit ab vrbe iuuentus
Auditura virum, si quando iudice fesso
Turbida prolatis tacuerunt iurgia rebus.
Tunc etiam leuibus veluti proludit in armis,
Compositusq; suas exercet litibus artes:
Quinetiam facilis Romano perfluit ore
Græcia, Cecropiaq; sonat grauis æmulus vrbi.
Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboicam referens fœcunda Neapolis arcem.
Qualis ìò superi, qualis nitor oris amœnis
Vocibus: hinc solido fulgore micantia verba
Impleuere locos, hinc exornata figuris
Aduolat excusso velox sententia torno.
Magna quidem virtus erat, etsi sola fuisset,
Eloquio sanctum modò perfulcire senatum
Exonerare pios modò, nunc onerare nocentes,
Sed super ista, mouet plenus grauitate serena
Vultus, & insigni præstringit imagine visus.
Talis inest habitus, qualem nec dicere mœstum,
Nec fluidum, læta sed tetricitate decorum
Possumus: ingenitæ stat nobilitatis in illo
Pulcher honos, & digna suis natalibus ora.
Additur huc & iusta fides, & plena pudoris
Libertas, animusq; mala ferrugine purus,
Ipsaq; possesso mens est opulentior auro.
Quis tua cultorum iuuenis facunde tuorum

Limina pauper adit, quem non animosa beatum
Excipit, & subito iuuat indulgentia censu?
Quodq; magis dono fuerit pretiosius omni,
Diligis ex æquo, nec te fortuna colentum,
Natalésue mouent: probitas spectatur in illis.
Nulla superborum patiuntur dicta iocorum,
Nullius subitos adfert iniuria risus.
Vnus amicitiæ summos tenor ambit & imos.
Rara domus tenuem non aspernatur amicum,
Raraq; non humilem calcat fastosa clientem.
Illic casta licet mens, & sine crimine constet
Vita, tamen probitas cum paupertate iacebit.
Sed lateri nullus comitem circundare quærit,
Quem dat purus amor, sed quem tulit impia merces:
Nec quisquam vero precium largitur amico,
Quem regat ex æquo, vicibusq; regatur ab illo:
Sed miserum parua stipe focilat, vt pudibundus
Exercere sales inter conuiuia possit.
Ipse procul liuor, procul hæc fortuna refugit
Piso tuam venerande domum: tu mitis, & acri
Asperitate carens, positoq; per omnia vastu,
Inter vt æquales vnus numeraris amicos,
Obsequiumq; doces, & amorem quæris amando.
Cuncta domus varia cultorum personat arte,
Cuncta mouet studium: nec enim tibi dura clientum
Turba, rudisue placet, misero quæ freta labore,
Nil nisi summoto nouit præcedere vulgo.
Sed virtus numerosa iuuat, tu pronus in omne
Pectora ducis opus, seu te grauiora vocarunt,
Seu leuiora iuuant: nec enim facundia semper

Ab-

Abducta cum fronte placet, non semper in armis
Bellica turba manet, nec tota classicus horror
Nocte dieq; gemit, non semper Gnosius arcus
Destinat, exempto sed laxat cornua neruo.
Et galea miles caput, & latus ense resoluit.
Ipsa vices natura subit, variataq; cursus
Ordinat, inuersis & frondibus explicat annum.
Non semper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat sidera nimbis.
Cessat hyems, madidos & siccat Vere capillos.
Ver fugit æstates, æstatum terga lacessit
Promifer autumnus, nebulis cessurus & vndis.
Ignea quinetiam superûm pater arma recondit,
Et Ganymedeæ repetens conuiuia mensæ,
Pocula sumit ea, quageßit fulmina, dextra,
Temporibus seruire decet: qui tempora certis
Ponderibus pensauit, eum si bella vocabunt,
Miles erit: si pax, positis toga gestiet armis:
Hunc fora pacatum, bellantem castra decebunt,
Felix illa dies, totumq; canenda per ævum,
Quæ tibi vitales cùm primum traderet auras,
Contulit innumeras intra tua pectora dotes,
Mira subest grauitas inter fora, mirus omissa
Paulisper grauitate lepos. si carmina fortè
Nectere ludendi iuuit fluitantia versu,
Aonium facilis deducit pagina carmen,
Siue chelyn digitis, & eburno verbere pulsas,
Dulcis Apollinea sequitur testudine cantus:
Et te credibile est Phœbo didicisse magistro.
Nec pudeat pepulisse lyram, cum pace serena

Publi-

Publica securis exultent ocia terris.
Nec pudeat Phœbea chelys, si creditur illis
Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus.
Sic mouisse fides sæuus narratur Achilles,
Quanuis mille rates Priameius vreret heros,
Et grauis obstreperet modulatis buccina neruis.
Illo dulce melos Nereius extudit heros
Pollice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
Arma tuis etiam si fortè rotare lacertis,
Iná3 gradum clausis libuit consistere membris,
Et vitare simul, simul & captare petentem,
Mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
Flectis, & obliquis fugientem cursibus vrges.
Nunc quoq3 viuaci scrutaris pectora dextra,
Nunc latus aduersum nec opino percutis ictu,
Nec tibi mobilitas minor est, si fortè volantem
Aut geminare pilam iuuat, aut reuocare cadentem:
Et non sperato fugientem reddere gestu.
Hæret in hæc populus spectacula, totá3 ludos
Turba repentè suos iam sudabunda relinquit.
Te si fortè iuuat studiorum pondere fessum
Non languere tamen, lusus á3 mouere per artem,
Callidiore modo tabula variatur aperta
Calculus, & vitreo peraguntur milite bella:
Vt niueus nigros, nunc & niger alliget albos.
Sed tibi quis non terga dedit? quis te duce cessit
Calculus? aut quis non periturus perdidit hostem?
Mille modis acies tua dimicat, ille petentem
Dum fugit, ipse rapit, longo venit ille recessu.
Qui stetit in speculis, hic se committere rixæ,

Audet,

Audet, & in prædam venientem decipit hostem.
Ancipites subit ille moras, similis á3 ligato
Obligat ipse duos, hic ad maiora mouetur,
Vt citus & fracta prorumpat in agmina mandra.
Clausá3 deiecto populentur mœnia vallo.
Interea sectis, quanuis acerrima surgant
Prælia, militibus: plena tamen ipse phalange,
Aut etiam pauco spoliata milite vincis.
Et tibi captiua resonat manus vtraq3 turba.
Sed prius emenso Titan versetur Olympo,
Quàm mea tot laudes decurrere carmina possint.
Felix, & longa iuuenis dignissime vita,
Eximiumá3 tuæ gentis decus accipe nostri
Certus, vt hoc veri complectere pignus amoris,
Quòd si digna tua minus est mea pagina laude,
Aduoluisse sat est, animum, non carmina iacto.
Tu modò lætus ades. forsan meliora canemus:
Et vires dabit ipse fauor, dabit ipsa feracem
Spes animum: dignare tuos aperire penates.
Hoc solum petimus: nec enim me diuitis auri
Imperiosa fames, & habendi sæua libido
Impulerant, sed laudis amor iuuat optime tecum
Degere, cumá3 tuis virtutibus omne per ævum
Carminibus certare meis: sublimor ibo,
Si famæ mihi pandis iter, si detrahis vmbram.
Abdita quid prodest generosi vena metalli,
Si cultore caret? quid inerti condita portu,
Si ductoris eget, ratis efficit, omnia quanuis
Armamenta gerat, teretiá3 fluentia malo
Possit & excusso dimittere vela rudente?

Ipse

Ipse per Ausonias Aeneia carmina gentes
Qui sonat, ingenti qui nomine pulsat Olympum,
Maeoniumq; senem Romano prouocat ore,
Forsitan illius nemoris latuisset in vmbra
Quod canit: & sterili tantum cantasset auena,
Ignotus populis, si Mecœnate careret:
Qui tamen haud vni patefecit limina vati,
Nec sua Vergilio permisit numina soli.
*gestu Mecœnas tragico quatientem pulpita *caestu
Erexit Varum, Mecœnas alta tonantis
Eruit, & populis ostendit nomina Graijs.
Carmina Romanis etiam resonantia chordis,
Ausoniamq; chelyn gracilis patefecit Horati.
O decus in totum meritò venerabilis aeuum,
Pierij tutela chori, quo praeside tuti
Non vnquam vates inopi timuere senectae.
Quòd si quis nostris precibus locus, & mea vota
Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
Tu mihi Mecœnas tereti cantabere versu:
Possumus aeternae nomen committere famae,
Si tamen hoc vlli de se promittere fas est.
*auctor adest Et Deus *vltor abest, superest animosa voluntas,
Ipsaq; nescio quid mens excellentius audet.
Tu nanti protende manum, tu Piso latentem
Exere, nos humilis domus, & syncera parentum,
Sed tenuis fortuna sua caligine celat.
Possumus impositis caput exonerare tenebris,
Et lucem spectare nouam, si quid modò laetus
Annuis, & nostris subscribis candide votis.
Est mihi, crede, meis animus constantior annis,

Quanuis

Quanuis nunc iuuenile decus mihi pingere malas
Caperit, & nondum vicesima venerit *aetas. *aestas

FINIS.

P. OVIDII NASONIS HALIEVTICON Fragmentum.

*

Accepit mundus legem, dedit arma per omnes,
Admonuitq; sui: vitulus sic nanq; minaci
Qui nondum gerit in tenera iam cornua fronte,
Sic damae fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morsu canis, & caudae sic scorpius ictu:
Concussisq; leuis pennis sic euolat ales.
Omnibus ignotae mortis timor, omnibus hostem,
Praesidiumq; datum sentire, & noscere teli
Vimq; modumq; sui: sic & Scarus arte sub vndis,
Sin *
Decidit, assumptamq; dolo tandem pauet escam:
Non audet radijs obnixa occurrere fronte,
Auersus crebro veniens sub verbere caudae,
Laxans subsequitur, tutumq; euadit in aequor,
*Quin etiam si fortè aliquis dampus nataret
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit
Auersi caudam morsu tenet atq; *
*nato quem texitq; resultet *
Sepia tarda fugae, tenui cùm fortè sub vnda
Deprensa est, iamiamq; manus timet illa rapaceis,
Inficiens aequor nigrum vomit illa cruorem,

Auer-

Auertitq3 vices, oculos fruſtrata ſequentes.
Clauſus rete Lupus quanuis immanis, & acer
** Dimotis cauda ſubmiſſus ſedet armis in Auſtri*
Emicat, atq; dolos ſaltu diludit inultus.
Et Muræna ferox teretis ſibi conſcia tergi,
Ad laxata magis conuerſa foramina retis,
Tandem per multos euadit lubrica flexus,
Exemploq3 nocet, cunctis interuenit vna.
At contrà ſcopulis crinali corpore ſegnis
Polypus hæret, & hac eludit retia fraude,
Et ſub lege loci ſumit mutatq3 colorem,
Semper ei ſimilis quem contigit. atq3 vbi prædam
Pendentem retis auidus rapit, hic quoq3 fallit
Elato calamo, cùm demùm emerſus in auras,
Brachia diſſoluit, populatumq3 expuit hamum.
At Mugil cauda pendentem euerberat eſcam,
Excuſſamq3 legit. Lupus acri concitus ira,
Diſcurſu fertur vario, fluctusq3 ferentes
Proſequitur, quaſſatq3 caput, dum vulnere ſæuus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat:
Nec proprias vires neſcit Muræna nocendi:
Auxilioq3 ſibi, morſu nec eo minus acri
Deficit, aut animos ponit captiua minaceis.
Anthias his, tergo quæ non videt, vtitur armis,
Vim ſpinæ nouitq3 ſuæ, verſoq3 ſupinus
Corpore lina ſecat, fixumq3 intercipit hamum.
Cætera quæ denſas habitant animalia ſyluas,
Aut vani quatiunt ſemper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non ſana ferocia mentis.
Ipſa ſequi natura monet, vel comminus ire,

Impi-

Impiger & telo venantum ſternere pergit
Agmina, & aduerſis infert ſua pectora telis.
Quoq3 venit, fidens magis, & ſublatior ardet,
Concuſſitq3 toros, & viribus addidit iram.
Prodidit, atq3 ſuo properat ſibi robore lethum.
Fœdus Lucanis prouoluitur Vrſus ab antris,
Quid niſi pondus iners, ſtolidæq3 ferocia mentis?
Actus Aper ſetis iram denunciat hirtis:
Et ruit, oppoſiti nitens in vulnera ferri,
Preſſus & emiſſo moritur per viſcera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga ſequenti,
Vt pauidi Lepores, vt fuluo tergore Damæ,
Et capto fugiens Ceruus ſine fine timore.
Ipſa ſequi natura docet, vel comminus ire.
Hic generoſus honos, & gloria maior Equorum,
Nam capiunt animis palmam, gaudentq3 triumpho,
Seu ſeptem ſpacijs circo meruere coronam,
Nónne vides victor quando ſublimius altum
Attollat caput, & vulgi ſe venditet auræ?
Celſaúe cum cæſo decoratur terga Leone
Quàm tumidus, quantoq3 venit ſpectabilis actu
Compeſcatq3 ſolum generoſo concita pulſu
Vngula ſub ſpolijs grauiter redeuntis opimis.
Quæ laus prima canum, quibus eſt audacia præceps,
Venandiq3 ſagax virtus, viresq3 ſequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demiſſo quærunt veſtigia roſtro,
Et produnt clamore feram: dominumq3 vocando,
Increpitant, quem ſi collatis effugit armis,
Inſequitur tumulosq3 canis, camposq3 per omnes.

Noſter

Noſter in arte labor poſitus. ſpes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere ſedes
Admoneam, vaſtiq3 maris tentare profundum.
Inter vtrunq3 loci melius moderabere finem:
Aſpera num ſaxis loca ſint: nam talia lentos
Depoſcunt calamos: at purum retia littus.
Num mons horrentes demittat celſior vmbras
In mare nam variè quidam fugiunt q3 petunt q3
Num vada ſubnatis imo viridentur ab herbis
* *
Oblectet q3 moras, & molli ſeruiat algæ.
Deſcripſit ſedes varias natura profundi:
Nec cunctos vnà voluit conſiſtere piſces.
Nam gaudent pelago, quales Scambriq3, Bouesq3,
Hippuri celeres, & nigro tergore Milui,
Et precioſus Helops noſtris incognitus vndis,
Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis,
Et pauidi magno fugientes agmine Thunni,
Parua Echeneis adeſt, mirum, mora puppibus ingens:
Tuq3 comes ratium, tractiq3 per æquora ſulci
Qui ſemper ſpumas ſequeris Pompile nitentes,
Cercyrosq2 ferox ſcopulorum fine moratus,
Cantharus ingratus ſucco, tum concolor illi
Orphas, cæruleaq3 rubens Erythinus in vnda,
Inſignis Sargusq3 notis, inſignis & alis,
Et ſuperaurata Sparulus ceruice refulgens,
Et rutilus Sagur, & fului Synodontes, & exſe
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis paruo ſaxatilis ore,
Et rarus faber, & picta Mormyres, & auri

Chry-

Chryſophryrys imitata decus, tum corporis vmbra
Liuentis rapapidiq3 Lupi Percæq3, Tragiq3.
Quin laudeide inſignis caudæ Melanurus, & ardens
Auratis Mu Murena notis, Merulæq3 virentes,
Immitisq3 ſq3 ſuæ Conger per vulnera gentis,
Et capitis ds duro nociturus Scorpius ictu.
Ac nunquauam æſtiuo conſpectus ſidere Glaucus.
At contrà hà herboſa piſces laxantur harena,
Vt Scarus, is, epaſtas ſolus qui ruminat eſcas,
* Fœcundudumq3 genus Menerela miros q3 Smarisq3,
At q3 immununda Chromis, meritò viliſſima Salpa,
At q3 auidudum dulces nidos imitata ſub vndis,
Et ſqualus is tenui ſuffuſus ſanguine Mullus,
Fulgentes Ss Soleæ candore, & concolor illis
Paſſer, & & Adriaco mirandus littore Rhombus,
Tunc Epodoles lati, tum molles tergore ranæ.
Extrema pepaſ. *
*
*

Lubricus && ſpina nocuus non Gobius vlla,
Et nigrum in niueo portans in corpore virus
Lolligo, duruq3 Sues, ſinuoſaq3 ceſſ.*
Et tam defœformi non dignus nomine Aſellus.
Tuq3 peregrginis Acipenſer nobilis vndis.

Deerannt non admodum multa in eo exemplari, conſumpta penitus vetuſtate.

Plin. lib.32.cap.vltimo.

His adjiciemus apud Ouidium posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, sed fortasis in Ponto nascuntur, vbi id volumen supremis suis temporibus inchoauit. Idem lib.32. cap.2. Mihi videntur mira, quæ Ouidius prodidit piscium ingenia in eo volumine, quod Halieuticon inscribitur.

FINIS.

IMPRESSVM FRANCOFVRTI AD MOENVM, APVD Georgium Coruinum, Sigismundum Feyerabent, & hæredes Vuigandi Galli.

1567.

Vide meo exemplo mandato munere fungi
Et fuge ceu pestem vitia prava

